

Promemoria

Förslag till genomförande av
energieffektiviseringsdirektivet i Sverige

Innehållsförteckning

1	Promemorians huvudsakliga innehåll	6
2	Lagtext	7
2.1	Förslag till lag om energikartläggning i stora företag	7
2.2	Förslag till lag om frivillig certifiering för vissa energitjänster	10
2.3	Förslag till lag om energimätning i byggnader	11
2.4	Förslag till lag om vissa kostnads-nyttanalyser på energiområdet	14
2.5	Förslag till lag om ändring i jordabalken	17
2.6	Förslag till lag om ändring i miljöbalken	19
2.7	Förslag till lag om ändring i bostadsrättslagen (1991:614)	21
2.8	Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)	23
2.9	Förslag till lag om ändring i lagen (2002:93) om kooperativ hyresrätt	29
2.10	Förslag till lag om ändring i naturgaslagen (2005:403)	30
2.11	Förslag till lag om ändring i fjärrvärmelagen (2008:263)	33
3	Bakgrund	35
3.1	EU:s handlingsplan för energieffektivisering	35
3.2	Direktivet om energieffektivitet	37
3.3	Generella överväganden	38
3.3.1	Särskilt om nuvarande styrmedel	38
3.3.2	Särskilt om begreppet ”kostnadseffektiv”	38
4	Artiklarna 1 och 2	39
5	Artikel 3 – Ett vägledande mål	40
6	Artikel 4 – En nationell strategi för renovering av byggnader	44
7	Artiklarna 5 och 6 – Insatser för energieffektivisering i den offentliga sektorn	45
7.1	Åtgärder för ökad energieffektivitet i byggnader som ägs av statliga myndigheter	45
7.2	Statliga myndigheters inköp	49
7.3	Övriga åtgärder för ökad energieffektivitet i statliga myndigheter	51
7.4	Främjande av åtgärder för ökad energieffektivitet i kommuner och landsting	53
8	Artikel 7 – Kvotpliktssystem och alternativa styrmedel för energieffektivitet	56
9	Artikel 8.4-8.7 – En ny lag om energikartläggning för stora företag	60
9.1	Stora företag är skyldiga att göra en energikartläggning ..	60
9.2	Personen som gör energikartläggningen ska vara certifierad och oberoende	65
9.3	Energikartläggningens innehåll	67
9.4	Tillsyn och tillsynsmyndighet	70

9.5	Uppföljning och utvärdering	71
9.6	Överklagande.....	72
10	Artiklarna 8, 12, 16-18 – Främjandeåtgärder avseende information, energikartläggning och energitjänster	73
10.1	Främjande av energikartläggningar	73
10.1.1	Övergripande om främjande av energikartläggningar.....	73
10.1.2	Främjande av energikartläggningar i små- och medelstora företag	75
10.2	Främjande genom användarupplysning, information och utbildning	76
10.3	Främjande av energitjänster.....	80
10.4	En möjlighet till frivillig certifiering av vissa energitjänster införs.....	84
11	Artiklarna 9, 10 och 11 – Mätning och debitering av energi.....	87
11.1	Mätning av energi på lägenhetsnivå	87
11.1.1	Bakgrund	87
11.1.2	Vad kräver direktivet? På vilken nivå ska mätning ske?.....	93
11.1.3	Värme, kyla och tappvarmvatten.....	94
11.1.4	El och naturgas	99
11.1.5	Byte av mätare.....	101
11.2	Debitering vid fördelningsmätning.....	101
11.3	Särskilt om tredimensionella fastigheter	102
11.4	Tillsynen över att system för mätning på lägenhetsnivå installeras.....	103
11.5	Överklagande.....	104
11.6	Nya föreskrifter om mätare behövs	105
12	Artiklarna 9.2 och 10.2 – Smart mätning	105
13	Artikel 10.1 och 10.3 samt bilaga VII – Debitering och energifakturor.....	108
13.1	Debitering baserad på uppmätt förbrukning.....	108
13.2	Faktureringsinformation.....	111
13.3	Information i avtal och på webbplatser	112
13.4	Rapportering av mätresultat.....	113
13.5	Artikel 11 - Kostnaden för mätar- och faktureringsinformation.....	114
14	Artikel 14 – Främjande av effektiv värme och kyla.....	116
14.1	En ny lag om vissa kostnads-nyttoanalyser på energiområdet	116
14.2	Skyldigheten att utföra en kostnads-nyttoanalys	117
14.2.1	Skälen för förslaget.....	117
14.3	Vad en kostnads-nyttoanalys ska innehålla, hur den ska utföras, och hur den ska redovisas	118
14.4	Undantag från skyldigheten att utföra en kostnads-nyttoanalys.....	120
14.5	Tillsyn.....	121
14.6	Överklagande.....	122

14.7	Slutsatserna i en kostnads-nyttoanalys ska redovisas vid tillståndsprövning enligt miljöbalken	123
14.8	Samarbete kring kostnads-nyttoanalys	124
14.9	Övriga delar av artikel 14	125
15	Artikel 15 – Energieffektivisering vid omvandling, överföring och distribution av energi	127
15.1	Energinätsföretagen	127
15.2	Inledande överväganden	128
15.2.1	Artikel 15.1	128
15.2.2	Artikel 15.2	129
15.2.3	Artikel 15.3	129
15.2.4	Artikel 15.4	130
15.2.5	Artikel 15.5	130
15.2.6	Artikel 15.6	133
15.2.7	Artikel 15.7	134
15.2.8	Artikel 15.8	135
15.2.9	Artikel 15.9	137
15.3	Förhandsprövningen av nättariffer	137
15.4	Effektivitetskrav för nättariffer	140
15.4.1	Bilaga XI till energieffektiviseringsdirektivet	140
15.4.2	Utformningen av nättariffer i Sverige	141
15.4.3	Bestämmelser om energieffektiva nättariffer	144
15.5	Tillgång till elnätet	147
15.6	Drifttjänster	149
15.6.1	Vissa utgångspunkter	149
15.6.2	Balanseringstjänster	150
15.6.3	Andra drifttjänster	155
15.7	Efterfrågesidan	156
15.7.1	Resurser på efterfrågesidan	156
15.7.2	Icke-diskriminerande behandling av efterfrågeflexibilitet	157
16	Artikel 19 - Åtgärder för att överbrygga särskilda hinder för energieffektivitet	159
17	Artikel 20 - Finansiering	161
18	Artikel 24 - Rapportering	163
19	Övriga artiklar	165
20	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	166
20.1	Ikraftträdande	166
20.2	Övergångsbestämmelser	167
21	Konsekvenser	169
21.1	Inledning	169
21.2	Företagen	169
21.2.1	Elnätsföretagen	169
21.2.2	Elleverantörerna	171
21.2.3	Balansansvariga	171
21.2.4	Naturgasnätsföretagen	172

21.2.5	Naturgasleverantörerna.....	172
21.2.6	Fjärrvärmeföretagen	173
21.2.7	Fjärrvärme- och industriföretagen	173
21.2.8	Bostadsrättsföreningar, kooperativa hyresrättsföreningar och fastighetsbolag	174
21.2.9	Byggföretagen	175
21.2.10	Stora företag som ska göra energikartläggningar	176
21.2.11	Små och medelstora företag där genomförandet av energikartläggningar ska främjas	177
21.2.12	Företag som utför energitjänster	178
21.2.13	Ackrediterade certifieringsorgan	178
21.3	Kommuner, myndigheter och domstolar	178
21.3.1	Länsstyrelser och kommuner	178
21.3.2	Energieffektivisering i den offentliga sektorn	179
21.3.3	Större myndigheter	180
21.3.4	Energimarknadsinspektionen.....	180
21.3.5	Swedac.....	181
21.3.6	Energimyndigheten.....	181
21.3.7	Boverket	183
21.4	De allmänna förvaltningsdomstolarna	183
21.5	Fjärrvärmekunder	184
21.6	Hyresgäster och bostadsrättsinnehavare	184
21.7	Miljön.....	185
21.8	Övrigt	185
22	Författningskommentar.....	186
22.1	Förslaget till lag om energikartläggning i stora företag.	186
22.2	Förslaget till lag om frivillig certifiering för vissa energitjänster	191
22.3	Förslaget till lag om energimätning i byggnader	193
22.4	Förslag till lag om vissa kostnads-nyttoanalyser på energiområdet.....	200
22.5	Förslaget till lag om ändring i jordabalken	205
22.6	Förslag till lag om ändring i miljöbalken	207
22.7	Förslaget till lag om ändring i bostadsrättslagen (1991:614)	209
22.8	Förslaget till lag om ändring i ellagen (1997:857)	210
22.9	Förslaget till lag om ändring i lagen (2002:93) om kooperativ hyresrätt.....	221
22.10	Förslaget till lag om ändring i naturgaslagen (2005:403)....	222
22.11	Förslaget till lag om ändring i fjärrvärmelagen (2008:263).	225

Bilaga 1. Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU av den 25 oktober 2012

Bilaga 2. Kommissionens rekommendation av den 6 maj 2003

1 Promemorians huvudsakliga innehåll

I promemorian lämnas förslag på den lagstiftning som behövs för att genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU av den 25 oktober 2012 om energieffektivitet, om ändring av direktiven 2009/125/EG och 2010/30/EU och om upphävande av direktiven 2004/8/EG och 2006/32/EG¹.

I promemorian föreslås fyra nya lagar införas; lag om energikartläggning i stora företag, lag om frivillig certifiering för vissa energitjänster, lag om energimätning i byggnader och lag om vissa kostnads-nyttoanalyser på energiområdet.

Vidare föreslås ändringar i jordabalken, miljöbalken, bostadsrättslagen (1991:614), ellagen (1997:857), lagen (2002:93) om kooperativ hyresrätt, naturgaslagen (2005:403) och fjärrvärmelagen (2008:263).

Promemorian innehåller också genomgångar och bedömningar av de artiklar som inte bedöms föranleda någon lagstiftning.

Bestämmelserna föreslås i huvudsak träda i kraft den 1 juni 2014.

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU av den 25 oktober 2012 om energieffektivitet, om ändring av direktiven 2009/125/EG och 2010/30/EU och om upphävande av direktiven 2004/8/EG och 2006/32/EG (EUT L 315, 14.11.2012, s. 1, Celex 32012L0027)

2 Lagtext

2.1 Förslag till lag om energikartläggning i stora företag

Härigenom föreskrivs¹ följande.

Inledande bestämmelser

1 § Denna lag syftar till att främja energieffektivitet i stora företag.

2 § I denna lag betyder uttrycken

stora företag: sådana företag enligt definitionen i avdelning I i bilagan till kommissionens rekommendation 2003/361/EG av den 6 maj 2003 om definitionen av mikroföretag samt små och medelstora företag², som sysselsätter fler än 250 personer och som har en årsomsättning som överstiger 50 miljoner EUR eller en balansomsättning som överstiger 43 miljoner EUR per år,

energi kartläggning: ett systematiskt förfarande i syfte att få kunskap om den befintliga energianvändningen för en byggnad eller en grupp av byggnader, en industriprocess, kommersiell verksamhet, en industrianläggning eller en kommersiell anläggning eller privata eller offentliga tjänster, inbegripet transporter.

3 § Den myndighet som regeringen bestämmer ska utöva tillsyn över att denna lag och föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen följs.

Skyldighet att göra energikartläggningar

4 § I stora företag ska en energikartläggning göras senast den 5 december 2015 och därefter minst vart fjärde år.

5 § I stora företag som har ett miljöledningssystem eller ett energiledningssystem behöver inte en energikartläggning enligt 4 § göras om

1. systemet har certifierats enligt föreskrifter som har meddelats i anslutning till denna lag, och

2. det inom systemet krävs att en energikartläggning motsvarande kartläggningen i 7 § och i anslutande föreskrifter ska göras.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU av den 25 oktober 2012 om energieffektivitet, om ändring av direktiven 2009/125/EG och 2010/30/EU och om upphävande av direktiven 2004/8/EG och 2006/32/EG (EUT L 315, 14.11.2012, s. 1, Celex 32012L0027).

² EUT L 124, 20.5.2003, s. 36 (Celex 32003H0361).

Energikartläggningens genomförande

6 § Energikartläggningen enligt 4 § ska göras av en person som uppfyller de krav på kompetens och oberoende som har meddelats i anslutning till denna lag.

7 § En energikartläggning ska omfatta en ingående översyn av energianvändningen i företaget och förslag på kostnadseffektiva åtgärder såväl för att spara energi som för att effektivisera energianvändningen.

Resultatet av energikartläggningen ska redovisas i en rapport.

Skyldighet att spara uppgifter

8 § Företag som omfattas av skyldigheten att göra en energikartläggning ska spara rapporten och övriga uppgifter från kartläggningen i sju år från utgången av det kalenderår som uppgifterna avser.

Skyldighet att lämna uppgifter

9 § Företag som omfattas av skyldigheten att göra en energikartläggning ska lämna de uppgifter som tillsynsmyndigheten begär för uppföljning och utvärdering.

Tillsyn

10 § Företag som omfattas av skyldigheten att göra en energikartläggning ska på tillsynsmyndighetens begäran lämna de upplysningar och de handlingar som myndigheten behöver för tillsynen.

11 § Tillsynsmyndigheten får meddela de förelägganden som behövs för att trygga efterlevnaden av de föreskrifter som omfattas av tillsynen.

Ett föreläggande får förenas med vite.

Bemyndigande

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. certifiering enligt 5 § 1,
2. kompetens och oberoende enligt 6 §,
3. hur energikartläggningen ska göras och vilka uppgifter som ska redovisas i rapporten från kartläggningen,
4. betydelsen av uttrycket kostnadseffektiv enligt 7 §, och
5. vilka uppgifter som ska lämnas enligt 9 §.

Överklagande

13 § Tillsynsmyndighetens beslut om föreläggande som har förenats med vite får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2014.

2.2 Förslag till lag om frivillig certifiering för vissa energitjänster

Härigenom föreskrivs¹ följande.

1 § Frivillig certifiering får ske i fråga om följande energitjänster

1. drift och underhåll, och
2. serviceavtal.

2 § Certifiering ska göras av någon som är ackrediterad för uppgiften i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 av den 9 juli 2008 om krav för ackreditering och marknadskontroll i samband med saluföring av produkter och upphävande av förordning (EEG) nr 339/93 samt lagen (2011:791) om ackreditering och teknisk kontroll. Certifiering får också göras av den som uppfyller motsvarande krav enligt bestämmelser i ett annat land inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

3 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som avses med drift och underhåll och serviceavtal och vilka krav som ska vara uppfyllda för certifiering.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2014.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU av den 25 oktober 2012 om energieffektivitet, om ändring av direktiven 2009/125/EG och 2010/30/EU och om upphävande av direktiven 2004/8/EG och 2006/32/EG (EUT L 315, 14.11.2012, s. 1, Celex 32012L0027).

2.3 Förslag till lag om energimätning i byggnader

Härigenom föreskrivs¹ följande.

Syfte

1 § Lagens syfte är att genom energimätning i enskilda lägenheter kunna fördela energikostnader efter faktisk energianvändning och därigenom öka incitamenten för att minska energianvändningen i byggnader.

Installationer av el och naturgas vid uppförande av byggnad och ombyggnad

2 § Den som för egen räkning uppför eller låter uppföra en byggnad ska vid en installation av el eller naturgas till en lägenhet se till att den som använder lägenheten kan ingå abonnemang med det elnätsföretag som har koncessionen i området, eller med en naturgasdistributör.

Detsamma gäller vid en installation av el eller naturgas till en lägenhet eller en väsentlig ändring av en befintlig installation i samband med en ombyggnad. Skyldigheten gäller då den som för egen räkning utför eller låter utföra ombyggnaden.

3 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från skyldigheterna enligt 2 §.

Installationer av värme- och kyla vid uppförande av byggnad och ombyggnad

4 § Den som för egen räkning uppför eller låter uppföra en byggnad ska vid en installation av värme eller kyla till en lägenhet se till att den energi som används för att påverka inomhusklimatet i lägenheten kan mätas.

Detsamma gäller vid en installation av värme eller kyla till en lägenhet eller en väsentlig ändring av en befintlig installation i samband med en ombyggnad. Skyldigheten gäller då den som för egen räkning utför eller låter utföra ombyggnaden.

Installationer av tappvarmvatten vid uppförande av byggnad och ombyggnad

5 § Den som för egen räkning uppför eller låter uppföra en byggnad ska vid en installation av tappvarmvatten till en lägenhet se till att varje lägenhets användning av tappvarmvatten kan mätas.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU av den 25 oktober 2012 om energieffektivitet, om ändring av direktiven 2009/125/EG och 2010/30/EU och om upphävande av direktiven 2004/8/EG och 2006/32/EG (EUT L 315, 14.11.2012, s. 1, Celex 32012L0027).

Detsamma gäller vid en installation av tappvarmvatten till en lägenhet eller en väsentlig ändring av en befintlig installation i samband med en ombyggnad. Skyldigheten gäller då den som för egen räkning utför eller låter utföra ombyggnaden.

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från skyldigheterna enligt 4 och 5 §§.

Mätsystem i vissa fall för värme, kyla och tappvarmvatten i befintlig bebyggelse

7 § Den som äger en byggnad ska även i andra fall än som följer av 4 § se till att den energi som används för en lägenhets inomhusklimat kan mätas, om byggnaden är av sådan typ att installation av system för individuell mätning och debitering är tekniskt genomförbart och kostnadseffektivt.

8 § Den som äger en byggnad ska även i andra fall än som följer av 5 § se till att en lägenhets förbrukning av tappvarmvatten kan mätas, om byggnaden är av sådan typ att installation av system för individuell mätning och debitering är tekniskt genomförbart och kostnadseffektivt.

9 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om i vilken typ av byggnader kraven på installation av mätare enligt 7 och 8 §§ ska gälla.

Byte av mätare

10 § När en befintlig mätare för fjärrvärme, fjärrkyla, el, gas eller tappvarmvatten byts ut, ska den som äger byggnaden överväga om det är tekniskt möjligt och kostnadseffektivt i förhållande till den beräknade sparpotentialen på lång sikt att installera mätare för varje lägenhet, eller att se till att lägenhetsinnehavarna kan ingå nätabonnemang.

Tredimensionella fastigheter

11 § Om en samfällighetsförening ansvarar för el-, gas-, värme-, kyl- eller tappvarmvattensystemet i ett byggnadskomplex som består av tredimensionella fastigheter, ska det som sägs i denna lag om ägaren till en byggnad i stället tillämpas på föreningen.

Tillsyn och tillsynsuppgifter

12 § Den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom plan- och byggområdet (byggnadsnämnden) har tillsyn över att de skyldigheter som anges i 2, 4, 5, 7 och 8 §§ fullgörs.

Regeringen får meddela föreskrifter om tillsyn enligt första stycket.

13 § Om system för individuell mätning ska införas, ska byggnadsnämnden ge de upplysningar som behövs för att de skyldigheter

som anges i 2, 4, 5, 7 och 8 §§ ska fullgöras och bestämma vilka handlingar som ska lämnas till nämnden.

14 § Den som har en skyldighet enligt 2, 4, 5, 7 eller 8 §§ ska lämna byggnadsnämnden de handlingar och uppgifter i övrigt som behövs för nämndens tillsyn enligt 12 §.

15 § Byggnadsnämnden får meddela de förelägganden som behövs för att de skyldigheter som följer av 2, 4, 5, 7, 8 och 14 §§ ska fullgöras. Ett sådant föreläggande får förenas med vite.

16 § Kommunen får ta ut avgifter för sin tillsyn enligt 12 §.
Kommunen får meddela föreskrifter om avgifternas storlek.

Överklagande

17 § Byggnadsnämndens beslut om föreläggande som har förenats med vite enligt 15 § får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.
Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2016 i fråga om 7 och 8 §§ och i övrigt den 1 juni 2014.

2.4 Förslag till lag om vissa kostnads-nyttanalyser på energiområdet

Härigenom föreskrivs¹ följande.

Lagens syfte och tillämpningsområde

1 § I denna lag finns bestämmelser om att kostnads-nyttanalyser ska utföras i vissa fall för att utreda potentialen för användning av högeffektiv kraftvärme, fjärrvärme eller fjärrkyla och spillvärme från industrin.

Lagens syfte är att främja en effektiv energiförsörjning.

Definitioner

2 § Med omfattande uppgradering avses i denna lag en sådan uppgradering vars kostnad överskrider 50 procent av investeringskostnaderna för en ny jämförbar anläggning.

Som en omfattande uppgradering avses dock inte installation av utrustning för avskiljning av koldioxid vid en förbränningsanläggning.

Skyldigheten att utföra en kostnads-nyttanalys

3 § En kostnads-nyttanalys enligt denna lag ska utföras vid planeringen av

1. en ny termisk elproduktionsanläggning med en total tillförd effekt på mer än 20 megawatt,
2. en ny industrianläggning med en total tillförd effekt på mer än 20 megawatt som genererar användbar spillvärme,
3. ett nytt nät för fjärrvärme eller fjärrkyla, eller
4. en ny energiproduktionsanläggning med en total tillförd effekt på mer än 20 megawatt inom ett befintligt nät för fjärrvärme eller fjärrkyla.

En kostnads-nyttanalys ska även utföras vid planeringen av en omfattande uppgradering av en sådan befintlig anläggning som avses i första stycket 1, 2 och 4.

Kostnads-nyttanalysen ska utföras av den som bedriver eller avser att bedriva verksamheten i den anläggning som omfattas av analysen.

Vad en kostnads-nyttanalys ska innehålla

4 § En kostnads-nyttanalys ska innehålla en utvärdering av de kostnader och fördelar som skulle uppstå genom att i fråga om

1. en termisk elproduktionsanläggning driva anläggningen som en högeffektiv kraftvärmeanläggning,

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU av den 25 oktober 2012 om energieffektivitet, om ändring av direktiven 2009/125/EG och 2010/30/EU och om upphävande av direktiven 2004/8/EG och 2006/32/EG (EUT L 315, 14.11.2012, s. 1, Celex 32012L0027).

2. en industrianläggning driva anläggningen så att spillvärme tillvaratas för elproduktion eller i ett nät för fjärrvärme eller fjärrkyla, eller

3. ett nytt nät för fjärrvärme eller fjärrkyla eller inom ett sådant nät en energiproduktionsanläggning, utnyttja spillvärme från närliggande industrianläggningar.

Bemyndiganden

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela

1. ytterligare föreskrifter om skyldigheten att utföra en kostnads-nyttanalys enligt 3 §,

2. föreskrifter om vad som avses med högeffektiv kraftvärmeanläggning,

3. ytterligare föreskrifter om vad en kostnads-nyttanalys ska innehålla enligt 4 §,

4. föreskrifter om hur en kostnads-nyttanalys ska utföras,

5. föreskrifter om hur en kostnads-nyttanalys ska redovisas, och

6. föreskrifter om undantag från skyldigheterna i 3 och 4 §§.

Tillsyn

6 § Den myndighet som regeringen bestämmer utövar tillsyn över att denna lag och föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen följs.

7 § Tillsynsmyndigheten får meddela de förelägganden som behövs för tillsynen.

Ett föreläggande får förenas med vite.

Prövning av kostnads-nyttanalys

8 § Tillsynsmyndigheten ska pröva om en kostnads-nyttanalys uppfyller kraven i denna lag eller i föreskrifter meddelade med stöd av lagen.

Ett ärende om prövning av kostnads-nyttanalys ska handläggas skyndsamt.

9 § I ett fall som avses i 3 § får arbetet med att bygga eller uppgradera den planerade anläggningen inte påbörjas innan tillsynsmyndigheten har godkänt en kostnads-nyttanalys avseende anläggningen.

Avgifter

10 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgifter för prövning och tillsyn enligt denna lag eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Överklagande

11 § En tillsynsmyndighet beslut enligt 7 och 8 §§ får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2014.

2.5 Förslag till lag om ändring i jordabalken

Härigenom föreskrivs¹ att 12 kap. 19 § jordabalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 kap.

19 §²

Hyran för bostadslägenheter ska vara till beloppet bestämd i hyresavtalet eller, om avtalet innehåller förhandlingsklausul enligt hyresförhandlingslagen (1978:304), i förhandlingsöverenskommelse. Detta gäller dock inte ersättning för kostnader som hänför sig till lägenhetens uppvärmning, förseende med varmvatten eller elektrisk ström eller avgifter för vatten och avlopp

1. om hyresavtalet innehåller förhandlingsklausul och beräkningsgrunden för ersättningens storlek har fastställts genom en förhandlingsöverenskommelse eller genom ett beslut enligt 22 eller 25 § hyresförhandlingslagen,

2. om lägenheten är belägen i ett en- eller tvåfamiljshus eller inom en ägarlägenhetsfastighet, *eller*

3. om kostnaden för nyttigheten påförs hyresgästen efter individuell mätning.

I fråga om bostadslägenheter, som hyrs ut i andra hand eller som av upplåtaren innehas med bostadsrätt, får trots vad som sägs i första stycket avtalas att hyran ska anknytas till den hyra eller årsavgift som upplåtaren betalar.

Hyran för lokaler ska också vara till beloppet bestämd i avtalet till den del den inte omfattar ersättning som avses i första stycket andra meningen. Trots detta gäller dock förbehåll i avtalet om att hyran ska utgå med ett belopp som står i visst förhållande till hyresgästens rörelseintäkter eller som bestäms enligt en skriftlig överenskommelse

Hyran för bostadslägenheter ska vara till beloppet bestämd i hyresavtalet eller, om avtalet innehåller förhandlingsklausul enligt hyresförhandlingslagen (1978:304), i förhandlingsöverenskommelse. Detta gäller dock inte ersättning för kostnader som hänför sig till lägenhetens uppvärmning, *nedkylning*, förseende med varmvatten eller elektrisk ström eller avgifter för vatten och avlopp

1. om hyresavtalet innehåller förhandlingsklausul och beräkningsgrunden för ersättningens storlek har fastställts genom en förhandlingsöverenskommelse eller genom ett beslut enligt 22 eller 25 § hyresförhandlingslagen, *eller*

2. om lägenheten är belägen i ett en- eller tvåfamiljshus eller inom en ägarlägenhetsfastighet.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU av den 25 oktober 2012 om energieffektivitet, om ändring av direktiven 2009/125/EG och 2010/30/EU och om upphävande av direktiven 2004/8/EG och 2006/32/EG (EUT L 315, 14.11.2012, s. 1, Celex 32012L0027).

² Senaste lydelse 2009:180.

mellan å ena sidan hyresvärden eller hyresvärden och en organisation av fastighetsägare, i vilken hyresvärden är medlem, och å andra sidan en organisation av hyresgäster. Är avtalet träffat för bestämd tid och är hyrestiden minst tre år, gäller dessutom förbehåll om att hyran ska utgå med belopp som bestäms enligt en annan beräkningsgrund än som nu har angetts.

Ersättning för kostnader som hänför sig till lägenhetens uppvärmning, nedkylning eller förseende med varmvatten eller elektrisk ström ska beräknas utifrån faktisk förbrukning, om kostnaden kan påföras efter individuell mätning.

Har avtal träffats i strid med första eller tredje stycket, ska hyran utgå med ett belopp som är skäligt med hänsyn främst till parternas avsikter och övriga förhållanden när avtalet träffades.

Har avtal träffats i strid med första, tredje eller fjärde stycket, ska hyran utgå med ett belopp som är skäligt med hänsyn främst till parternas avsikter och övriga förhållanden när avtalet träffades.

Om ogiltighet av avtal om hyra för bostadslägenhet i vissa fall när förhandlingsordning gäller finns bestämmelser i hyresförhandlingslagen.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juni 2014.

2. Innehåller ett hyresavtal som har ingåtts före ikraftträdandet villkor som strider mot 12 kap. 19 § i dess nya lydelse, gäller villkoret till utgången av år 2016 eller, om avtalet inte kan sägas upp till upphörande vid den tidpunkten, till den senare tidpunkt då avtalet på grund av uppsägning tidigast kan frånträdas av båda parter.

2.6 Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om miljöbalken
dels att 19 kap. 5 § ska ha följande lydelse,
dels att det i lagen ska införas två nya paragrafer, 22 kap. 1 d och
25 g §§ av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

19 kap

5 §²

I ärenden som prövas av länsstyrelser eller kommunala nämnder ska styrelsen eller nämnden tillämpa bestämmelserna

1. i 22 kap. 1 § första stycket om 1. i 22 kap. 1 § första stycket ansökans form och innehåll, *och 1 d § om ansökans form och innehåll,*

2. i 22 kap. 2 § om en ansökans ingivande och brister i den,

3. i 22 kap. 2 a § om prövningar som avses i 24 kap. 3, 5 och 8 §§,

4. i 22 kap. 3 § om kungörelses innehåll,

5. i 22 kap. 6 § om talerätt,

6. i 22 kap. 9 § om rätt att företräda fastighet,

7. i 22 kap. 12 § om sakkunniga,

8. i 3 kap. 4 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar om undersökning på platsen,

9. i 22 kap. 25 § första stycket 1–3 och 5–11 samt andra stycket sista meningen och tredje stycket om tillståndsdoms innehåll,

10. i 22 kap. 26 § om särskild dom,

11. i 22 kap. 27 § första stycket, andra stycket andra meningen samt tredje stycket första meningen om uppskjutna frågor och provisoriska föreskrifter,

12. i 22 kap. 28 § första stycket första meningen om verkställighetsförordnande, och

13. i 23 kap. 3 § när det gäller särskild överklagan i frågor om sakkunniga som avses i 22 kap. 12 §.

I ärenden som rör lagring, återvinning eller bortskaffande av avfall gäller också de bestämmelser som anges i 22 kap. 25 a–25 c §§ om en tillståndsdoms innehåll.

22 kap.

1 d §

En ansökan om tillstånd till en anläggning av sådant slag att en kostnads-nyttöanalys ska utföras enligt 3 § lagen (2014:000) om

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU av den 25 oktober 2012 om energieffektivitet, om ändring av direktiven 2009/125/EG och 2010/30/EU och om upphävande av direktiven 2004/8/EG och 2006/32/EG (EUT L 315, 14.11.2012, s. 1, Celex 32012L0027).

² Senaste lydelse 2011:734

vissa kostnads-nyttanalyser på energiområdet, ska utöver det som anges i 1 § första stycket innehålla

1. en redovisning av slutsatserna i en kostnads-nyttanalys som godkänts enligt den lagen och

2. beslutet om godkännande av analysen enligt samma lag.

Första stycket gäller även då ansökan avser ändringstillstånd enligt 16 kap. 2 § första stycket.

25 g §

En dom som omfattar tillstånd till en sådan anläggning som avses i 1 d § ska dessutom innehålla en redovisning av slutsatserna i den kostnads-nyttanalys vars slutsatser ska redovisas i ansökan enligt den paragrafen.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juni 2014.
 2. För mål och ärenden som ännu inte avgjorts vid ikraftträdandet ska äldre föreskrifter gälla.

2.7 Förslag till lag om ändring i bostadsrättslagen (1991:614)

Härigenom föreskrivs¹ att 7 kap. 14 § bostadsrättslagen (1991:614) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

14 §

Varje medlem *skall* betala en avgift till bostadsrättsföreningen i form av en insats när bostadsrätt upplåts till honom. Föreningen har dessutom rätt att ta ut en årsavgift för den löpande verksamheten samt, om det anges i stadgarna, upplåtelseavgift, överlåtelseavgift och pantsättningsavgift.

En beslutad insats kan ändras i den ordning som sägs i 9 kap. 13 och 16 §§. Föreningen får i övrigt inte ta ut särskilda avgifter för åtgärder som föreningen *skall* vidta med anledning av denna lag eller annan författning.

Varje medlem *ska* betala en avgift till bostadsrättsföreningen i form av en insats när bostadsrätt upplåts till honom *eller henne*. Föreningen har dessutom rätt att ta ut en årsavgift för den löpande verksamheten samt, om det anges i stadgarna, upplåtelseavgift, överlåtelseavgift och pantsättningsavgift.

Till den del en medlems årsavgift avser ersättning för kostnader som hänför sig till uppvärmning eller nedkylning av medlemmens lägenhet eller dess förseende med varmvatten eller elektrisk ström, ska avgiften beräknas utifrån faktisk förbrukning. Detta gäller endast om kostnaden kan påföras efter individuell mätning.

En beslutad insats kan ändras i den ordning som sägs i 9 kap. 13 och 16 §§. Föreningen får i övrigt inte ta ut särskilda avgifter för åtgärder som föreningen *ska* vidta med anledning av denna lag eller annan författning.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU av den 25 oktober 2012 om energieffektivitet, om ändring av direktiven 2009/125/EG och 2010/30/EU och om upphävande av direktiven 2004/8/EG och 2006/32/EG (EUT L 315, 14.11.2012, s. 1, Celex 32012L0027).

Vid ombildning av hyresrätt till bostadsrätt får bostadsrättsföreningen inte ta ut upplåtelseavgift förrän efter en månad från den dag då föreningen erbjudit hyresgästen att få lägenheten upplåten med bostadsrätt. Intill dess sex månader förflutit räknat från dagen för erbjudandet, får avgiften högst motsvara ränta på insatsen enligt 5 § räntelagen (1975:635).

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2014.

2.8 Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om ellagen (1997:857)

dels att 3 kap. 16 §, 4 kap. 1 § och 11 kap. 15 och 18 §§ samt rubriken närmast före 3 kap. 16 § ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas elva nya paragrafer, 3 kap. 7 a, 7 b, 10 a och 16 a §§, 5 kap. 7 a §, 8 kap. 3 a, 11 c och 14–16 §§ och 11 kap. 21 §, samt närmast före 3 kap. 16 a §, 8 kap. 14 § och 11 kap. 21 § nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

7 a §

En nätkoncessionshavare som är skyldig att ansluta en anläggning enligt 6 eller 7 § ska genomföra anslutningen skyndsamt.

Anslutningsskyldigheten ska fullgöras inom två år från det att nätkoncessionshavaren har tagit emot en ansökan om anslutning, om inte en längre tid är nödvändig med hänsyn till anslutningens omfattning och tekniska utformning eller det annars finns särskilda skäl.

7 b §

Ett företag som bedriver nätverksamhet ska ha standardiserade rutiner för anslutning av elproduktionsanläggningar. Sådana rutiner ska, så långt det är möjligt och ändamålsenligt, säkerställa en snabb och enkel anslutning.

10 a §

Rapportering av mätresultat och beräkningar enligt 10 § ska ske till den systemansvariga myndigheten, till berörda nätkoncessionshavare, elanvändare, elproducenter, balansansvariga och elleverantörer. På begäran ska

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU av den 25 oktober 2012 om energieffektivitet, om ändring av direktiven 2009/125/EG och 2010/30/EU och om upphävande av direktiven 2004/8/EG och 2006/32/EG (EUT L 315, 14.11.2012, s. 1, Celex 32012L0027).

rapportering ske till ett företag som elanvändaren eller elproducenten har utsett.

Anskaffande av el för att täcka nätförluster

Anskaffande av el som behövs för nätverksamheten

16 §²

Den som har nätkoncession skall anskaffa den el som är avsedd att täcka nätförluster på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

Den som har nätkoncession får inte ställa upp villkor som utesluter elproducenter från att tillhandahålla el som är avsedd att täcka nätförluster eller behövs för driften av ledningsnätet endast med hänvisning till kraftslag.

Nätkoncessionshavaren ska anskaffa den el som är avsedd för sådana ändamål som anges i första stycket på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

Efterfrågeflexibilitet

16 a §

Ett företag som bedriver nätverksamhet får inte ställa upp tekniska krav eller andra villkor som försvårar tillhandahållandet av tjänster i form av ändrad elförbrukning, om inte villkoret är motiverat med hänsyn till en säker, tillförlitlig och effektiv drift av ledningsnätet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka tekniska villkor som får ställas upp av nätföretagen när det gäller sådana tjänster som avses i första stycket.

² Senaste lydelse 2005:404.

4 kap.

1 §³

Nättariffer ska vara objektiva och icke-diskriminerande.

Nättariffer ska vara objektiva och icke-diskriminerande. De ska utformas på ett sätt som är förenligt med ett effektivt utnyttjande av elnätet och en effektiv elproduktion och elanvändning.

I 5 kap. finns bestämmelser om fastställande av intäktsram.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får meddela föreskrifter om hur nättarifferna ska utformas för att främja ett effektivt utnyttjande av elnätet eller en effektiv elproduktion och elanvändning.

I 5 kap. finns bestämmelser om fastställande av intäktsram.

5 kap.

7 a §

När intäktsramen bestäms ska hänsyn tas till i vilken utsträckning nätverksamheten bedrivs på ett sätt som är förenligt med eller bidrar till ett effektivt utnyttjande av elnätet. En sådan bedömning kan medföra en ökning eller minskning av vad som anses vara en rimlig avkastning på kapitalbasen.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får meddela föreskrifter om vad som avses med ett effektivt utnyttjande av elnätet.

8 kap.

3 a §

Den systemansvariga myndigheten får inte ställa upp krav som utesluter elproducenter från att tillhandahålla tjänster med anknytning till det övergripande systemansvaret endast med hänvisning till kraftslag. Myndigheten ska

³ Senaste lydelse 2009:892.

anskaffa sådana tjänster från elproducenter på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

11 c §

En balansansvarig, som använder någon annans produktionskapacitet för att fullgöra sina åtaganden enligt balansavtalet, får inte ställa upp villkor som utesluter elproducenter från att tillhandahålla sådan kapacitet endast med hänvisning till kraftslag. Den balansansvarige ska anskaffa kapacitet på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

Fakturering och debitering

14 §

Elleverantörer får inte debitera någon avgift för att tillhandahålla elanvändarna fakturor och faktureringsinformation om energianvändningen.

15 §

En elleverantörs debitering av kunderna ska avse uppmätta mängder.

16 §

En elleverantörs faktura ska vara tydlig. Den ska innehålla information om den uppmätta förbrukningen och de aktuella elpriserna som fakturan grundas på.

Om leveransavtalet förutsätter att mängden överförd el mäts per timme, får informationen göras tillgänglig via webben. Fakturan ska då hänvisa till att informationen finns.

Fakturering ska ske åtminstone varje kvartal.

Fakturering ska erbjudas i elektronisk form.

11 kap.

15 §⁴

En elleverantör får inte missgynna en konsument endast på grund av det betalningssätt konsumenten har valt.

Om en elleverantör eller en nätkoncessionshavare tillämpar ett system med förskottsbetalning för konsumenter, ska detta vara skäligt och grundat på den förväntade förbrukningen

Om en nätkoncessionshavare tillämpar ett system med förskottsbetalning för konsumenter, ska detta vara skäligt.

18 §⁵

Elleverantörer och nätkoncessionshavare som träffar avtal med konsumenter ska på sina webbplatser lämna tydlig information om

1. konsumentens rättigheter,
 2. hur konsumenten ska gå till väga för att lämna klagomål, och
 3. vilka organ konsumenten kan vända sig till för information eller tvistlösning.
2. hur konsumenten ska gå till väga för att lämna klagomål,
 3. vilka organ konsumenten kan vända sig till för information eller tvistlösning, och
 4. kontaktinformation om oberoende användarrådgivning, där konsumenterna kan få råd om tillgängliga energieffektivitetsåtgärder och jämförelseprofiler.

På konsumentens begäran ska informationen lämnas på annat sätt.

Elleverantörer och nätkoncessionshavare ska på eller i samband med fakturor till konsumenter och i reklam som vänder sig till konsumenter antingen lämna den information som följer av första stycket eller hänvisa till att informationen finns på webbplatsen och på begäran tillhandahålls på annat sätt.

Installation av nya mätare

21 §

Nätkoncessionshavare ska se till att konsumenterna får lämplig information i samband med installation av nya mätare.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldigheterna enligt första stycket.

⁴ Senaste lydelse 2011:712.

⁵ Senaste lydelse 2011:712.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juni 2014.
 2. De nya bestämmelserna i 4 kap. 1 § första stycket andra meningen ska tillämpas vid en metodprovning enligt 4 kap. 1 a § första gången i fråga om nättariffer som gäller från och med det räkenskapsår som börjar den 1 januari 2015 eller närmast därefter.
 3. De nya bestämmelserna i 5 kap. 7 a § tillämpas första gången i fråga om en tillsynsperiod som börjar efter utgången av 2015.

2.9 Förslag till lag om ändring i lagen (2002:93) om kooperativ hyresrätt

Härigenom föreskrivs² att 3 kap. 6 § lagen (2002:93) om kooperativ hyresrätt ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

6 §

Den kooperativa hyresgästen skall betala den hyra som föreningen bestämmer. *Vad* som sägs i 12 kap. 19 § jordabalken *skall* inte tillämpas.

Den kooperativa hyresgästen ska betala den hyra som föreningen bestämmer. *Det* som sägs i 12 kap. 19 § jordabalken *ska* inte tillämpas.

Ersättning för kostnader som hänför sig till lägenhetens uppvärmning, nedkylning eller förseende med varmvatten eller elektrisk ström ska beräknas utifrån faktisk förbrukning, om kostnaden kan påföras hyresgästen efter individuell mätning.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2014.

² Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU av den 25 oktober 2012 om energieffektivitet, om ändring av direktiven 2009/125/EG och 2010/30/EU och om upphävande av direktiven 2004/8/EG och 2006/32/EG (EUT L 315, 14.11.2012, s. 1, Celex 32012L0027).

2.10 Förslag till lag om ändring i naturgaslagen (2005:403)

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om naturgaslagen (2005:403) dels att 8 kap. 18 § och 10 kap. 1 § ska ha följande lydelse, dels att det i lagen ska införas fyra nya paragrafer, 3 kap. 7 a §, 7 kap. 13, 14 och 15 §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

7 a §

Rapporteringen av mätresultat enligt 7 § ska ske till den systembalansansvarige, till berörda andra företag som bedriver överföring, naturgaskunder, balansansvariga och leverantörer av naturgas. På begäran ska rapportering ske till ett företag som gasanvändaren har utsett.

7 kap.

13 §

En naturgasleverantör får inte debitera någon avgift för att tillhandahålla gasförbrukarens fakturor och faktureringsinformation om energianvändningen.

14 §

En naturgasleverantörs debitering av gasförbrukarna ska avse uppmätta mängder, om leverantören har tillgång till mätvärden. Om en gasförbrukare som själv ska rapportera mätvärden inte har gjort det, får debiteringen avse uppskattad användning.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU av den 25 oktober 2012 om energieffektivitet, om ändring av direktiven 2009/125/EG och 2010/30/EU och om upphävande av direktiven 2004/8/EG och 2006/32/EG (EUT L 315, 14.11.2012, s. 1, Celex 32012L0027).

15 §

En naturgasleverantörs faktura ska vara tydlig. Den ska innehålla information om den uppmätta förbrukningen och de aktuella gaspriserna som fakturan grundas på.

Om leveransavtalet förutsätter att mängden överförd gas mäts per timme, får informationen göras tillgänglig via webben. Fakturan ska då hänvisa till att informationen finns.

Fakturering ska ske åtminstone varje kvartal.

Fakturering ska erbjudas i elektronisk form.

8 kap.

18 §²

Naturgasleverantörer och företag som bedriver överföring av naturgas som tecknar avtal med konsumenter ska på sina webbplatser lämna tydlig information om

1. konsumentens rättigheter,
2. hur konsumenten ska gå till väga för att lämna klagomål, och
3. vilka organ konsumenten kan vända sig till för information eller tvistlösning.

Informationen ska på konsumentens begäran lämnas på annat sätt.

Naturgasleverantörer och företag som bedriver överföring av naturgas som tecknar avtal med konsumenter ska på sina webbplatser lämna tydlig information om

1. konsumentens rättigheter,
2. hur konsumenten ska gå till väga för att lämna klagomål,
3. vilka organ konsumenten kan vända sig till för information eller tvistlösning, och

4. kontaktinformation om oberoende användarrådgivning, där konsumenterna kan få råd om tillgängliga energieffektivitetsåtgärder och jämförelseprofiler.

Informationen ska på konsumentens begäran lämnas på annat sätt.

Naturgasleverantörer och företag som bedriver överföring av naturgas ska på eller i samband med fakturor till konsumenter antingen lämna den information som följer av första stycket eller hänvisa till att informationen finns

² Senaste lydelse 2011:713.

*på webbplatsen och på begäran
tillhandahålls på annat sätt.*

10 kap.

1 §³

1 § Tillsynsmyndigheten utövar tillsyn över att

1. denna lag, föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen och villkor som har meddelats med stöd av lagen följs, och

2. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 715/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten och om upphävande av förordning (EG) nr 1775/2005 följs.

Tillsynen omfattar inte bestämmelserna i 7 kap. med undantag för 5 och 6 §§, 8 kap. med undantag för 13–20 §§ och inte heller bestämmelserna i 5 kap.	Tillsynen omfattar inte bestämmelserna i 7 kap. med undantag för 5, 6 och 13–15 §§, 8 kap. med undantag för 13–20 §§ och inte heller bestämmelserna i 5 kap.
---	--

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2014.

³ Senaste lydelse 2012:274.

2.11 Förslag till lag om ändring i fjärrvärmelagen (2008:263)

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om fjärrvärmelagen (2008:263) dels att 6 § ska ha följande lydelse, dels att det ska införas två nya paragrafer, 6 c och 6 d §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §²

Ett avtal om fjärrvärme ska innehålla uppgifter om

1. fjärrvärmeföretagets åtagande gentemot fjärrvärmekunden,
2. priset för fjärrvärmen och hur det bestäms,
3. var fjärrvärmekunden kan finna information om fjärrvärmeföretagets priser för fjärrvärme,
4. den tid som avtalet löper,
5. i fråga om avtal som löper under en viss tid, vad som gäller med avseende på förlängning av avtalet,
6. mätning av mängden levererad värmeenergi och rapportering av mätningsresultaten till kunden samt debitering av kunden,
7. avtalet tillåter fjärrvärmeföretaget att göra en ensidig ändring av ett avtalsvillkor och om förutsättningarna för att fjärrvärmeföretaget ska få göra en sådan ändring,
8. villkoren för uppsägning av avtalet,
9. fjärrvärmeföretagets ersättningsansvar om det inte uppfyller avtalet,
10. vem som svarar för kostnader för en återställning efter
 - a) en anslutning till fjärrvärmeverksamheten,
 - b) ett underhåll av röledningarna, eller
 - c) ett borttagande av anslutningen,
11. möjligheten att begära förhandling och att ansöka om medling enligt denna lag.

11. möjligheten att begära förhandling och att ansöka om medling enligt denna lag, och

12. om det ingås med en konsument, hur fjärrvärmeföretaget på sin webbplats samt på annat sätt tillhandahåller den ytterligare konsumentrelaterade information som anges i 6 d §.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU av den 25 oktober 2012 om energieffektivitet, om ändring av direktiven 2009/125/EG och 2010/30/EU och om upphävande av direktiven 2004/8/EG och 2006/32/EG (EUT L 315, 14.11.2012, s. 1, Celex 32012L0027).

² Senaste lydelse 2011:934.

6 c §

Ett fjärrvärmeföretag får inte debitera någon avgift för att tillhandahålla fjärrvärmekunderna fakturor och faktureringsinformation om energianvändningen.

6 d §

Fjärrvärmeföretag som ingår avtal med konsumenter ska på sina webbplatser lämna tydlig information om oberoende användarrådgivning där kunderna kan få råd om tillgängliga energieffektivitetsåtgärder och jämförelseprofiler.

På konsumentens begäran ska informationen lämnas på annat sätt.

Fjärrvärmeföretag ska på eller i samband med fakturor till konsumenter antingen lämna den information som följer av första stycket eller hänvisa till att informationen finns på webbplatsen och på begäran tillhandahålls på annat sätt.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2014.

3 Bakgrund

3.1 EU:s handlingsplan för energieffektivisering

Kommissionen presenterade år 2005 en grönbok om energieffektivisering (KOM (2005) 265 slutlig) i vilken det angavs en potential på mer än 20 procent effektivare energianvändning till år 2020. Hösten 2006 presenterade kommissionen ett förslag till en omfattande handlingsplan för energieffektivisering för att realisera effektiviseringspotentialen (KOM (2006) 545 slutlig), innehållande tio prioriterade handlingsområden och närmare 80 åtgärdsförslag på unionsnivå. Handlingsplanen för energieffektivisering har därefter utgjort en del av det klimat- och energipaket som kommissionen presenterade tidigt år 2007. Planen låg till grund för Europeiska rådets antagande av de s.k. 20-20-20-målen för energieffektivisering, minskade växthusgasutsläpp och ökad andel förnybar energi i mars 2007. EU-målet för energieffektivisering är uttryckt som att den faktiska primärenergianvändningen i EU år 2020 ska vara 20 procent lägre än den beräknade primärenergianvändningen enligt en ”business-as-usual-prognos” som togs fram utifrån 2007 års förutsättningar. Den 10 november 2010 presenterades kommissionens meddelande ”Energi 2020: en strategi för konkurrenskraftig, hållbar och trygg energiförsörjning” (KOM (2010) 639), den s.k. energistrategin. Energieffektivisering pekades ut som ett av fem prioriterade områden i denna strategi. I energistrategin föreslog kommissionen att initiativen för energieffektivisering skulle inriktas på de två sektorerna med störst energibesparingspotential: transporter och byggnader. För att fastighetsägare och lokala myndigheter lättare ska kunna finansiera renoveringsarbeten och energibesparande åtgärder skulle kommissionen lägga fram förslag till investeringsincitament och innovativa finansieringsinstrument. Inom den offentliga sektorn skulle energieffektiviteten beaktas vid upphandling av arbeten, tjänster och varor. Energieffektivitetscertifikat skulle inom energisektorn kunna utgöra ett incitament till att slutkunder investerar i energisnål teknik.

Mot bakgrund av energistrategin samt kraven i 2006 års handlingsplan för energieffektivisering presenterade kommissionen den 8 mars 2011 en kompletterande energieffektiviseringsplan (KOM (2011) 109). I denna handlingsplan utvecklas de förslag som presenterades i energistrategin. Handlingsplanen omfattade drygt 20 åtgärdsförslag inom sammanlagt sex huvudområden.

1. Den offentliga sektorn som föregångare

Kommissionen föreslog införande av skärpta krav på energiprestanda vid offentlig upphandling inom fler områden än fordon och transporter, bindande krav på årlig renovering av 3 procent av den byggnadsyta som ägs/används av offentliga aktörer, fortsatt stöd till lokalt/kommunalt arbete för energiomställning (bl.a. Borgmästaravtal), samt sjösättning av initiativet Smarta städer och smarta samhällen som aviserats inom SET-planen.

2. Lågenergibygnader

Kommissionen föreslog utredning av möjligheter att främja fjärrvärme inom ramen för integrerad stadsplanering, krav på medlemsstaterna att i linje med nationell fastighetslagstiftning införa regler som kan åtgärda problem med delade incitament till energieffektivisering, utvecklade insatser för att främja tillgång och mobilisering av arbetskraft som behövs för att bygga, driva och underhålla energieffektiva byggnader, samt ett utvecklat främjande av energitjänsteföretag.

3. Energieffektivisering för konkurrenskraftig industri

Kommissionen föreslog ett antal åtgärder för att främja ökat utnyttjande av kraftvärmeproduktion, bl.a. ökad efterlevnadskontroll beträffande krav på bästa tillgängliga teknik för el- och värmeproduktionsanläggningar, krav på kraftvärmeproduktion vid tillståndsgivning för ny termisk elproduktion och krav på elproduktion i fjärrvärmeanläggningar (under förutsättning att det finns tillräcklig avsättning för producerad el/värme i området), samt prioriterat nättillträde för el som producerats i kraftvärmeverk.

Kommissionen föreslog vidare krav på att medlemsstaterna ska införa nationella system för bindande energibesparingskrav på energibolag (s.k. vita certifikat). Meddelandet innehöll en uppmaning till medlemsstaterna att främja energieffektivisering i små och medelstora företag, och att införa krav på stora företag att genomföra regelbundna energirevisioner.

4. Ändamålsenligt finansieringsstöd

Beträffande finansiering av energieffektiviseringsåtgärder skulle kommissionen analysera uppnådda resultat och mervärdet av existerande finansieringsinstrument på EU-nivå. Dessa instrument skulle utvecklas för att skapa förutsättningar för privata investeringar i energieffektivisering som behövs för att EU:s energi- och klimatmål ska uppnås.

5. Besparingar för konsumenterna

För att främja energibesparingar för konsumenterna föreslog kommissionen att information tas fram om energianvändning, fortsatt utveckling av energi- och resursprestandakrav inom ramen för ekodesigndirektivet, åtgärder för att säkerställa utveckling och utbyggnad av smarta nät och utbredd användning av smarta mätare för el, gas, värme/kyla och varmvatten, samt utvecklad energimärkning av produkter och byggnader.

6. Ramverk för rapportering av nationella åtgärder

I enlighet med energitjänstedirektivet (2006/32/EG) lämnar medlemsstaterna vart tredje år en omfattande rapport av nationella åtgärder (en nationell handlingsplan för energieffektivisering) till kommissionen. Enligt Europeiska rådets beslut i juni 2010 om den nya EU2020-strategin ska medlemsstaterna som en del av de nationella reformprogrammen kopplade till nämnda strategi även årligen rapportera nationella åtgärder för energieffektivisering till kommissionen.

Kommissionen skulle analysera och under sommaren 2011 föreslå utformning av det mest ändamålsenliga ramverket för medlemsstaternas rapportering av nationella åtgärder för energieffektivisering.

I fråga om nationella mål för energieffektivisering föreslog kommissionen att dagens system med vägledande mål ska fortsätta att gälla, men att en översyn av möjligheterna att nå EU:s mål till 2020 skulle göras 2013. Efter denna översyn skulle ett nytt ställningstagande tas i fråga om bindande mål eller ej.

Förslagen i energistrategin och energieffektiviseringsplanen motiverades av att Kommissionen bedömt att EU:s mål att gå mot 20 procent effektivare energianvändning år 2020 inte kommer att nås. Enligt de prognoser som gjordes inför handlingsplanen kommer hittills beslutade åtgärder bara att leda till drygt 10 procent energieffektivisering.

3.2 Direktivet om energieffektivitet

Mot bakgrund av energieffektiviseringsplanen presenterade kommissionen den 22 juni 2011 ett förslag till nytt direktiv för energieffektivisering, varmed flera av åtgärderna i energieffektiviseringsplanen föreslogs bli juridiskt bindande. Det nya direktivet skulle ersätta dels Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/8/EG av den 11 februari 2004 om främjande av kraftvärme på grundval av efterfrågan på nyttiggjord värme på den inre marknaden för energi och om ändring av direktiv 92/42/EEG (i denna promemoria benämnt ”kraftvärmedirektivet”), dels Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/32/EG av den 5 april 2006 om effektiv slutanvändning av energi och om energitjänster och om upphävande av rådets direktiv 93/76/EEG (i denna promemoria benämnt ”energitjänstedirektivet”). Kommissionens förslag förhandlades och politisk enighet nåddes mellan Europaparlamentet, rådet och kommissionen i juni 2012, varefter det antogs av Europaparlamentet och rådet under hösten 2012. Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU av den 25 oktober 2012 om energieffektivitet, om ändring av direktiven 2009/125/EG och 2010/30/EU och om upphävande av direktiven 2004/8/EG och 2006/32/EG (i denna promemoria benämnt ”direktivet”, eller ”energieffektiviseringsdirektivet”) trädde ikraft den 4 december 2012.

Syftet med direktivet är att fastställa en gemensam ram för att främja energieffektivisering i unionen. Detta för att säkerställa att det av Europeiska rådet antagna målet om 20 procent primärenergibesparing år 2020 ska uppfyllas, men också till att bana väg för ytterligare energieffektivisering därefter. Det innehåller bestämmelser som syftar till att undanröja hinder och övervinna några av de marknadsmisslyckanden som hindrar effektivitet i tillförsel och användning av energi. Direktivet innehåller åtgärder inom samtliga delar av energisystemet, från energiomvandling via transmission och distribution till slutlig användning, dock inte i transportsystemet.

3.3 Generella överväganden

3.3.1 Särskilt om nuvarande styrmedel

Direktivet innehåller krav dels på att medlemsstaterna ska uppfylla vissa kvantifierade åtaganden enligt artikel 7, dels att vissa styrmedel ska införas alternativt att vissa åtgärder ska främjas, på sätt där formen för främjandet kan vara mer eller mindre specifikt angiven. I Sverige finns sedan tidigare i många fall styrmedel redan införda, som kan bedömas motsvara det som krävs enligt direktivet. Det finns praktiska och ekonomiska skäl som talar för att ha de befintliga styrmedlen som utgångspunkt när direktivet nu ska genomföras i Sverige. Det handlar om att man kan utnyttja befintliga rutiner och administrativa system (exempelvis befintliga it-system), att man behöver lägga mindre tid på att informera berörda aktörer om styrmedel som redan finns etablerade och är kända, och att man fullt ut kan dra nytta av den erfarenhet som finns av de befintliga styrmedlen, både hos de myndigheter som ansvarar för dem och de aktörer som är målgrupp för dem eller på annat sätt är berörda. Mot denna allmänna bakgrund är förslagen och bedömningarna i denna promemoria formulerade med en utgångspunkt i befintliga styrmedel som svarar mot direktivets krav när direktivet ska genomföras.

Ett generellt förbehåll som inte minst gäller ambitionsnivåer är dock att finansiering kan anvisas. Ett generellt förbehåll när det gäller styrmedlens utformning och innehåll ges i budgetpropositionen för 2013 där det har aviserats att befintliga styrmedel för energieffektivisering ska utvärderas. En sådan utvärdering kommer att ske, och den kan komma att visa på att ett eller flera nuvarande styrmedel bör utvecklas och utformas mer eller mindre annorlunda än idag för att ge en bättre ändamålsenlighet och kostnadseffektivitet. Det är också möjligt att utvärderingen kan visa ett behov av att utveckla något styrmedel och ta fram ett annat. På kort sikt är bedömningen att en justering och förbättring av befintliga styrmedel inom ramen för anvisade anslag bör vara förstahandsalternativet när direktivet nu genomförs i Sverige.

3.3.2 Särskilt om begreppet ”kostnadseffektiv”

I den engelska versionen av direktivet används begreppen ”cost-effective” och ”cost-efficient” omväxlande. I den svenska versionen används genomgående begreppet ”kostnadseffektiv”, vilket kan ge upphov till otydlighet. Så som begreppet används i direktivet ligger det nära till hands att i de flesta fall se det som en synonym till ”lönsam” men i vissa fall som en synonym till ”mest fördelaktig”. Det finns bara krav på att vidta olika åtgärder om de är kostnadseffektiva, dvs. lönsamma. Det finns dock skäl till att hålla sig till samma terminologi som i direktivet när det genomförs i nationell rätt. Det finns även skäl att göra den närmare tolkningen av begreppet ”kostnadseffektiv” på lägre nivå än i lag, samt i relation till varje specifikt sammanhang. Någon generell tolkning kan svårligen göras av för vem det är ”lönsamt” i olika situationer att göra någonting.

4 Artiklarna 1 och 2

Bedömning: Direktivets bestämmelser om syfte och lista över definitioner, behöver inte införlivas på annat sätt än att enstaka definitioner tas med i den lagstiftning eller de förordningar som genomför direktivet i svensk rätt.

Direktivet

I artikel 1.1 anges syftet med direktivet. Det framgår bl.a. att direktivets mål är att fastställa en gemensam ram för åtgärder för främjande av energieffektivitet för att säkerställa att unionens överordnade mål om energieffektivitet på 20 procent för 2020 uppnås.

I artikel 1.2 anges att de krav som fastställs i direktivet är minimikrav och inte ska förhindra medlemsstaterna att upprätthålla eller införa strängare åtgärder, så länge som sådana åtgärder är förenliga med unionsrätten och medlemsstaten anmäler dem till kommissionen.

Artikel 2 innehåller en lista omfattande 45 definitioner. Det framgår att definitionerna gäller i detta direktiv

Skälen för bedömningen

Som en allmän utgångspunkt kan anföras att medlemsstaterna är skyldiga att sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet. Artikel 1.1 riktar sig till medlemsstaterna, men får bedömas vara så pass allmänt hållen att den inte ställer några särskilda krav på åtgärder från medlemsstatens sida. Istället bör den ses som en allmän ingång till direktivet. Artikel 1.2 är en uppmaning till medlemsstaterna att iaktta vad som ändå gäller enligt EU-rätten.

När det gäller listan över definitioner kan konstateras att det är med avseende på tolkningen av direktivet som denna är bindande. Den bör i sig inte förutsätta någon reglering från medlemsstatens sida. I den mån som definitionerna passar in i svensk rätt, och behövs för att exempelvis förtydliga innebörden och tillämpligheten i de lagar och andra författningar som införlivar direktivet, bör de tas med där.

5 Artikel 3 – Ett vägledande mål

Bedömning: Det av riksdagen år 2009 antagna målet om 20 procent effektivare energianvändning till år 2020 uppfyller direktivets krav på ett vägledande nationellt mål för energieffektivisering och anmäls till Europeiska kommissionen.

Direktivet

Enligt artikel 3.1 ska varje medlemsstat ange ett vägledande nationellt energieffektivitetsmål grundat på antingen primär- eller slutlig energianvändning, primär- eller slutlig energibesparing eller energiintensitet. Medlemsstaterna ska anmäla dessa mål till kommissionen senast den 30 april 2013. När de gör detta ska de också uttrycka dessa mål som en absolut nivå av den primära och den slutliga energianvändningen 2020 och förklara hur och utifrån vilka data den har beräknats. När medlemsstaterna fastställer målen, ska de ta hänsyn till:

- a) att unionens energianvändning 2020 inte ska vara högre än 1 474 Mtoe primärenergianvändning eller 1 078 Mtoe slutlig energianvändning,
- b) de åtgärder som anges i detta direktiv,
- c) de åtgärder som antagits för att nå de nationella energibesparingsmål som antagits i enlighet med artikel 4.1 i direktiv 2006/32/EG, och
- d) andra åtgärder för att främja energieffektiviteten inom medlemsstaterna och på unionsnivå.

När de fastställer dessa mål, får medlemsstaterna också beakta nationella omständigheter som påverkar primärenergianvändningen, såsom:

- a) återstående potential för kostnadseffektiva energibesparingar,
- b) BNP-utveckling och BNP-prognoser,
- c) förändringar i importen och exporten av energi,
- d) utveckling av alla förnybara energikällor, kärnenergi, avskiljning, och lagring av koldioxid, samt
- e) s.k. tidiga åtgärder.

Punkterna 2 och 3 i artikel 3 berör kommissionen.

I artikel 2 definieras primärenergianvändning som den inhemska bruttoanvändningen, exklusive annan användning än energi. Slutlig energianvändning definieras som all energi som levereras till industrin, transporter, hushåll, tjänster och jordbruk. Undantag gäller för leveranser till energiomvandlingssektorn och energiindustrierna själva.

Skälen för bedömningen

Det svenska målet om 20 procent minskad energiintensitet mellan 2008 och 2020 utgör Sveriges nationella vägledande mål för energieffektivitet

I artikel 3.1 sägs att varje medlemsstat ska ange ett vägledande nationellt energieffektivitetsmål. Målet ska anmälas till Europeiska kommissionen senast den 30 april 2013. Målet får uttryckas i termer av primär- eller slutlig energianvändning, primär- eller slutlig energibesparing eller energiintensitet. Medlemsstaterna ska ta hänsyn till ett antal faktorer när de fastställer dessa mål, däribland EU:s mål för energieffektivisering till år 2020. Medlemsstaterna får även beakta ett antal nationella omständigheter när de fastställer målen, däribland BNP-utveckling och BNP-prognoser, utveckling av förnybara energikällor och kärnkraft, samt s.k. tidiga åtgärder.

Riksdagen antog år 2009 ett nationellt mål om 20 procent effektivare energianvändning till år 2020 (prop. 2008/09:163, bet. 2008/09:NU25, rskr. 2008/09:301). Målet uttrycks som ett sektorsövergripande mål om minskad energiintensitet om 20 procent mellan åren 2008 och 2020. Enligt målet ska den svenska energiintensiteten, mätt som tillförd energi per BNP-enhet i fasta priser vara 20 procent lägre år 2020 än år 2008. Målet utgör en integrerad del av 2009 års energi- och klimatpolitiska beslut som utgår från Allianspartiernas energi- och klimatpolitiska överenskommelse. Målet har utformats med hänsyn till EU:s energieffektivitetsmål samt med beaktande av nationella omständigheter såsom BNP-utveckling, och uppfyller de krav som ställs på vägledande nationella mål i artikel 3.1.

Därtill gäller att detta mål redan har anmälts till Europeiska kommissionen som det svenska målet för energieffektivisering inom ramen för det nationella reformprogram som tas fram i relation till EU:s tillväxtstrategi till år 2020, Europa 2020, och som avses i rådets rekommendation 2010/410/EU av den 13 juli 2010 om allmänna riktlinjer för medlemsstaternas och unionens ekonomiska politik.³ EU:s mål om 20 procent förbättrad energieffektivisering till år 2020 är, liksom EU:s övriga energi- och klimatmål till 2020, delmål inom ramen för unionens tillväxtstrategi. Det finns skäl att undvika att anmäla olika nationella mål.

Beräkning av absolut nivå av primär respektive slutlig energianvändning vid målpuppfyllelse

I artikel 3.1 sägs att medlemsstaten, när den anmäler det vägledande nationella målet till kommissionen, också ska uttrycka målet som en absolut nivå av den primära och den slutliga energianvändningen år 2020 och förklara hur och utifrån vilka data den har beräknats.

Det svenska energieffektivitetsmålet är uttryckt som att mängden tillförd energi per BNP-enhet i fasta priser, dvs. energiintensiteten, ska vara 20 procent lägre år 2020 än år 2008. Begreppet tillförd energi används inte i energieffektiviseringsdirektivet. Här används istället begreppet primärenergianvändning, definierat som den inhemska

³ EUT L 191, 23.7.2010, s. 28.

bruttoanvändningen, exklusive annan användning än energi. För att det svenska energiintensitetsmålet ska kunna jämföras med EU:s energieffektivitetsmål behöver täljaren i det svenska målet (dvs. tillförd energi) också utgöras av den inhemska bruttoanvändningen exklusive annan användning än energi (primärenergianvändningen). Med de begrepp som används i svensk officiell energistatistik motsvaras detta av total energitillförsel minus användning för utrikes transporter och icke-energiändamål. Omräkningen till primärenergi sker endast i syfte att underlätta redovisning till Europeiska kommissionen och påverkar inte styrningen av energianvändningen i Sverige, vilken fortsatt sker i beaktande av tillförd energi. Endast om den procentuella energi-effektiviseringen inom de subtraherade användningsområdena är lika stor som motsvarande för den primära energianvändningen kommer ett mål i termer av primärenergi att sammanfalla med målet i termer av tillförd energi. De beräkningar som redovisas nedan har anmälts till kommissionen.

År 2008 uppgick den svenska primärenergianvändningen (enligt direktivets definition) till 534 TWh och BNP till 3263 miljarder SEK (2009 års priser). Detta gör att energiintensiteten var 164 Wh/SEK (BNP₂₀₀₉). En reduktion av energiintensiteten med 20 procent ger en nivå på 131 Wh/SEK (BNP₂₀₀₉) år 2020. Eftersom det svenska målet är ett intensitetsmål så går det inte att slå fast en nivå på primärenergianvändningen (tillförd energi) vid måluppfyllelse. Detta skulle kräva att Sverige anger ett mål för BNP-utvecklingen. I tabell 1 visas därför primärenergianvändning vid 20 procent reducerad energiintensitet för olika värden av genomsnittlig BNP₂₀₀₉-utveckling under perioden 2008–2020.

Tabell 1. Primärenergianvändning år 2020 vid 20 procent reducerad energiintensitet för olika värden av genomsnittlig BNP-utveckling per år

Årlig BNP-tillväxt 2008–2020	BNP ₂₀₀₉ 2020 [mdr SEK]	Energiintensitet [Wh/SEK]	Primärenergi- användning [TWh]
0,0%	3263	131	427
1,0%	3677	131	482
2,0%	4138	131	542
3,0%	4652	131	609
4,0%	5224	131	684
5,0%	5860	131	768

Den slutliga energianvändningen är den energi som används i slutanvändarledet, dvs. el, fjärrvärme, bränslen m.m. som används av industrin, transportsektorn, bostäder och service m.m. Skillnaden mellan tillförd och slutanvänd energi utgörs av omvandlings- och distributionsförluster samt användning för utrikes transporter och icke-energiändamål (som i detta fall redan är borträknade). Enligt den officiella statistiken (1983–2011) saknas ett konstant samband mellan slutanvänd och tillförd energi (primärenergianvändning). Däremot finns ett samband mellan slutlig energianvändning och den tillförda energin justerat med avseende på förluster i kärnkraften. Förhållandet mellan dem är så gott som kon-

stärkt⁴, se ekvation 1. Kärnkraftsproduktionen, och följaktligen dess förluster, antas vara oberoende av tillväxttakt och slutlig energianvändning.

$$(1) \quad \frac{\text{Slutlig energianvändning}}{\text{Primärenergianvändning} - \text{kärnkraftsförluster}} = 0,90$$

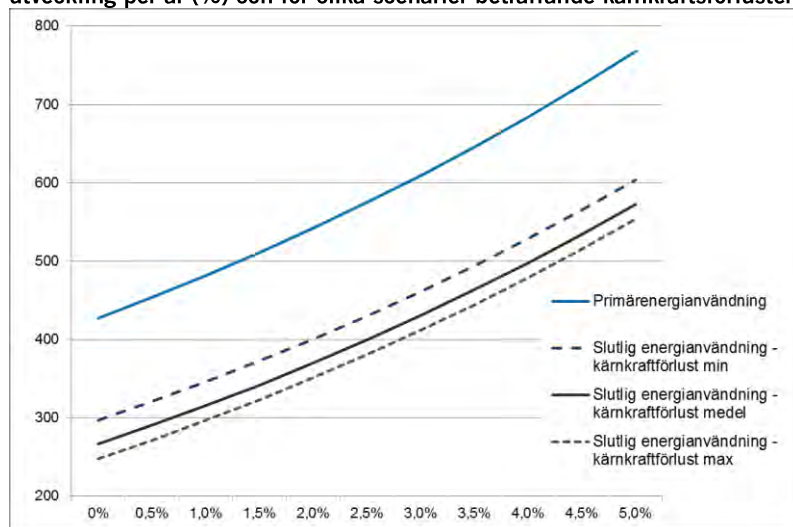
För att justera den tillförda energin med avseende på kärnkraftsförluster antas tre alternativ för dessa förluster (se tabell 2). Alternativ 1 och 3 utgår från historiska min- och maxvärden⁵ på 97 respektive 152 TWh. Alternativ 2 utgör ett historiskt medelvärde⁶ på 131 TWh.

Tabell 2. Slutlig energianvändning år 2020 vid 20 procent reducerad energiintensitet för olika värden av genomsnittlig BNP-utveckling per år under perioden 2008–2020 och för olika scenarier beträffande kärnkraftsförluster

Årlig BNP-tillväxt 2008–2020	1. Kärnkraft min	2. Kärnkraft medel	3. Kärnkraft max
0%	297	267	248
1,0%	346	316	297
2,0%	401	370	351
3,0%	461	431	412
4,0%	529	498	479
5,0%	604	573	554

I figur 1 ges en sammanfattande illustration av den primära respektive slutliga energianvändningen år 2020 vid 20 procent reducerad energiintensitet för olika värden av genomsnittlig BNP-utveckling per år 2020 jämfört med år 2008 vid olika tillväxttakter.

Figur 1. Primär och slutlig energianvändning (TWh) år 2020 vid 20 procent reducerad energiintensitet för olika värden av genomsnittlig BNP-utveckling per år (%) och för olika scenarier beträffande kärnkraftsförluster

⁴ Standardavvikelse = 0,0086

⁵ Min- och maxvärden för perioden 1986–2011 (de nyaste reaktorerna togs i drift 1985).

⁶ Medelvärde för perioden 1986–2011.

6 Artikel 4 – En nationell strategi för renovering av byggnader

Bedömning: Regeringen bör fastställa en långsiktig strategi för att säkerställa att det inte underinvesteras i renovering av det nationella beståndet av bostadshus och kommersiella byggnader, både offentliga och privata, efter att ha tagit del av Boverkets och Statens energimyndighets förslag till en sådan strategi.

Direktivet

Enligt artikel 4 ska varje medlemsstat fastställa en långsiktig strategi för att få till stånd investeringar i renovering av det nationella beståndet av bostadshus och kommersiella byggnader, både offentliga och privata. Strategin ska omfatta

- a) en översikt av det nationella byggnadsbeståndet, i lämpliga fall grundad på statistiska stickprov,
- b) identifiering av kostnadseffektiva renoveringsmetoder som är relevanta för byggnadstypen och klimatzonen,
- c) styrmedel och åtgärder som stimulerar kostnadseffektiv totalrenovering av byggnader, inbegripet totalrenovering som utförs etappvis,
- d) ett framtidsinriktat perspektiv som ska vägleda privatpersoner, byggindustrin och finansinstitut i deras investeringsbeslut,
- e) en evidensbaserad skattning av förväntade energibesparingar och fördelar i vidare bemärkelse.

En första version av strategin ska offentliggöras senast den 30 april 2014, därefter uppdateras vart tredje år samt föreläggas kommissionen som ett led i de nationella handlingsplanerna för energieffektivitet.

Skälen för bedömningen

Energi för uppvärmning, kylning, drift och belysning i bostäder och lokaler utgör enligt energistatistiken ungefär en tredjedel av den slutliga energianvändningen i Sverige. Åtgärder för ökad energieffektivitet i den befintliga bebyggelsen är avgörande för att effektivisera energianvändningen i sektorn som helhet. Energieffektiviseringsdirektivets krav på en långsiktig strategi för byggnadsrenovering kompletterar således bestämmelserna i direktivet (2010/31/EU) om byggnaders energiprestanda⁷.

Regeringen beslutade den 22 november 2012 att uppdra åt Boverket och Statens energimyndighet att utarbeta förslag till nationell strategi för att få till stånd investeringar i renoveringar som ökar energiprestandan i det nationella beståndet av bostadshus och kommersiella byggnader, både offentligt och privat ägda. Uppdraget ska rapporteras till Regerings-

⁷ Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/31/EU av den 19 maj 2010 om byggnaders energiprestanda

kansliet (Näringsdepartementet) senast den 1 november 2013. Myndigheternas förslag kommer att remitteras.

7 Artiklarna 5 och 6 – Insatser för energieffektivisering i den offentliga sektorn

7.1 Åtgärder för ökad energieffektivitet i byggnader som ägs av statliga myndigheter

Bedömning: De byggnader som ägs av förvaltningsmyndigheter under regeringen, samt domstolarna, omfattas av kraven på renovering. Kraven i artikel 5 bör införlivas i svensk rätt på förordningsnivå.

En alternativ strategi i enlighet med artikel 5 punkten 6 ska väljas.

Vid utgången av år 2020 ska Statens fastighetsverk och Fortifikationsverket ha genomfört åtgärder som minskar energianvändningen i byggnaderna med åtminstone 21 GWh.

Direktivet

Av artikel 5.1 framgår att medlemsstaterna, utan att det påverkar tillämpningen av artikel 7 i direktiv 2010/31/EU, ska säkerställa att 3 procent av den totala golvytan i uppvärmda och/eller kylda byggnader som ägs och utnyttjas av dess statliga myndigheter från och med den 1 januari 2014 renoveras varje år för att uppfylla minst de minimikrav avseende energiprestanda som den har fastställt med tillämpning av artikel 4 i direktiv 2010/31/EU. Takten på 3 procent ska beräknas utifrån den totala golvytan i byggnader med en total användbar golvyta på mer än 500 m² vilka ägs och utnyttjas av statliga myndigheter i berörda medlemsstater som den 1 januari varje år inte uppfyller de nationella minimikraven avseende energiprestanda som fastställts vid tillämpning av artikel 4 i direktiv 2010/31/EU. Den tröskeln ska sänkas till 250 m² från och med den 9 juli 2015.

I artikel 5.2 anges att medlemsstaterna får undanta vissa kategorier av byggnader från kraven som avses i punkt 1.

I artikel 5.3 och 5.4 finns närmare bestämmelser om hur renoveringstakten ska beräknas samt hur kravet på renoveringar kan flyttas över från ett år till ett annat.

Av punkten 5 följer att medlemsstaten ska upprätta och publicera en förteckning över de byggnader som anses omfattas av kravet enligt punkterna 1-4.

Av artikel 5.6 framgår att medlemsstaterna, utan att det påverkar tillämpningen av artikel 7 i direktiv 2010/31/EU, får välja en alternativ strategi med avseende på punkterna 1-5, genom vilken de vidtar andra kostnadseffektiva åtgärder, bland annat totalrenoveringar och åtgärder för att få till stånd beteendeförändringar hos byggnadsanvändare, i syfte att

senast 2020 i byggnader som kommer i fråga och som ägs och utnyttjas av statliga myndigheter åstadkomma energibesparingar vilka som minimum motsvarar vad som krävs enligt punkt 1, rapporterat på årsbasis. Vid tillämpningen av den alternativa strategin får medlemsstaterna uppskatta den energibesparing som skulle föranledas av punkterna 1–4 genom att använda sig av lämpliga standardvärden för energianvändningen hos statliga myndigheters referensbyggnader före och efter renovering och uppskattningar av deras byggnadsbestånds yta. Kategorierna av statliga myndigheters referensbyggnader ska vara representativa för beståndet av sådana byggnader. De medlemsstater som väljer den alternativa strategin ska senast den 31 december 2013 anmäla till kommissionen vilka alternativa åtgärder de planerar att vidta och visa hur de kommer att uppnå motsvarande förbättring av energiprestandan i byggnaderna i de statliga myndigheternas byggnadsbestånd.

Skälen för bedömningen

Vilka byggnader omfattas?

För att avgöra omfattningen av direktivets krav och huruvida grundstrategin enligt artikel 5.1-5 eller en alternativ strategi enligt artikel 5.6 ska väljas måste de byggnader som ägs och används av statliga myndigheter identifieras. Centralt i sammanhanget är vilka byggnader som ägs av statliga myndigheter och hur stor användbar golvyta de har. Det finns inga register som möjliggör en avgränsning till de byggnader som samtidigt ägs och utnyttjas av statliga myndigheter. Byggnader som utnyttjas av statliga myndigheter men ägs av andra fastighetsägare omfattas inte av direktivets krav på renovering. Bestämmelser om statliga myndigheter som hyresgäst finns istället i direktivets artikel 6, som behandlas i avsnitt 7.2 om statliga myndigheters inköp.

I direktivets definitionslista i artikel 2 definieras begreppet statliga myndigheter som alla administrativa organ vilkas behörighet sträcker sig över en medlemsstats hela territorium. ”Total användbar golvyta” definieras som golvytan i en byggnad eller del av en byggnad där energi används för att påverka inomhusklimatet.

Viss vägledning för att avgöra vilka byggnader som omfattas av kravet ges av bilaga IV till Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/18/EG av den 31 mars 2004 om samordning av förfarandena vid offentlig upphandling av byggentreprenader, varor och tjänster, i vilken för varje medlemsstat listas vilka centrala statliga myndigheter som omfattas av nämnda direktiv. Detta direktiv omfattar även offentligrättsliga organ, bl.a. statliga bolag som tillgodoser ett behov i det allmännas intresse, under förutsättning att behovet inte har industriell eller kommersiell karaktär. Ytterligare vägledning för att avgöra vilka byggnader som omfattas av kravet ges av definitionen av kategorin S.1311 Statliga myndigheter i Europeiska kommissionens riktlinjer för Eurostats insamling av data för det europeiska national- och regionalräkenskapssystemet (ENS 95)⁸ i enlighet med Rådets förordning (EG) nr 479/2009 av den 25 maj 2009 om tillämpningen av protokollet

⁸ <http://circa.europa.eu/irc/dsis/nfaccount/info/data/esa95/en/een00081.htm>

om förfarandet vid alltför stora underskott som är fogat till fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen. Av kommissionens riktlinjer framgår att statliga myndigheter utgörs av icke-vinstdrivande institutioner som kontrolleras och huvudsakligen finansieras av staten och vars behörighet sträcker sig över hela det ekonomiska territoriet. Med denna utgångspunkt är staten inte begränsad till ett fåtal ministerier/departement, utan även de enheter som är direkt beroende av dem i form av myndighet (dvs. inte är helt självständiga) och finansiering.

Mot bakgrund av detta görs bedömningen att det är byggnader som ägs av domstolar och förvaltningsmyndigheter under regeringen som omfattas av kravet på renovering. Byggnader som ägs av statligt ägda bolag omfattas däremot inte av renoveringskravet. Med anledning av detta görs bedömningen att artikel 5 inte föranleder någon lagstiftning. Bestämmelserna bör således hanteras på förordningsnivå.

En alternativ strategi bör väljas

Kravet enligt artikel 5 punkterna 1-4 skulle kunna uppfyllas genom att samtliga berörda myndigheter åläggs ett renoveringskrav och själva får avgöra vilka byggnader som ska renoveras varje år. Ett alternativt sätt vore att regeringen eller den myndighet som regeringen bemyndigar får avgöra vilka byggnader som ska renoveras varje år. Som alternativ till strategin att varje år renovera motsvarande 3 procent av golvytan kan medlemsstaterna välja en alternativ strategi. En sådan strategi innebär flera olika åtgärder, inklusive djuprenoveringar och åtgärder för att förändra byggnadsanvändarnas beteende, för att sammantagna uppnå samma totala energibesparing under perioden 2014-2020 som skulle uppnås genom huvudalternativet enligt punkterna 1-4.

Av tabell 3 framgår att ett fåtal statliga myndigheter äger byggnader, samt att ägandet är ojämnt fördelat. Två myndigheter äger omkring 95 procent av byggnaderna och den totala golvytan. Övriga myndigheter äger endast ett fåtal byggnader.

Tabell 3. Statliga myndigheters energideklarerade byggnader och energianvändning^a (Källa: Boverket)

Myndighet	Antal byggnader	Total golvyta A_{temp} (m ²)	Total energianvändning (kWh/år)
Fortifikationsverket	264	696 770	130 817 790
Luftfartsverket	11	68 067	15 195 047
Naturvårdsverket	2	1 197	221 271
Sjöfartsverket	8	3 763	914 314
Statens fastighetsverk	433	897 683	139 570 376
Sveriges lantbruksuniversitet	7	2 580	529 075
Trafikverket	6	8 619	1 555 361
Summa	731	1 678 679	288 803

^a Tabellen inkluderar byggnader med yta större än 250 m² och med specifik energianvändning som överstiger minimikrav enligt Boverkets byggregler, BBR19.

Direktivet bör uppfyllas på ett kostnadseffektivt sätt. Kostnadseffektiviteten inbegriper dels effektiviteten som ligger i vilka åtgärder som kommer till stånd, och dels effektiviteten i administrationen som byggs upp för att hantera urval och rapportering. Att ställa krav på varje enskild myndighet att årligen renovera motsvarande 3 procent av golvytan tar inte hänsyn till den ojämna fördelningen av ägandet. Alla myndigheter utom Fortifikationsverket och Statens fastighetsverk skulle i princip behöva renovera hela sitt byggnadsbestånd inom sjuårsperioden. Myndigheter med få byggnader, eller byggnader med speciella förutsättningar, har färre alternativ bland åtgärder. Risken är stor att ett sådant system tvingar fram mindre lämpliga eller kostsamma åtgärder. Att istället låta regeringen eller den myndighet som regeringen utser bestämma vilka byggnader som ska renoveras varje år, bedöms främja kostnadseffektiva åtgärder, men skulle leda till en omfattande administration. Det skulle behövas ett register över alla möjliga energibesparingsåtgärder i samtliga byggnader, samt uppskattade åtgärds-kostnader, för att årligen kunna rangordna bland åtgärdsförslagen.

För att främja kostnadseffektiva åtgärder och låga administrativa kostnader bör istället en alternativ strategi väljas, där ett energisparbeting bestäms för statliga myndigheter som äger byggnader. Energisparbetinget ska enligt artikel 5 punkten 6 bestämmas utifrån hur stor energibesparing som skulle uppnås totalt sett mellan 1 januari 2014 och 31 december 2020, om motsvarande 3 procent av golvytan årligen renoveras till en nivå som motsvarar de nationella minimikraven för energiprestanda. Det årliga sparbetinget för hela kollektivet statligt ägda byggnader beräknas som 3 procent av skillnaden mellan summan av de aktuella byggnadernas nuvarande energianvändning och summan av vad deras energianvändning skulle vara om minimikraven i Boverkets byggregler (BBR)⁹ skulle uppfyllas. Den genomsnittliga energiprestandan för byggnader som ägs av statliga myndigheter är 172 kWh/m²/år. Den genomsnittliga energiprestandan för dessa byggnader om de hade uppfyllt kravet för nya byggnader enligt BBR19 är 108 kWh/m²/år, vilket ger en differens på ca 64 kWh/m²/år.

I tabell 4 redovisas en preliminär uppskattning av hur stort det kollektiva energisparbetinget skulle vara för statliga myndigheter som äger byggnader. Vid utgången av år 2020 ska åtgärder ha vidtagits som minskar energianvändningen i byggnader som ägs av statliga myndigheter med sammanlagt knappt 21 GWh, vilket motsvarar drygt 7 procent av dagens årliga energianvändning i dessa byggnader.

⁹ Beräkningarna vilar på antagandet att byggnaderna skulle uppfylla nybyggnadskraven i BBR efter renovering. Detta ger en liten överskattning då det är minimikraven som ska gälla och i dessa ingår ändringsreglerna (vilka inte går lika långt som nybyggnadsreglerna). Ändringsreglerna är konstruerade så att de ska följa den enskilda byggnadens förutsättningar och kan därför skilja sig mellan varje byggnad. Ett sätt skulle vara att göra ett generellt antagande om hur mycket lägre energiprestanda i förhållande till nybyggnadskraven, som skulle krävas enligt ändringsreglerna, och räkna mot denna nivå.

Tabell 4. Energisparbeting i byggnader som ägs av statliga myndigheter

År	Akkumulerad besparing [MWh]
2014	3 219
2015	6 342
2016	9 371
2017	12 309
2018	15 160
2019	17 924
2020	20 606

Energisparbetinget bör fördelas på myndigheterna med det största fastighetsbeståndet

Energisparbetinget kan uppnås antingen genom att samtliga berörda myndigheter åläggs att genomföra åtgärder, eller så kan det fördelas mellan myndigheterna på olika sätt. Avgörande utgångspunkter för valet av strategi bör även i detta avseende vara hög kostnadseffektivitet och låg administration.

Även om en myndighet är friare vid en alternativ strategi, som omfattar fler åtgärder än renoveringskrav, så uppkommer samma problematik som redogjorts för i avsnittet ovan. En myndighet med litet fastighetsbestånd kan tvingas till dyra och olönsamma åtgärder, och ett centralt system förutsätter en omfattande administration. Som nämnts har två av myndigheterna (Fortifikationsverket och Statens fastighetsverk) tillsammans större delen av byggnaderna och totala användbara golvytan. Detsamma gäller den totala energianvändningen. För att främja kostnadseffektiva åtgärder och låga administrativa kostnader bör uppfyllandet av energisparbetinget, som beräknas på samtliga myndigheters byggnader, fördelas på de största fastighetsägarna. Detta skulle innebära att Statens fastighetsverk och Fortifikationsverket åläggs att sammantaget minska sin energianvändning med knappt 21 GWh, fram till år 2020. En fördel med detta angreppssätt är att det ger en minimal administration. Risken att tvinga fram olämpliga eller kostnadsineffektiva åtgärder kan också undvikas då dessa myndigheters bestånd bedöms vara tillräckligt stora för att ge tillräcklig flexibilitet för att kunna genomföra besparingen med kostnadseffektiva och lämpliga åtgärder.

Den närmare utformningen av bestämmelserna kommer att övervägas i samband med att en förordning tas fram.

7.2 Statliga myndigheters inköp

Bedömning: Domstolar och förvaltningsmyndigheter under regeringen ska köpa produkter, tjänster och byggnader med hög energiprestanda, förutsatt att detta är förenligt med kostnadseffektivitet, ekonomisk genomförbarhet, hållbarhet i vidare bemärkelse, teknisk lämplighet samt tillräcklig konkurrens.

Kraven anges på förordningsnivå.

Direktivet

Av artikel 6.1, första stycket, framgår att medlemsstaterna ska se till att statliga myndigheter endast köper produkter, tjänster och byggnader med hög energieffektivitetsprestanda, förutsatt att detta är förenligt med kostnadseffektivitet, ekonomisk genomförbarhet, hållbarhet i vidare bemärkelse, teknisk lämplighet samt tillräcklig konkurrens i enlighet med vad som avses i bilaga III.

I andra stycket anges att den skyldighet som anges i första stycket ska gälla för avtal för inköp av varor, tjänster och byggnader under förutsättning att dessa avtals värde minst uppgår till de tröskelvärden som anges i artikel 7 i direktiv 2004/18/EG.

Av artikel 6.2 framgår att skyldigheten enligt artikel 6.1 inte gäller fullt ut för vissa kontrakt inom försvarsmakten.

Av artikel 6.4 framgår att medlemsstaterna får, utan att det påverkar tillämpningen av punkt 1, när det köps ett produktpaket vilket som helhet omfattas av en delegerad akt som antagits enligt direktiv 2010/30/EU, kräva att den samlade energieffektiviteten ska ha företräde framför energieffektiviteten hos enskilda produkter inom paketet, genom att köpa det produktpaket som uppfyller kriteriet att tillhöra den högsta energieffektivitetsklassen.

I artikel 2 definieras statliga myndigheter som alla administrativa organ vilkas behörighet sträcker sig över en medlemsstats hela territorium.

Skälen för bedömningen

I direktivet ställs krav på medlemsstaterna att se till att statliga myndigheter endast köper varor, tjänster och byggnader med hög energiprestanda. I bilaga III till direktivet preciseras vilka typer av produkter som avses och vilka prestandanivåer som ska krävas. Detta görs genom referens till kriterier som etablerats genom EU-lagstiftning på området, däribland energimärkningsdirektivet (2010/30/EU), Energy-starförordningen (2006/1005/EG), däckmärkningsförordningen (1222/2009), ekodesigndirektivet (2009/125/EG) och direktivet (2010/31/EU) om byggnaders energiprestanda. Skyldigheten är dock föremål för ett antal villkor som anges i artikel 6.1 och gäller endast kontrakt för varor och tjänster vilkas värde minst uppgår till de tröskelvärden som fastställs i artikel 7 i direktivet (2004/18/EG) om offentlig upphandling. För köp och hyra av byggnader gäller inga tröskelvärden.

I direktivets artikel 2 definieras begreppet ”statliga myndigheter” som alla administrativa organ vilkas behörighet sträcker sig över en medlemsstats hela territorium. I avsnittet ovan redogörs för bedömningen att begreppet för svenskt vidkommande motsvarar förvaltningsmyndigheter under regeringen, samt domstolar, när det gäller kraven på renovering av statliga myndigheters byggnader. Det finns inte i detta hänseende anledning att tolka begreppet annorlunda.

Det görs därför bedömningen att det är domstolar och förvaltningsmyndigheter under regeringen som omfattas av kraven kring inköp av varor, tjänster och byggnader med hög energiprestanda. Statligt ägda bolag omfattas däremot inte av kravet. Med anledning av detta görs bedömningen att direktivets bestämmelser inte föranleder någon

lagstiftning. Kraven i artikel 6 bör införlivas i svensk rätt på förordningsnivå.

Den närmare utformningen av bestämmelserna om statliga myndigheters inköp av varor, tjänster och byggnader med hög energiprestanda, liksom betydelsen av uttrycken kostnadseffektiv, ekonomisk genomförbarhet, hållbarhet i vidare bemärkelse, teknisk lämplighet samt tillräcklig konkurrens, bör övervägas i samband med att en förordning tas fram. Även en bedömning av hur de olika aspekterna ska viktas mot varandra bör i det sammanhanget diskuteras och tydliggöras.

7.3 Övriga åtgärder för ökad energieffektivitet i statliga myndigheter

Bedömning: Med syfte att tjäna som förebilder ska statliga myndigheter arbeta strategiskt och strukturerat med energieffektiviseringsfrågor. Statliga myndigheter ska därför anta en strategi med mål och handlingsplan för energieffektivisering samt årligen rapportera om sina framsteg.
De närmare kraven tas fram i förordning.

Direktivet

Enligt artikel 5.7 ska medlemsstaterna uppmuntra offentliga organ, även på regional och lokal nivå, och offentligrättsliga organ för subventionerat boende att, med vederbörlig hänsyn tagen till deras respektive befogenheter och administrativa struktur,

- a) anta en energieffektivitetsplan, fristående eller som en del av en bredare klimat- eller miljöplan, som innehåller specifika mål och åtgärder för energibesparing och energieffektivitet, i syfte att följa den förebild som statliga myndigheters byggnader utgör, i enlighet med artikel 5, punkterna 1, 5 och 6,
- b) införa ett energiledningssystem, inklusive energikartläggningar, som en del av planens genomförande,
- c) om lämpligt använda sig av energitjänsteföretag och avtal om energiprestanda för att finansiera renoveringar och genomföra planer för att bibehålla eller förbättra energieffektiviteten på lång sikt.

Av artikel 6.3 framgår att medlemsstaterna därtill ska uppmuntra offentliga organ att, när de upphandlar tjänster med ett betydande energiinslag, bedöma möjligheten att ingå långsiktiga avtal om energiprestanda som ger långsiktiga energibesparingar.

Skälen för bedömningen

I direktivets beaktandesats nr 15 anges att den offentliga sektorn utgör en viktig drivkraft för att stimulera en marknadsomvandling mot mer effektiva produkter, byggnader och tjänster, samt för att åstadkomma

förändringar av medborgarnas och företagens beteende när det gäller energianvändning. Dessutom kan en minskad energianvändning genom åtgärder för förbättrad energieffektivitet frigöra offentliga resurser för andra ändamål. Offentliga organ på nationell, regional och lokal nivå bör föregå med gott exempel när det gäller energieffektivitet. Statliga myndigheter utgör en viktig kategori bland de offentliga organen. I artikel 5.1-6 och artikel 6 manifesteras deras roll som förebild genom krav på renovering av byggnader som ägs av statliga myndigheter respektive krav på statliga myndigheter att köpa varor, tjänster och byggnader med hög energiprestanda.

Idag regleras vilka åtgärder statliga myndigheter (dvs. domstolar och förvaltningsmyndigheter under regeringen) ska vidta för att öka sin energieffektivitet i förordningen (2009:893) om energieffektiva åtgärder för myndigheter. Denna förordning har utformats mot bakgrund av bestämmelser i energitjänstedirektivet (2006/32/EG), som nu ersätts av energieffektiviseringsdirektivet. Enligt förordningen ska varje myndighet genomföra minst två av följande åtgärder:

1. utnyttja finansieringsinstrument för energibesparingar, däribland avtal om energiprestanda, där mätbara och förutbestämda energibesparingar ställs som krav,
2. köpa in utrustning på grundval av förteckningar som Statens energimyndighet tillhandahåller och som innehåller energieffektiva produktspecifikationer för olika kategorier av utrustning,
3. köpa in utrustning med effektiv energianvändning i alla lägen, även i viloläge,
4. byta ut eller modifiera befintlig utrustning med den utrustning som avses i 2 och 3,
5. utnyttja energibesiktningar och genomföra rekommendationerna i dessa, eller
6. köpa in eller hyra energieffektiva byggnader eller delar av dessa, eller vidta åtgärder för att göra byggnader som myndigheten redan äger eller hyr mer energieffektiva.

Vid inköp av fordon gäller förordningen (2009:1) om miljö- och trafiksäkerhetskrav för myndigheters bilar och bilresor. Åtgärderna ska genomföras fortlöpande, exempelvis inom ramen för myndighetens miljöledningssystem för vilket bestämmelser återfinns i förordningen (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter. Vidare gäller att myndigheterna årligen ska rapportera sitt arbete med energieffektiva åtgärder till Statens energimyndighet.

Mot bakgrund av bestämmelser i energieffektiviseringsdirektivets artikel 5, punkterna 1-6, samt artikel 6, behöver de svenska bestämmelserna om åtgärder för energieffektivisering i statliga myndigheter utvecklas. Som framgår av avsnitt 7.1 om åtgärder för ökad energieffektivitet i byggnader som ägs av statliga myndigheter är det endast ett fåtal statliga myndigheter som äger byggnader. De allra flesta myndigheter är hyresgäster. Krav avseende energiprestanda för statliga myndigheters hyreskontrakt för lokaler följer av bestämmelser i artikel 6 (se avsnitt 7.2). Dessa får effekt först när statliga myndigheter omförhandlar hyresavtal. För att på ett mer heltäckande och regelbundet

sätt kunna tjäna som förebilder ska statliga myndigheter börja arbeta mer strategiskt och strukturerat med energieffektivisering.

De åtgärder som listas i artikel 5.7, särskilt punkterna (a) och (b), är särskilt relevanta för att statliga myndigheter till fullo ska kunna spela rollen som förebild. För att statliga myndigheter framöver ska kunna spela rollen som föregångare ska de anta en strategi med mål och handlingsplan för energieffektivisering samt årligen rapportera om sina framsteg. Inköp av varor, tjänster och byggnader med hög energiprestanda ska ingå i handlingsplanen. Myndigheterna bör, i de fall de inte har ett miljöledningssystem i enlighet med förordningen (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter, införa ett energiledningssystem. Det ska i sammanhanget uppmärksammas att vissa statliga myndigheter, mot bakgrund av definitionen av begreppet företag, kommer att omfattas av det föreslagna kravet på stora företag att genomföra energikartläggningar (se avsnitt 9.1). Utöver detta kan det finnas skäl att uppmuntra statliga myndigheter att om lämpligt använda sig av energitjänsteföretag och långsiktiga avtal om energiprestanda för att finansiera renoveringar och genomföra planer.

Den närmare utformningen av bestämmelserna om statliga myndigheters åtgärder för ökad energieffektivisering, vid sidan om inköp av produkter, tjänster och byggnader med hög energiprestanda, samt om myndigheternas rapportering av åtgärderna och deras effekter kommer att övervägas i samband med att en förordning tas fram.

I propositionen *En sammanhållen klimat- och energipolitik – Energi* (prop. 2008/09:163) föreslogs att ett Energieffektiviseringsråd skulle inrättas vid Energimyndigheten i syfte att stärka myndighetssamverkan och underlätta samordning av genomförande och uppföljning av åtgärder och styrmedel för att uppfylla av riksdagen antagna mål om energieffektivisering. Ett sådant råd har sedan dess inrättats. Rådets ledamöter utses av Energimyndigheten och i det ingår representanter för Tillväxtverket, Naturvårdsverket, Trafikverket, Jordbruksverket, Länsstyrelsen Halland, Boverket, Sveriges Kommuner och Landsting, Energimarknadsinspektionen och Energimyndigheten. Energimyndighetens generaldirektör är ordförande i rådet. Rådet har en fortsatt viktig roll vid genomförandet av energieffektiviseringsdirektivet. Rådet är en arena där strategiskt viktiga frågor lyfts för att stärka myndighetssamverkan och öka transparensen inom energieffektiviseringsområdet, bland annat inom statliga myndigheters inköp och åtgärder för ökad energieffektivitet i statliga myndigheter.

7.4 Främjande av åtgärder för ökad energieffektivitet i kommuner och landsting

Bedömning: Kraven på motprestationer från kommuner och landsting i samband med statligt stöd för energieffektivisering utökas till att även omfatta krav på inköp av produkter, tjänster och byggnader med hög energiprestanda.

Direktivet

I artikel 5.7 anges att medlemsstaterna ska uppmuntra offentliga organ, även på regional och lokal nivå att, med vederbörlig hänsyn tagen till deras respektive befogenheter och administrativa struktur,

- a) anta en energieffektivitetsplan, fristående eller som en del av en bredare klimat- eller miljöplan, som innehåller specifika mål och åtgärder för energibesparing och energieffektivitet, i syfte att följa den förebild som statliga myndigheters byggnader utgör, i enlighet med artikel 5, punkterna 1, 5 och 6,
- b) införa ett energiledningssystem, inklusive energikartläggningar, som en del av planens genomförande,
- c) om lämpligt använda sig av energitjänsteföretag och avtal om energiprestanda för att finansiera renoveringar och genomföra planer för att bibehålla eller förbättra energieffektiviteten på lång sikt.

Av artikel 6.3 framgår att medlemsstaterna därtill ska uppmuntra offentliga organ på regional och lokal nivå, att med vederbörlig hänsyn tagen till respektive befogenheter och administrativa struktur följa statliga myndigheters goda exempel genom att bara köpa produkter, tjänster och byggnader med hög energieffektivitetsprestanda. Medlemsstaterna ska även uppmuntra offentliga organ på regional och lokal nivå att, när de upphandlar tjänster med ett betydande energiinslag, bedöma möjligheten att ingå långsiktiga avtal om energiprestanda som ger långsiktiga energibesparingar.

Skälen för bedömningen

Enligt artiklarna 5.7 och 6.3 ska medlemsstaten uppmuntra ”offentliga organ”, även på regional och lokal nivå, att följa statliga myndigheters goda exempel i flera avseenden. Begreppet finns med i definitionslistan i artikel 2 och ska tolkas som upphandlande myndigheter enligt definitionen i Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/18/EG av den 31 mars 2004 om samordning av förfarandena vid offentlig upphandling av byggentreprenader, varor och tjänster. Även kommuner och landsting omfattas således. Vidare omfattas offentligrättsliga organ som tillgodoser behov i det allmännas intresse, förutsatt att behovet inte är av industriell eller kommersiell karaktär, att organet är en juridisk person samt att det allmänna har kontroll över verksamheten genom finansiering eller organets styrelse på sätt som närmare anges i artikel 1.9 i direktiv 2004/18/EG. Härigenom omfattas kommunala och landstingsägda bolag.

Mot bakgrund av bestämmelser i energitjänstedirektivet (2006/32/EG) ges i dag statligt stöd till kommuner och landsting för deras strategiska arbete med energieffektivisering i den egna verksamheten. Enligt förordningen (2009:1533) om statligt stöd till energieffektivisering i kommuner och landsting ska de kommuner och landsting som erhåller stöd (i) fastställa en strategi för energieffektivisering, (ii) aktivt arbeta för att genomföra strategin, och (iii) genomföra minst två av de åtgärder som framgår av förordningen (2009:893) om energieffektiva åtgärder för myndigheter (jfr avsnitt 7.3). Kommuner och landsting lämnar årligen en

rapport till Statens energimyndighet över resultat och effekter av sitt arbete. Sammanlagt 282 av 290 kommuner och 20 av 21 landsting har beviljats energieffektiviseringsstöd för perioden 2010-2014.

Denna stödordning motsvarar i hög grad direktivets krav i de delar som rör medlemsstaternas skyldighet att uppmuntra offentliga organ på lokal och regional nivå att anta en energieffektivitetsplan. Stödet sträcker sig dock enbart till utgången av år 2014. Under förutsättning att finansiering anvisas bör kraven på motprestationer från kommuner och landsting för att få statligt stöd för energieffektivisering utvecklas. Mot bakgrund av de åtgärdsområden som tas upp i artikel 5.7, punkterna a, b och c och i artikel 6.3, vore det naturligt att förutom krav på en strategi med mål och handlingsplan för energieffektivisering till 2020 och aktivt arbete för att genomföra strategin, ställa krav på kommuner och landsting att på samma sätt som statliga myndigheter köpa produkter, tjänster och byggnader med hög energiprestanda, förutsatt att detta är förenligt med kostnadseffektivitet, ekonomisk genomförbarhet, hållbarhet i vidare bemärkelse, teknisk lämplighet samt tillräcklig konkurrens. Precis som för statliga myndigheter gäller skyldigheten endast kontrakt för varor och tjänster vars värde är lika med eller större än de tröskelvärden som fastställs i artikel 7 i direktivet (2004/18/EG) om offentlig upphandling. För köp och hyra av byggnader gäller dock inga tröskelvärden. Utöver detta kan det finnas skäl att uppmuntra arbete med energiledningssystem inklusive energikartläggningar, samt om lämpligt använda sig av energitjänsteföretag och långsiktiga avtal om energiprestanda för att finansiera renoveringar och genomföra planer. Beträffande strategier med mål och handlingsplan ska de, mot bakgrund av direktivets definition av offentliga organ, omfatta hela den kommunala och landstingskommunala verksamheten, inklusive kommunala och landstingsägda bolag. Kommunala och landstingsägda bolag i de kommuner och landsting som får stöd bör omfattas av krav på att köpa produkter, tjänster och byggnader med hög energiprestanda, förutsatt att detta är förenligt med kostnadseffektivitet, ekonomisk genomförbarhet, hållbarhet i vidare bemärkelse, teknisk lämplighet samt tillräcklig konkurrens. Stödet syftar till att stärka den institutionella och organisatoriska kapaciteten i kommuner och landsting, inte till att finansiera investeringar i energieffektiv teknik.

Det bedöms som mest effektivt att bygga vidare på den inslagna vägen att genom statligt stöd uppmuntra kommuner och landsting att utveckla sitt arbete för effektivare energianvändning. Inför genomförandet av energitjänstedirektivet (2006/32/EG) övervägde Energieffektiviseringsutredningen i sitt slutbetänkande *Vägen till ett energieffektivare Sverige* (SOU 2008:110) att i stället ålägga kommuner och landsting ett lagstadgat ansvar för att arbeta med energieffektiviseringsprogram. Utredningen gjorde dock bedömningen att den låga efterlevnaden av lagen (1977:439) om kommunal energiplanering visar på dåliga erfarenheter av lagstadgade kommunala skyldigheter på energiområdet. Regeringen delade i propositionen *En sammanhållen klimat- och energipolitik – Energi* (prop. 2008/09:163) utredningens bedömning om värdet av frivilligt deltagande för kommuner och landsting. Det finns inga skäl att göra någon annan bedömning i dagsläget. Det kan dock i sammanhanget uppmärksammas att vissa kommuner och landsting, mot

bakgrund av hur begreppet företag tillämpas i EU-rätten, kommer att omfattas av det föreslagna kravet på stora företag att genomföra energikartläggningar (se avsnitt 9.1). Genomförande av regelbundna energikartläggningar motsvarar dock bara en mindre del av de åligganden som framgår av artikel 6, varför genomförande av krav i artikel 8 inte räcker för att genomförande av krav i artikel 6.

Inrättandet av det statliga stödet för energieffektivisering i kommuner och landsting har bidragit till att så gott som samtliga kommuner och landsting i Sverige, och därmed merparten av Sveriges offentliga organ, på ett systematiskt och strategiskt sätt börjat arbeta med energieffektiviseringsfrågor. Åtgärder som fortsatt uppmuntrar kommuner och landsting att arbeta strategiskt för en effektivare energianvändning i den egna verksamheten bedöms som nödvändiga för att tillgodose vissa krav i direktivet samt för att underlätta för den offentliga sektorn att föregå med gott exempel.

8 Artikel 7 – Kvotpliktssystem och alternativa styrmedel för energieffektivitet

Bedömning: En alternativ strategi i enlighet med artikel 7 punkten 9 ska väljas.

Direktivet

Kvotpliktssystem

I artikel 7 punkten 1 anges att medlemsstaterna som utgångspunkt ska inrätta ett kvotpliktssystem för energieffektivitet. Detta system ska säkerställa att energidistributörer och/eller företag som säljer energi i detaljistledet, som utses som kvotpliktiga parter och som bedriver verksamhet inom de olika medlemsstaternas territorium, senast den 31 december 2020 uppnår målet med en ackumulerad energibesparing i slutanvändningsledet. Målet ska åtminstone motsvara nya besparingar varje år från den 1 januari 2014 till och med den 31 december 2020 på 1,5 % av den energi som säljs årligen till slutanvändare från alla energidistributörer eller alla företag som säljer energi i detaljistledet, som genomsnitt för den senaste treårsperioden före den 1 januari 2013. Den energi som säljs och som används i transporter får helt eller delvis undantas vid denna beräkning. Medlemsstaterna ska bestämma hur den beräknade mängden av sådana nya besparingar som avses i andra stycket ska fördelas över perioden.

I punkten 2 anges att medlemsstaterna får införa det årliga energisparbetinget gradvis, samt att beräkningen får ske på visst sätt och med olika lättnadsregler.

Av punkten 3 framgår att lättnadsreglerna i punkten 2 kan kombineras, men att de sammantaget inte får minska behovet av nya åtgärder för energibesparing i slutanvändarledet med mer än 25 procent.

I punkten 4 anges hur varje medlemsstat, på grundval av objektiva och icke-diskriminerande kriterier, ska utse kvotpliktiga parter. Dessa ska utses bland energidistributörer och/eller företag som säljer energi i detaljistledet. Mängden energibesparingar som krävs för att fullgöra skyldigheten ska uppnås av de kvotpliktiga parterna bland slutanvändarna, eller, om medlemsstaterna så beslutar, med hjälp av certifierade besparingar från andra parter.

I punkten 5 anges hur medlemsstaterna ska uttrycka mängden energibesparingar som krävs av varje kvotpliktig part. De omvandlingsfaktorer som anges i bilaga IV ska då tillämpas.

I enlighet med punkten 6 ska medlemsstaterna se till att de besparingar som följer av punkterna 1, 2 och 9 i denna artikel och artikel 20.6 beräknas i enlighet med punkterna 1 och 2 i bilaga V. Medlemsstaterna ska införa system för mätning, kontroll och verifiering, inom ramen för vilka minst en statistiskt signifikant andel och ett representativt urval av de åtgärder för förbättrad energieffektivitet som införs av de kvotpliktiga parterna verifieras. Denna mätning, kontroll och verifiering ska göras oberoende av de kvotpliktiga parterna.

Av punkten 7 framgår vissa närmare bestämmelser om hur kvotpliktssystemet får utformas. Medlemsstaterna får härvid bl.a. tillåta de kvotpliktiga parterna att räkna med besparingar som uppnåtts av andra kvotpliktiga parter eller godkända organ. Systemet får alltså utformas med möjligheter till att överlåta besparingar. Det framgår också hur kvotplikten och åtgärderna får flyttas mellan olika år.

Enligt punkten 8 ska medlemsstaterna en gång om året publicera de energibesparingar som uppnåtts av varje kvotpliktig part eller av varje delkategori av kvotpliktiga parter och sammanlagt inom ramen för kvotpliktssystemet.

Alternativet

Enligt artikel 7.9 får medlemsstaterna, som ett alternativ till att inrätta ett kvotpliktssystem för energieffektivitet enligt punkt 1, välja att vidta andra policyåtgärder för att uppnå energibesparingar hos slutanvändarna, förutsatt att sådana policyåtgärder uppfyller de kriterier som anges i punkterna 10 och 11. De årliga nya energibesparingar som uppnås genom sådana åtgärder ska vara likvärdiga med den mängd nya energibesparingar som krävs enligt punkterna 1, 2 och 3. Under förutsättning att likvärdigheten upprätthålls får medlemsstaterna kombinera kvotpliktssystem med alternativa policyåtgärder, inbegripet nationella program för energieffektivitet. De policyåtgärder som avses får omfatta, men är inte begränsade till, följande policyåtgärder eller kombinationer av dessa:

- a) Energi- eller koldioxidskatter som leder till en minskad slutlig energianvändning.
- b) Finansieringssystem och finansieringsinstrument eller skatteincitament som leder till användning av energieffektiv teknik och ger minskad slutlig energianvändning.
- c) Regleringar eller frivilliga avtal som leder till användning av energieffektiv teknik och ger minskad slutlig energianvändning.

- d) Standarder och normer som syftar till att förbättra energieffektiviteten hos produkter och tjänster, inklusive byggnader och fordon, med undantag för sådana som är obligatoriska och tillämpliga i medlemsstaterna enligt unionsrätten.
- e) Energimärkningssystem, med undantag för sådana som är obligatoriska och tillämpliga i medlemsstaterna enligt unionsrätten.
- f) Yrkesutbildning och utbildning, inklusive energirådgivningsprogram, som leder till användning av energieffektiv teknik och ger en minskad slutlig energianvändning.

Medlemsstaterna ska senast den 5 december 2013 till kommissionen anmäla vilka policyåtgärder de planerar att vidta för de ändamål som avses i första stycket och i artikel 20.6, i enlighet med den ram som anges i punkt 4 i bilaga V, och visa hur de skulle uppnå den mängd besparingar som krävs. För de policyåtgärder som avses i andra stycket och i artikel 20.6, ska det i denna anmälan visas hur kriterierna i punkt 10 har uppfyllts. För andra policyåtgärder än de som avses i andra stycket eller i artikel 20.6, ska medlemsstaterna förklara hur en motsvarande nivå med avseende på besparing, övervakning och verifiering uppnås. Kommissionen får föreslå förändringar under tre månader efter anmälan.

Av punkten 10 framgår ett antal kriterier för de policyåtgärder som vidtas i enlighet med punkt 9 andra stycket och artikel 20.6. Det framgår bl.a. att minst två mellanliggande perioder ska föreskrivas fram till den 31 december 2020 för uppföljning. Det framgår att mängden energibesparingar ska fastställas på ett tydligt sätt och att den mängden ska uttryckas antingen som slutlig energianvändning eller primärenergianvändning. Vidare ska ett kontroll- och övervakningssystem införas.

Enligt punkten 11 ska medlemsstaterna se till att de skatter, regleringar och frivilliga avtal som åberopas som alternativ till kvotpliktssystemet, uppfyller vissa kriterier. Det anges även att medlemsstaterna ska se till att övriga policyåtgärder som avses i punkt 9 andra stycket och de nationella energieffektivitetsfonder som avses i artikel 20.6 uppfyller kriterierna.

Enligt punkten 12 ska medlemsstaterna se till att energibesparingar inte räknas dubbelt i de fall där inverkan av policyåtgärder eller enskilda åtgärder överlappar varandra.

Skälen för bedömningen

Av artikeln framgår att medlemsstaten får välja att inrätta ett kvotpliktssystem för energieffektivitet alternativt vidta andra policyåtgärder (dvs. styrmedel) för att uppnå energibesparingar hos slutanvändarna. Om alternativa styrmedel väljs gäller att de uppfyller de kriterier som anges i punkterna 10 och 11. De årliga nya energibesparingar som uppnås genom sådana åtgärder ska vara likvärdiga med den mängd nya energibesparingar som krävs enligt punkterna 1, 2 och 3. Under förutsättning att likvärdigheten upprätthålls får medlemsstaterna

kombinera kvotpliktssystem med alternativa policyåtgärder, inbegripet nationella program för energieffektivitet.

Statens energimyndighet (Energimyndigheten) har vid två tillfällen utrett om kvotpliktssystem för energieffektivitet är ett lämpligt styrmedel i Sverige.¹⁰ Myndigheten har, mot bakgrund av följande skäl, kommit fram till att ett sådant system inte bör införas i Sverige:

- Samhällsekonomisk effektivitet: Vita certifikat syftar inte till att korrigera något marknadsmisslyckande som inte redan hanteras av något annat styrmedel. För att vita certifikat ska vara ett samhällsekonomiskt effektivt styrmedel behöver även det så kallade energieffektiviseringsgapet kunna bestämmas, vilket Energimyndigheten inte anser är möjligt.
- Effekter på energianvändningen: Vita certifikat premierar genomförande av åtgärder, inte effekt på energianvändningen per se. Det är den *bedömda* effekten av åtgärderna som summeras till kvoten, varför det finns en skillnad mellan reell effekt och certifierad effekt.
- Kostnadseffektivitet mot de klimat- och energipolitiska målen för år 2020: vita certifikat har små möjligheter att uppnå dessa mål på ett kostnadseffektivt sätt.
- Samverkan med andra styrmedel: Vita certifikat som omfattar eleffektivisering kommer att påverka och påverkas av EU ETS och elcertifikat. Energimyndigheten bedömer det som osannolikt att vita certifikat kan hållas additionella till dessa styrmedel. Vita certifikat riskerar även att överlappa både energiskatter och bidrag.

Mot bakgrund av ovanstående bör alternativa styrmedel i enlighet med artikel 7.9 väljas som grund för att uppnå det energisparmål som avses i artikel 7.1.

Den 20 juni 2012 fick Energimyndigheten i uppdrag av regeringen att föreslå hur artikel 7 i energieffektiviseringsdirektivet ska genomföras i Sverige. En utgångspunkt för uppdraget var att ett alternativ till kvotpliktssystem ska tillämpas i Sverige. I uppdraget ingick att (i) bedöma och föreslå innebörden för Sverige av målet om 1,5 procent årlig energibesparing, (ii) analysera energibesparingar som dagens styrmedel ger upphov till, samt (iii) föreslå eventuella kompletterande åtgärder som krävs för att energibesparingsmålet ska uppnås. Enligt regeringsbeslut den 29 november 2012 uppdrogs åt Energimyndigheten, att i tillägg till tidigare beslut, även föreslå övervakning och verifiering av de energibesparingar som följer av olika policyåtgärder, samt i de fall myndigheten föreslår nya policyåtgärder för att målet ska uppfyllas, föreslå administrativa sanktioner kopplade till dessa åtgärder. Energimyndigheten överlämnade den 31 januari 2013 rapporten *Implementering av*

¹⁰ Vita certifikat – något för Sverige? ER 2010:34, Energimyndigheten. Konsekvenser av kvotplikt för energieffektivisering. Kan ett svenskt kvotpliktssystem ge mindre energianvändning? ER 2012:07, Energimyndigheten.

artikel 7 i energieffektiviseringsdirektivet – Energimyndighetens beräkningar och förslag. (ER 2013:04). Den 15 mars 2013 kompletterades rapporten med mer utförliga beskrivningar av tre förslag till utvecklade styrmedel. Rapporten och kompletteringarna finns tillgänglig i Näringsdepartementet (N2013/602/E). Den 21 mars 2013 remitterades Energimyndighetens rapport och kompletterande material med beräkningar och förslag till genomförande av artikel 7 i energieffektiviseringsdirektivet. Tillsammans med underlaget från Energimyndigheten remitterades även en promemoria från Finansdepartementet med nya ekonomometriska skattningar av priselasticiteter för användning av bensin och diesel i transportsektorn (Fi2013/1123). Förslag till genomförande av bestämmelser i artikel 7 bereds vidare inom Regeringskansliet.

9 Artikel 8.4-8.7 – En ny lag om energikartläggning för stora företag

9.1 Stora företag är skyldiga att göra en energikartläggning

Förslag: I stora företag ska en energikartläggning göras senast den 5 december 2015 och därefter minst vart fjärde år. I stora företag som har ett miljöledningssystem eller ett energiledningssystem behöver inte en sådan energikartläggning göras om systemet har certifierats enligt föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen, och om det inom systemet krävs att en energikartläggning som uppfyller kraven i direktivets bilaga VI ska göras.

Med stora företag avses sådana företag enligt definitionen i avdelning I i bilagan till kommissionens rekommendation 2003/361/EG av den 6 maj 2003 om definitionen av mikroföretag samt små och medelstora företag, som sysselsätter fler än 250 personer och som har en årsomsättning som överstiger 50 miljoner EUR eller en balansomslutning som överstiger 43 miljoner EUR per år. Med energikartläggning avses ett systematiskt förfarande i syfte att få kunskap om den befintliga energianvändningen för en byggnad eller en grupp av byggnader, en industriprocess, kommersiell verksamhet, en industrianläggning eller en kommersiell anläggning eller privata eller offentliga tjänster, inbegripet transporter.

Direktivet

Av artikel 8.4 framgår att medlemsstaterna ska se till att företag som inte är små eller medelstora blir föremål för en oberoende och kostnadseffektiv energibesiktning, som görs av en kvalificerad och/ eller ackrediterad expert eller som genomförs och övervakas av oberoende myndigheter enligt nationell lagstiftning, senast den 5 december 2015 och minst vart fjärde år efter den föregående energikartläggningen.

Enligt artikel 8.5 framgår att energikartläggningar ska anses uppfylla kraven i punkt 4 om de är utförda på ett oberoende sätt, på grundval av minimikriterier som baseras på direktivets bilaga VI, och genomförs i enlighet med frivilliga avtal mellan intresseorganisationer och ett organ som utsetts och övervakas av den berörda medlemsstaten, eller av andra organ till vilka de behöriga myndigheterna har delegerat ansvaret i fråga eller av kommissionen samt att tillträde för marknadsaktörer som erbjuder energitjänster ska baseras på transparenta och icke-diskriminerande kriterier.

I artikel 8.6 anges att företag som inte är små eller medelstora företag och som tillämpar ett energiledningssystem eller miljöförvaltningssystem som certifierats av ett oberoende organ i enlighet med tillämpliga europeiska eller internationella standarder, ska undantas från kravet på energikartläggning, förutsatt att medlemsstaterna säkerställer att det berörda förvaltningssystemet inbegriper en energikartläggning på grundval av minimikriterier som baseras på direktivets bilaga VI.

I artikel 2 definieras små och medelstora företag som företag enligt definitionen i avdelning I i bilagan till kommissionens rekommendation 2003/361/EG av den 6 maj 2003 om definitionen av mikroföretag samt små och medelstora företag. Det anges även i definitionen att kategorin mikroföretag samt små och medelstora företag (SMF-kategorin) utgörs av företag som sysselsätter färre än 250 personer och vilkas årsomsättning inte överstiger 50 miljoner EUR eller vilkas balansslutning inte överstiger 43 miljoner EUR per år.

Enligt definitionen i artikel 2 är energikartläggning ett systematiskt förfarande i syfte att få adekvat kunskap om den befintliga energianvändningsprofilen för en byggnad eller en grupp av byggnader, en industriprocess, kommersiell verksamhet, industrianläggning eller kommersiell anläggning eller privata eller offentliga tjänster, fastställa och kvantifiera kostnadseffektiva energibesparingsmöjligheter samt rapportera om resultaten.

Skälen för förslaget

Benämningen energikartläggning bör användas

I direktivet används genomgående benämningen energibesiktning för det förfarande som ska ge kunskap om energianvändningen i byggnader, processer eller verksamheter. I Sverige har ordet energikartläggning sedan flera år använts med samma innebörd som ordet energibesiktning används i direktivet. Benämningen energikartläggning är därför väl känd och inarbetad och bör användas i denna promemoria och i de svenska författningar genom vilka direktivets krav avseende energibesiktningar ska genomföras.

En ny lag om energikartläggning måste tas fram

Som framgår av redovisningen ovan ställer direktivet krav på att medlemsstaterna ska se till att företag som inte är små eller medelstora blir föremål för en oberoende och kostnadseffektiv energikartläggning. Kraven i direktivet rör förhållandet mellan enskilda och det allmänna på ett sådant sätt att de måste genomföras genom lagstiftning.

Genomförandet av direktivet innebär därför att en ny lag om energikartläggning för stora företag måste tas fram. Med stöd av bemyndiganden kan dock vissa detaljerade bestämmelser, exempelvis om energikartläggningarnas innehåll, genomföras på förordningsnivå och i myndighetsföreskrifter.

Stora organisationer träffas av kravet

Enligt direktivet är det stora företag som ska göra en energikartläggning. Som närmare utvecklas nedan kan beteckningen företag även avse organisationer som i allmänhet inte benämns företag i Sverige, exempelvis offentliga och ideella organisationer däribland stat, kommun och landsting.

Det är endast små och medelstora företag som definieras i direktivet. Motsatsvis går dock att utläsa av den definitionen att stora företag är sådana företag som sysselsätter fler än 250 personer och som har en årsomsättning som överstiger 50 miljoner EUR eller en balansomslutning som överstiger 43 miljoner EUR per år.

I direktivets definition av små och medelstora företag anges också att det är definitionen av begreppet företag i avdelning I i bilagan till kommissionens rekommendation 2003/361/EG av den 6 maj 2003 om definitionen av mikroföretag samt små och medelstora företag (*bilaga 2* till denna promemoria) som ska gälla. Avsikten torde vara att företagsdefinitionen i bilagan även ska gälla vid avgränsningen av stora företag. Enligt definitionen är ett företag varje enhet, oberoende av juridisk form, som bedriver ekonomisk verksamhet. Vad som avses med ekonomisk verksamhet definieras däremot varken i direktivet eller i bilagan. På statsstöds- och konkurrensområdet finns dock flera domar från EU-domstolen som definierar begreppet. Ekonomisk verksamhet utgörs av all verksamhet som består i att erbjuda varor eller tjänster på en viss marknad¹¹. Det saknar betydelse att verksamheten bedrivs utan vinstsyfte¹². Det är rimligt att göra bedömningen att ekonomisk verksamhet enligt bilagan till kommissionens rekommendation har samma innebörd som redovisats på statsstöds- och konkurrensområdet. Detta innebär att även bestämmelserna i konkurrenslagen (2008:579) kan vara vägledande. I 1 kap. 5 § konkurrenslagen (2008:579) anges att med företag avses sådana fysiska eller juridiska personer som bedriver verksamhet av ekonomisk eller kommersiell natur, dock inte verksamhet som består i myndighetsutövning. Vad som avses med verksamhet av ekonomisk eller kommersiell natur framgår av 1 kap. 1 § konkurrenslagen dvs. produktion av och handel med varor, tjänster och andra nyttigheter. Avsikten är att företagsbegreppet enligt konkurrenslagen ska ha samma innebörd som enligt EU-rätten, *Ny konkurrenslagstiftning* (prop. 1992/93:56, s. 66 ff). Frågan om företagsbegreppet har behandlats även i regeringens proposition

¹¹ EU-domstolens dom den 12 september 2000 i de förenade målen C-180/98–C-184/98, Pavlov m.fl., REG 2000, s. I-6451, punkt 75.

¹² EU-domstolens dom den 21 september 1999 i mål C-67/96, Albany, REG 1999, s. I-5751, punkt 85.

Genomförande av transparensdirektivet (prop. 2005/05:140, s. 38 ff). Av sistnämnda proposition framgår att även stat, kommuner och landsting kan räknas som företag eftersom definitionen av företagsbegreppet är vidsträckt. Frågan om tillämpning av företagsbegreppet på verksamhet i sådana organ beskrivs i den nämnda propositionen på s. 40 ff. Bedömningarna i ovan nämnda propositioner görs i förhållande till den nu upphävda konkurrenslagen (1993:20) men är fortfarande relevanta då de aktuella bestämmelserna har samma utformning i den nya konkurrenslagen som i den upphävda lagen.

Det kan förekomma att företag som är små eller medelstora i Sverige genom verksamhet i andra länder är att anse som stora företag och därigenom kommer att omfattas av kravet på att göra en energikartläggning. I avdelning 1 i bilagan till kommissionens rekommendation 2003/361/EG av den 6 maj 2003 om definitionen av mikroföretag samt små och medelstora företag finns riktlinjer för hur bedömningar i dessa avseenden ska göras.

Med utgångspunkt i direktivets definition av stora företag finns det ca 1 500 företag i Sverige med fler än 250 anställda som kan komma att träffas av kravet på att göra en energikartläggning. De företag som ingår i den gruppen är aktiebolag, ekonomiska föreningar, stiftelser, statliga enheter, kommuner, landsting, trossamfund och ideella föreningar. En översiktlig analys av målgruppen visar att det är mindre än 30 procent (ca 310) av de stora företagen som tillhör den tillverkande industrin och att övriga stora företag dominerar i antal (792). De största branscherna räknat i antalet företag är de tillverkande företagen och handelssektorn. Antalet statliga enheter, kommuner, landsting, trossamfund och ideella föreningar som kan komma att ingå i gruppen stora företag är drygt 400. Eftersom kravet i direktivet har en bred målgrupp är det troligt att sektorer som tidigare inte arbetat med energikartläggningar och energieffektivisering i någon större omfattning kommer träffas av kravet.

De företag som har certifierade energi- eller miljöledningssystem får undantas och i stället göra energikartläggningar inom ramen för systemet

Stora företag som har ett energiledningssystem eller ett miljöledningssystem kan enligt direktivet under vissa förutsättningar få undantas från kravet på att göra en energikartläggning. Förutsättningarna är dels att energiledningssystemet eller miljöförvaltningssystemet har certifierats av ett oberoende organ enligt europeiska eller internationella standarder dels att det säkerställs att det berörda systemet inbegriper upprättandet av en energikartläggning i enlighet med kraven i direktivets bilaga VI (artikel 8.6). Möjligheten till undantag innebär således inte att de berörda företagen inte behöver göra en energikartläggning. De ska i stället göra den inom ramen för energi- eller miljöledningsarbetet. För att genomföra direktivets krav på att energi- eller miljöledningssystemet ska vara certifierat av ett oberoende organ enligt europeiska eller internationella standarder bör det krävas att certifieringen av systemet utförs av ett ackrediterat certifieringsorgan. En sådan ordning säkerställer en hög kvalitet och innebär en kontroll av oberoendet hos certifieringsorganet. Det bör således vara ett ackrediterat

certifieringsorgan som ska ha certifierat de energi- eller miljöledningssystem som kan komma i fråga för att undantas från det generella krav på att göra en energikartläggning som föreslås i lagen. En bestämmelse om detta bör finnas i föreskrifter på lägre nivå än lag. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför få ett bemyndigande att meddela föreskrifter om vilka krav som ska ställas på certifiering av energi- och miljöledningssystem.

De företag som har certifierade energiledningssystem (exempelvis enligt ISO 50001) ska redan i dag upprätta en energikartläggning inom ramen för systemet. För att berättiga till undantag från det krav som föreslås i denna promemoria måste dock energikartläggningen vara upprättad på visst sätt. Kraven vid certifieringen av systemet måste därför anpassas så att det säkerställs att energikartläggningen upprättas i enlighet med nationella minimikriterier baserade på bilaga VI i direktivet. Detta innebär att en ny certifieringsordning måste tas fram för energiledningssystem där energikartläggningar ska ingå. Certifieringsordningen bör tas fram på myndighetsnivå. Det är Energimyndigheten som lämpligen bör få ett bemyndigande att utarbeta föreskrifter för att säkerställa att energikartläggningen utförs på ett sätt så att kraven i bilaga VI uppfylls.

När det gäller företag som har implementerat miljöledningssystem är det inte givet att en energikartläggning upprättas på samma sätt som när det gäller energiledningssystemen. Standarder för miljöledningssystem (t.ex. ISO 14001) ställer inte några specifika krav på genomförande av energikartläggning. Energifrågan hanteras istället vanligtvis som en betydande miljöaspekt. För att företag med miljöledningssystem ska kunna undantas från kraven på energikartläggning enligt den nya lagen måste därför, som förut nämnts, en ny certifieringsordning tas fram så att en energikartläggning upprättad enligt direktivets krav alltid görs. På samma sätt som när det gäller energiledningssystemen bör en sådan certifieringsordning tas fram av Energimyndigheten i form av myndighetsföreskrifter.

Inom ramen för tillsynen av lagen om energikartläggning för stora företag får tillsynsmyndigheten kontrollera att de stora företag som åberopar att de inte behöver göra energikartläggningar enligt den föreslagna lagens 5 § har de certifierade energiledningssystem eller miljöledningssystem som krävs och att dessa inbegriper att en energikartläggning görs på föreskrivet sätt.

Det har även övervägts om företag som utövar s.k. egenkontroll enligt miljöbalken skulle kunna undantas från det föreslagna kravet på energikartläggning. I korthet innebär bestämmelserna om egenkontroll att de som ska utföra sådan kontroll fortlöpande ska planera och kontrollera verksamheten för att motverka eller förebygga verkningar som kan medföra olägenheter för människors hälsa eller påverka miljön och på begäran av tillsynsmyndigheten lämna förslag till kontrollprogram eller förbättrande åtgärder. Om en miljöfarlig verksamhet omfattas av tillståndsplikt är det obligatoriskt att varje år lämna en miljörapport till tillsynsmyndigheten. Det går dock inte att generellt säga att egenkontrollen innefattar sådana moment att den motsvarar direktivets krav på energikartläggning. Bedömningen blir därför att egenkontroll enligt miljöbalken inte bör kvalificera för

undantag från energikartläggning enligt den föreslagna lagen eftersom det inte skulle garantera ett korrekt genomförande av direktivet. Däremot bör det finnas samordningsvinster för företag som ska utöva egenkontroll och som kommer att omfattas av kravet på energikartläggning genom att uppgifter som tas fram vid energikartläggningen bör kunna användas i egenkontrollsammanhang och vice versa.

Hur ofta ska energikartläggningar göras?

Den första kartläggningen ska göras senast den 5 december 2015 och därefter ska kartläggningar göras minst vart fjärde år.

Artikel 8.5

I artikel 8.5 anges, i korthet, att energikartläggningar ska anses uppfylla kraven i punkt 4 om de genomförs i enlighet med frivilliga avtal mellan intresseorganisationer och ett särskilt utsett organ. I Sverige finns inget förfarande som motsvarar den ordning som beskrivs i artikel 8.5 och bedömningen är att punkten därför inte är aktuell att genomföra i Sverige.

9.2 Personen som gör energikartläggningen ska vara certifierad och oberoende

Förslag: Energikartläggningen ska göras av en person som uppfyller de krav på kompetens och oberoende som har meddelats i anslutning till lagen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om kompetens och oberoende.

Direktivet

Av artikel 8.4 framgår att medlemsstaterna ska se till att företag som inte är små eller medelstora företag blir föremål för en oberoende och kostnadseffektiv energikartläggning som görs av en kvalificerad och/eller ackrediterad expert eller som genomförs och övervakas av oberoende myndigheter enligt nationell lagstiftning senast den 5 december 2015 och minst vart fjärde år efter den föregående energikartläggningen.

Skälen för förslaget

Direktivet anger att energikartläggningarna som genomförs i stora företag ska göras av en kvalificerad och/eller ackrediterad expert eller genomföras och övervakas av oberoende myndigheter enligt nationell lagstiftning. Det alternativ som är lämpligt att införa i Sverige är att kartläggningarna ska göras av en kvalificerad och/eller ackrediterad expert. Sådana krav finns redan inom ramen för energideklarationssystemet där det i lagen (2006:985) om energideklaration för byggnader anges att en energideklaration ska upprättas av en oberoende expert dvs. en person som är oberoende i förhållande till sin uppdragsgivare och har särskild sakkunskap om

energianvändning och inomhusmiljö i byggnader. I förordningen (2006:1592) om energideklaration för byggnader finns närmare bestämmelser om vad särskild sakkunskap innebär. Nuvarande regler anger att experten eller den som experten är anställd av ska vara ackrediterad som kontrollorgan och att kontrollorganet, i fråga om det arbete som experten utför, ska ha minst en person i arbetsledande ställning som certifierats för uppgiften av ett ackrediterat certifieringsorgan. Bestämmelserna är dock under omarbetning och i regeringens proposition *Vägen till mer effektiva energideklarationer* (prop. 2011/12:120, s. 64) anges att inriktningen bör vara att kravet på ackreditering av de företag som utfärdar energideklarationer avskaffas och att det i stället bör införas krav på personcertifiering av såväl personal som besiktar byggnader som övriga som deltar i arbetet med upprättande av energideklarationer. En proposition med förslag till lagändringar som förbereder ett sådant system har beslutats av regeringen den 30 maj 2013 och överlämnats till riksdagen (regeringens proposition 2012/13:171 *Kompetens och oberoende vid upprättande av energideklarationer*).

Det bedöms lämpligt att anknyta till reglerna om personcertifiering som föreslås inom ramen för energideklarationssystemet och ställa motsvarande krav på personerna som ska göra energikartläggningar. Det ger en enhetlighet och stabilitet på marknaden och gör att de som redan i dag arbetar med energideklarationer för byggnader kan bredda sin kompetens och erbjuda fler tjänster. Detta har betydelse, inte minst för glesbygden. Direktivets krav på kompetens bör därför genomföras genom krav på att personer som ska göra energikartläggningar är certifierade av ett ackrediterat organ. Detaljerade bestämmelser om detta bör dock inte finnas i lag. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför få ett bemyndigande att meddela föreskrifter om krav för kompetens.

De krav som ska uppfyllas av den person som ska certifieras för att göra energikartläggningar kommer att framgå av en certifieringsordning. Certifieringsordningarna för energikartläggningar och för energideklarationer kommer att skilja sig åt eftersom energikartläggningarna omfattar mer än byggnadens energianvändning exempelvis verksamhetsenergi och transporter. Certifieringsordningarna bör därför hanteras av olika myndigheter. Boverket hanterar certifieringsordningen för energideklarationer i dag och det bör bli Energimyndigheten som hanterar certifieringsordningen för energikartläggningar. Det bör säkerställas att det finns lättillgänglig information om hur kraven ser ut för respektive certifieringsordning och vilka kompletteringar som behövs för att en certifierad person både ska kunna göra energideklarationer för byggnader och energikartläggningar för stora företag.

I direktivet anges att energikartläggningen ska vara oberoende. Detta kan inte tolkas på annat sätt än att experten som gör kartläggningen ska vara oberoende. Av lagen om energikartläggning för stora företag bör det således framgå att kartläggningen ska göras av en certifierad person som uppfyller särskilda krav på oberoende. Beträffande oberoendet bör inriktningen vara att affärsförhållanden mellan experten och företaget i

princip inte ska vara acceptabla. Experten som gör kartläggningen bör inte heller vara anställd hos eller anlita av företaget eller närstående till ägaren av företaget, med den betydelse som uttrycket närstående har enligt inkomstskattelagen (1999:1229). Bestämmelserna om oberoende bör också täcka in situationen där experten har haft eller kommer att ha uppdrag i företaget. Bedömningarna av vilka energieffektiviseringsåtgärder som bör genomföras får inte vara riktade mot lösningar som inte är de mest effektiva eller lämpliga på grund av att experten vill sälja en viss vara eller tjänst. På samma sätt som beträffande certifieringen bör dock detaljerade regler om kravet på oberoende finnas i regelverk på lägre nivå än lag. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför få ett bemyndigande att meddela sådana föreskrifter. Den närmare utformningen av bestämmelserna om oberoende kommer således att övervägas i samband med att en förordning tas fram.

Direktivet anger inte att det krävs kvalificering och/eller ackreditering när det gäller dem som gör energikartläggningar inom ramen för ett energi- eller miljöledningssystem. I dessa fall säkerställs kvaliteten genom att systemet har certifierats.

9.3 Energikartläggningens innehåll

Promemorians förslag: En energikartläggning ska omfatta en ingående översyn av energianvändningen i företaget. Kartläggningen ska innehålla förslag på kostnadseffektiva energibesparingsåtgärder såväl för att spara energi som för att effektivisera energianvändningen. Resultatet av energikartläggningen ska redovisas i en rapport.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur energikartläggningen ska göras, om vilka uppgifter som ska redovisas i rapporten från kartläggningen och om betydelsen av uttrycket kostnadseffektiv i detta sammanhang.

Direktivet

Enligt definitionen i artikel 2 är energibesiktning (energikartläggning) ett systematiskt förfarande i syfte att få adekvat kunskap om den befintliga energianvändningsprofilen för en byggnad eller en grupp av byggnader, en industriprocess, kommersiell verksamhet, industrianläggning eller kommersiell anläggning eller privata eller offentliga tjänster, fastställa och kvantifiera kostnadseffektiva energibesparingsmöjligheter samt rapportera om resultaten.

Av artikel 8.6 framgår i korthet att energikartläggningar som genomförs inom ramen för ett energiledningssystem eller miljöledningssystem ska baseras på minimikriterier i direktivets bilaga VI för att berättiga till undantag.

Av artikel 8.7 framgår att energikartläggningar kan vara fristående eller utgöra en del av en bredare miljörevision samt att medlemsstaterna får kräva att det i energikartläggningarna ska ingå en bedömning av den tekniska och ekonomiska genomförbarheten när det gäller anslutning till ett befintligt eller planerat nät för fjärrvärme eller fjärrkyla.

- Av bilaga VI framgår att energikartläggningar ska
- a) basera sig på aktuella, uppmätta och spårbara operativa data om energianvändning och (för el) användningsprofiler,
 - b) omfatta en ingående översyn av energianvändningsprofilen hos byggnader eller grupper av byggnader, industriprocesser eller industrianläggningar, inbegripet transport,
 - c) när så är möjligt, bygga på en analys av livscykelkostnaderna i stället för på enkla återbetalningsperioder i syfte att ta hänsyn till långsiktiga besparingar, restvärden för långsiktiga investeringar och diskonton,
 - d) vara proportionella och tillräckligt representativa för att kunna ge en tillförlitlig bild av den totala energiprestandan och göra det möjligt att på ett tillförlitligt sätt identifiera de viktigaste möjligheterna till förbättringar.

Det framgår vidare av bilagan att energikartläggningar ska möjliggöra detaljerade och validerade beräkningar för de föreslagna åtgärderna så att tydlig information fås om potentiella besparingar samt att de uppgifter som används vid energikartläggningarna ska kunna lagras för historisk analys och uppföljning av resultat.

Skälen för förslaget

I direktivet finns detaljerade anvisningar i flera artiklar om vad om energikartläggningar ska innehålla. I definitionen av energibesiktning (energiekartläggning) ställs krav på innehållet i kartläggningarna liksom i punkterna 1, 6 och 7 till artikel 8. Det finns ingen uttrycklig koppling till bilaga VI när det gäller energikartläggningar för stora företag (artikel 8.4). En sådan koppling får dock anses föreligga eftersom den finns för stora företag som ska tillämpa undantagsregler (8.6) och för de frivilliga energikartläggningarna (8.1).

Sammanfattningsvis går det av artiklarna att utläsa följande. En energikartläggning ska innehålla både uppgifter om byggnadens eller byggnadernas energianvändning och verksamhetsenergi. Transporternas energianvändning ska ingå. Alla uppgifter ska vara aktuella, och spårbara samt uppmätta där detta är möjligt. Översynen ska vara ingående och åtgärdsförslagen ska när det är möjligt, bygga på en analys av livscykelkostnaderna. Kostnadseffektiva energibesparingsmöjligheter ska anges och kartläggningen ska ge en tillförlitlig bild av den totala energiprestandan och göra det möjligt att identifiera de viktigaste möjligheterna till förbättringar. Eventuellt genomförda förbättringar ska enligt direktivet rapporteras vilket i promemorians förslag genomförs genom förslagen om uppföljning och utvärdering (jfr avsnitt 9.5).

Flertalet av direktivets krav på energikartläggningens innehåll bör genomföras på förordningsnivå eller genom myndighetsföreskrifter. Vissa centrala delar av kraven bör dock framgå av lagen. Det handlar om att energikartläggningen ska omfatta en ingående översyn av energianvändningen i företaget och förslag på kostnadseffektiva åtgärder såväl för att spara energi som för att effektivisera energianvändningen. Det bör också framgå av lagen att energikartläggningen ska utmynna i en rapport.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör få ett bemyndigande att meddela föreskrifter om hur energikartläggningen ska göras. Detta innebär att krav på utförande där bl.a. frågan om obligatoriskt platsbesök ingår, kommer att finnas på förordningsnivå. Det är mycket som talar för att krav på obligatoriskt platsbesök bör införas inte minst kraven på att kostnadseffektiva åtgärder ska föreslås. Det torde vara svårt för experterna att komma med rekommendationer utan att ha besökt företaget, i synnerhet när det gäller verksamhetsenergi där det finns någon form av tillverkning. I normalfallet blir det säkert gängse ordning med platsbesök oavsett om det finns en sådan bestämmelse eller inte. Eftersom energikartläggningarna kan bidra till energieffektivisering är det dock viktigt att säkerställa att de överlag håller en hög kvalitet. Detta torde även ligga i företagets intresse. I möjligaste mån bör man därför se till att kartläggningarna inte blir skrivbordsprodukter. Däremot kan det finnas skäl att undanta vissa verksamheter eller byggnader från kravet på obligatoriskt platsbesök. Frågan kommer att övervägas vidare i samband med att en förordning tas fram. I sammanhanget bör nämnas att det inte ställs uttryckliga krav på platsbesök i direktivet men detta utgör å andra sidan inget hinder eftersom det anges i artikel 1.2 att kraven i direktivet är minimikrav och att medlemsstaterna inte är förhindrade att införa strängare krav, förutsatt att dessa anmäls till kommissionen.

När det gäller bestämmelser om innehållet i rapporten från energikartläggningen kommer de att vara detaljerade så det är lämpligt att de finns på lägre nivå än i lag. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför även få ett bemyndigande att meddela sådana föreskrifter. I direktivets artikel 8.7 anges att medlemsstaterna får kräva att det i energikartläggningen ska ingå en bedömning av den tekniska och ekonomiska genomförbarheten när det gäller anslutning till ett befintligt eller planerat nät för fjärrvärme eller fjärrkyla. Något sådant generellt krav bedöms inte aktuellt att införa i Sverige. Däremot bör en bedömning av möjligheten till anslutning till fjärrvärme eller fjärrkyla ingå där det är lämpligt. Detta bör anges i en bestämmelse på förordningsnivå som bör tas fram med stöd av bemyndigandet om möjligheten att meddela föreskrifter om innehållet i rapporten från energikartläggningen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör även få ett bemyndigande att meddela föreskrifter om betydelsen av uttrycket kostnadseffektiv. I regeringens proposition *Vägen till mer effektiva energideklarationer* (prop. 2011/12:120, s. 62) gjorde regeringen bedömningen att det inte är energideklarationens funktion att utgöra en fullständig energianalys och att den bedömning av kostnadseffektivitet som görs för lämnade rekommendationer därför inte skulle kunna avse en mer exakt beräknad lönsamhet. Uttrycket tekniskt möjligt och ekonomiskt rimligt bedömdes vara ett samlat uttryck som är vedertaget i befintlig bygglagstiftning och som det är motiverat att använda även som approximation för kostnadseffektiva rekommendationer. Uttrycket kostnadseffektiv bör betyda samma sak när det gäller energikartläggningar som när det gäller energideklarationer för byggnader. En förtydligande bestämmelse om innebörden av uttrycket bör dock finnas i förordning eller i myndighetsföreskrifter.

9.4 Tillsyn och tillsynsmyndighet

Förslag: Den myndighet som regeringen bestämmer ska utöva tillsyn över att de skyldigheter som följer av lagen eller av föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen följs.

De företag som omfattas av skyldigheten att göra en energikartläggning ska på tillsynsmyndighetens begäran lämna de upplysningar och de handlingar som myndigheten behöver för tillsynen. De företag som omfattas av skyldigheten att göra en energikartläggning ska spara rapporten och övriga uppgifter från kartläggningen i sju år från utgången av det kalenderår som uppgifterna avser.

Tillsynsmyndigheten får meddela de förelägganden som behövs för att trygga efterlevnaden av de föreskrifter som omfattas av tillsynen. Ett föreläggande får förenas med vite.

Direktivet

Av artikel 13 framgår att medlemsstaterna ska fastställa bestämmelser om sanktioner som ska tillämpas vid överträdelse av de nationella bestämmelser som antas i enlighet med artiklarna 7–11 och 18.3, och vidta nödvändiga åtgärder för att se till att de tillämpas. De föreskrivna sanktionerna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande. De ska anmälas till kommissionen senast den 5 juni 2014. Medlemsstaterna ska även utan dröjsmål anmäla eventuella senare ändringar som påverkar bestämmelserna till kommissionen.

Skälen för förslaget

Det åligger medlemsstaterna att fastställa bestämmelser om sanktioner för företag som inte upprättar energikartläggningar. Ett system för tillsyn måste därför inrättas och en särskild tillsynsmyndighet utses. Myndigheten bör utses av regeringen och det bör framgå på förordningsnivå vilken myndighet som avses. Mycket talar för att Energimyndigheten bör utses till tillsynsmyndighet för systemet med energikartläggningar. Det hade kunnat finnas samordningsvinster med en gemensam tillsyn för energikartläggningar och energideklarationer för byggnader. Boverket är i dag tillsynsmyndighet för energideklarationer. När det gäller energikartläggningar kan dock annat än byggnadernas energianvändning komma att behöva kartläggas, exempelvis verksamhetsenergi och transporter, vilket gör att Energimyndigheten framstår som en lämpligare tillsynsmyndighet.

Tillsyn bör utövas över att de skyldigheter som följer av lagen eller av föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen följs. Detta innebär att myndighetens tillsyn främst bör omfatta kontroll av att en energikartläggning har utförts. Även oberoendet hos den certifierade personen som har utfört kartläggningen bör omfattas av tillsynen liksom att kartläggningen har utförts på det sätt som reglerna anvisar. Sistnämnda tillsyn torde främst ske genom stickprovskontroller. Att kartläggningarna har utförts på ett sätt som överensstämmer med reglerna kommer även att säkerställas genom certifieringen av dem som utför

kartläggningarna och genom tredjepartsgranskning av ledningssystemrevisorer.

För att en effektiv tillsyn ska kunna utövas bör det införas krav på att den som träffas av tillsynen på myndighetens begäran ska lämna de upplysningar och de handlingar som behövs. Det är även viktigt att de företag som omfattas av skyldigheten att göra en energikartläggning ska spara information om kartläggningen samt rapporten som den utmynnar i. Uppgifterna bör sparas i sju år från utgången av det kalenderår som de avser. Tidpunkten överensstämmer dels med hur länge räkenskapsmaterial ska sparas enligt bokföringslagen (1999:1078) och dels med den generella dokumentationsskyldigheten som följer av 9 kap. 1 § skatteförordningen (2011:1261) vilket torde underlätta för företagen.

Tillsyn i kombination med möjligheten att meddela vitesförelägganden bedöms vara en tillräckligt effektiv sanktion för att bestämmelserna i fråga om energikartläggningar ska efterlevas. Allmänna bestämmelser om bl.a. vitets storlek finns i lagen (1985:206) om viten. Någon sanktionsavgift, exempelvis en förseningsavgift, finns det inte behov av eftersom det inte finns något krav på att kartläggningarna ska lämnas in till myndigheten när de har upprättats.

9.5 Uppföljning och utvärdering

Promemorians förslag: De företag som omfattas av skyldigheten att göra en energikartläggning ska lämna de uppgifter som tillsynsmyndigheten begär för uppföljning och utvärdering

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka uppgifter som ska lämnas för uppföljning och utvärdering.

Direktivet

I artikel 2 definieras energibesiktning (energiekartläggning) som ett systematiskt förfarande i syfte att få adekvat kunskap om den befintliga energianvändningsprofilen för en byggnad eller en grupp av byggnader, en industriprocess, kommersiell verksamhet, industrianläggning eller kommersiell anläggning eller privata eller offentliga tjänster, fastställa och kvantifiera kostnadseffektiva energibesparingsmöjligheter samt rapportera om resultaten.

Det framgår av bilaga VI till direktivet att energikartläggningar ska möjliggöra detaljerade och validerade beräkningar för de föreslagna åtgärderna så att tydlig information fås om potentiella besparingar samt att de uppgifter som används vid energikartläggningarna ska kunna lagras för historisk analys och uppföljning av resultat.

Skälen för förslaget

Det följer av definitionen av energibesiktning (energiekartläggning) i direktivet att resultaten om kostnadseffektiva energibesparingsmöjligheter ska rapporteras. De företag som omfattas av

skyldigheten att göra en energikartläggning bör därför åläggas att rapportera de besparingsmöjligheter som framkommer vid kartläggningen. Föreskrifter om vilka uppgifter som ska lämnas bör dock finnas på lägre nivå än i lag. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför få ett bemyndigande att meddela sådana föreskrifter. Bemyndigandet bör utformas så att myndigheten kan begära in även andra uppgifter som kan bli aktuella för uppföljning och utvärdering. Detta bör göras mot bakgrund av att det framgår av bilaga VI till direktivet att de uppgifter som används vid energikartläggningarna ska kunna lagras för historisk analys och uppföljning av resultat.

9.6 Överklagande

Förslag: Tillsynsmyndighetens beslut om föreläggande som har förenats med vite får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt.

Direktivet

Direktivet innehåller inga bestämmelser om överklagande.

Skälen för promemorians förslag

Tillsynsmyndighetens beslut om föreläggande som har förenats med vite bör få överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd bör krävas vid överklagande till kammarrätt.

10 Artiklarna 8, 12, 16-18 – Främjandeåtgärder avseende information, energikartläggning och energitjänster

Bedömning: Direktivet ställer krav på initiativ från medlemsstaterna där det grundläggande syftet är att främja energikartläggning och energitjänster samt energieffektivisering mer allmänt på andra sätt än genom bindande lagstiftning eller certifiering och andra kvalificeringssystem. Bestämmelser med en sådan innebörd återfinns i artiklarna 8, 12, 16, 17 och 18. Övergripande kan konstateras att Sverige i stort sett redan har genomfört åtgärder och program som uppfyller direktivets syfte i dessa avseenden. Om åtgärderna ska kunna ses som ett fortvarigt svenskt genomförande av direktivets bestämmelser är det emellertid nödvändigt att ge vissa stöd som ursprungligen setts som tidsbestämda program en mer permanent karaktär. Det kan, utöver de krav som direktivet ställer, vara aktuellt att fortlöpande utveckla formerna för vissa åtgärder, även om inriktningen för de svenska insatserna bibehålls intakt på ett sådant sätt att de uppfyller direktivets krav.

10.1 Främjande av energikartläggningar

10.1.1 Övergripande om främjande av energiekartläggningar

Bedömning: Energimyndigheten bör få i uppdrag att ta fram riktlinjer för energikartläggningar för olika typer av slutanvändare. Riktlinjerna bör utgå från de kravnivåer som finns i bilaga VI och bör även omfatta krav på experterna som ska göra energikartläggningarna.

Direktivet

Medlemsstaterna ska främja alla slutanvändares tillgång till högkvalitativa och kostnadseffektiva energikartläggningar, som utförs på ett oberoende sätt av kvalificerade och/eller ackrediterade experter i enlighet med kvalificeringskriterier, eller genomförs och övervakas av oberoende myndigheter enligt nationell lagstiftning.

Energiekartläggningarna får göras av interna experter eller energikartläggningmän, under förutsättning att den berörda medlemsstaten har infört ett system för kvalitetssäkring och kvalitetskontroll som i lämpliga fall kan inbegripa ett årligt slumpmässigt urval av minst en statistiskt signifikant procentandel av samtliga energikartläggningar som de gör.

I syfte att garantera en hög kvalitet på energikartläggningarna och energiledningssystemen ska medlemsstaterna fastställa transparenta och

icke-diskriminerande minimikriterier för energikartläggningar med utgångspunkt i bilaga VI.

Energikartläggningarna ska inte innehålla klausuler som förhindrar att besiktningens resultat överförs till en kvalificerad/ackrediterad leverantör av energitjänster, förutsatt att kunden inte motsätter sig detta.

Av bilaga VI framgår att energikartläggningar ska

a) basera sig på aktuella, uppmätta och spårbara operativa data om energianvändning och (för el) användningsprofiler.

b) omfatta en ingående översyn av energianvändningsprofilen hos byggnader eller grupper av byggnader, industriprocesser eller industrianläggningar, inbegripet transport.

c) när så är möjligt, bygga på en analys av livscykelkostnaderna i stället för på enkla återbetalningsperioder i syfte att ta hänsyn till långsiktiga besparingar, restvärden för långsiktiga investeringar och diskonton.

d) vara proportionella och tillräckligt representativa för att kunna ge en tillförlitlig bild av den totala energiprestandan och göra det möjligt att på ett tillförlitligt sätt identifiera de viktigaste möjligheterna till förbättringar.

Det framgår vidare av bilagan att energikartläggningar ska möjliggöra detaljerade och validerade beräkningar för de föreslagna åtgärderna så att tydlig information fås om potentiella besparingar samt att de uppgifter som används vid energikartläggningarna ska kunna lagras för historisk analys och uppföljning av resultat.

Skälen för bedömningen

Benämningen energikartläggning bör användas

I direktivet används genomgående benämningen energibesiktning för det förfarande som ska ge kunskap om energianvändningen i byggnader, processer eller verksamheter. I Sverige har ordet energikartläggning sedan flera år använts med samma innebörd som ordet energibesiktning används i direktivet. Benämningen energikartläggning är därför väl känd och inarbetad och bör användas i denna promemoria och i de svenska författningar som ska genomföra direktivets krav avseende energibesiktningar.

Högkvalitativa och kostnadseffektiva energikartläggningar ska främjas

Det åligger medlemsstaten att främja tillgången på energikartläggningar för slutanvändare av energi. Något generellt tvingande krav på att energikartläggningar ska göras rör det sig således inte om. Ett lämpligt sätt att genomföra artikeln är att Energimyndigheten får i uppdrag att ta fram riktlinjer för energikartläggningar och göra dessa lättillgängliga på sin webbplats. Dessa riktlinjer bör då ha anpassats för olika typer av slutanvändare. Riktlinjerna bör utgå från de kravnivåer som finns i bilaga VI och bör även omfatta de krav på experter som direktivet ställer. Reglerna för energikartläggningar för stora företag bör i dessa delar kunna utgöra modell för riktlinjerna (jfr avsnitt 9).

10.1.2 Främjande av energikartläggningar i små- och medelstora företag

Bedömning: Utöver de bindande krav som ställs i direktivet om energikartläggning i stora företag finns även bestämmelser om att medlemsstaterna ska främja energikartläggningar i små- och medelstora företag och öka medvetenheten hos hushåll om fördelarna med energikartläggningar. Dessa bestämmelser i direktivet tillgodoses genom styrmedel som finns på plats redan idag, exempelvis stöd till energikartläggningar.

Direktivet

I artikel 8.2 anges att medlemsstaterna ska utarbeta program som uppmuntrar små- och medelstora företag att låta genomföra energikartläggningar och därefter genomföra rekommendationerna från dessa kartläggningar. Vidare sägs att medlemsstaterna får, på grundval av transparenta och icke-diskriminerande kriterier och utan att det påverkar tillämpningen av unionsrätten på området statligt stöd, inrätta stödprogram för små- och medelstora företag, även om de har ingått frivilliga avtal, för att täcka kostnaderna för en energikartläggning och för genomförande av ytterst kostnadseffektiva rekommendationer från energikartläggningarna, förutsatt att de föreslagna åtgärderna genomförs.

Medlemsstaterna ska uppmärksamma små och medelstora företag, bland annat genom deras branschorganisationer, på konkreta exempel på hur energiledningssystem skulle kunna underlätta för deras företag.

Enligt artikel 2.26 är små och medelstora företag företag enligt definitionen i avdelning I i bilagan till kommissionens rekommendation 2003/361/EG av den 6 maj 2003 om definitionen av mikroföretag samt små och medelstora företag; kategorin mikroföretag samt små och medelstora företag (SMF-kategorin) utgörs av företag som sysselsätter färre än 250 personer och vilkas årsomsättning inte överstiger 50 miljoner EUR eller vilkas balansomsättning inte överstiger 43 miljoner EUR per år.

Skälen för bedömningen

Sedan början av 2010 kan små och medelstora företag inom olika sektorer söka bidrag hos Energimyndigheten för att genomföra energikartläggningar. Stöd ges i enlighet med förordningen (2009:1577) om statligt stöd till energikartläggning till företag med en energianvändning om minst 500 MWh per år eller med minst 100 djurenheter. Anslaget för detta stöd upphör vid utgången av 2014. Sedan 2012 driver Jordbruksverket programmet Energikollen, varmed även mindre lantbruksföretag kan söka bidrag för att få hjälp med energikartläggning. Anslaget för detta stöd sträcker sig dock enbart till och med 2013.

Under förutsättning att fortsatt finansiering anslås kan Sverige framhålla att direktivets bestämmelser i första stycket 8.2 är genomfört genom redan existerande stödssystem för energikartläggning i små och medelstora företag.

Att stöd för energikartläggning således bör förlängas innebär inte på minsta sätt något hinder för att det skulle kunna utvecklas. Således är det naturligt att se över formerna för stödet för att säkerställa att det är så kostnadseffektivt och ändamålsenligt som möjligt. Krav på certifiering av dem som ska göra energikartläggningarna bör ställas inom ramen för ett fortsatt energikartläggningsstöd. Ett sådant krav innebär i sig att tillgången på energikartläggningar med god kvalitet främjas liksom marknaden för energitjänster. Utgångspunkten för kravnivåerna bör vara desamma som för de personer som ska göra energikartläggningar i stora företag, jfr avsnitt 9.2. En möjlig utveckling skulle även kunna vara att uppmuntra genomförande av åtgärder och arbete med företagsanpassade energiledningssystem. Det senare skulle kunna uppnås genom att erbjuda tillgång till verktyg i form av enklare varianter av energiledningssystem (ELS) samt goda exempel om ELS i små och medelstora företag. Det kan även finnas andra förändringar som är motiverade givet vad en utvärdering ger för resultat. Utgångspunkten är, oaktat dessa utvecklingsmöjligheter, att energikartläggningar ska främjas aktivt med samma ambitionsnivå som det befintliga stödet har eller högre, med beaktande av hög kostnadseffektivitet.

Det kan också konstateras att Energimyndigheten idag har väl utvecklade kontakter med branschorganisationer, inklusive med små- och medelstora företag. Energimyndigheten arbetar generellt mycket i nätverk där företag deltar. I sådana nätverk sprider Energimyndigheten bland annat information om energiledningssystem.

Energimyndigheten försöker utnyttja olika principiellt möjliga vägar att nå företagen: genom nationella nätverk, seminarier, via regionala och lokala nätverk, länsstyrelserna, via kommuner och i teknikutvecklingsprojekt för att nämna några exempel.

I samtliga dessa sammanhang ingår information om energikartläggning. Inom ramen för projektet ENIG har myndigheten tagit fram ett förenklat, web-baserat energiledningssystem som även används inom temaområdet näringsutveckling inom Uthållig kommun.

10.2 Främjande genom användaruppläsning, information och utbildning

Bedömning: Direktivet ställer i flera artiklar krav på insatser för information, utbildning och rådgivning av slutanvändare av energi, däribland hushåll. Verksamhet med sådana insatser bedrivs redan i dag i form av kommunal energi- och klimatrådgivning, nätverk som har etablerats av Energimyndigheten m.m. Den samlade bedömningen är att inga nya lagstiftningsinitiativ krävs utan befintlig verksamhet uppfyller kraven, ska fortsätta och i relevanta fall utvecklas.

Direktivet

I artikel 8.3 sägs att medlemsstaterna ska utarbeta program för att höja medvetenheten bland hushåll om fördelarna med energikartläggningar genom lämpliga rådgivningstjänster. Medlemsstaterna ska också

uppmuntra utbildningsprogram för kvalificering av dem som ska göra energikartläggningarna för att underlätta tillräcklig tillgång på experter.

I artikel 12.1 sägs att medlemsstaterna ska vidta lämpliga åtgärder för att främja och möjliggöra att små energianvändare, däribland hushållskunder, använder energi på ett effektivt sätt. Dessa åtgärder får enligt ingå i en nationell strategi. Med avseende på tillämpningen av 12.1 ska åtgärderna omfatta en eller flera av de aspekter som sedan nämns i 12.2 a eller b. I punkten a) nämns en rad instrument och åtgärder som ska främja ett förändrat beteende, som får omfatta: skatteincitament, tillgång till finansiering, bidrag eller subventioner; informationsspridning, projektmodeller eller aktiviteter på arbetsplatsen, medan i punkten b) talas om olika sätt att engagera användare m.fl. vid installationer av smarta mätare genom kommunikation om kostnadseffektiva förändringar i fråga om energianvändningar som är lätta att göra respektive information om energieffektiviseringsåtgärder.

I artikel 17.1 sägs att medlemsstaterna ska se till att informationen om tillgängliga energieffektiviseringsmekanismer och de finansiella och rättsliga ramarna tydligt redovisas och på bred front sprids till alla berörda marknadsaktörer som användare, konstruktörer, arkitekter, ingenjörer, miljörevisorer, energibesiktningmän och installatörer av byggnadselement enligt definitionen i direktivet om byggnaders energiprestanda. Vidare sägs att medlemsstaterna ska uppmuntra tillhandahållandet av information till banker och andra finansinstitut om möjligheter att delta i finansieringen av åtgärder för energieffektivisering.

Den andra punkten i artikeln innehåller krav på medlemsstaterna att skapa lämpliga förutsättningar för marknadsaktörer att tillhandahålla adekvat och riktad information samt rådgivning till energianvändare om energieffektivitet.

Punkterna 17.3 och 17.5 riktar sig till kommissionen. Däremot ingår bestämmelser som riktar sig till medlemsstaterna i 17.4 där det sägs att medlemsstaterna ska, tillsammans med berörda aktörer bl.a. lokala och regionala myndigheter, främja lämpliga initiativ för information, utbildning m.m. riktad till medborgarna om fördelarna med energieffektivisering och hur man praktiskt kan gå till väga.

Skälen för bedömningen

I Sverige finns i dagsläget den kommunala energi- och klimatrådgivningen som utgör ett väl etablerat styrmedel för information- och rådgivningstjänster i hushåll och mindre företag. Arbetet regleras av förordningen (1997:1322) om bidrag till kommunal energi- och klimatrådgivning. Denna kanal kan användas för att uppfylla de krav som ställs i 8.3.

Huvuddelen av de åtgärder som kan komma att behöva genomföras för att höja medvetenheten kan sannolikt göras genom en riktad återkommande insats genom den kommunala energi- och klimatrådgivningen, förstärkt genom pressmeddelanden och information via upparbetade kanaler.

Det finns olika former av yrkesutbildningsprogram i offentlig och privat regi för energiexperter. Det kan finnas skäl att kartlägga och

analysera tillgången på sådana program liksom antalet personer som utbildas och vilket söktryck dessa program har.

På lite längre sikt (4-10 år) har bland annat energibranschen uppmärksammat ett mycket stort kommande behov av utbildad arbetskraft, särskilt av tekniker och ingenjörer. Det torde även gälla för yrkeskategorin energikartläggare/energiexperter.

Den så kallade Teknikdelegationen lämnade sitt betänkande i april 2010 med förslag på hur samhället kan öka barns och ungdomars intresse för teknik och naturvetenskap. Delegationen menade bland annat att det finns en klyfta mellan vad samhället behöver och vad samhället levererar genom skolsystemet. Alltför få elever inriktar sig på naturvetenskapliga och tekniska ämnen, vilket i sin tur enligt delegationen leder till att rekryteringsbasen till spetskompetens blir alltför liten.

På längre sikt finns därför skäl att koppla ihop insatserna för att svara mot kraven i artikel 8 med övriga satsningar för att öka barns och ungdomars intresse för naturvetenskap, teknik, energi- och klimatfrågor. Energimyndigheten har haft ett sådant uppdrag sedan 2008, som sedan år 2010 ingår i energieffektiviseringsprogrammet 2010-2014. Det är motiverat att Energimyndigheten fortsätter arbetet med att öka barns och ungdomars medvetenhet om energieffektivisering och klimatfrågor, i samspel med skolans styrande dokument.

När det gäller genomförandet av bestämmelserna i artikel 12 kan det konstateras att den kommunala klimat- och energirådgivningen även väl uppfyller de bestämmelser som anges i 12.1 om att främja att små energianvändare, däribland hushållskunder, använder energi på ett effektivt sätt. Bland de typer av initiativ som nämns att medlemsstaterna kan välja för att genomföra 12.1 är den kommunala energi- och klimatrådgivningen att se som en form av informationsspridning.

I anslutning till artikel 12 är det också viktigt att notera att det i Sverige sedan lång tid tillbaka finns energiskatter, som utgör grundläggande och viktigt ekonomiskt incitament för bland annat hushåll att använda energi på ett rationellt och effektivt sätt. Sverige tillämpar således även instrumentet skatteincitament för att uppfylla de krav som ställs i 12.1.

Bedömningen är att artikel 12 inte föranleder någon helt ny åtgärd från riksdag och regering. Det befintliga systemet med kommunal energi- och klimatrådgivning svarar redan idag mot kraven i direktivet, tillsammans med de omfattande centrala informations- och kommunikationsaktiviteter som Energimyndigheten genomför inom ramen för nuvarande uppdrag.

Rådgivningsverksamheten utvecklas kontinuerligt. Satsningen på regional samordning av rådgivarna genom de regionala energikontoren är en viktig framgångsfaktor som bland annat ökar genomslag och effektivitet i verksamheten. Energimyndighetens omfattande utbildningsprogram och informationsmaterial ger verktyg och en viss styrning.

Det finns dock anledning att ytterligare vidareutveckla rådgivningsverksamheten och i viss mån öka statens styrning av den. Det finns även anledning att vidareutveckla uppföljningen av dess resultat. Den i avsnitt 3.3 aviserade utvärderingen kommer att ge betydelsefullt underlag i detta avseende.

Det är erkänt svårt att entydigt följa upp effekterna av informations- och kommunikationsaktiviteter i form av såväl ändrat beteende som konkreta åtgärder hos mottagarna. Energimyndigheten prövar för närvarande olika metoder för att komma så långt som möjligt. En första långtidsuppföljning av energi- och klimatrådgivning till hushåll ger vid handen att ca 80 procent av de som fått personlig rådgivning vidtagit åtgärder vilket givit exempel på en genomsnittlig besparing på ca 9 000 kWh per hushåll, vilket måste betraktas som en stor besparing. En fjärdedel av dessa personer anger att kommunens energi- och klimatrådgivare haft störst betydelse för besluten.

Ovanstående uppföljning genomfördes via intervjuer med ett begränsat urval, och är därför att betrakta som fallstudier. Resultatet är inte statistiskt säkerställt, men det ger en indikation på energi- och klimatrådgivningens möjligheter. Energimyndigheten arbetar för närvarande med utvecklingen av metoder för att följa upp effekterna av energi- och klimatrådgivningen. Det är viktigt att vara medveten om att den direkta effekten av energi- och klimatrådgivningen kan sägas vara att minska transaktionskostnader för medborgarna att genomföra energieffektiviserande åtgärder, medan själva effektiviseringen uppstår i ett senare led när en åtgärd genomförs. Många av de som vänder sig till de kommunala rådgivarna har beslutat sig för att vidta någon åtgärd, men de vänder sig till rådgivarna för att kunna besluta *vad* de ska göra, dvs. vilken/vilka åtgärd(er) de ska vidta.

När det gäller genomförandet av artikel 17 kan följande konstateras. Information om energieffektiviseringsåtgärder finns redan idag tillgänglig för relevanta aktörer, exempelvis via Energimyndighetens webbplatser, myndighetens olika nätverk av marknadsaktörer (BELOK, BEBO, BELIVS, HYLOK, ENIG etc.), offentliga aktörer (Uthållig kommun, energieffektiva myndigheter etc.) och de kommunala energi- och klimatrådgivarna med flera.

Däremot finns idag ingen information eller andra insatser riktade specifikt till banker och finansieringsinstitut. Eftersom medlemsstaterna ska uppmanas att banker och andra finansinstitut får information om möjligheter att delta i finansieringen av åtgärder för energieffektivisering så bör Energimyndigheten ges i uppdrag att utforma insatser som gör att de involveras enligt direktivets syfte.

I punkten 17.2 anges att medlemsstaterna ska skapa förutsättningar för marknadsaktörer att tillhandahålla information. För det första kan konstateras att det idag inte finns några hinder för berörda aktörer att informera och ge rådgivning till konsumenter. Dessutom arrangeras på Energimyndighetens och andra offentliga aktörers initiativ olika former av konferenser och mötesplatser där aktörer, inklusive marknadsaktörer, ges möjlighet att informera, exempelvis Energimyndighetens konferens Energiutblick som har ett stort deltagande från alla samhällssektorer. De regionala energikontoren med flera arrangerar liknande evenemang, till exempel Skånes Energiting¹³, Energiting Sydost¹⁴ och Energisessionen i Västra Götaland¹⁵ etc.

¹³ <http://www.ek-skane.se/skanesenergiting.4.27ff7b0b138dcbff3e1340.html>

Punkten 17.4 är redan genomförd i Sverige genom Energimyndighetens arbete för informations spridning och kunskapsuppbyggnad och genom den av staten finansierade kommunala energi- och klimatrådgivningen.

För att de nämnda artiklarna ska kunna anses genomförda i Sverige kommer insatser av det slag som har åberopats i detta avsnitt att behöva fortsätta. Specifikt när det gäller den kommunala energi- och klimatrådgivningen, som således måste förlängas, kan det vara värt att notera att den även är central för genomförandet av artikel 14 och 15 i EU-direktivet om byggnaders energiprestanda samt av artikel 14 i EU-direktivet om främjande av förnybar energi. Att insatserna således behöver fortsätta innebär inte på något sätt hinder för att de kan utvecklas för ökad ändamålsenlighet och kostnadseffektivitet.

10.3 Främjande av energitjänster

Bedömning: I artikeln sägs bland annat att medlemsstaterna ska främja energitjänstemarknaden och företags tillgång till denna marknad genom informationsåtgärder, stöd till den offentliga sektorn samt, om så är lämpligt, stöd till att marknaden fungerar på ett korrekt sätt. Energimyndighetens verksamhet inbegriper redan idag det slags åtgärder som direktivet ställer krav på. Denna verksamhet ska fortsätta och vid behov utvecklas för ytterligare ökad ändamålsenlighet.

Energitjänstemarknaden bedöms fungera väl. Det finns dock skäl att även fortsättningsvis följa utvecklingen inte minst mot bakgrund av att marknaden expanderar. Genom Konkurrensverkets verksamhet och den svenska konkurrenslagstiftningen uppfylls kraven i artikel 18.3.

Direktivet

I första punkten i artikel 18 sägs att medlemsstaterna ska främja energitjänstemarknaden och små och medelstora företags tillgång till denna marknad genom att sprida information om tillgängliga energitjänsteavtal och klausuler som bör ingå i sådana samt om finansiella instrument av olika slag som kan ge stöd för projekt inom energieffektivisering. Vidare ska medlemsstaterna uppmuntra utvecklingen av kvalitetsmärkningar, bl.a. via branschorganisationer och det ska finnas en förteckning över tillgängliga leverantörer av energitjänster som är kvalificerade och/eller certifierade i enlighet med artikel 16. En sådan förteckning kan antingen tillhandahållas av medlemsstaten eller så kan medlemsstaten tillhandahålla ett gränssnitt där leverantörer av energitjänster kan ge information. Det sägs vidare att medlemsstaten ska stödja den offentliga sektorn när det gäller att gå igenom erbjudanden om tjänster, bl.a. genom att tillhandahålla modeller för avtal om energiprestanda. Slutligen sägs i punkten att

14

http://www.energikontorsydost.se/userfiles/file/Aktiviteter/EnergiTing%20Sydost%202012/Inbjudan_EnergiTing_Sydost_2012%20med%20program.pdf

¹⁵ <http://www.wasterefinery.se/sv/about/news/Sidor/Energisessionen2010.aspx>

medlemsstaterna ska tillhandahålla en kvalitativ översyn inom ramen för den nationella planen för energieffektivisering om hur energitjänstemarknaden utvecklas.

Den andra punkten i artikeln säger att medlemsstaterna ska ge stöd för att energitjänstemarknaden ska fungera på ett korrekt sätt och räknar därefter upp ett antal sätt som detta kan göras, om medlemsstaten bedömer det som lämpligt. Åtgärderna handlar bl.a. om att fastställa kontaktpunkter där slutanvändare kan få ta del av den information som avses i 18.1; vid behov avlägsna legala och andra hinder för avtal om energiprestanda och andra former av energitjänster; överväga att inrätta eller utse en oberoende mekanism, t.ex. en ombudsman för att säkerställa effektiv hantering av klagomål m.m. som uppstår i samband med energitjänsteavtal.

I tredje punkten sägs att medlemsstaterna ska se till att energidistributörer, systemansvariga för distributionssystem och företag som säljer energi i detaljistledet, avhåller sig från aktiviteter som kan hindra efterfrågan på och leveransen av energitjänster eller andra åtgärder för att förbättra energieffektiviteten, eller hindra utvecklingen av marknader för sådana tjänster eller åtgärder.

Skälen för bedömningen

Arbete med information kring energitjänster bedrivs redan idag av Energimyndigheten, även om frågan om kvalitetsmärkning är ny och ställer krav på ytterligare analys och arbete. Därmed bedöms att punkterna 18 1.a. och 18.1.b i huvudsak tillgodoses genom befintlig verksamhet. Energimyndigheten ska genomföra en analys av hur bestämmelserna om kvalitetsmärkning på lämpligast sätt kan genomföras och efter rapportering av det uppdraget bedriva en sådan verksamhet, inom befintliga ramar.

När det gäller 18.1.c anges i direktivet att medlemsstaterna ska tillgängliggöra för allmänheten och regelbundet uppdatera en förteckning över tillgängliga leverantörer av energitjänster som är kvalificerade och/eller certifierade eller tillhandahålla ett gränssnitt där leverantörer av energitjänster själva kan ge information. Detta bedöms lämpligen genomföras genom att Energimyndigheten ges det övergripande ansvaret att tillhandahålla ett gränssnitt för leverantörerna så att de själva kan komma in med det slags information som efterfrågas i punkten i direktivet. För de typer av energitjänster där det föreslås certifiering så är det certifieringsorganens ansvar att offentliggöra uppgifter om de leverantörer som certifierats, vilket bör sammanställas i nämnda gränssnitt. Det kommer dock att finnas typer av energitjänster som inte ges möjlighet till certifiering. Energimyndigheten arbetar i dagsläget med att främja skapandet av en branschorganisation för energitjänsteområdet. En av uppgifterna för en sådan bör bli att praktiskt se till att förteckningar sammanställs och publiceras för alla energitjänsteområden. Om det av något skäl inte skulle visa sig möjligt att få en branschorganisation till stånd kommer Energimyndigheten att få rollen att samordna sammanställningen av uppgifter om de leverantörer som inte är föremål för certifiering. Arbetet med genomförandet av punkt

18.1.c kommer att behöva ske i samverkan mellan Energimyndigheten, Boverket och Swedac.

Avseende det som sägs om stöd till den offentliga sektorn, (18.1.d) bedriver Energimyndigheten vissa sådana insatser idag och det arbetet kommer att fortsätta på ett sådant sätt att direktivets bestämmelser genomförs.

Även bestämmelserna enligt 18.1.e om att följa utvecklingen för energitjänstemarknaden uppfylls idag genom befintlig verksamhet i myndighetens regi. Det kan i detta avseende finnas utvecklingsmöjligheter när det gäller hur information kan samlas in och sammanställs. Till exempel skulle det vara önskvärt om energitjänsters andel av genomförda offentliga upphandlingar skulle kunna bli lättare att spåra än idag. Det är naturligt att Energimyndigheten i dialog med övriga berörda aktörer ser över sådana frågor i den fortsatta verksamheten och återkommer till regeringen om det skulle finnas skäl till ändringar i något avseende som kräver regeringsbeslut för att verksamheten ska kunna bli än mer ändamålsenlig.

Enligt 18.2 ska medlemsstaterna stödja marknaden för energitjänster så den fungerar på ett korrekt sätt men bara om så är lämpligt. Det finns således ett utrymme för respektive medlemsstat att bedöma lämpligheten i de förslag som sedan räknas upp i artikeln och som redovisas nedan.

När det gäller att fastställa och offentliggöra kontaktpunkter där slutanvändare kan få information om energitjänster bedöms det lämpligt att ha sådana kontaktpunkter. Det kan dock konstateras att Energimyndigheten i sin verksamhet redan har etablerat olika kontaktpunkter där slutanvändare kan ta del av information om energitjänster. Det finns, som nämnts ovan, en rad nätverk för företag inom vilka information om energitjänster kan tillhandahållas. För hushåll kan information om att sådana tjänster finns i princip tillhandahållas av de kommunala energi- och klimatrådgivarna. På Energimyndighetens hemsida finns information om energitjänster.

För samtliga fall ovan, och i övrigt i detta avsnitt, där hänvisning görs till Energimyndighetens befintliga verksamhet gäller att i den mån som finansiering av denna befintliga verksamhet sker från anslag som i nuläget enbart är finansierade fram till 2014, måste insatserna förlängas, med möjlighet till utveckling, för att Sverige ska ha genomfört direktivets krav.

Beträffande behovet av att vidta åtgärder för att avlägsna lagstiftningshinder och andra hinder för energitjänster kan följande konstateras. Vid genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/32/EU om effektiv slutanvändning av energi och om energitjänster angavs att det inte fanns några hinder för energitjänstemarknadens funktion men att Sverige hade för avsikt att fortlöpande följa hur marknaden fungerar. Energimyndigheten har på regeringens uppdrag gjort en fördjupad analys av konkurrensförhållandena mellan olika delar av energitjänstemarknaden. Analysen redovisas i rapporten *Finns det konkurrenshinder på marknaden för energitjänster?* (ER 2012:26). Rapporten har baserats på företagens uppfattningar och bygger på enkätundersökningar och intervjuer. Sammanfattningsvis anser ca en tredjedel av de tillfrågade företagen att det finns hinder på energitjänstemarknaden.

Upphandlingslagstiftningen anses vara ett hinder. Flera aktörer anger att de väljer att inte vara med i upphandlingarna bl.a. eftersom de inte vågar eller för att upphandlingsförfarandet uppfattas som omständligt. Det redovisas också att det finns en rådande osäkerhet om vilka energitjänster ett kommunalägt företag får erbjuda. Detta hinder påtalas främst av kommunalägda företag. Det är den s.k. lokaliseringsprincipen i kommunallagen (1991:900)¹⁶ och bestämmelsen om ingripande mot konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet i konkurrenslagen (2008:579)¹⁷ som lyfts fram samt avsaknaden av vägledande rättspraxis på området.

Det kan dock konstateras att de hinder som påtalats av vissa aktörer och som redovisas i rapporten är av sådant slag att det inte är aktuellt att vidta åtgärder. Det kan också konstateras att energitjänstemarknaden bedöms fungera väl av majoriteten av företag. Den sammantagna bedömningen utifrån direktivets krav blir därför att det inte finns några lagstiftningshinder och att marknaden bedöms fungera väl. Det finns dock skäl att även fortsättningsvis följa utvecklingen inte minst mot bakgrund av att marknaden expanderar. Statens energimyndighet har fått ett uppdrag med bl.a. detta syfte, jfr avsnitt 16.

I fråga om att utse en oberoende ombudsman för att hantera klagomål och utomrättsliga tvister om energitjänsteavtal bedöms det inte lämpligt för Sveriges del att vidta denna åtgärd. Det har inte framkommit att det finns problem avseende energitjänster som skulle motivera att införa tvistlösningsmekanismer av utomrättslig karaktär. Bedömningen är att åtgärder, utöver den konsumenträttsliga lagstiftning som finns jämte regelverket på avtalsrättens område, inte är nödvändiga.

När det gäller att ge oberoende mellanhänder möjlighet att medverka till att stimulera marknadsutveckling på efterfråge- och tillgångssidan har sådana aktörer redan idag stor möjlighet att främja utvecklingen av marknaden för energitjänster. Som exempel har flera av de regionala energikontoren arbetat med frågan, och nu diskuteras en ytterligare satsning inom området, i samarbete med Energimyndigheten. EU:s nyss påbörjade europakampanj för energitjänster hanteras i Sverige av ett regionalt energikontor, med stöd från Energimyndigheten. Några ytterligare åtgärder utöver den verksamhet som Energimyndigheten redan bedriver idag behöver inte genomföras.

Medlemsstaterna ska enligt artikel 18.3 se till att energidistributörer, systemansvariga för distributionssystem och företag som säljer energi i detaljistledet, avhåller sig från aktiviteter som kan hindra efterfrågan på och leveransen av energitjänster eller andra åtgärder för att förbättra energieffektiviteten, eller hindra utvecklingen av marknader för sådana tjänster eller åtgärder, däribland att stänga marknaden för konkurrenter eller missbruka en dominerande ställning. Det kan konstateras att Konkurrensverket redan i dag har uppgiften att uppmärksamma hinder mot en effektiv konkurrens i offentlig och privat verksamhet. Detta anges i förordningen (2007:1117) med instruktion för Konkurrensverket¹⁸.

¹⁶ 2 kap. 1 §.

¹⁷ 3 kap. 27 §.

¹⁸ 2 §.

Bland verkets uppgifter ingår att ingripa mot överträdelser av förbuden mot konkurrensbegränsande samarbete och missbruk av dominerande ställning som finns i konkurrenslagen (2008:579) och i EUF-fördraget¹⁹. Den verksamhet som artikel 18.3 tar sikte på omfattas av Konkurrensverkets uppgifter. Några ytterligare åtgärder för att genomföra artikel 18.3 bedöms inte vara nödvändiga för genomförandet av direktivet.

10.4 En möjlighet till frivillig certifiering av vissa energitjänster införs

Förslag: Frivillig certifiering får ske i fråga om energitjänsterna drift och underhåll och serviceavtal. Certifiering ska göras av någon som är ackrediterad för uppgiften i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 av den 9 juli 2008 om krav för ackreditering och marknadskontroll i samband med saluföring av produkter och upphävande av förordning (EEG) nr 339/93 samt lagen (2011:791) om ackreditering och teknisk kontroll. Certifiering får också göras av den som uppfyller motsvarande krav enligt bestämmelser i ett annat land inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om de krav som ska vara uppfyllda för att bli certifierad för drift och underhåll och serviceavtal.

Direktivet

Av artikel 16.1 framgår att en medlemsstat som anser att den nationella nivån av teknisk kompetens, objektivitet och tillförlitlighet är otillräcklig ska se till att det senast den 31 december 2014 finns certifierings- och/eller ackrediteringssystem och/eller motsvarande kvalificeringssystem, inbegripet, när så är nödvändigt, lämpliga utbildningsprogram, som görs eller är tillgängliga för leverantörer av energitjänster, energibesiktningar, energiansvariga och installatörer av energirelaterade byggnadselement enligt definitionen i artikel 2.9 i direktiv 2010/31/EU.

Medlemsstaterna ska, enligt 16.2, se till att de system som avses i punkt 1 tillhandahåller transparens för användarna, är pålitliga och bidrar till nationella energieffektivitetsmål.

Av 16.3 framgår att medlemsstaterna ska göra de certifierings- och/eller ackrediteringssystem eller motsvarande kvalificeringssystem som avses i punkt 1 tillgängliga för allmänheten och samarbeta sinsemellan och med kommissionen när det gäller jämförelser mellan och erkännande av systemen.

Enligt 16.4 ska medlemsstaterna vidta lämpliga åtgärder för att göra användarna uppmärksamma på att kvalificerings- och/eller certifieringssystem finns tillgängliga i enlighet med artikel 18.1.

¹⁹ Se 3 kap. 1 och 5 §§ konkurrenslagen.

Skälen för förslaget

Energimyndigheten har på uppdrag av regeringen undersökt hur artikel 16 i kan genomföras i Sverige. Uppdraget har redovisats i rapporten *Certifiering av leverantörer av energitjänster* (ER 2013:11). Energimyndigheten bedömer i rapporten att det kan anses förekomma sådana brister på marknaden att direktivets bestämmelser om att det ska finnas certifierings-, ackrediterings- eller motsvarande kvalificeringssystem, blir tillämpliga. Sammanfattningsvis ser Energimyndigheten en varierande kompetensnivå på marknaden samt ett behov av kompetenshöjningar inom alla energitjänstegrupper. Myndigheten konstaterar också att det finns en försiktigt positiv syn bland marknadsaktörer om att ett certifieringssystem kan fungera kompetenshöjande och efterfrågas under förutsättning att det blir rätt utformat.

I rapporten föreslår Energimyndigheten ett frivilligt certifieringssystem under ackreditering på personnivå för energitjänsterna energianalys, energirådgivning, energikartläggningar, drift och underhåll samt serviceavtal. Det saknas skäl att ifrågasätta Energimyndighetens bedömning om att ett frivilligt certifieringssystem under ackreditering bör införas. Det kan dock konstateras att ett sådant system inte behöver inkludera alla de energitjänster som myndigheten föreslår ska omfattas. Det föreslås redan certifieringssystem för personer som ska göra energikartläggningar med anledning av de krav som direktivet ställer när energikartläggningar ska göras för stora företag (jfr avsnitt 9.2) eller när stöd ska lämnas för energikartläggningar i små och medelstora företag. (jfr avsnitt 10.1). Medlemsstaterna ska även främja tillgången till högkvalitativa och kostnadseffektiva energikartläggningar som utförs på ett oberoende sätt av kvalificerade och/eller ackrediterade experter enligt artikel 8.1. Detta kommer att göras genom att Energimyndigheten tillhandahåller information om sådana energikartläggningar på sin webbplats (jfr avsnitt 10.2). Det ovan beskrivna föreslagna certifieringssystemet för energikartläggningar kommer således att även vara lättillgängligt för och kunna användas av aktörer på marknaden som inte omfattas av tvingande krav på certifiering. Det finns därför inget behov av att införa något särskilt system för frivillig certifiering för energikartläggningar. Inom ramen för de certifieringsordningar som Energimyndigheten kommer att ta fram för energikartläggningar torde frågorna om energianalys och energirådgivning att ingå. Det finns därför inte heller behov av att ta fram särskilda certifieringssystem för dessa tjänster.

Det kan däremot finnas behov av certifieringssystem för drift och underhåll samt serviceavtal. Det bör därför införas en möjlighet att kvalificera sig för dessa energitjänster. Det bedöms lämpligt att anknyta till reglerna om personcertifiering som kommer att finnas inom ramen för energideklarationssystemet och som, i enlighet med vad som anges i denna promemoria, kommer att föreslås som kvalificeringsgrund för den som ska göra energikartläggningar, jfr avsnitt 9.2, 10.1.1 och 10.1.2. Det finns också ett system för personcertifiering framtaget för frivillig certifiering av installatörer av system för förnybar energi. Den certifieringen regleras i lag (2012:838) om certifiering av vissa

installatörer. Det ger en enhetlighet och stabilitet på energitjänstemarknaden om alla system, såväl frivilliga som obligatoriska, har personcertifiering som krav. Personcertifieringen bör ske under ackreditering.

Ackreditering är en kompetensprövning som görs enligt europeiska och internationella standarder. I Sverige är Swedac nationellt ackrediteringsorgan. Swedac kontrollerar regelbundet att företaget eller organisationen i fråga är kompetent att utföra de uppgifter som de en gång har ackrediterats för.

Certifiering har olika innebörd beroende på sammanhanget. Certifiering kan göras under ackreditering. Då innebär certifiering att en produkt, person eller ett ledningssystem bedöms uppfylla särskilda krav som ställs i standarder eller andra normerande dokument. Det är ett så kallat certifieringsorgan som bedömer om kraven är uppfyllda. Certifieringsorganet ska ha godkänts genom ackreditering av Swedac eller ett annat nationellt ackrediteringsorgan. Inriktningen bör vara att bestämmelserna ska utformas så att ett ackrediterat certifieringsorgan certifierar den person som ska utföra energitjänsterna drift- och underhåll eller serviceavtal. Till skillnad mot vad som gäller för energikartläggningar innehåller direktivet inga särskilda bestämmelser om kontroll av oberoendet hos den certifierade person som ska utföra energitjänsterna. Det får anses tillräckligt att oberoendet hos certifieringsorganet kontrolleras inom ramen för ackrediteringen. Bedömningen är att någon särskild mekanism för kontroll av den certifierade personens oberoende därför inte behöver införas. Bestämmelser om att frivillig certifiering under ackreditering får ske bör tas in i en ny lag om certifiering av vissa energitjänster. Ett sådant lagförslag presenteras i avsnitt 2 i denna promemoria. Detaljerade bestämmelser om certifieringarna bör däremot inte finnas i lag. Certifieringsordningarna för respektive energitjänster bör tas fram på myndighetsnivå. Det är Energimyndigheten som lämpligen bör utarbeta sådana föreskrifter. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför få ett bemyndigande att meddela föreskrifter om krav för certifiering av energitjänsterna drift- och underhåll eller serviceavtal. Lättillgänglig information om möjligheterna till certifiering av dessa energitjänster bör finnas på Energimyndighetens webbplats där det också bör finnas hänvisningar till de aktuella regelverken där kraven framgår. Genom sistnämnda åtgärder tillgodoses kraven i artikel 16.2 och 16.3.

11 Artiklarna 9, 10 och 11 – Mätning och debitering av energi

11.1 Mätning av energi på lägenhetsnivå

Direktivet

Enligt artikel 9.1 ska medlemsstaterna se till att slutanvändare av el, naturgas, fjärrvärme, fjärrkyla och varmvatten för hushållsbruk, så långt det är tekniskt möjligt, ekonomiskt rimligt och proportionerligt i förhållande till möjliga energibesparingar, har individuella mätare som till ett konkurrenskraftigt pris korrekt visar slutanvändarens faktiska energianvändning och ger information om faktisk användningstid. Av bestämmelsens andra stycke punkten a) följer att en sådan individuell mätare alltid ska tillhandahållas när en befintlig mätare byts ut, men även detta krav är villkorat av att det är tekniskt möjligt och kostnadseffektivt i förhållande till den beräknade sparpotentialen på lång sikt. Enligt punkten b) ska dock alltid en sådan individuell mätare tillhandahållas när en ny inkoppling görs i en ny byggnad eller större renoveringar genomförs enligt direktiv 2010/31/EU.

Enligt artikel 9.3 andra stycket ska i flerfamiljshus och byggnader med flera användningsområden som har en central värme-/kylkälla, eller som försörjs från ett fjärrvärmennät eller från en central källa som försörjer flera byggnader, senast den 31 december 2016 individuella mätare ha installerats för att mäta användningen av värme eller kyla eller varmvatten i varje enhet. Kravet är dock inte absolut utan villkorat av att det är tekniskt genomförbart och kostnadseffektivt. När användning av individuella mätare inte är tekniskt genomförbart eller kostnadseffektivt för värmemätning, ska istället individuella värmekostnadsfördelare användas för att mäta användningen i respektive radiator, om inte medlemsstaten i fråga visar att det inte skulle vara kostnadseffektivt att installera sådana värmekostnadsfördelare. I dessa fall får alternativa kostnadseffektiva metoder för mätning av användningen övervägas.

11.1.1 Bakgrund

Hur ser dagens energilagstiftning ut när det gäller kraven på mätning av överförd energi?

När det gäller de energislag som omfattas av direktivet så är överföring och leverans av el reglerat i ellagen (1997:857), överföring och leverans av naturgas reglerat i naturgaslagen (2005:403) och överföring och leverans av fjärrvärme reglerat i fjärrvärmelagen (2008:263). Fjärrkyla är en ny företeelse som är under utbyggnad på den svenska marknaden. Än så länge är överföring och leverans av fjärrkyla oreglerad. Energimarknadsinspektionen har dock fått i uppdrag att se över marknaden för att överväga om en reglering bör ske (uppdrag 10, Kartläggning av marknaden för fjärrkyla, i Energimarknadsinspektionens regleringsbrev för 2013).

Någon reglering kring leverans och mätning av tappvarmvatten finns inte utan det är byggnadsägaren som med en varmvattenberedare värmer

upp det vatten som tillförs byggnaden till den temperatur som krävs. En relativt omfattande reglering kring installationerna för vatten finns dock i Boverkets byggregler (BBR 2011:6, avsnitt 6:6). Enligt denna reglering ställs funktionskrav avseende bl.a. tappvarmvattnets temperatur och kvalitet.

De närmare bestämmelserna om mätning av överförd el finns i 3 kap. 10 § ellagen samt i förordningen (1999:716) om mätning, beräkning och rapportering av överförd el. Lagen och förordningen kompletteras av Energimarknadsinspektionens föreskrifter och allmänna råd om mätning, beräkning och rapportering av överförd el (EIFS 2011:3). När det gäller naturgas finns mätningsbestämmelser i 3 kap. 7 § naturgaslagen, i 17 och 17 a §§ naturgasförordningen (2006:1043) och i Energimarknadsinspektionens föreskrifter och allmänna råd om mätning och rapportering av överförd naturgas samt anmälan om leverans och balansansvar (EIFS 2008:1). Principerna för överföring och mätning av den överförda energin är desamma för båda energislagen. För att bedriva överföring av energin krävs som huvudregel tillstånd, s.k. koncession (2 kap. 1 § ellagen, 2 kap. 1 § naturgaslagen). De företag som beviljas koncession, alltså elnätsföretag och gasnätsföretag, får inte sälja energin till slutkunderna utan har att bygga och underhålla näten. Det är också elnätsföretagen och gasnätsföretagen som ansvarar för att mäta såväl den energi som tillförs nätet (inmatningspunkt) som den energi som tas ut från nätet (uttagpunkt). Mätuppgifterna från t.ex. en uttagpunkt rapporteras sedan till bl.a. uttagskunden och det leveransföretag som kunden ingått leveransavtal med. Det är nätföretagen som installerar och äger den mätutrustning som krävs för att mäta och rapportera energiuttaget i varje uttagpunkt.

Någon närmare reglering kring var en uttagpunkt ska ligga finns inte idag. I den utsträckning som överföring får ske utan koncession efter en uttagpunkt kan därför den som innehar abonnemang i uttagspunkten ta ut den energimängd som mäts av nätföretaget och överföra energin vidare. Gasledningarna i en byggnad är inte koncessionspliktiga. Undantag från kravet på nätkoncession för överföring av el finns i förordningen (2007:215) om undantag från kravet på nätkoncession enligt ellagen. Enligt 5 § får överföring av el ske utan koncession på ett internt nät inom en byggnad. Av 24 § följer att överföringen får ske även för annans räkning. Det finns därmed utifrån dagens reglering inte någonting som hindrar t.ex. en bostadsrättsförening från att förlägga en uttagpunkt vid anslutningen till byggnaden och ingå ett elnätsabonnemang kollektivt för de boende i byggnaden. Det är sedan upp till föreningen om man fördelar kostnaderna för elen med hjälp av elmätare – som då införskaffas och ägs av föreningen – eller på helt andra grunder, t.ex. efter andelstalen i föreningen. I sammanhanget bör också nämnas att det inte är nätbolaget som äger det interna elnätet eller gasnätet i någon annans byggnad. Av 2 kap. 2 § jordabalken följer att sådana ledningar och rörstammar utgör byggnadstillbehör.

Riksdagen har beslutat om ändringar i fjärrvärmelagen (2008:263) som ännu inte trätt i kraft (prop. 2010/11:73, bet. 2010/11:NU18, rskr. 2010/11:307). Enligt 6 a § är ett fjärrvärmeföretag från den 1 januari 2015 skyldigt att mäta mängden levererad värmeenergi och dess fördelning över tiden. Mätningen ska ske månadsvis och debitering av

kunden får bara ske utifrån uppmätt förbrukning. Även om begreppet uttagspunkt inte används är lagstiftningen kring mätning uppbyggd på samma sätt som el- och naturgaslagen. Fjärrvärmelagen reglerar förhållandet mellan fjärrvärmeföretaget och kunden som ingått avtal om leverans av fjärrvärme. När det gäller flerbostadshus eller hus med flera användningsområden så är det vanligtvis den som äger byggnaden som ingår avtalet med fjärrvärmeföretaget.

Hyres- och bostadsrättsregleringen

I Sverige är det vanligt att hyresgäster och bostadsrättshavare tecknar egna avtal med en elleverantör. I dessa fall är hyresvärden eller bostadsrättsföreningen inte inblandad i mätning och debitering av lägenhetsinnehavarens elförbrukning.

När det gäller uppvärmning och förbrukning av varmvatten är det tvärtom ovanligt att lägenhetsinnehavaren tecknar ett eget avtal med en leverantör. I stället är det oftast hyresvärden eller bostadsrättsföreningen som ingår ett sådant avtal och fördelar värmen och varmvattnet vidare till lägenhetsinnehavarna. Det finns inget lagkrav på individuell mätning och debitering.

Huvudregeln vid hyra av en bostadslägenhet är att hyran ska vara till beloppet bestämd i hyresavtalet eller i en förhandlingsöverenskommelse, se 12 kap. 19 § jordabalken (hyreslagen). Detta förbud mot rörlig hyra gäller dock inte ersättning för kostnader som hänför sig till lägenhetens uppvärmning, förseende med varmvatten eller elektrisk ström eller avgifter för vatten och avlopp.

Under vissa förutsättningar behöver således ersättningen för dessa kostnader, som till stor del är hänförliga till hyresgästens energiförbrukning, inte vara till beloppet bestämd i förväg. Bl.a. gäller detta om kostnaden för nyttigheten påförs hyresgästen efter individuell mätning.

Även vid lokalhyra är huvudregeln enligt 19 § hyreslagen att hyran ska vara till beloppet bestämd i avtalet. Vad gäller ersättning för de nämnda nyttigheterna kan hyran dock bestämmas på annat sätt, t.ex. genom individuell mätning.

I bostadsrättsföreningar är det föreningen som avgör hur hög årsavgift (i praktiken ofta månadsavgift) som ska tas ut av medlemmarna, se 7 kap. 14 § bostadsrättslagen (1991:614). Avgiften ska täcka kostnaderna för den löpande verksamheten. Kostnader för vatten, el och fastighetens uppvärmning anses utgöra sådana kostnader, se prop. 1971:12 s. 140. På motsvarande sätt ska en medlem i en kooperativ hyresrättsförening betala den hyra som föreningen bestämmer, se 3 kap. 6 § lagen (2002:93) om kooperativ hyresrätt.

Mätning på lägenhetsnivå av värme och tappvarmvatten i Sverige idag

Mätning av värme och tappvarmvatten på lägenhetsnivå förekommer naturligtvis även på den svenska marknaden, om än i betydligt mindre utsträckning än vad som är vanligt i de flesta andra länder inom EU. I detta avsnitt följer en sammanfattande beskrivning av de olika mätmetoder som tillämpas på den svenska marknaden. Systemen bör inte

blandas samman med den situationen att lägenhetsinnehavaren själv har att sörja för uppvärmningen, exempelvis med direktverkande element eller gasvärmare. Lägenhetsinnehavaren lär då i så gott som samtliga fall ha ett eget abonnemang och betalar själv kostnaden för den överförda elen eller gasen.

Vattenbaserade värmesystem är i dag dominerande i flerbostadshus och i byggnader med flera användningsområden. Vid individuell mätning av värme finns i huvudsak tre alternativa mätmetoder; mätning av flödet på den tillförda värmen, avgiven värme från radiatorerna eller temperaturmätning (komforttemperatur). Metoderna har olika för- och nackdelar, men ingen metod leder till en fullständigt rättvis fördelning av uppvärmningskostnaderna i ett flerbostadshus.

Flödesmätning av tillförd värme från värmesystemet

Den tillförda energin mäts genom att mäta temperatur och flöde på in- och utgående ledningar till radiatorerna. Mätarna fästs i värmekretsroren, vilket kräver ingrepp i och åtkomlighet till rörsystemet. I de fall som radiatorer i en bostad är kopplade till flera olika värmesystemrör krävs flera mätare.

Mätning av tillförd värme från individuella radiatorer

Energien från respektive radiator mäts genom att mätare fästs på radiatorerna. Mätning vid radiatorer kräver vanligtvis fler mätare jämfört med mätning av värmesystemet, men metoden kräver inte ingrepp i värmekretsror då mätarna fästs utanpå radiatorerna. Mätmetoden tar inte hänsyn till den värme som avges från värmekretsroren fram till radiatorerna.

Värmevandring mellan lägenheter är den främsta problematiken vid mätning av tillförd värme från värmesystemet eller radiatorer. Studier visar att en bostad placerad i mitten av byggnaden kan få större delen av sitt värmebehov från grannbostäderna. Teoretiskt betyder detta att den boende skulle kunna stänga av sina radiatorer och ändå uppnå komfortabel temperatur utan att behöva betala för uppvärmningen. Det betyder att grannlägenheterna betalar för uppvärmningen, vilket skapar ett rättviseproblem. Det är möjligt att beräkna värmevandringen mellan bostäder och inkludera detta i debiteringsunderlaget, men debiteringen kan då bli komplex för de boende. Metoderna tar som utgångspunkt heller inte hänsyn till bostadens energiprestanda och läge i fastigheten, vilket är en väsentlig faktor för den boendes uppvärmningskostnad. Vid kraftig fönstervädring ökar den boendes kostnad för uppvärmning, men kostnaden ökar även för grannarna.

Det finns exempel där man beräknat bostäder enligt ett energipoängssystem och sedan korrigerat debiteringen för utsatta bostäder för att minska rättviseproblematiken.

Temperaturmätning (Komfortmätning)

Temperaturmätning är den vanligast förekommande mätmetoden i Sverige, eftersom den hittills ansetts vara den enklaste och mest rättvisa mätmetoden. Debitering sker då endast under den kalla årstiden. Temperaturen läses av på en eller flera punkter i lägenheten och

debiteringen baseras på en genomsnittlig temperatur under debiteringsperioden. Debitering sker genom en beräkning av den genomsnittliga uppvärmningskostnaden vid bestämda temperaturnivåer.

Temperaturmätning har fördelen att de boendes uppvärmningskostnader inte påverkas i lika stor omfattning av värmevandring eller lägenhetens energiprestanda. Metoden tar däremot inte hänsyn till fönstervädring och intern värme, den värme som den boende och hushållselen genererar.

Varmvattenmätning

Individuell mätning av varmvatten görs genom att mäta mängden tappvarmvatten (m³) som levereras till en lägenhet under en period. Mätarna sätts i anslutningen till de varmvattenkranar som finns i bostaden. Antalet mätare som behöver installeras varierar beroende på strukturen av fastighetens vattensystem och VVC (varmvattencirkulationen).

Debitering av varmvatten bygger antingen på ett fast pris per m³ varmvatten eller så mäts även temperaturen på varmvattnet, vilket då ingår i debiteringsberäkningen. Genom att även mäta temperaturen undviks det rättviseproblem som uppstår när hyresgäster har olika avstånd från VVC till tappvarmvattenkranen, eftersom längre avstånd gör att vattentemperaturen sjunker. Det finns mätare som både kan mäta mängden varmvatten och dess temperatur.

Fördelningsmätare

De svenska företag som erbjuder mät- och debiteringstjänster är främst småföretag och utbudet av individuella mätare har ökat i takt med att fler svenska bostadsföretag infört individuell mätning och debitering inom främst vatten. Mätarnas kostnad och egenskaper varierar beroende på vilken mätmetod som används, hur debiteringssystemet är uppbyggt (trådbundet eller trådlöst) och hur ofta mätdata registreras (per dag eller timma). Den främsta osäkerhetsfaktorn är ofta mätarnas noggrannhet, framförallt för mätare som fästs direkt på radiatorer.

Idag finns inga tekniska eller funktionella krav på individuella mätare (mätton) av värme eller vatten. Swedacs föreskrifter om krav på mätare av värme- och vattentillförsel (exempelvis kraven på noggrannhet) avser endast huvudmätaren som mäter tillförseln till en hel byggnad. Fördelningsmätare och individuella mätare inom en byggnad faller därför inte under Swedacs föreskrifter.

Det finns heller inga lagkrav på hur mätning eller debitering av värme och varmvatten ska ske. Fastighetsbranschen har dock tagit fram egna rekommendationer för mätning och debitering av värme och varmvatten.

Debitering

För att möjliggöra debitering krävs ett system som samlar in mätdata och överför det till ett debiteringssystem. Insamlingen av mätdata kan antingen ske trådbundet, genom att använda byggnadens fibernät, eller trådlöst genom insamlingsenheter som placeras runt om i fastigheten. Till sist behövs en central databas som samlar in och sparar mätdata samt överför detta till debiteringssystemet. Där individuell mätning och

debitering har införts i dag sker debitering månadsvis i efterskott, baserat på den faktiska förbrukningen av värme och/eller varmvatten.

Marknaden erbjuder många olika överföringssystem för mätdata och leverantörer har ofta enskilda system. M-bus (Meter-Bus) är ett etablerat system på den svenska marknaden, då det är en svensk och europeisk standard som redan används inom fjärrvärmemätning.

Kostnader och nyttor vid införande av individuell mätning och debitering

Vid införande av individuell mätning och debitering står byggherren vid nybyggnation eller fastighetsägaren (befintliga byggnader) inför flera val. Vid mätning av värme handlar valet främst om vilken mätmetod som ska användas, då hänsyn behöver tas till byggnadens konstruktion, läge och värmesystem. Byggnadens värme- och varmvattensystem avgör även hur många mätare som behöver installeras och hur debiteringen bör beräknas. Fastighetsägaren behöver också resonera kring hur mätningen ska presenteras till hyresgästen, om värme- och varmvattenkonsumtionen ska presenteras via displayer, webbplats eller endast på debiteringsfakturan.

De främsta hindren för införande av individuell mätning och debitering i befintliga hus är tekniska. Installation av mätare kräver antingen ingrepp i byggnadsstommarna för att komma åt värme- och varmvattensystemen eller tillträde till de boendes lägenheter för att installera mätare. De tekniska hindren gör att installationskostnaderna ökar.

Vid nybyggnation och stambyte finns färre tekniska hinder, eftersom mätare kan installeras i samband med värme- och varmvattensystemets montering eller innan de boende får tillgång till byggnadens lägenheter. Olika undersökningar visar på stora variationer av kostnader vid införande av individuell mätning och debitering.

Installationskostnaderna handlar främst om inköp och installation av mätare och mätidon samt för det dataöverförings- och debiteringssystem som krävs. Installationskostnader varierar beroende på vilken mätmetod som används och hur många mätare som behöver installeras. Individuell mätning och debitering av värme och varmvatten ställer höga krav på värme- och varmvattensystemens intrimning, driften av värmesystemet som helhet och att eventuella fel kan åtgärdas snabbt.

Även driftkostnader, såsom att åtgärda mätfel och underhåll av mätare m.m., varierar kraftigt beroende på mätmetod och antalet mätare i en fastighet. Vidare uppstår också administrativa kostnader för debitering och informationsspridning till lägenhetsinnehavaren. Slutligen kan en minskad energianvändning för uppvärmning och varmvatten ge den enskilde en lägre komfort.

Vanligtvis sker installation av individuella mätare i samband med andra åtgärder för att minska energiförbrukningen, vilket gör det svårt att bedöma hur systemet i sig påverkar energiförbrukningen. Det ska även poängteras att mätresultat inte enbart används till debitering utan även för optimering av värme- och varmvattensystemen.

Fastighetsbranschens erfarenheter av individuell mätning och debitering varierar kraftigt. Huvuddelen av befintliga installationer har gjorts i nybyggnation eller vid stambyten i befintliga byggnader. Generellt kan man säga att lönsamheten är högre för varmvatten än för

värme. Kostnaderna för installation av individuella mät- och debiteringssystem har uppgetts variera avsevärt mellan olika fastighetsägare, från 2 500 kr per lägenhet till 8 000 kr per lägenhet, och angivna drift- och administrationskostnader varierar mellan 350 och 800 kr per lägenhet och år. Även de beräknade återbetalningstiderna varierar därför kraftigt, från 3 till 23 år.

Energibesparingen är enligt svenska erfarenheter högre vid individuell mätning och debitering av varmvatten än vid värme. Varmvattenanvändningen har ofta sjunkit med ca 20 procent vid införande av mätning och debitering. Även vid individuell mätning och debitering av värme har besparingar gjorts, särskilt i samband med att styr- och regleringssystem av värmen installerats.

En tidigare bedömning

Bestämmelsen i artikel 9.1. i direktivet infördes ursprungligen genom direktiv 2006/32/EG av den 5 april 2006 om effektiv slutanvändning av energi och energitjänster och om upphävande av rådets direktiv 93/76/EG (energitjänstedirektivet). Vid implementeringen av energitjänstedirektivet i denna del gjorde regeringen samma bedömning som den utredning som hade till uppdrag att föreslå åtgärder för att implementera direktivet (Vägen till ett energieffektivare Sverige, SOU 2008:110) och ansåg att en kostnads- nyttoanalys skulle avgöra vilka krav som skulle ställas även vid nybyggnation och renovering. Regeringen konstaterade när det gällde individuell mätning av värme att en teoretiskt lönsam effektiviseringspotential för flerbostadshus på mellan 2 och 4 TWh slutlig energi skulle kunna uppnås om samtliga svenska lägenheter i flerbostadshus skulle utrustas med individuell mätning och debitering. Samtidigt konstaterades att värmemätning är komplicerat och att värmetransmissionen medför problem att skapa en rättvis fördelning av kostnaderna. Sammanfattningsvis ansåg regeringen då att det inte fanns skäl att införa krav på individuell mätning och debitering av värme (prop. 2008/09:163 s. 134). Någon åtskillnad gjordes då inte mellan befintlig bebyggelse och nybyggnation/ombyggnad. Däremot ansåg regeringen att det borde införas bestämmelser om krav på individuell mätning på lägenhetsnivå av tappvarmvatten och el (a.a. prop. s 132 f). Även den bedömningen gjordes utifrån det förslag som presenterades av utredningen.

11.1.2 Vad kräver direktivet? På vilken nivå ska mätning ske?

<p>Bedömning: Direktivet kräver i vissa fall mätning av värme, kyla och tappvarmvatten på en nivå som motsvarar det svenska lägenhetsbegreppet. En ny lag om energimätning i byggnader bör införas.</p>
--

Skälen för bedömningen

Som redogjorts för i avsnitt 11.1.1 finns redan bestämmelser som avser nätbolagens skyldigheter att mäta överförd energi för samtliga sektorer som omfattas av direktivet, förutom fjärrkyla och tappvarmvatten. Bestämmelserna reglerar förhållandet mellan nätbolagen och uttagskunden, men säger inte något om huruvida uttagskunden får överföra energin vidare. Första stycket i artikel 9.1 ålägger medlemsstaterna att se till att ”slutanvändaren” i vissa situationer tillhandahålls en individuell mätare. Enligt direktivets definitionslista i artikel 2 är slutanvändaren en fysisk eller juridisk person som köper energi för egen slutanvändning. Terminologin i direktivet är inte överensstämmande eftersom det i bestämmelsen i artikel 9.3 andra stycket i stället framgår att individuella mätare i vissa fall ska ha installerats för att mäta värme, kyla eller varmvatten i varje ”enhet”. Av betydelse vid tolkningen är även direktivets beaktandesatser, särskilt punkterna 28-30, av vilka det numera tydligt framgår att det är uppvärmning av individuella lägenheter som diskuteras. Medan den svenska versionen av energitjänstedirektivet angav att individuella mätare skulle ”erbjudas”, anger energieffektiviseringsdirektivet att individuella mätare ska ”tillhandahållas”. Sammantaget framstår det därmed som klart att direktivet i vissa situationer kräver individuell mätning på en annan nivå än vad som krävs enligt dagens energilagstiftning. Det ligger nära till hands att bedöma att den nivå som direktivet tar sikte på med uttryck som ”slutanvändare” eller ”enhet” i praktiken motsvarar det svenska lägenhetsbegreppet. Sammanfattningsvis krävs det därför ny lagstiftning i de fall där direktivet kräver individuell mätning.

En lagreglering av dessa krav har ingen självklar plats i någon befintlig lagstiftning. Frågor om mätning av överförd energi behandlas i flera olika författningar, såsom t.ex. ellagen och naturgaslagen. När det gäller en byggnads tappvarmvatten är frågan om mätning oreglerad, men det finns bestämmelser om bl.a. tappvarmvattnets kvalitet i plan- och byggregelverket. Mot denna bakgrund bedöms att det är lämpligt att införa kraven i en ny lagstiftning.

11.1.3 Värme, kyla och tappvarmvatten

Nybyggnad och större renoveringar

Förslag: Den som för egen räkning uppför eller låter uppföra en byggnad ska vid en installation av värme, kyla eller tappvarmvatten till en lägenhet se till att den energi som används för att påverka inomhusklimatet i lägenheten, liksom lägenhetens förbrukning av tappvarmvatten, kan mätas. Detsamma gäller vid en installation av värme, kyla eller tappvarmvatten till en lägenhet eller en väsentlig ändring av en befintlig installation i samband med en ombyggnad. Skyldigheten gäller då den som för egen räkning utför eller låter utföra ombyggnaden. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från skyldigheten.

Skälen för förslaget

Enligt bestämmelsen i artikel 9.1 ska medlemsstaten se till att slutanvändare av bl.a. fjärrvärme, fjärrkyla och tappvarmvatten så långt det är tekniskt möjligt, ekonomiskt rimligt och proportionerligt i förhållande till möjliga energibesparingar har individuella mätare. Sådana individuella mätare ska alltid tillhandahållas när en ny inkoppling görs i en ny byggnad eller större renoveringar genomförs. Tillämpningsområdet för kraven på mätning har utökats genom bestämmelsen i artikel 9.3 enligt vilken även flerfamiljshus och byggnader med flera användningsområden som har en central värme-/kylkälla omfattas.

Det framstår som att direktivet inte lämnar utrymme för medlemsstaterna att göra någon kostnads- och nyttoanalys över kraven när det gäller nybyggnad och större renovering. En sådan tolkning ligger naturligtvis mycket nära ordalydelsen. Även det sätt på vilket bestämmelsen omnämns i direktivets beaktandesatser (nr 30) talar starkt för att direktivet kräver att individuella mätare tillhandahålls vid nybyggnad och större renovering. Installationskostnaden blir naturligtvis väsentligt lägre än vid installation i befintlig bebyggelse som inte byggs om. Sammantaget görs därför bedömningen att det nu bör ställas krav på individuella mätare för värme, kyla och tappvarmvatten vid nybyggnad och större renoveringar.

Plan- och bygglagstiftningens ombyggnadsbegrepp bör användas i stället för direktivets ”större renoveringar”

I direktivet används begreppet större renovering med hänvisning till den definition som begreppet har i Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/31/EU av den 19 maj 2010 om byggnaders energiprestanda (förkortat energiprestandadirektivet). Enligt artikel 2.10 energiprestandadirektivet avses med större renovering renovering av en byggnad där a) totalkostnaden för renoveringen av klimatskalet eller byggnadens installationssystem överstiger 25 % av byggnadens värde, exklusive värdet av den mark där byggnaden är belägen, eller b) mer än 25 % av klimatskalets yta renoveras.

I plan- och bygglagen (2010:900), förkortad PBL, används inte begreppet större renovering. I PBL används i stället andra begrepp såsom nybyggnad, ombyggnad, tillbyggnad och ändring av en byggnad. Med begreppet ombyggnad avses enligt 1 kap. 4 § PBL ändring av en byggnad som innebär att hela byggnaden eller en betydande och avgränsbar del av byggnaden påtagligt förnyas. Det är rimligt att anta att en större renovering enligt direktivet anses omfattas av begreppet ombyggnad enligt PBL, i vart fall när det handlar om alternativet att totalkostnaden för renoveringen av klimatskalet eller byggnadens installationssystem överstiger 25 % av byggnadens värde, exklusive värdet av den mark där byggnaden är belägen. Vidare kan det antas underlätta rättstillämpningen om redan befintliga begrepp används i så stor utsträckning som möjligt. Mot denna bakgrund bör PBL:s ombyggnadsbegrepp användas i den nya lagstiftningen i stället för direktivets ”större renoveringar”.

Installationskravet bör vara kopplat till en inkoppling - installation – till en lägenhet

När det gäller kravet på installation av mätare i samband med att en byggnad uppförs eller byggs om kan det noteras att det i artikel 9.1 andra stycket b) används begreppet ny inkoppling. Alla inkopplingar är naturligtvis nya vid uppförande av en ny byggnad. Vid en ombyggnad kan det emellertid förekomma att det inte görs någon ny inkoppling. Det är inte sannolikt att direktivet skulle ställa krav på installation av individuella mätare vid en sådan ombyggnad som inte alls inkluderar åtgärder avseende byggnadens energiförsörjning. Det är därför rimligt att kravet på installation av mätare görs gällande just vid en inkoppling, oavsett om det handlar om uppförande av en byggnad eller en ombyggnad. När det är fråga om en ombyggnad bör kravet på installation av individuella mätare gälla vid både helt nya inkopplingar och inkopplingar i samband med en väsentlig ändring av en befintlig installation.

Uttrycket ”inkoppling” skulle innebära en nyhet i svensk rätt och därmed kunna leda till viss oklarhet vid tillämpningen. Ett bättre sätt för att åstadkomma den beskrivna begränsningen av tillämpningsområdet är att använda begreppet ”installation eller väsentlig ändring”, som redan finns i bygglagstiftningen (se 6 kap. 5 § plan- och byggförordningen (2011:338) och praxis till paragrafen).

När en byggnad uppförs förekommer det att det inte är bestämt hur lägenheterna i en lokal ska uppdelas. Då det inte är känt var gränserna ska gå mellan lägenheterna byggs det heller inga väggar från början. Kravet på installation av individuella mätare bör därför inte knytas till tidpunkten för en installation av värme, kyla eller tappvarmvatten i byggnaden som sådan. Kravet bör i stället gälla vid en installation till en lägenhet.

Kravet bör riktas mot den som för egen räkning låter uppföra byggnaden eller genomföra ombyggnaden.

En byggnad kan uppföras och ändras av olika personer. I PBL är det t.ex. inte närmare preciserat vem som kan få ett bygglov för en nybyggnad eller en ändring av en befintlig byggnad. Lagens olika krav riktas ofta mot den som vidtar en viss åtgärd och inte mot en viss på förhand bestämd person. I PBL används bl.a. begreppet ”byggherre”. Med byggherre avses enligt 1 kap. 4 § PBL den som för egen räkning utför eller låter utföra projekterings-, byggnads-, rivnings- eller markarbeten. På liknande sätt används i lagen (2006:985) om energideklaration för byggnader uttrycket ”den som för egen räkning uppför eller låter uppföra en byggnad”. När det gäller direktivets krav på mätare är det inte nödvändigtvis ägaren till fastigheten eller byggnaden i fråga som är den som bör se till att mätare installeras. I stället bör sådana installationskrav riktas mot den som för egen räkning uppför eller låter uppföra en byggnad respektive den som för egen räkning utför eller låter utföra en ombyggnad.

Möjligheter till undantag

Även om direktivtexten synes kräva mätarinstallation vid samtliga fall av nybyggnad och större renoveringar så omnämns uttryckligen i direktivets beaktandesatser att det är när slutanvändarna har möjlighet att styra sin egen individuella uppvärmning som det är fördelaktigt att ha individuella mätare (nr 28). Det bör också framhållas att den föreslagna lösningen, där det är lägenhetsindelningen och installationen av värme, kyla eller tappvarmvatten till lägenheten som medför att kravet på installation av individuella mätare slår till, skulle kunna leda till att fler fall omfattas än vad som krävs enligt direktivet. Det framstår därför som befogat med en möjlighet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om undantag. Dessa bör vara begränsade. Som exempel på en situation som borde undantas kan nämnas en öppen galleria, som visserligen är lägenhetsindeldad men där hyresgästerna helt saknar möjligheter att påverka sin värmeanvändning.

Befintlig bebyggelse

Förslag: Den som äger en byggnad ska se till att den energi som används för en lägenhets inomhusklimat (värme och kyla) liksom en lägenhets förbrukning av tappvarmvatten kan mätas, om byggnaden är av sådan typ att detta är tekniskt genomförbart och kostnadseffektivt. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om i vilken typ av byggnader som det kan anses vara tekniskt genomförbart och kostnadseffektivt att installera system för individuell mätning av värme, kyla och tappvarmvatten.

Bedömning: Boverket ges i uppdrag att utreda för vilken typ av byggnader det kan anses vara tekniskt genomförbart och kostnadseffektivt att installera system för individuell mätning av värme, kyla och tappvarmvatten.

Skälen för förslaget och bedömningen

Utöver vad som angetts om nybyggnad och ombyggnad så innehåller direktivet krav som omfattar befintlig bebyggelse. Artikel 9.3 andra stycket innebär en nyhet i förhållande till tidigare direktiv med krav på mätning. Enligt bestämmelsen, som även tar sikte på befintlig bebyggelse, ska individuella mätare ha installerats senast den 31 december 2016 för att mäta värme, kyla eller tappvarmvatten i varje enhet, när detta är tekniskt genomförbart och kostnadseffektivt. När användning av individuella mätare inte är tekniskt genomförbar eller kostnadseffektiv för värmemätning, ska individuella värmekostnadsfördelare användas för att mäta användningen i respektive radiator, om inte medlemsstaten i fråga visar att det inte skulle vara kostnadseffektivt att installera sådana värmekostnadsfördelare. I dessa fall får alternativa kostnadseffektiva metoder för mätning av användningen övervägas. Kraven omfattar samtliga uppvärmnings- och kylkällor, även sådana som finns centralt i byggnaden eller sådana som t.ex. en fastighetsägare installerat för att försörja flera byggnader.

Som redogjorts för i avsnitt 11.1.1 har regeringen tidigare gjort bedömningen att det utifrån den förväntade energibesparingspotentialen

jämfört med de kostnader som uppstår för byggnadsägare inte funnits tillräckliga skäl för att införa ett generellt krav på individuell mätning och debitering av värme (prop. 2008/09:163 s. 134). Det finns inte skäl att göra en ny bedömning och genomföra direktivet genom att fullt ut kräva mätning och debitering på lägenhetsnivå. Detta skulle drabba enskilda byggnadsägare oskäligt hårt eftersom rörstammar för tappvarmvatten och uppvärmning ofta leds in och ut ur lägenheterna på flera ställen. I många byggnader skulle installation av individuella mätare därför t.o.m. kräva att rören dras om. Det är inte sannolikt att värdet av den förväntade energibesparingen i sådana fall uppväger kostnaden för installationen, ens på lång sikt.

En sådan generell bedömning framstår dock inte som tillräcklig för att införa det krav som nu tillkommit i artikel 9.3. Medlemsstaten är skyldig att ta fram bindande regler som motsvarar direktivet. Det krävs därför regler som ser till att mätare för värme, kyla och tappvarmvatten installeras även i befintlig bebyggelse, i de fall detta är tekniskt möjligt och kostnadseffektivt.

Den möjlighet som finns i direktivet att begränsa kraven till fall där kostnadseffektiviteten finns bör därför utnyttjas. Ett alternativ är att låta de enskilda byggnadsägarna utreda kostnadseffektiviteten. En sådan ordning framstår dock som administrativt svårhanterlig och mycket kostsam både för enskilda byggnadsägare och den myndighet som skulle tilldelas uppdraget att gå igenom och bedöma samtliga utredningar.

Det föreslås i stället att kravet när det gäller befintlig bebyggelse införs genom att det på central nivå utreds och bedöms i vilken typ av byggnader det blir kostnadseffektivt att installera individuella mätare. En bestämmelse med ett generellt krav på installation av individuella mätare för värme, kyla och tappvarmvatten, när detta är tekniskt möjligt och lönsamt, kan meddelas i lag. Regeringen bör samtidigt bemyndigas att meddela föreskrifter om för vilken typ av byggnader kravet ska gälla. Eftersom kraven i denna del inte har samband med uppförandet av byggnaden eller genomförandet av en ombyggnad, kan kravet inte riktas mot byggherren. Det bör i stället vara riktat mot den som äger byggnaden.

Närmare om vad som behöver utredas

Ett krav på att installera mätsystem i befintlig bebyggelse kan drabba enskilda byggnadsägare hårt. Det är därför viktigt att frågan om i vilken typ av bebyggelse det är effektivt att göra sådana installationer utreds noggrant. Först när utredningen är genomförd finns närmare förutsättningar för att meddela föreskrifter om vilken typ av bebyggelse kravet bör omfatta. Regeringen bör ges möjligheten att delegera föreskriftsrätten på området till den myndighet som regeringen bestämmer.

Direktivet kräver att bedömningen av vad som är tekniskt möjligt och kostnadseffektivt ska avse tre olika steg. I första hand ska därför utredningen bedöma för vilken typ av bebyggelse krav ska ställas på installation av mätsystem som mäter tillförd värmeenergi. Vidare ska bedömningen avse för vilken typ av byggnader krav ska ställas på att installera värmekostnadsfördelare. Utredningen bör också överväga om

det finns skäl att för någon typ av bebyggelse ställa krav på temperaturmätning (komfortmätning) eller andra alternativa mätmetoder.

När det gäller mätning av tappvarmvatten bör utredningen titta på i vilken typ av bebyggelse detta ska ske, om kravet ska kopplas samman med krav på installation av värmemätningssystem eller i något fall gälla självständigt.

Mätning vid värmeväxlaren eller leveranspunkten

Av artikel 9.3 första stycket följer att mätning ska ske vid värmeväxlaren eller leveranspunkten när en byggnad försörjs med värme, kyla eller varmvatten från ett fjärrvärmenät eller från en central källa som försörjer flera byggnader. Bestämmelsen bedöms inte föranleda någon ny reglering. Kravet i artikeln motsvaras av den regel som finns sedan tidigare i Boverkets byggregler (BBR 2011:6, avsnitt 9:7).

11.1.4 El och naturgas

Förslag: Den som för egen räkning uppför eller låter uppföra en byggnad ska vid en installation av el eller naturgas till en lägenhet se till att den som använder lägenheten kan ingå abonnemang med det elnätetsföretag som har koncessionen i området, eller med en naturgasdistributör.

Detsamma gäller vid en installation av el eller naturgas till en lägenhet eller en väsentlig ändring av en befintlig installation i samband med en ombyggnad. Skyldigheten gäller då den som för egen räkning utför eller låter utföra ombyggnaden.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från skyldigheten.

Skälen för förslaget:

Som redogjorts för ovan är bedömningen att direktivet ställer krav på tillhandahållande av individuella mätare vid nybyggnad och vid ombyggnad, vid en installation av värme, kyla eller tappvarmvatten till en lägenhet. Kraven på tillhandahållande av individuella mätare omfattar även som utgångspunkt el och naturgas. Redan i dag de allra flesta elkonsumenter egna elabonnemang och därmed mätning av elförbrukningen. När det gäller de elkonsumenter som får sin elförsörjning via kollektiva elabonnemang finns inte någon statistik kring hur många som får förbrukningen uppmätt av fastighetsägaren och faktureringen grundad på hur mycket el som förbrukats. Det kan konstateras att det finns två olika vägar att gå för att säkerställa att elanvändare tillhandahålls individuella mätare. På samma sätt som för värme, kyla och tappvarmvatten skulle den som uppför en byggnad eller låter genomföra en ombyggnad kunna åläggas att se till att fördelningsmätning sker, i de fall de som använder lägenheterna inte har möjlighet att ingå nätabonnemang. Något som talar emot en sådan lösning är de ganska omfattande krav på elmätning som direktivet i förlängningen ställer i artikel 9.2. För att uppfylla kraven skulle

fastighetsägare få bekosta komplicerade datasystem och i praktiken underställas krav som motsvarar de som ställs på elnätsföretagen.

Ett annat sätt på vilket direktivet kan genomföras är att ålägga den som uppför en byggnad att se till att de som kommer att använda lägenheterna kan ingå nätabonnemang. I en tidigare utredning konstaterades att ungefär 90 – 95 % av alla slutanvändare i flerbostadshus redan har individuella nätabonnemang (SOU 2008:110 s. 375). I utredningen angavs dock att utvecklingen sedan 1990-talet gått mot en allt större utbredning av kollektiva elabonnemang. Regeringen har tidigare uttalat att en sådan utveckling bör brytas, eftersom den motverkar en lönsam effektiv energianvändning (prop. 2008/09:163 s. 134). Tidigare undersökningar har visat på att elanvändningen minskar med 20 procent vid en övergång till individuell elmätning. Som ytterligare skäl anfördes att fler lägenhetskunder får möjlighet att byta elleverantör och får konsumenträttigheter enligt ellagen. Så skulle inte ske om fastighetsägaren tilläts uppföra byggnader med kollektiva elabonnemang och fördelningsmätning.

Eftersom ett elnätsbolag med koncession för området inte har automatiskt tillträde till det interna elnätet i en byggnad bör kravet inte riktas mot elnätsföretaget. I stället bör kravet i lagtexten riktas mot den som uppför byggnaden. I praktiken betyder det att byggherren eller fastighetsägaren vid uppförandet eller vid ändring av byggnaden har att kontakta elnätsföretaget och se till att elnätsföretagets elmätare sätts upp så att respektive lägenhets användning kan mätas. Vanligtvis sker detta vid elcentralen i byggnadens källare eller på nedre botten.

Det förekommer i dag att lägenheter, såväl bostadslägenheter som lokaler, inte försörjs med el. Även i t.ex. flerbostadshus bör det finnas en möjlighet att inreda lägenheter helt utan elförsörjning. I sådana fall kan det naturligtvis inte finnas någon skyldighet att för den aktuella lägenheten förbereda elmätning. Skyldigheten bör uppkomma först när installation av el sker till lägenheten.

Regeringen har tidigare bara uttalat sig i frågan när det gäller individuell mätning av el för byggnader som inrymmer bostäder. Bedömningen i denna promemoria är att direktivet kräver individuell mätning för slutanvändare på en nivå som motsvarar det svenska lägenhetsbegreppet. Lägenheter kan användas både som bostad och lokal. Det kan förekomma t.ex. stora kommersiella byggnader med flera lägenheter där det inte är lämpligt att se till att den som använder lägenheten kan ingå nätabonnemang. Som exempel kan nämnas ett omfattande internt elnät på en flygplats. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför ges möjlighet att föreskriva om undantag. Undantagen bör vara begränsade och rimligen endast omfatta vissa kommersiella byggnader.

Särskilt om naturgas

Naturgas förekommer på den svenska marknaden i ganska begränsad utsträckning. Gasen används i flerbostadshus och byggnader med flera användningsområden främst för matlagning, men det förekommer också att gasen leds in i lägenheterna och där används för uppvärmning. Så gott som samtliga lägenheter som försörjs med naturgas på sådant sätt lär i

dag ha ett eget abonnemang. För att säkerställa att så sker även vid nybyggnad och ombyggnad bör på samma sätt som för el den som uppför en byggnad åläggas att se till att lägenhetsinnehavarna kan ingå gasnätsabonnemang.

11.1.5 Byte av mätare

Förslag: När en befintlig mätare för fjärrvärme, fjärrkyla, el, gas eller tappvarmvatten byts ut, ska den som äger byggnaden överväga om det är tekniskt möjligt och kostnadseffektivt i förhållande till den beräknade sparpotentialen på lång sikt att installera mätare för varje lägenhet, eller att se till att lägenhetsinnehavarna kan ingå nätabonnemang.

Skälen för förslaget

Av artikel 9.1 a) i direktivet följer att en individuell mätare ska tillhandahållas när en befintlig mätare byts ut, förutsatt att detta är tekniskt möjligt och kostnadseffektivt i förhållande till den beräknade sparpotentialen på lång sikt. Direktivet lämnar inte någon vägledning i frågan om det är när en central mätare byts ut som kravet ska slå till. Det framstår inte som sannolikt att det blir effektivt att installera mätsystem i varje lägenhet enbart för att en mätare byts ut. Det är också svårt att se hur en bedömning på central nivå skulle kunna ge byggnadsägarna någon vägledning av kostnadseffektiviteten i just detta fall. Direktivet bör genomföras på så sätt att byggnadsägaren i samband med ett mätarbyte ska överväga om det är kostnadseffektivt att installera mätare för varje lägenhet, eller att se till att lägenhetsinnehavarna kan ingå nätabonnemang. Lämpligen kan detta ske i samråd med företaget som byter ut mätaren. En sådan bestämmelse bör inte omfattas av någon tillsyn.

11.2 Debitering vid fördelningsmätning

Förslag: Om det finns möjlighet till individuell mätning ska ersättning för kostnader som är hänförliga till en hyresgästs eller bostadsrättshavares energiförbrukning beräknas utifrån den faktiska förbrukningen.

Skälen för förslaget

Av artikel 10.1 och punkt 1.1. i bilaga VII till direktivet följer att slutanvändare av energi minst en gång per år ska debiteras utifrån sin faktiska energiförbrukning, om detta är tekniskt möjligt och ekonomiskt försvarbart.

Direktivets krav på debitering utifrån faktisk förbrukning bör inordnas i gällande lagstiftning på hyresrättens och bostadsrättens område. Som framgår av avsnitt 11.1.1. finns det i dag inte något krav på att en

lägenhetsinnehavare som har en individuell mätare installerad också debiteras för sin förbrukning. Lagreglerna möjliggör endast att så sker. Detta kan inte anses tillräckligt för att Sverige ska leva upp till direktivets krav.

Det föreslås därför att det i hyreslagen, bostadsrättslagen och lagen om kooperativ hyresrätt införs regler som anger att ersättning för kostnader som hänför sig till energiförbrukning ska beräknas utifrån den faktiska förbrukningen, om det finns möjlighet till individuell mätning. I de fall det har installerats individuella mätare ska mätvärdena således användas som underlag för debiteringen. I de flesta fall torde så ske redan i dag även om det kan förekomma att energiförbrukningen mäts individuellt utan koppling till debitering.

Reglerna bör inte kräva att den uppmätta energiförbrukningen ensam läggs till grund för det belopp som debiteras. Särskilt vad gäller kostnader för uppvärmning kan det ju ofta finnas anledning att beakta även andra faktorer, se avsnitt 11.1.1.

För att regleringen ska leva upp till direktivets krav bör den omfatta kostnader som är hänförliga till lägenhetens uppvärmning, nedkylning eller förseende med tappvarmvatten eller elektrisk ström.

Om en hyresgäst av någon anledning har fått betala för mycket i hyra och hyresvärden inte självmant går med på att återbetala beloppet är hyresgästen hänvisad till att väcka talan mot hyresvärden vid tingsrätt. Detsamma gäller i förhållandet mellan en bostadsrättshavare och bostadsrättsföreningen.

11.3 Särskilt om tredimensionella fastigheter

Förslag: Om en samfällighetsförening ansvarar för el-, gas-, kyl-, värme- eller tappvarmvattensystemet i ett byggnadskomplex som består av tredimensionella fastigheter, ska det som sägs i lagen om ägaren till en byggnad, i stället tillämpas på föreningen.

Skälen för förslaget:

Byggnadsbegreppet täcker även sådana delar av byggnader som hör till tredimensionella fastigheter (jfr. prop. 2005/06:145 s. 137 och 2008/09:91 s. 109). En lagstiftning som tar sikte på byggnader blir därför också tillämplig på ägarlägenhetsfastigheter och andra tredimensionella fastigheter.

För tredimensionella fastigheter inrättas ofta en gemensamhetsanläggning som ska tillgodose fastigheternas behov av t.ex. el, vatten och avlopp. När det gäller ägarlägenhetsfastigheter förvaltas gemensamhetsanläggningen av en samfällighetsförening, se 20 a § lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter. Förvaltning genom samfällighetsförening kan även förekomma när det gäller andra tredimensionella fastigheter.

I dessa fall bör samfällighetsföreningen anses motsvara byggnadens ägare och ansvara för att utrustning för individuell mätning installeras. Finns det ingen sådan förening blir de enskilda fastighetsägarna ansvariga.

11.4 Tillsynen över att system för mätning på lägenhetsnivå installeras

Förslag: Den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom plan- och byggområdet (byggnadsnämnden) har tillsyn över att skyldigheter som avser installation av mätsystem på lägenhetsnivå fullgörs.

Om system för individuell mätning ska införas ska byggnadsnämnden ge de upplysningar som behövs för att de skyldigheterna ska fullgöras och bestämma vilka handlingar som ska lämnas till nämnden.

Den som har en skyldighet enligt lagen ska lämna byggnadsnämnden de handlingar och uppgifter i övrigt som behövs för nämndens tillsyn.

Byggnadsnämnden får meddela de förelägganden som behövs för att de skyldigheter som följer av lagen ska fullgöras. Ett sådant föreläggande får förenas med vite.

Skälen för förslaget:

Det kan inledningsvis konstateras att det följer av [artikel 13 i direktivet](#) att medlemsstaterna ska fastställa bestämmelser om sanktioner som ska tillämpas vid överträdelser av nationella regler som grundar sig på bl.a. de artiklar som behandlar mätning och debitering av energi. Även från ett nationellt perspektiv är det naturligtvis av vikt att ett ändamålsenligt sanktionssystem införs. Lämpligen bör en myndighet utses för att utöva tillsyn över att skyldigheterna enligt lagen fullgörs. Sanktionerna bör bestå i att myndigheten ges möjlighet att utfärda de förelägganden som behövs för att skyldigheterna ska fullgöras, samt att sådana förelägganden får förenas med vite.

Frågan är då om det är lämpligt att tillsynen ska utövas av en central förvaltningsmyndighet. Det kan konstateras att en central tillsynsfunktion skulle förutsätta tillgång till ganska omfattande registeruppgifter, uppgifter som endast delvis finns tillgängliga idag genom exempelvis fastighetsregister och register över energideklarationer. Registren skulle behöva kompletteras med skyldigheter för byggherrar och byggnadsägare att centralt lämna uppgifter om bl.a. mätarinstallation. Administrationen av en sådan lösning skulle bli omfattande.

En bättre ordning är att ålägga de kommunala nämnder som fullgör uppgifter över plan- och bygglagen (2010:900), förkortad PBL att utöva tillsyn även över att den nya lagens krav på installation av mätsystem fullgörs. Genom bygglovs- och anmälningsprocessen i PBL, kommer byggnadsnämnden att få kännedom om i vart fall nya byggnader och ombyggnader. Åtgärder som kräver lov eller anmälan får inte påbörjas innan byggnadsnämnden har gett ett startbesked (10 kap. 3 § PBL). Vidare krävs normalt i dessa fall att byggnadsnämnden har gett ett slutbesked innan byggnaden får tas i bruk (10 kap. 4 § PBL). När en ansökan om lov eller en anmälan ges in till byggnadsnämnden har nämnden möjlighet att kontrollera om åtgärden medför att individuell mätning ska införas i byggnaden och möjlighet att se till att de

handlingar som behövs för prövningen i frågan om startbesked ges in till nämnden (10 kap. 19 och 22 §§ PBL).

Tillsynen bör finansieras genom avgifter

Förslag: Kommunen får ta ut avgifter för sin tillsyn. Kommunen får meddela föreskrifter om avgifternas storlek.

Skälen för förslaget

Regeringen har uttalat att tillsynsuppgifter som utgångspunkt bör finansieras genom avgifter (se skr. 2009/10:79 s. 19 ff). Principen bör gälla även i de fall som en tillsynsuppgift åläggs kommunala organ. Det bör då vara kommunen som beslutar om avgiftsuttaget (a. skr. s. 22). Enligt 8 kap. 3 b § kommunallagen (1991:900) får kommunerna ta ut avgifter för tjänster och nyttigheter som de tillhandahåller. För tjänster eller nyttigheter som kommunerna är skyldiga att tillhandahålla får de bara ta ut avgifter om det är särskilt föreskrivet. Enligt 8 kap. 3 c § får kommunerna inte ta ut högre avgifter än vad som svarar mot kostnaderna för de tjänster eller nyttigheter som kommunen tillhandahåller (självkostnaden). Till viss del kommer kommunens uppgifter såsom de beskrivits i avsnittet ovan att vara finansierade genom det avgiftsuttag som regleras i 12 kap. 8 § plan- och bygglagen (2010:900). Kommunen har rätt att ta ut avgift för alla åtgärder som normalt ingår i ärenden eller efter bygganmälan (prop. 2009/10:170 s. 351). I samtliga fall där det handlar om åtgärder som är lov- eller anmälningspliktiga krävs också ett startbesked från kommunens byggnadsnämnd (10 kap. 3 § PBL). När nämnden beslutar om startbesked har den en skyldighet att upplysa om relevanta krav i annan lagstiftning (10 kap. 24 § PBL). För att nämnden ska kunna lämna behövliga upplysningar om de krav som den föreslagna lagen om energimätning i byggnader ställer upp måste den aktuella åtgärden granskas och det kan tänkas att nämnden behöver begära in vissa handlingar, t.ex. för prövningen av om det är fråga om en ombyggnad. Dessa arbetsuppgifter bör kunna anses som normala i ett ärende om startbesked och därmed bör avgiften enligt PBL kunna omfatta sådana kostnader.

När det gäller tillsynsärenden som bedrivs enligt den nya lagen, behövs dock en särskild bestämmelse som ger kommunen (kommunfullmäktige) möjlighet att besluta om avgift. Avgiften bör tas ut av den som ett tillsynsärende riktar sig mot.

11.5 Överklagande

Förslag: Byggnadsnämndens beslut om föreläggande som har förenats med vite får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt.

Skälen för förslaget:

Det finns skäl för att låta byggnadsnämndens beslut om förelägganden överklagas i de fall som ett föreläggande har förenats med vite. Överklagande bör ske till allmän förvaltningsdomstol och det bör krävas prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätt. Andra beslut bör inte kunna överklagas.

11.6 Nya föreskrifter om mätare behövs

Bedömning: Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (Swedac) bör ges i uppdrag att ta fram föreskrifter om mätare som används för fördelning och debitering av kostnader inom en byggnad för värme, kyla och varmvatten.

Regeringen har enligt 2 § lagen (1992:1514) om måttenheter, mätningar och mätton en möjlighet att utfärda föreskrifter om bl.a. krav på och kontroll av mätton, när detta är befogat. Regeringen har i 7 § förordningen (1993:1066) om måttenheter, mätningar och mätton uppdragit åt Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (Swedac) att meddela sådana föreskrifter. Swedac har meddelat sådana föreskrifter för bl.a. elmätare och värmemätare. Av föreskrifterna framgår att dessa inte omfattar fördelningsmätning. Eftersom det nu föreslås bli ett lagkrav avseende installation av mätare samt att debitera energikostnader på lägenhetsnivå, bör krav ställas på mätarnas funktion och noggrannhet. Swedac bör därför ges i uppdrag att meddela sådana föreskrifter.

Enligt 4 § utövas tillsynen enligt den lagen av den myndighet som regeringen bestämmer. Det följer också av paragrafen att regeringen, eller efter regeringens bemyndigande tillsynsmyndigheten, får meddela föreskrifter om avgifter för kontroll av mätton som omfattas av myndighetens tillsyn. Om Swedac utfärdar föreskrifter följer därför att myndigheten utövar tillsyn över den metrologiska funktionen av de mätare som installeras.

12 Artiklarna 9.2 och 10.2 – Smart mätning

Förslag: Nätkoncessionshavare ska se till att elanvändarna får lämplig information i samband med installation av nya mätare. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldigheten.

Bedömning: Förordningen (1999:716) om mätning, beräkning och rapportering av överförd el och Energimarknadsinspektionens föreskrifter bör ändras beträffande de elanvändare vars förbrukning mäts per timme.

Inriktningen ska vara att elmätare förses med öppet gränssnitt för energi- och systemtjänster.

Artiklarna 9.2 och 10.2 innehåller bestämmelser med särskilda krav som ska ställas på mätare, informationssystem och faktureringsystem i den mån som medlemsstaterna installerar smarta mätare för naturgas och el i enlighet med direktiven 2009/72/EG och 2009/73/EG. Enligt bilaga I till dessa direktiv skulle medlemsstaten göra en bedömning av kostnader och nyttor med att införa system med smarta mätare. Enligt elmarknadsdirektivet skulle, om bedömningen ledde till att sådana system skulle introduceras, medlemsstaterna se till att 80 % av konsumenterna har smarta mätare senast år 2020. För naturgas fanns inte någon sådan tidsgräns.

Som redogörs för närmare i avsnitt 13.1 är kraven för mätning av naturgas inte lika högt ställda som för mätning av el. Vad gäller gasmarknadsdirektivet har regeringen uttalat att det inte var påkallat med några lagstiftningsåtgärder för smarta mätare för gas (prop. 2010/11:70 s. 143). För att kunna införa kraven enligt gasmarknadsdirektivet lät regeringen Energimarknadsinspektionen utreda frågan om krav skulle ställas på att installera smarta mätare. Av den rapport som presenterades för regeringen (EI R 2012:1) framgick sammanfattningsvis att krav på installation av smarta mätare skulle medföra mycket stora kostnader. Rapporten har inte föranlett regeringen att göra något nytt uttalande om att smarta mätare för naturgas ska installeras. Artiklarna 9.2 och 10.2 bör därför inte föranleda någon ytterligare reglering när det gäller naturgas.

När det gäller el genomfördes inte någon motsvarande ekonomisk bedömning. I stället uttalade regeringen att införandet av månadsvis mätning innebar att Sverige redan uppfyllde kraven på utrullning av smarta mätare enligt elmarknadsdirektivet (prop. 2010/11:70 s. 55). Regeringen utvecklade inte resonemanget, men det kan konstateras att den reform som genomfördes under åren 2006-2009 med en övergång från årsvis mätning till månadsvis mätning föranlett att moderna fjärravlästa mätare installerats i så gott som samtliga uttagspunkter. De allra flesta mätare som installerats möjliggör t.ex. tvåvägskommunikation och kan hantera timvärden. Någon definition av smarta mätare fanns inte på EU-nivå när elmarknadsdirektivet genomfördes.

Det kan sammanfattningsvis konstateras att de krav som ställs enligt svensk rätt för mät- och rapporteringssystemen när det gäller uttagspunkter med ett säkringsabonnemang upp till 63 ampere, inte motsvarar de krav som nu ställs på smart mätning enligt energieffektiviseringsdirektivet. Exempelvis förutsätter bestämmelserna i artikel 9.2 a) och 10.2 b) att systemen hanterar timvärden på timbasis. I dag mäts för de allra flesta uttagspunkter den överförda elen månadsvis. Även om de installerade mätarna i stor utsträckning klarar av att hantera timvärden skulle en övergång till att hantera timvärden för samtliga uttagspunkter i insamlings-, överförings- och eventuellt även avräkningssystemen, förutsätta ganska omfattande investeringar och uppgraderingar för elnätsbranschen.

På den svenska elmarknaden gäller sedan den 1 oktober 2012 emellertid att även konsumenter, oavsett hur stor elförbrukningen är, har en möjlighet att få timmätning. Enligt 3 kap. 11 § andra stycket ellagen (1997:857) får den elanvändare som ingått ett avtal om leverans av el som förutsätter att mängden överförd el ska mätas per timme, inte debiteras merkostnader för detta (se prop. 2011/12:98 Timmätning för

aktiva elkonsumenter). Från den 1 april 2013 gäller enligt 6 och 18 a §§ förordningen (1999:716) om mätning, beräkning och rapportering av överförd el att nätkoncessionshavarna är skyldiga att även inom avräkningssystemen rapportera dessa elanvändares förbrukning per timme. För dessa elanvändare, liksom för elanvändare med säkringsabonnemang som överstiger 63 ampere, föreligger inga större problem med att anpassa systemen så att de fullt ut motsvarar direktivets krav. De närmare bestämmelserna om mätning och rapportering finns förutom i ovan nämnd förordning i Energimarknadsinspektionens föreskrifter och allmänna råd om mätning, beräkning och rapportering av överförd el (EIFS 2011:3). Det föreslås att förordningen och föreskrifterna anpassas till att möta direktivets krav avseende smart mätning, för de elanvändare som övergår till timmätning. Exempelvis behövs bestämmelser som motsvarar direktivets artikel 9.2 d) och artikel 10.2 a) och b). Ett införande av smart mätning på elmarknaden skulle med en sådan lösning ske successivt, på ett sätt som förutsetts både i bilaga I till elmarknadsdirektivet och i artikel 9.2 i energieffektiviseringsdirektivet.

Vid ett successivt införande av smart mätning i Sverige blir bestämmelsen i artikel 9.2 e) tillämplig. Enligt denna ska medlemsstaterna kräva att kunderna får lämplig information i samband med installationen av smarta mätare. Någon sådan skyldighet finns inte i dag och en bestämmelse med detta innehåll bör därför införas i ellagen. Eftersom det i första hand är sådana elanvändare som omfattas av ellagens konsumentbegrepp som inte har timmätning är det lämpligt att bestämmelsen placeras i 11 kap. i ellagen.

Vid ett successivt införande av smart mätning bör en tidsplan för en fortsatt övergång till timmätning övervägas. Riksdagen har vid flera tillfällen uttalat att utvecklingen mot allt fler timmätta elkonsumenter bör fortsätta (se senast Rskr 2011/12:64). Det bör fortsatt övervägas vilka krav som ska ställas på de mätare som installeras. Samtidigt bör det övervägas om avräkningen även fortsättningsvis ska ske genom s.k. schablonavräkning. . Kraven på elmätarna bör utformas med beaktande av vad som krävs enligt artikel 9.2 a) och b) och 10.2 b). Vidare bör inriktningen vara att införa ett standardiserat och öppet gränssnitt för elmätare.

13 Artikel 10.1 och 10.3 samt bilaga VII – Debitering och energifakturor

13.1 Debitering baserad på uppmätt förbrukning

Förslag: En elleverantörs debitering av kunderna ska avse uppmätta mängder.

En naturgasleverantörs debitering av gasförbrukarna ska avse uppmätta mängder, om leverantören har tillgång till mätvärden. Om en gasförbrukare som själv ska rapportera mätvärden inte har gjort det, får debiteringen avse uppskattad användning.

Bestämmelsen i 11 kap. 15 § ellagen (1997:815) ändras i den del den avser förskottsbetalning för elleverantörer.

Direktivet

Av artikel 10.1 framgår att medlemsstaterna ska säkerställa att slutanvändarna senast den 31 december 2014 får tillgång till korrekt faktureringsinformation baserad på faktisk användning i enlighet med punkt 1.1 bilaga VII, i de fall det är tekniskt möjligt och ekonomiskt försvarbart. Skyldigheten kan fullgöras med hjälp av system med självavläsning. Särskilda krav gäller i de fall som medlemsstaterna installerar system med smarta mätare för el och naturgas. Faktureringen ska inte baseras på uppskattad användning eller en schablonavgift, annat än när slutanvändaren inte har uppgett någon mätaravläsning för ett visst faktureringsintervall.

Skälen för förslaget

Till att börja med ålägger således direktivet i denna del medlemsstaten att utreda i vilken utsträckning som det är tekniskt möjligt och ekonomiskt försvarbart att se till att mät- och faktureringsystem säkerställer att faktureringsinformation som baseras på faktisk användning, kan tillställas slutanvändarna. I den mån som systemen klarar av detta, får debiteringen som huvudregel inte baseras på uppskattad användning eller schablon.

El

I Sverige gäller sedan 2009 att samtliga elkunders förbrukning ska mätas åtminstone månadsvis. För uttagsskunder med ett säkringsabonnemang överstigande 63 ampere sker elmätningen på timbasis, liksom för de elkonsumenter som ingått ett elavtal som förutsätter att mängden överförd el mäts per timme. Kraven avseende mätning och rapportering har medfört att i stort sett samtliga elmätare är moderna fjärravlästa mätare, och insamling och rapportering av mätvärden sker med automatik. Redan idag får kunden tillgång till sina mätvärden via internet eller den faktura som elnätsföretagen tillställer kunden för elnätsavgiften (se 6 kap. 8 § i Energimarknadsinspektionens föreskrifter EIFS 2011:3, ändrade genom EIFS 2012:2). Elnätsföretagen rapporterar också mätvärdena till den elleverantör som levererat el i uttagspunkten, dvs. det

företag som kunden ingått ett elhandelsavtal med. Samtliga elhandelsföretag har därför redan tillgång till de uppgifter som behövs. Vanligtvis sker nu också debiteringen av kunderna utifrån den uppmätta förbrukningen. Enligt gällande standardavtal (EL 2012 K) ska debitering som huvudregel avse uppmätta värden.

Frågan om ett lagstadgat krav avseende debitering efter faktisk förbrukning har övervägts tidigare (se prop. 2010/11:70 s. 90 ff.). Regeringen fann då inte tillräckliga skäl för att förbjuda krav på förskottsbetalningar och system med avstämningsfakturor. När nu energieffektiviseringsdirektivet kräver en övergång till debitering baserad på insamlade mätvärden, om det är tekniskt möjligt och ekonomiskt försvarbart, finns skäl för att föreslå en ny bedömning. En bestämmelse som träffar elhandelsföretagen bör införas i 8 kap. ellagen. Den kan med fördel utformas med den motsvarande bestämmelse som finns i fjärrvärmelagen som förebild.

Naturgas

Även naturgasleverantörerna bör i den utsträckning som faktureringsuppgifterna finns tillgängliga åläggas att debitera utifrån uppmätta värden. I jämförelse med elmarknaden så är mätningen av naturgas när det gäller hushållskunder inte lika utvecklad. Enligt gällande mätföreskrifter (EIFS 2008:1) behöver mätning inte ske alls för uttagskunder som använder naturgas enbart för matlagning, s.k. spiskunder. Dessa kunder får i stället debiteras med en fast årsavgift. Energimarknadsinspektionen har i en rapport angett att den tillkommande kapitalkostnaden för att installera fjärravlästa mätare för kunder med en förbrukning understigande 1,2 MWh skulle uppgå till 10 850 kr (EI R 2012:1). De totala tillkommande kostnaderna har bedömts uppgå till 2 440 kr per mätpunkt och år, eller 244 öre/KWh vid en förbrukning på 1 MWh per år. Detta ska jämföras med det genomsnittliga priset om ungefär 110 öre/KWh som en kund med naturgas för matlagningsändamål betalat under senare år (EI R2012:1, s. 20). Det framstår som klart att det inte är ekonomiskt försvarbart att i nuläget installera mätare och säkerställa faktureringsuppgifter grundade på förbrukningen för dessa kunder. Detta bör i lagtexten framgå genom att skyldigheten att debitera utifrån uppmätta värden begränsas till att avse de kunder för vilka naturgasleverantören får tillgång till mätvärden. Tills vidare är bedömningen att föreskrifterna i denna del inte behöver ändras.

För kunder med en förbrukning understigande 300 MWh per år får mätningen i dag ske årsvis (2 kap. 4 § EIFS 2008:1). Detta har föranlett att många kunder fortfarande har att själva avläsa förbrukningen och rapportera denna. Även för dessa kunder förutsätter direktivet att debitering avser uppmätta och rapporterade värden, men öppnar upp för att debiteringen får ske utifrån antingen en uppskattning eller schablon om kunden inte har rapporterat. Det föreslås att möjligheten att debitera i denna situation enligt svensk rätt begränsas till att avse uppskattad förbrukning. Det är rimligt att företagen utifrån t.ex. historisk förbrukning gör en uppskattning för det enskilda fallet. Lagtexten bör följa det mönster som direktivtexten föreskriver.

Minimikravet avseende fakturering enligt energieffektiviseringsdirektivet är en gång per år (bilaga VII, 1.1.). För att företagen inte ska behöva invänta betalning under alltför lång tid är dock bedömningen att rapporteringskraven i föreskrifterna bör skärpas till att avse varje kvartal. I stort sett samtliga kunder som rapporterar själva lär göra detta via internet, och det framstår inte som oskäligt att de ska göra så en gång per kvartal. Även ur konsumentsynpunkt är det viktigt att debitering kan ske med lämpliga intervall eftersom system som bygger på avstämningsfakturer inte kommer att vara tillåtna. Bedömningen är att fakturering motsvarande minimikravet en gång per år skulle omfatta alltför stora belopp för den enskilde.

En bestämmelse med ovan beskrivet innehåll kan införas i 7 kap. 14 § naturgaslagen. Bestämmelsen bör omfattas av tillsyn.

Till skillnad från när det gäller el kommer det att finnas vissa möjligheter till förskottsdebitering. Den bestämmelse i 8 kap. 15 § naturgaslagen, som haft en motsvarighet i ellagen, bör därför finnas kvar.

Fjärrvärme

Riksdagen har beslutat om ändringar i fjärrvärmelagen (2008:263) som ännu inte trätt i kraft (Prop. 2010/11:73, bet. 2010/11:NU18, rskr. 2010/11:307). Från den 1 januari 2015 gäller enligt 6 a och 6 b §§ fjärrvärmelagen att ett fjärrvärmeföretag är skyldigt att mäta mängden överförd värmeenergi. Debiteringen ska avse uppmätta mängder och äga rum åtminstone fyra gånger per år, om inte kunden och fjärrvärmeföretaget avtalat annat. Direktivet kräver i denna del korrekt faktureringsinformation och debitering utifrån denna från den 31 december 2014. Någon ytterligare reglering av fjärrvärmeföretagen behövs därför inte i denna del.

Värme och varmvatten

Enligt förslaget kommer debiteringen av värme och varmvatten även när mätare installerats att hanteras inom ramen för hyres- och bostadsrättsregleringen. Det saknas anledning att ta fram särskilda bestämmelser om debitering i detta avseende. Även om en lägenhetskund i framtiden får möjlighet att ingå avtal med fjärrvärmeföretaget omfattas detta av fjärrvärmelagen.

13.2 Fakturering och information

Förslag: Elleverantörernas och naturgasleverantörernas fakturor ska vara tydliga och innehålla information om den uppmätta förbrukningen och de aktuella energipriserna som fakturan grundas på.

Om energianvändaren ingått ett leveransavtal som förutsätter mätning per timme, får informationen tillhandahållas via webben. Fakturan ska då hänvisa till informationen.

Fakturering ska ske åtminstone varje kvartal.

Fakturering ska erbjudas i elektronisk form.

Bedömning: För elnätsföretagen och företag som bedriver överföring av naturgas kan anpassningar till direktivets krav ske på förordnings- och föreskriftsnivå.

De närmare föreskrifter som kommer att meddelas kring mätning och debitering för fjärrvärmeföretagen bör anpassas för att tillgodose direktivets krav.

Direktivet

Enligt direktivets artikel 10.3. b) ska medlemsstaterna se till att slutanvändaren kan välja elektronisk faktureringsinformation och e-faktura och att de får en klar och tydlig förklaring på hur fakturan har upprättats, särskilt om fakturorna inte är grundade på faktisk användning. Vidare följer av artikel 10.3. c) att medlemsstaterna ska se till att lämplig information görs tillgänglig med fakturan som ger slutanvändarna en heltäckande redovisning av de aktuella energikostnaderna, i enlighet med bilaga VII till direktivet.

Skälen för förslaget och bedömningen:

Kraven i denna del avser i första hand energileveranserna och inte överföringen av energin. När det gäller elnätsföretagen och de företag som bedriver överföring av naturgas så har de en skyldighet att rapportera mätvärden, men inte att beräkna tarifferna på den uppmätta volymen. Tills vidare är bedömningen att någon ny reglering inte behöver ske på lagnivå. Dock bör en översyn ske av tillämpliga föreskrifter (EIFS 2011:3 och 2008:1) och eventuellt en anpassning till direktivets krav i denna del.

För elleverantörer och gashandelsföretagens del är faktureringen av kunderna oreglerad. I avsnitt 13.1 föreslås att debiteringen ska avse uppmätt förbrukning. Utifrån direktivets krav bör även en reglering ske av fakturans utformning, hur ofta fakturering ska ske samt att fakturering ska erbjudas i elektronisk form. En sådan reglering lär inte medföra några betydande anpassningssvårigheter för företagen. Gällande standardavtal, som tillämpas av en stor majoritet av företagen på marknaden, motsvarar i stort de krav som för att genomföra direktivet bör ställas i lag.

Ett minimikrav enligt direktivet är att kunderna ska få information om hur fakturan upprättats. I detta ligger rimligen att energianvändningen och priset ska anges. När det gäller kunder som har ett avtal som förutsätter att den överförda energin mäts per timme, skulle kravet i denna del medföra att mer än 700 poster med förbrukning och pris

behöver anges på en månadsfaktura. Det är rimligt att kravet begränsas på så sätt att företagen får göra informationen tillgänglig via webben, och i fakturan hänvisa till hur kunden får del av uppgifterna.

Bestämmelser med detta innehåll kan införas i 8 kap. ellagen respektive 7 kap. naturgaslagen.

När det gäller fjärrvärmeföretagen så har riksdagen redan beslutat om en reglering av företagens debitering av kunderna. Bestämmelsen, som införts som 6 b § i fjärrvärmelagen, träder i kraft den 1 januari 2015. Även om regleringen i fjärrvärmelagen sker på en mindre detaljerad nivå så har det varit avsikten att verkställighetsföreskrifter i denna del kommer att meddelas av regeringen (prop. 2010/11:73 s. 19). Bedömningen är att direktivets krav i denna del såvitt avser fjärrvärmeföretagen kan tillgodoses genom de föreskrifter som regeringen kommer att meddela.

13.3 Information i avtal och på webbplatser

Förslag: Elleverantörer, nätkoncessionshavare, naturgasleverantörer och företag som bedriver överföring av naturgas, som ingår avtal med konsumenter ska utöver vad som redan gäller på sina webbplatser lämna information om oberoende användarorganisationer där kunderna kan få råd om tillgängliga energieffektivitetsåtgärder och jämförelseprofiler för energianvändningen. Informationen ska på begäran lämnas på annat sätt.

Fjärrvärmeföretag ska lämna motsvarande information på sina webbplatser samt hänvisa till denna i avtal och fakturor som ingås med och riktas till konsumenter.

Skälen för förslaget

Den avslutande delen av bilaga VII, punkten 1.3, innehåller skarpa krav för medlemsstaten. Till skillnad från övriga delar av bilagan finns en skrivning som begränsar kraven på så sätt att det handlar om avtal, fakturor och webbplatser som riktar sig mot enskilda kunder. Begreppet finns inte definierat i direktivet, men kan i sammanhanget tolkas som motsvarande konsumentbegreppet i ellagen. Ett liknande krav gällande det i punkten 1.3 i bilagan finns även i artikel 3.9 c och bilaga I till det tredje inre marknads paketet. Kravet avsåg då information om bl.a. konsumenträttigheter, klagomålshantering och tvistlösning. Kraven införlivades i svensk rätt genom bestämmelserna i 11 kap. 13, 14 och 18 §§ ellagen (se prop. 2010/11:70 s. 87 ff.). Enligt bestämmelserna ska elleverantörer och nätkoncessionshavare lämna ganska omfattande konsumentrelaterad information på sina webbplatser. I själva avtalen som ingås, liksom i fakturorna, så är det tillräckligt med hänvisningar till den ytterligare information som ska finnas på webbplatserna. Motsvarande bestämmelser för naturgasleverantörer och företag som bedriver överföring av naturgas har införts i 8 kap. 13, 14 och 18 §§ naturgaslagen. Det enklaste sättet för att införliva de nu tillkommande kraven när det gäller information om bl.a. energieffektivitetsåtgärder blir därför att lägga till kraven i 11 kap. 18 § ellagen, respektive 8 kap. 18 §

naturgaslagen. I bestämmelsen i 8 kap. 18 § naturgaslagen bör även en skyldighet att hänvisa till informationen i fakturor läggas till. Någon sådan skyldighet fanns inte enligt tredje inreklamningspaketet och har inte införts i svensk rätt.

När det gäller fjärrvärmeföretagen så omfattas de inte av det tredje inreklamningspaketet, och någon motsvarande lagstiftning finns inte på plats. Lämpligast införs en bestämmelse med motsvarande system, som begränsas till att omfatta de krav som omfattas av energieffektiviseringsdirektivet. Det bör vara tillräckligt att själva informationen, som kan vara ganska omfattande, anges på webbplatsen och att hänvisning till denna sker i avtalen och på fakturorna.

13.4 Rapportering av mätresultat

Förslag: Nätkoncessionshavare ska rapportera mätresultat och beräkningar till den systemansvariga myndigheten, till berörda nätkoncessionshavare, elanvändare, elproducenter, balansansvariga och elleverantörer. På begäran ska rapportering ske till ett företag som elanvändaren eller elproducenten utsett.

Företag som bedriver överföring av naturgas ska rapportera mätresultat och beräkningar till den systembalansansvarige, till berörda andra företag som bedriver överföring, gasanvändare, balansansvariga och naturgasleverantörer. På begäran ska rapportering ske till ett företag som gasanvändaren har utsett.

Direktivet

Av direktivets artikel 10 punkten 3 a följer en skyldighet för medlemsstaten att se till att information på slutanvändarens energifaktura och historiska användning görs tillgänglig för en av denne utsedd leverantör av energitjänster.

Skälen för förslaget

Trots bestämmelsens utformning och hänvisning till energifakturan är det fråga om sådana uppgifter som innehas av mätoperatörerna, dvs. elnätsbolagen och de företag som bedriver överföring av naturgas. Regeringen har tidigare – när det gäller el – bedömt att det kan finnas skäl för att underlätta för nya aktörer, även utanför energibranschen att komma in på marknaden genom att kunden på ett enkelt sätt ska kunna överlåta sina mätdata (prop. 2010/11:153 s. 21 f.). Regeringen ansåg vidare att det bör övervägas om ett öppet gränssnitt för elmätarna bör införas för att på ett enklare sätt kunna överföra information. En sådan övergång skulle emellertid i stor utsträckning föranleda mätarbyten och måste genomföras med god framförhållning. Till att börja med bör därför direktivets krav i denna del genomföras genom en skyldighet för nätkoncessionshavarna och de företag som bedriver överföring av naturgas att rapportera mätvärden till en av kunden utsedd leverantör av energitjänster.

De närmare bestämmelserna om rapportering av mätvärden finns på förordnings- och föreskriftsnivå (förordning 1999:716 om mätning, beräkning och rapportering av överförd el, samt Energimarknadsinspektionens föreskrifter EIFS 2011:7 och EIFS 2008:1). Den nu föreslagna skyldigheten innebär dock ett nytt åliggande för nätkoncessionshavarna och naturgasföretagen att rapportera till andra företag. En sådan skyldighet bör utformas med beaktande av direktivets krav även i artikel 9.2 d). Av författningstekniska skäl bör ett sådant åliggande meddelas i lag. Rapporteringsskyldigheten för företagen är enligt den lagreglering som nu finns mycket allmänt hållen. Lämpligen kan en ny bestämmelse införas i ellagen respektive naturgaslagen som räknar upp den rapporteringsskyldighet som ska gälla. Någon ändring i sak, utöver den ovan beskrivna, är då inte avsedd. De närmare bestämmelserna om rapporternas utformning m.m. bör liksom idag meddelas i förordning och föreskrifter.

Enligt artikel 10.3 punkten e, ska medlemsstaten kräva att slutanvändaren på begäran snabbt och på ett lättbegripligt sätt ges information som gör att avtal kan jämföras på likvärdig grund. En rapporteringsskyldighet gentemot uttagskunden finns som nämnt redan i dag för nätkoncessionshavare och företag som bedriver överföring av naturgas. Det bör övervägas om ytterligare precisering kan ske på förordningsnivå. Någon ny bestämmelse på lagnivå, utöver den förtydligade rapporteringsskyldigheten som redogörs för ovan, föreslås inte.

13.5 Artikel 11 - Kostnaden för mätar- och faktureringsinformation

<p>Förslag: Elhandelsföretagen, gashandelsföretagen och fjärrvärmeföretagen förbjuds att debitera någon avgift för tillhandahållande av fakturor och faktureringsinformation om energianvändningen.</p>
--

Direktivet

Av artikel 11.1 i energieffektiviseringsdirektivet följer att medlemsstaterna ska se till att slutanvändarna får alla sina fakturor och faktureringsinformation om energianvändning utan kostnad och att slutanvändarna kostnadsfritt och på lämpligt sätt även kan få tillgång till uppgifter om sin användning. Kraven i bestämmelsen riktar sig till samtliga energislag som direktivet omfattar.

Skälen för förslaget

När det gäller slutanvändarnas tillgång till uppgifter om sin användning är det fråga om sådana uppgifter som innehåses av mätaroperatörerna, enligt svensk rätt alltså elnätsföretagen, gasnätsföretagen och fjärrvärmeföretagen. Elnätsföretagen och gasnätsföretagen är enligt 3 kap. 10 § ellagen respektive 3 kap. 7 § naturgaslagen skyldiga att mäta och rapportera förbrukningsuppgifter. Någon särskild avgift får inte tas

ut för detta, utan kostnaden ska liksom övriga kostnader täckas av tarifferna. Det saknas därför anledning att utifrån direktivkravet i denna del särskilt reglera elnäts- respektive gasnätsföretagen.

Elhandelsföretagen, gashandelsföretagen och fjärrvärmeföretagen är däremot oförhindrade att debitera fakturaavgifter. För att tillgodose direktivets krav måste därför bestämmelser införas med innebörden att företagen förbjuds att debitera kunderna särskilt för tillhandahållande av fakturor och faktureringsinformation om energianvändning. Förbuden bör begränsas på så sätt att det endast är ordinarie fakturor som omfattas. Även om frågan inte uppmärksammas i direktivet så är det en rimlig tolkning att företagen även fortsättningsvis måste få en möjlighet att debitera dröjsmålsavgifter och inkassoavgifter i enlighet med nu gällande lagstiftning.

Det finns i dag bestämmelser av innebörden att elhandelsföretag och gashandelsföretag inte får missgynna en konsument utifrån det betalningssätt som konsumenten har valt (11 kap. 15 § ellagen, 8 kap. 15 § naturgaslagen). Bestämmelserna infördes för att genomföra delar av det s.k. tredje inretningspaketet (prop. 2010/11:70 s. 90 ff, s. 173). Det bör naturligtvis övervägas om bestämmelserna ska upphävas, om det införs ett förbud mot att ta ut fakturaavgifter. Bestämmelserna är dock direktivstyrda, och det kan inte uteslutas att det skulle ske ett missgynnande av vissa konsumenter på något annat sätt än genom fakturaavgifterna. Tills vidare är därför bedömningen att bestämmelserna i den delen bör finnas kvar.

Av artikel 11.2 följer att medlemsstaterna trots förbudet mot att debitera fakturaavgifter får tillåta att kostnader för mätning, beräkning och fakturering av den individuella användningen av värme och kyla får överföras på slutanvändarna om kostnaderna är rimliga. Eftersom debiteringen av sådana kostnader föreslås hanteras inom ramen för hyreslagstiftningen och bostadsrättslagen finns det inte skäl för att föreslå någon särskild reglering som tar sikte på dessa kostnader.

Nya bestämmelser med förbud mot att debitera avgifter för tillhandahållande av fakturor och faktureringsinformation om energianvändningen föreslås införas i 8 kap. 14 § ellagen, i 7 kap. 13 § naturgaslagen och i 5 a § fjärrvärmelagen. Av artikel 13 framgår att medlemsstaterna ska fastställa bestämmelser om sanktioner vid överträdelse av nu aktuella direktivkrav. I tillämpliga delar måste därför bestämmelser om tillsynen ändras så att tillsynen omfattar de nu föreslagna skyldigheterna. Tillsynsbestämmelsen i 10 kap. 1 § andra stycket naturgaslagen behöver därför ändras.

14 Artikel 14 – Främjande av effektiv värme och kyla

14.1 En ny lag om vissa kostnads-nyttoanalyser på energiområdet

Bedömning: En ny lag om vissa kostnads-nyttoanalyser på energiområdet bör införas.

Skälen för förslaget

Direktivets krav

Enligt artikel 14.5 första stycket i energieffektiviseringsdirektivet ska medlemsstaterna se till att en kostnads-nyttoanalys i enlighet med del 2 i bilaga IX utförs efter den 5 juni 2014 när

a) en ny termisk elproduktionsanläggning med en total tillförd effekt på mer än 20 megawatt planeras, för att utvärdera kostnaderna och fördelarna med att driva anläggningen som en högeffektiv kraftvärmeanläggning,

b) en befintlig termisk elproduktionsanläggning med en total tillförd effekt på mer än 20 megawatt genomgår omfattande uppgradering, för att utvärdera kostnaderna och fördelarna med att omvandla den till en högeffektiv kraftvärmeanläggning,

c) en industrianläggning med en total tillförd effekt på mer än 20 megawatt som genererar spillvärme vid en lämplig temperaturnivå planeras eller genomgår en omfattande uppgradering, för att utvärdera kostnaderna och fördelarna med att utnyttja spillvärme för att tillgodose en ekonomiskt motiverad efterfrågan, inklusive genom kraftvärme, och med att ansluta den anläggningen till ett nät för fjärrvärme och fjärrkyla,

d) ett nytt nät för fjärrvärme och fjärrkyla planeras eller, inom ett befintligt nät för fjärrvärme eller fjärrkyla, en ny energiproduktionsanläggning med en total tillförd effekt på mer än 20 megawatt planeras, eller en sådan befintlig anläggning ska genomgå en omfattande uppgradering, för att utvärdera kostnaderna och fördelarna med att utnyttja spillvärme från närliggande industrianläggningar.

Med kraftvärme avses i direktivet samtidig framställning i en och samma process av värmeenergi och elenergi eller mekanisk energi (artikel 2.30).

Högeffektiv kraftvärme definieras i direktivet som kraftvärme som uppfyller de kriterier som anges i bilaga II till direktivet (artikel 2.34).

Med omfattande uppgradering avses i direktivet en uppgradering vars kostnad överskrider 50 procent av investeringskostnaderna för en ny jämförbar enhet (artikel 2.44).

Behovet av en ny lag

Svensk rätt innehåller inga bestämmelser som motsvarar kraven i artikel 14.5. Det är därför nödvändigt att införa sådana i lagen. Det bedöms inte finnas någon befintlig lag där de aktuella bestämmelserna har en naturlig hemvist. De nya bestämmelserna bör därför införas i en egen lag.

14.2 Skyldigheten att utföra en kostnads-nyttoanalys

Förslag: En kostnads-nyttoanalys enligt den nya lagen ska utföras vid planeringen av

1. en ny termisk elproduktionsanläggning med en total tillförd effekt på mer än 20 megawatt, eller en omfattande uppgradering av en sådan befintlig anläggning,

2. en ny industrianläggning med en total tillförd effekt på mer än 20 megawatt som genererar användbar spillvärme, eller en omfattande uppgradering av en sådan befintlig anläggning,

3. ett nytt nät för fjärrvärme eller fjärrkyla, eller

4. en ny energiproduktionsanläggning med en total tillförd effekt på mer än 20 megawatt inom ett befintligt nät för fjärrvärme eller fjärrkyla, eller en omfattande uppgradering av en sådan befintlig anläggning.

En kostnads-nyttoanalys ska utföras av den som bedriver eller avser att bedriva verksamheten i den anläggning som omfattas av analysen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela ytterligare föreskrifter om skyldigheten att utföra en kostnads-nyttoanalys.

14.2.1 Skälen för förslaget

När en kostnads-nyttoanalys ska utföras

I föregående avsnitt redovisas de fall då enligt artikel 14.5 i energieffektiviseringsdirektivet en kostnads-nyttoanalys ska utföras. När det är fråga om nya anläggningar anges att en analys ska utföras när anläggningen planeras. Detta till skillnad från fallet med befintliga anläggningar där det anges att en analys ska genomföras när uppgraderingen sker. Det ligger dock närmast till hands att tolka direktivet så att skyldigheten i båda fallen uppkommer i planeringsfasen, då syftet med analysen får antas vara att den ska tjäna som underlag för verksamhetsutövarens beslut i fråga om anläggningens utformning.

Vem som ska utföra en kostnads-nyttoanalys

Direktivet pekar inte ut vem som ska utföra en kostnads-nyttoanalys. Det får dock antas att liknande analyser utförs redan i dag av företag som planerar att driva eller som driver en verksamhet av de slag som avses i artikeln. Det framstår därför som naturligt att skyldigheten att utföra en kostnads-nyttoanalys läggs på just verksamhetsutövaren. Ett annat skäl är att förslaget i denna promemoria även innebär att slutsatserna i en kostnads-nyttoanalys ska utgöra underlag vid en tillståndsprocess enligt miljöbalken. Skyldigheten att ansöka om tillstånd till miljöfarlig verksamhet enligt miljöbalken ligger på den som avser att bedriva eller som bedriver verksamheten (jfr 2 kap. 1 § miljöbalken).

Bemyndiganden

Lagens bestämmelser bör kompletteras med mer detaljerade föreskrifter om skyldigheten att utföra en kostnads-nyttoanalys. Det föreslås därför

att regeringen eller efter regeringens bemyndigande, den myndighet som regeringen bestämmer, ska ges rätt att meddela sådana föreskrifter.

14.3 Vad en kostnads-nyttoanalys ska innehålla, hur den ska utföras, och hur den ska redovisas

Förslag: En kostnads-nyttoanalys ska innehålla en utvärdering av de kostnader och fördelar som skulle uppstå genom att

- i fråga om en termisk elproduktionsanläggning driva anläggningen som en högeffektiv kraftvärmelanläggning,
- i fråga om en industrianläggning driva anläggningen så att spillvärme tillvaratas för elproduktion eller i ett nät för fjärrvärme eller fjärrkyla,
- i fråga om ett nytt nät för fjärrvärme eller fjärrkyla och i fråga om en energiproduktionsanläggning inom ett befintligt nät för fjärrvärme eller fjärrkyla, utnyttja spillvärme från närliggande industrianläggningar.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela ytterligare föreskrifter om vad en kostnads-nyttoanalys ska innehålla, om hur en sådan analys ska utföras, och föreskrifter om hur en kostnads-nyttoanalys ska redovisas.

Skälen för förslaget

Vad som bör framgå av lagen

Som redovisats i avsnitt 14.1 framgår av artikel 14.5 att en kostnads-nyttoanalys ska innehålla en utvärdering av kostnader och fördelar med att driva en anläggning eller ett nät på ett förmodat mer energieffektivt sätt, exempelvis genom högeffektiv kraftvärme. Denna grundläggande princip bör komma till uttryck i lagen.

Vad som bör läggas fast i förordning eller myndighetsföreskrifter

I bilaga IX del 2 till direktivet anges följande principer för vad en kostnads-nyttoanalys enligt artikel 14.5 ska innehålla:

”Om en anläggning för endast elproduktion eller en anläggning utan värmeåtervinning planeras, ska det göras en jämförelse mellan den planerade anläggningen eller den planerade uppgraderingen och en likvärdig anläggning som producerar samma mängd el eller värme, men som återvinner spillvärme och levererar värme genom högeffektiv kraftvärme och/eller nät för fjärrvärme och fjärrkyla.

Inom en given geografisk gräns ska bedömningen ta hänsyn till den planerade anläggningen och samtliga lämpliga befintliga eller potentiella efterfrågepunkter för värme som kan försörjas från denna, med beaktande av rationella möjligheter (t.ex. teknisk genomförbarhet och avstånd).

Systemgränsen ska omfatta den planerade anläggningen och värmelasten, såsom byggnad(er) och industriprocesser. Inom denna systemgräns ska den totala kostnaden för tillhandahållande av värme och el fastställas för båda fallen och jämföras.

Värmelasten ska inbegripa befintlig värmelast, såsom en industrianläggning eller ett befintligt fjärrvärmesystem, och även, i stadsområden, den värmelast och de kostnader som skulle vara aktuella om en grupp av byggnader eller en del av en stad försågs med och/eller anslöts till ett nytt fjärrvärmenät.

Kostnads–nyttoanalysen ska baseras på en beskrivning av den planerade anläggningen och jämförelseanläggningen (jämförelseanläggningarna), däribland elektrisk och termisk kapacitet, i tillämpliga fall, bränsletyp, planerad användning och antalet planerade driftstimmar per år, plats och efterfrågan på el och värme. Vid jämförelsen ska efterfrågan på termisk energi och de typer av uppvärmning och kylning som används av närliggande efterfrågepunkter för värme beaktas. Jämförelsen ska omfatta infrastrukturkostnaderna för den planerade anläggningen och jämförelseanläggningen.

Kostnads–nyttoanalyser enligt artikel 14.5 ska inbegripa en ekonomisk analys som omfattar en finansiell analys som återspeglar de verkliga kassaflödestransaktioner som följer av investering i och drift av enskilda anläggningar.

Projekt med positivt kostnads–nyttoreultat är de där summan av de diskonterade fördelarna i den ekonomiska och finansiella analysen överskrider summan av de diskonterade kostnaderna (kostnads–nyttoöverskott).”

De principer som redovisats ovan kan lämpligen läggas fast i föreskrifter på lägre normnivå. Det föreslås därför ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om hur en kostnads-nyttoanalys ska utföras och om vad den ska innehålla.

I den nu aktuella bilagan till direktivet anges också att medlemsstaterna ska fastställa riktlinjer för metoden, antagandena och tidshorisonten för den ekonomiska analysen. Även sådana principer bör läggas fast i förordning eller myndighetsföreskrifter med stöd av det föreslagna bemyndigandet.

Slutligen finns det ett behov av att införa bestämmelser om hur en kostnads-nyttoanalys ska redovisas. Som framgår av avsnitt 14.7 ska nämligen slutsatserna i en sådan analys användas som underlag vid tillståndsprövning enligt miljöbalken. Nu aktuella föreskrifter kan lämpligen meddelas i förordning eller som myndighetsföreskrifter. Därför föreslås ett bemyndigande för regeringen, eller efter regeringens bemyndigande den myndighet som regeringen bestämmer, att meddela sådana föreskrifter.

14.4 Undantag från skyldigheten att utföra en kostnads-nyttoanalys

Förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela sådana föreskrifter om undantag från skyldigheten att utföra en kostnads-nyttoanalys som är förenliga med direktivet.

Skälen för förslaget

Artikel 14.6

Av artikel 14.6 i energieffektiviseringsdirektivet följer att medlemsstater får från artikel 14.5 undanta

a) de toppbelastnings- och reservanläggningar för elproduktion som planeras vara i drift 1 500 driftstimmar per år som ett rullande medelvärde över en period av fem år, baserat på ett kontrollförfarande som medlemsstaterna fastställt i syfte att se till att detta undantagskriterium uppfylls,

b) kärnkraftsanläggningar,

c) anläggningar som behöver vara placerade nära en geologisk lagringsplats som godkänts inom ramen för Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/31/EG av den 23 april 2009 om geologisk lagring av koldioxid och ändring av rådets direktiv 85/337/EEG, Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG, 2001/80/EG, 2004/35/EG, 2006/12/EG och 2008/1/EG samt förordning (EG) nr 1013/2006.

Enligt artikel 14.6 andra stycket får medlemsstaterna också fastställa tröskelvärden, uttryckta som mängden tillgänglig nyttiggjord spillvärme, efterfrågan på värme eller avstånden mellan industrianläggningar och fjärrvärmenäten, i syfte att undanta enskilda anläggningar från bestämmelserna i artikel 14.5 första stycket c och d.

Av artikel 14.6 andra stycket följer också att medlemsstaterna ska anmäla undantag som beslutats enligt artikeln till kommissionen senast den 31 december 2013, och därefter alla senare ändringar av dem.

Bemyndigande att föreskriva undantag

Det finns skäl för Sverige att utnyttja de möjligheter till undantag som direktivet anger. Sådana bestämmelser bör lämpligen meddelas i förordning eller myndighetsföreskrifter. Den nya lagen bör därför innehålla ett sådant normgivningsbemyndigande.

14.5 Tillsyn

Förslag: Den myndighet som regeringen bestämmer ska utöva tillsyn över att de skyldigheter som följer av lagen eller av föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen följs. I tillsynen ska ingå att pröva om en kostnads-nyttoanalys har utförts i enlighet med lagens krav.

Tillsynsmyndigheten får meddela de förelägganden som behövs för att trygga efterlevnaden av de föreskrifter som omfattas av tillsynen.

Ett föreläggande får förenas med vite.

Innan en kostnads-nyttoanalys har godkänts av tillsynsmyndigheten ska arbetet med att bygga eller uppgradera den planerade anläggningen inte få påbörjas.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgifter för prövning och tillsyn enligt denna lag eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Skälen för förslag

Direktivets krav

Enligt artikel 14.7 i energieffektiviseringsdirektivet ska medlemsstaterna besluta om de tillståndskriterier som avses i artikel 7 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG (elmarknadsdirektivet) eller motsvarande kriterier i syfte att

- a) beakta resultatet av den heltäckande bedömning som avses i artikel 14.1,
- b) säkerställa att kraven i artikel 14.5 uppfylls, och
- c) beakta resultatet av den kostnads-nyttoanalys som avses i artikel 14.5.

Tillsyn och prövning

I artikel 7 i elmarknadsdirektivet finns bestämmelser om tillståndsförfarande för ny produktionskapacitet för el. Här anges att medlemsstaterna vid anläggning av ny produktionskapacitet ska använda ett tillståndsförfarande som ska genomföras enligt objektiva, transparenta och icke-diskriminerande kriterier. Vidare ska medlemsstaterna fastställa kriterier för beviljandet av tillstånd som bl.a. ska ta hänsyn till miljöskydd, markanvändning och energieffektivitet. Artikel 7 har i svensk rätt genomförts genom i huvudsak miljöbalken och plan- och bygglagen (2010:900).

Som kommer att utvecklas närmare i avsnitt 14.7 innebär förslaget i denna promemoria att artikel 14.7 c i energieffektiviseringsdirektivet ska genomföras genom att resultatet av en kostnads-nyttoanalys ska utgöra underlag för en tillståndsprocess enligt miljöbalken. Ett sätt att genomföra artikel 14.7 b i direktivet skulle naturligtvis vara att prövningsmyndigheten enligt miljöbalken ska pröva om en kostnads-nyttoanalys har utförts enligt lagens krav. Mot detta talar syftet med en sådan analys, nämligen att i början av en planeringsfas utgöra ett underlag för verksamhetsutövarens beslut om den planerade

anläggningens utformning. Det blir helt enkelt för sent i processen om prövningen av om kostnads-nyttoanalysen är riktigt utförd sker först i samband med ett förfarande om miljötillstånd.

Ett ändamålsenligt genomförande bedöms i stället vara att en myndighet som regeringen bestämmer utövar tillsyn över efterlevnaden av lagen, och att myndigheten som ett led i tillsynen har att pröva att en kostnads-nyttoanalys har utförts på ett riktigt sätt. Att en myndighet vid en sådan prövning har godkänt analysen bör vara ett krav för att den ska få användas vid en tillståndsprocess eller i ett anmälningsförfarande enligt miljöbalken. För att säkerställa att den som har att utföra en kostnads-nyttoanalys uppfyller sin skyldighet bör arbetet med att bygga eller upgradera den planerade anläggningen inte få påbörjas, innan en kostnads-nyttoanalys har godkänts av tillsynsmyndigheten. Detta naturligtvis under förutsättning att även andra prövningar gällande verksamheten har avslutats, exempelvis enligt miljöbalken.

Kravet i artikel 14.7 a om att beakta resultatet av den heltäckande bedömningen som avses i 14.1 får behandlas när den bedömningen är klar.

Avgifter

Det är rimligt att en del av kostnaderna för prövningen av en kostnads-nyttoanalys och den övriga tillsynen enligt den nya lagen bärs av de aktörer på energiområdet som berörs av lagstiftningen. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför få rätt att meddela föreskrifter om avgifter för prövning och tillsyn enligt lagen eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen.

14.6 Överklagande

Förslag: Tillsynsmyndighetens beslut om föreläggande ska få överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Detta gäller även tillsynsmyndighetens beslut vid prövning av en kostnads-nyttoanalys. Prövningstillstånd krävs för överklagande till kammarrätt.

Skälen för förslaget

Direktivet innehåller inga bestämmelser om överklagande. Tillsynsmyndighetens beslut om föreläggande bör dock få överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Detta gäller även tillsynsmyndighetens beslut vid prövning av en kostnads-nyttoanalys. Prövningstillstånd bör i båda fallen krävas för överklagande till kammarrätt.

14.7 Slutsatserna i en kostnads-nyttoanalys ska redovisas vid tillståndsprovning enligt miljöbalken

Förslag: En ansökan om tillstånd enligt miljöbalken till en anläggning av sådant slag att en kostnads-nyttoanalys ska utföras ska innehålla

1. en redovisning av slutsatserna i en kostnads-nyttoanalys som godkänts enligt lagen om vissa kostnads-nyttoanalyser på energiområdet,
2. beslutet om godkännande av analysen enligt samma lag.

Motsvarande ska även gälla då en ansökan avser ändringstillstånd enligt miljöbalken.

I ett mål där en ansökan ska innehålla en redovisning av slutsatserna i en kostnads-nyttoanalys ska en dom som omfattar tillstånd till miljöfarlig verksamhet innehålla en sådan redovisning.

Skälen för förslaget

Som framgått ovan anger artikel 14.7 c i energieffektiviseringsdirektivet att medlemsstaterna ska besluta om de tillståndskriterier som avses i artikel 7 i elmarknadsdirektivet eller motsvarande kriterier i syfte att beakta resultatet av den kostnads-nyttoanalys som avses i artikel 14.5. Som nämnts ovan har artikel 7 i elmarknadsdirektivet genomförts i svensk lag genom bl.a. miljöbalken.

Miljöbalkens mål är enligt 1 kap. 1 § att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. Miljöbalken ska bl.a. tillämpas så att hushållningen med energi främjas. Miljöbalkens mål kan därmed sägas ligga i linje med energieffektiviseringsdirektivets syfte som handlar om att förbättra energieffektiviteten inom den Europeiska unionen (se artikel 1).

I 9 kap. miljöbalken finns bestämmelser om tillstånds- och anmälningsplikt för miljöfarlig verksamhet. I förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd finns föreskrifter om vilka anläggningar som är tillståndspliktiga respektive anmälningspliktiga (fr.o.m. den 18 juni 2013 kommer motsvarande föreskrifter i stället att finnas i miljöprövningsförordningen [2013:251]).

De anläggningar som i Sverige motsvarar de elproduktionsanläggningar, industrianläggningar och energiproduktionsanläggningar (som utgör en del av ett nät för fjärrvärme eller fjärrkyla) som avses i artikel 14.5 kommer i praktiken vara åtminstone anmälningspliktiga. Detta gäller även ändringar i sådana anläggningar som motsvarar en omfattande uppgradering i direktivets mening. De nu aktuella anläggningarna är nämligen konstruerade med förbränningsanläggningar med en total tillförd effekt på mer än 20 megawatt, eller i fallet med energiproduktionsanläggningar för fjärrkyla, med värmepumpar eller kylanläggningar (jfr 5 och 21 §§ förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (fr.o.m. den 18 juni 2013 3, 4, 10 och 11 §§ miljöprövningsförordningen)).

Mot denna bakgrund bedöms det vara en lämplig implementering av artikel 14.5 och 14.7 att slutsatserna i en kostnads-nyttoanalys används som underlag i en tillståndsprövning enligt miljöbalken eller vid ett förfarande om anmälan. Det bör därför införas ett krav i 22 kap. miljöbalken att den som ansöker om tillstånd till miljöfarlig verksamhet, eller om att få ändra en sådan verksamhet, ska redovisa slutsatserna i en kostnads-nyttoanalys i fall där en sådan ska utföras. Vid sidan av de aktuella slutsatserna bör det även införas krav på att ansökan ska innehålla det beslut genom vilken en tillsynsmyndighet har godkänt analysen. Ett motsvarande krav bör införas i 25 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd i fråga om vad en anmälan ska innehålla.

Slutsatserna i en kostnads-nyttoanalys kommer att utgöra en del av det underlag som en myndighet har att ta ställning till vid behandlingen av en ansökan om tillstånd eller en anmälan enligt 9 kap. miljöbalken och därvid ge ledning om hur den planerade anläggningen ska bedömas utifrån hänsynsregeln i 2 kap. 5 § miljöbalken om hushållning med energi. Det bedöms därför vara lämpligt att slutsatserna i en kostnads-nyttoanalys också redovisas i en dom som omfattar tillstånd i ett mål där en ansökan ska innehålla en redovisning av sådana slutsatser.

I artikel 14.8 anges att medlemsstaterna får undanta enskilda anläggningar från kravet att, i enlighet med de tillståndskriterier och motsvarande kriterier som avses i artikel 14.7, genomföra alternativ vars fördelar är större än kostnaderna, om det finns tvingande rättsliga, äganderättsliga eller ekonomiska skäl till detta. I dessa fall ska de berörda medlemsstaterna förelägga kommissionen en motiverad anmälan av sitt beslut inom tre månader efter att ha fattat det.

Artikel 14.7 talar emellertid endast om att resultatet av en kostnads-nyttoanalys ska *beaktas* inom ramen för ett tillståndsförfarande, och alltså inte det som antyds i artikel 14.8 att det skulle finnas en skyldighet att bygga en anläggning på ett visst sätt till följd av ett visst utfall i en kostnads-nyttoanalys. Den svenska implementeringen innebär därför inte att någon sådan skyldighet införs. Mot den bakgrunden saknas det skäl att införa bestämmelser om undantag av det slag som anges i artikel 14.8.

14.8 Samarbete kring kostnads-nyttoanalys

<p>Bedömning: Det finns inte skäl att införa en skyldighet för företag att samarbeta kring kostnads-nyttoanalyser.</p>

Skälen för förslaget

Av artikel 14.5 tredje stycket energieffektiviseringsdirektivet följer att medlemsstaterna får kräva att den kostnads-nyttoanalys som avses i artikel 14.5 första stycket c och d ska genomföras i samarbete med de företag som ansvarar för driften av näten för fjärrvärme och fjärrkyla.

Det kan antas att det ligger i berörda företags eget intresse att samarbeta med den som har att utföra en kostnads-nyttoanalys. Att föreskriva en sådan skyldighet i lag bedöms därför inte vara nödvändigt.

14.9 Övriga delar av artikel 14

Bedömning: Artikel 14.1–14.4 föranleder ett uppdrag till Energimyndigheten.
Artikel 14.10 och 14.11 kräver inga genomförandeåtgärder i lag.

Skälen för bedömningen

Artikel 14.1–14.4

I artikel 14.1 i energieffektiviseringsdirektivet uppställs ett krav på att medlemsstaterna senast den 31 december 2015 ska genomföra och anmäla till kommissionen en heltäckande bedömning av potentialen för tillämpning av högeffektiv kraftvärme samt effektiv fjärrvärme och fjärrkyla, som innehåller de upplysningar som anges i bilaga VIII till direktivet.

Enligt artikel 14.2 ska medlemsstaterna anta strategier som uppmantrar till att i beräkningen på lokal och regional nivå vederbörligen beakta potentialen för användning av effektiva värme- och kylsystem, i synnerhet sådan som använder sig av högeffektiv kraftvärme.

Av artikel 14.3 följer att vid den bedömning som avses i artikel 14.1 ska medlemsstaterna för det egna territoriet utföra en kostnadsnyttoanalys som grundar sig på klimathållanden, ekonomisk genomförbarhet och teknisk lämplighet i enlighet med del I i bilaga IX. Kostnadsnyttoanalysen ska enligt artikeln kunna underlätta kartläggningen av och genomförandet av de mest resurs- och kostnadseffektiva lösningarna för att tillgodose behoven av värme och kyla.

I artikel 14.4 anges, att om det av den bedömning som avses i artikel 14.1 och den analys som avses i artikel 14.3 framgår att det finns potential för tillämpning av högeffektiv kraftvärme och/eller effektiv fjärrvärme och fjärrkyla där fördelarna är större än kostnaderna, ska medlemsstaterna vidta adekvata åtgärder för utveckling av en effektiv infrastruktur för fjärrvärme och fjärrkyla och/eller för att hantera utvecklingen av högeffektiv kraftvärme och användning av värme och kyla från spillvärme och förnybara energikällor i enlighet med artikel 14.1, 14.5 och 14.7.

Av artikel 14.4 framgår också, att om det av den bedömning som avses i 14.1 och den analys som avses i 14.3 inte framgår att det finns potential vars fördelar är större än kostnaderna, inbegripet de administrativa kostnaderna för utförandet av den kostnadsnyttoanalys som avses i 14.5, får den berörda medlemsstaten undanta anläggningar från kraven i denna punkt.

Regeringen har uppdragit åt Statens energimyndighet (Energimyndigheten) att genomföra den heltäckande bedömning som avses i 14.1 och lämna förslag på åtgärder som Sverige kan vara skyldigt att vidta med anledning av punkterna 14.2 och 14.4. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) senast den 15 november 2013.

Artikel 14.10

I artikel 14.10 i energieffektiviseringsdirektivet uppställs ett krav på medlemsstaterna att säkerställa att ursprunget till el som produceras från högeffektiv kraftvärme kan garanteras enligt objektiva, transparenta och icke-diskriminerande kriterier som fastställs av varje medlemsstat. Enligt artikeln ska detta ske på grundval av de harmoniserade referensvärden för effektivitet som avses i led f i bilaga II till direktivet och ursprungsgarantin ska uppfylla kraven och innehålla åtminstone den information som anges i bilaga X till direktivet. Artikel 14.10 anger vidare att medlemsstaterna ska ömsesidigt erkänna varandras ursprungsgarantier och att en vägran att erkänna en ursprungsgaranti måste baseras på objektiva, transparenta och icke-diskriminerande kriterier. Av artikel 14.10 framgår också att medlemsstaterna ska anmäla en sådan vägran till kommissionen och ange skälen, och om en part vägrar att erkänna en ursprungsgaranti får kommissionen anta ett beslut som tvingar den vägrande parten att erkänna den, i synnerhet när det gäller de objektiva, transparenta och icke-diskriminerande kriterier på vilka ett sådant erkännande baseras.

Svensk rätt innehåller redan bestämmelser om ursprungsgarantier för el som i allt väsentligt svarar mot de krav som uppställs i artikel 14.10 i energieffektiviseringsdirektivet. Dessa finns i lagen (2010:601) om ursprungsgarantier för el och i förordningen (2010:853) om ursprungsgarantier för el. Några ändringar i lagen bedöms inte vara nödvändiga. Däremot kan vissa mindre ändringar behöva göras i den nämnda förordningen med anledning av direktivet.

Artikel 14.11

Enligt artikel 14.11 i energieffektiviseringsdirektivet ska medlemsstaterna se till att allt tillgängligt stöd för kraftvärme är förenat med villkoret att elproduktionen har sitt ursprung i högeffektiv kraftvärme och att spillvärmen används effektivt för att uppnå primärenergibesparingar. Offentligt stöd till kraftvärme och fjärrvärmeproduktion och fjärrvärmenät ska omfattas av regler för statligt stöd, om så är tillämpligt.

I dag ges inget stöd till kraftvärme i Sverige. Enligt förordningen (2003:564) om bidrag till åtgärder för en effektiv och miljöanpassad energiförsörjning får dock statligt stöd i form av bidrag lämnas till företag i syfte att främja en effektiv och miljöanpassad energiförsörjning, energieffektivisering samt för att stimulera upphandling av effektivare energiteknik. Möjligen behöver förordningen anpassas till direktivets krav i denna del.

15 Artikel 15 – Energieffektivisering vid omvandling, överföring och distribution av energi

15.1 Energinätsföretagen

I artikel 15 i energieffektiviseringsdirektivet finns bestämmelser om omvandling, överföring och distribution av energi. Bestämmelserna i artikeln tar sikte på el- och naturgasnäten.

I energieffektiviseringsdirektivet används i fråga om energinätsföretagen samma terminologi som i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG (elmarknadsdirektivet) och direktiv 2009/73/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 2003/55/EG (gasmarknadsdirektivet). Det betyder att nätföretagen betecknas som ”systemansvariga för överföringssystem” (artikel 2.29) och ”systemansvariga för distributionssystem” (artikel 2.21). Dessa termer används inte i den svenska lagstiftningen på området och har inte heller fått någon spridning bland aktörerna på energimarknaderna. En systemansvarig i elmarknadsdirektivets mening får inte heller förväxlas med den systemansvariga myndighet som avses i 8 kap. 1 § ellagen (1997:857), även om rollen som systemansvarig myndighet innehas av Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) som samtidigt är systemansvarig för överföringssystemet.

Med systemansvarig för överföringssystemet avses på elområdet den aktör som ansvarar för driften av stamnätet. I ellagen används beteckningen stamnätsföretag. De systemansvariga för distributionssystemen är de företag som ansvarar för driften av region- och lokalnät. I det följande kommer de systemansvariga företagen genomgående att betecknas som nätföretag. Termen systemansvarig för överförings- eller distributionssystem kommer uteslutande att användas när innehållet i energieffektiviseringsdirektivet återges mer eller mindre ordagrant. På några ställen motiverar sammanhanget att termen ”nätkoncessionshavare” eller motsvarande används i stället för nätföretag.

På naturgasområdet betecknas enligt 1 kap. 7 a § naturgaslagen (2005:403) en systemansvarig för överföringssystem som transmissionsnätoperatör. Det finns vidare företag som bedriver distribution av naturgas. Med hänsyn till att naturgasen har en förhållandevis underordnad plats i artikel 15 i energieffektiviseringsdirektivet kommer dock dessa företag att behandlas endast i en mycket begränsad omfattning i det följande.

15.2 Inledande överväganden

15.2.1 Artikel 15.1

Bedömning: Energieffektiviseringens betydelse bör tydliggöras i förordningen med instruktion för Energimarknadsinspektionen. För att genomföra artikel 15.1 i energieffektiviseringsdirektivet bör det vidare införas nya föreskrifter i fråga om utformningen och förhandsregleringen av nättariffer.

Skälen för bedömningen

Energimarknadsinspektionens verksamhet

I *artikel 15.1* i energieffektiviseringsdirektivet finns bestämmelser som avser tillsynen över el- och gasnätsföretagen.

Medlemsstaterna ska enligt artikel 15.1 första stycket i energieffektiviseringsdirektivet se till att nationella energitillsynsmyndigheter fäster tillräcklig uppmärksamhet vid energieffektivitet när de genomför sina tillsynsuppgifter enligt elmarknadsdirektivet och gasmarknadsdirektivet avseende sina beslut om driften av gas- och elinfrastruktur.

I Sverige fungerar den nätmyndighet som regeringen utsett enligt ellagen, dvs. Energimarknadsinspektionen, som nationell tillsynsmyndighet enligt elmarknadsdirektivet. I egenskap av nätmyndighet utövar Energimarknadsinspektionen tillsyn över efterlevnaden av de föreskrifter genom vilka direktivet genomförs i svensk rätt. Energimarknadsinspektionen är även tillsynsmyndighet enligt naturgaslagen och utövar tillsyn över att de bestämmelser som har sin grund i gasmarknadsdirektivet följs i Sverige. När det gäller Energimarknadsinspektionens tillsyn är det tveksamt om det krävs särskilda bestämmelser för att säkerställa att myndigheten fäster tillräcklig uppmärksamhet vid energieffektivitet. Avgörande är i stället hur energieffektiviteten behandlas i de föreskrifter som omfattas av Energimarknadsinspektionens tillsyn. Det är dock lämpligt att tydliggöra energieffektiviseringens betydelse genom en bestämmelse i förordningen (2007:1118) med instruktion för Energimarknadsinspektionen.

Nättarifferna

Medlemsstaterna ska enligt artikel 15.1 andra stycket i direktivet i synnerhet se till att nationella energitillsynsmyndigheter, genom att utarbeta nättariffer och regleringar, inom ramen för elmarknadsdirektivet och med beaktande av kostnaderna och fördelarna med varje åtgärd, ger incitament för nätoperatörer att göra systemtjänster tillgängliga för nätanvändare som gör det möjligt för dem att genomföra åtgärder för förbättrad energieffektivitet i samband med den fortsatta idriftsättningen av smarta nät. Dessa systemtjänster får enligt artikel 15.1 tredje stycket fastställas av den systemansvarige och får inte påverka systemets säkerhet negativt. Det är tveksamt om det svenska regelverket på området ger direkta incitament för nätföretagen att göra systemtjänster tillgängliga för nätanvändarna. Det bör därför införas bestämmelser om

sådana incitament. När det gäller artikel 15.1 andra och tredje styckena redovisas överväganden och förslag i avsnitt 15.3.

I artikel 15.1 fjärde stycket i energieffektiviseringsdirektivet anges att på elområdet ska medlemsstaterna se till att nätregleringen och nättariffer uppfyller kriterierna i direktivets bilaga XI, med hänsyn tagen till de riktlinjer och koder som utarbetats enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003. I bilaga XI finns särskilda energieffektiviseringskriterier för elnät. I dessa delar krävs lagstiftning för att direktivet ska anses genomfört i Sverige. Närmare överväganden och förslag med anledning av dessa bestämmelser redovisas i avsnitt 15.4.

15.2.2 Artikel 15.2

Bedömning: Det krävs i nuläget inga ytterligare åtgärder för att genomföra artikel 15.2 i energieffektiviseringsdirektivet.

Skälen för bedömningen: I *artikel 15.2* i energieffektiviseringsdirektivet anges att medlemsstaterna senast den 30 juni 2015 ska se till att

a) energieffektivitetspotentialen för deras infrastruktur för gas och el bedöms, särskilt rörande överföring, distribution, belastningsstyrning och interoperabilitet, samt anslutning till energiproduktionsanläggningar, inbegripet möjligheter för mikrogeneratorer att få tillträde,

b) konkreta åtgärder och investeringar identifieras för införandet av kostnadseffektiva förbättringar av energieffektiviteten i nätinfrastrukturen, med en tidtabell för införandet.

Mot bakgrund av kraven i artikel 15.2 i energieffektiviseringsdirektivet har regeringen gett Statens energimyndighet (Energimyndigheten) i uppdrag att göra de angivna bedömningarna och identifieringarna (dnr N2012/6226/E). I uppdraget ingår att genom en nära dialog verka för att de förslag som Energimyndigheten lämnar är sådana som även Energimarknadsinspektionen kan ställa sig bakom. Uppdraget ska avrapporteras till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) senast den 30 juni 2014. Några ytterligare åtgärder med anledning av artikel 15.2 i direktivet är inte nödvändiga i nuläget.

15.2.3 Artikel 15.3

Bedömning: Artikel 15.3 i energieffektiviseringsdirektivet kräver inga åtgärder.

Skälen för bedömningen: Medlemsstaterna får enligt *artikel 15.3* i energieffektiviseringsdirektivet tillåta komponenter i system och tariffstrukturer med ett socialt syfte för nätbunden energiöverföring och distribution, förutsatt att de störande effekterna på överförings- och

distributionssystem hålls på ett nödvändigt minimum och inte är oproportionerliga mot det sociala syftet.

Artikel 15.3 i energieffektiviseringsdirektivet motsvarar artikel 10.2 i energitjänstedirektivet. Någon skyldighet för en medlemsstat att vidta åtgärder med anledning av bestämmelsen finns inte. Det saknas också skäl att i detta sammanhang överväga införandet av komponenter med ett socialt syfte i system och tariffstrukturer.

15.2.4 Artikel 15.4

Bedömning: För att genomföra artikel 15.4 i energieffektiviseringsdirektivet bör det införas nya föreskrifter dels om förhandsprövningen av nättariffer, dels om utformningen av de kundspecifika nättarifferna.

Skälen för bedömningen: Medlemsstaterna ska enligt *artikel 15.4* i energieffektiviseringsdirektivet säkerställa avlägsnandet av sådana incitament i överförings- och distributionstariffer som inverkar menligt på den totala effektiviteten (inklusive energieffektivitet) i framställningen av, överföringen av, distributionen av och försörjningen med el, eller incitament som kan hämma deltagande av laststyrning i samband med balanseringstjänster och upphandlingen av tilläggstjänster. Med total effektivitet avses i direktivet den årliga summan av produktionen av el och mekanisk energi och nyttiggjord värme dividerad med den bränslemängd som använts för den värme som producerats genom en kraftvärmeprocess och den totala produktionen av el och mekanisk energi (artikel 2.35).

Medlemsstaterna ska vidare se till att nätoperatörerna ges incitament att förbättra effektiviteten i fråga om infrastrukturens utformning och drift och, inom ramen för elmarknadsdirektivet, att tariffer gör det möjligt för leverantörerna att förbättra användarnas deltagande i systemens effektivitet, inklusive aktivering av laststyrning beroende på de nationella omständigheterna.

Kraven i artikel 15.4 i energieffektiviseringsdirektivet bör i Sverige genomföras dels inom ramen för förhandsprövningen av nättariffer, dels genom nya bestämmelser om utformningen av de kundspecifika nättarifferna. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 15.3 och 15.4.3.

15.2.5 Artikel 15.5

Bedömning: Det är nödvändigt att införa föreskrifter som säkerställer att elnätsföretagen uppfyller kraven i bilaga XII i energieffektiviseringsdirektivet. I övrigt krävs inga nya genomförandeåtgärder med anledning av artikel 15.5 i direktivet.

Skälen för bedömningen

Garanterat tillträde

I *artikel 15.5* i energieffektiviseringsdirektivet finns bestämmelser om tillträde till elnätet.

I *artikel 15.5 första stycket* föreskrivs följande. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 16.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/28/EG av den 23 april 2009 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor och om ändring och ett senare upphävande av direktiven 2001/77/EG och 2003/30/EG (förnybartdirektivet) och med beaktande av artikel 15 i elmarknadsdirektivet och behovet av att säkerställa värmeförsörjningens kontinuitet, ska medlemsstaterna med förbehåll för kraven rörande upprätthållande av nätets tillförlitlighet och säkerhet och på grundval av transparenta och icke-diskriminerande kriterier som fastställs av behöriga nationella myndigheter, se till att systemansvariga för överföringssystem och distributionssystem när de ansvarar för utleveransen av elproduktionsanläggningar inom deras territorium

a) garanterar överföring och distribution av el från högeffektiv kraftvärme,

b) tillhandahåller prioriterad eller garanterad tillgång till nätet för el från högeffektiv kraftvärme, och

c) vid utleverans av el prioriterar el från högeffektiv kraftvärme, i den mån en säker drift av det nationella elsystemet medger detta.

När det gäller de aktuella kraven kan det till en början finnas skäl att redogöra för hur ansvaret för utleverans (inmatningsordningen) är ordnat i Sverige.

I Sverige och i Norden styrs inmatningen av den nordiska elbörsen Nord Pool Spot och dess regelverk i kombination med de implicita auktioner som ligger till grund för verksamheten vid elbörsen. Detta innebär att den produktionsvolym som bjuds ut till pris som köparna är villiga att betala kommer att produceras. Producenterna matar från sina produktionsanläggningar in den kraft som sålts på nätet. Producenterna avgör själva vilka anläggningar som ska producera och i vilken ordning de ska nyttjas inom ramen för Nord Pool Spots regelverk. Som ett resultat av den implicita handeln finns det därmed inte ett behov av en inmatningsordning för olika kraftslag. Stamnätsföretaget garanterar att den handelskapacitet som tilldelats Nord Pool Spot kan realiseras på marknaden. Den momentana kraftbalansen hanteras på reglerkraftmarknaden (se avsnitt 15.6.2).

De svenska elnätsföretagen har således inte ett sådant ansvar för utleverans som anges i artikel 15.5 första stycket i energieffektiviseringsdirektivet (jfr prop. 2002/03:85 s. 27 och prop. 2009/10:128 s. 50 f.).

När det gäller tillträdet till nätet kan vidare följande anmärkas. Av 3 kap. 6 och 7 §§ ellagen framgår att den som har nätkoncession är skyldig att på skäliga villkor ansluta en elektisk anläggning till sin ledning eller sitt ledningsnät. Anslutning kan vägras bara om det finns särskilda skäl. Enligt 3 kap. 9 § ellagen är den som har nätkoncession skyldig att på skäliga villkor överföra el för annans räkning.

Sammanfattningsvis innebär det anförda att bestämmelserna i artikel 15.5 första stycket i energieffektiviseringsdirektivet redan är genomförda i Sverige.

Rangordning

I artikel 15.5 andra stycket i energieffektiviseringsdirektivet föreskrivs följande. Medlemsstaterna ska se till att bestämmelser som avser rangordningen av de olika prioriteringar avseende tillgång och utleverans som görs inom deras elsystem tydligt förklaras i detalj och offentliggörs. När medlemsstaterna ger prioriterad tillgång eller utleverans för högeffektiv kraftvärme får de fastställa rangordningar mellan, och inom olika typer av, förnybar energi och högeffektiv kraftvärme, och de ska under alla omständigheter se till att den prioriterade tillgången eller utleveransen för energi från variabla förnybara energikällor inte hindras.

Som redan antytts finns det inte skäl att i Sverige införa bestämmelser om prioriterad tillgång eller leverans för högeffektiv kraftvärme. Det som sägs i artikel 15.5 andra stycket i energieffektiviseringsdirektivet om rangordningen mellan energikällor saknar därför relevans för svenska förhållanden.

Energieffektivitetskrav för nätföretag

I artikel 15.5 tredje stycket i energieffektiviseringsdirektivet finns bestämmelser som gäller utöver de skyldigheter som fastställs i första stycket. Elnätsföretagen ska sålunda uppfylla kraven i energieffektiviseringsdirektivets bilaga XII. I dessa delar svarar inte det svenska nationella regelverket fullt ut mot vad som föreskrivs i direktivet. Överväganden och förslag med anledning av bilagan redovisas i avsnitt 15.5.

Småskalig kraftvärme

I artikel 15.5 fjärde stycket i energieffektiviseringsdirektivet finns bestämmelser om småskalig kraftvärme.

Medlemsstaterna får enligt artikel 15.5 fjärde stycket första meningen i energieffektiviseringsdirektivet i synnerhet underlätta anslutningen till nätsystemet av el som producerats från högeffektiv kraftvärme från småskalig kraftvärme och mikrokraftvärmepannor. Något krav på medlemsstaten att införa lagstiftning eller vidta åtgärder finns inte i denna del. I Sverige framstår inte heller några sådana åtgärder som motiverade.

I artikel 15.5 fjärde stycket andra meningen i direktivet anges att medlemsstaterna, när så är lämpligt, ska vidta åtgärder för att uppmuntra nätverksoperatörer att anta en enkel ”installations- och informationsprocess” för installationen av mikrokraftvärmepannor för att förenkla och förkorta tillståndsförfarandet för privatpersoner och installatörer. Frågan är till en början om det är lämpligt att vidta sådana åtgärder. Bestämmelsen tar sikte på kraftvärmeproduktion från mikrokraftvärmepannor. Sådan produktion är främst förekommande i länder med ett väl utbyggt gasnät, t.ex. Storbritannien och Tyskland. I Sverige finns i stället ett väl utbyggt fjärrvärmenät och ett relativt litet gasnät. I dag förekommer mikrokraftvärmepannor endast i begränsad

omfattning i Sverige. Mot den bakgrunden framstår det inte heller i denna del som motiverat att vidta några åtgärder.

15.2.6 Artikel 15.6

Bedömning: För att genomföra artikel 15.6 i energieffektiviseringsdirektivet bör det införas föreskrifter som uttryckligen säkerställer att operatörer av högeffektiv kraftvärme kan erbjuda nätföretagen drifttjänster.

Skälen för bedömningen

Drifttjänster

I artikel 15.6 första stycket i energieffektiviseringsdirektivet finns bestämmelser som syftar till att underlätta för operatörer av högeffektiv kraftvärme att erbjuda drifttjänster till nätföretagen. Om inte annat följer av kraven rörande upprätthållande av nätets tillförlitlighet och säkerhet ska medlemsstaterna vidta lämpliga åtgärder för att, då detta är tekniskt och ekonomiskt genomförbart med tanke på driftsättet för den högeffektiva kraftvärmeanläggningen, säkerställa att operatörer av högeffektiv kraftvärme kan erbjuda balanseringstjänster och andra drifttjänster till systemansvariga för överföringssystem eller systemansvariga för distributionssystem. Systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem ska se till att sådana tjänster ingår som en del av en anbudsprocess för tjänster som är transparent, icke-diskriminerande och öppen för granskning.

I Sverige finns inga nationella föreskrifter som uttryckligen säkerställer att operatörer av högeffektiv kraftvärme kan erbjuda nätföretagen drifttjänster på det sätt som anges i artikel 15.6 första stycket i energieffektiviseringsdirektivet. Nätföretagen utgör visserligen upphandlande enheter enligt 2 kap. 20 § lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster (LUF). Av 1 kap. 24 § LUF framgår att upphandlande enheter ska behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt utföra upphandlingar på ett öppet sätt. Vid upphandlingar ska vidare principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet iaktas. Lagen innehåller emellertid undantag som bl.a. gäller kontrakt som avser leveranser av energi till nätföretag (1 kap. 21 § 2 LUF). Det betyder att lagen inte är tillämplig när operatörer av högeffektiv kraftvärme tillhandahåller sådana drifttjänster som innebär att nätföretagen köper el för driften av nätet.

Med hänsyn till det anförda kan det finnas skäl att i ellagen föra in bestämmelser som tar sikte på sådana drifttjänster som tillhandahålls av elproducenter, under alla förhållanden när sådana tjänster inte omfattas av upphandlingslagstiftningen. Det kan vidare finnas andra hinder än sådana som specifikt är knutna till upphandlingsförfarandet. När det gäller de åtgärder som behöver vidtas med anledning av de aktuella kraven i energieffektiviseringsdirektivet hänvisas till de överväganden och förslag som redovisas i avsnitt 15.6.

Placering av anläggningar

I artikel 15.6 andra stycket i energieffektiviseringsdirektivet anges att när det är lämpligt får medlemsstaterna kräva att systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem uppmanar till placering av högeffektiv kraftvärme nära områden med efterfrågan genom att sänka anslutnings- och systemanvändningsavgifterna.

Det som sägs i artikel 15.6 om placering av högeffektiv kraftvärme innefattar inget krav att en medlemsstat ska vidta åtgärder. Följande kan dock anmärkas.

Enligt 4 kap. 9 § ellagen får nättariffen för överföring av el på en stamledning utformas med hänsyn till var på nätkoncessionshavarens ledningsnät en anslutningspunkt är belägen. Tariffen för inmatning på stamnätet är lägre ju längre söderut i landet inmatningen sker medan det motsatta gäller för uttag från stamnätet. Skälet till detta är följande. Huvuddelen av landets produktionsanläggningar finns i norra Sverige, varför inmatningen av el är koncentrerad dit. Eftersom befolkningstätheten är störst i södra delen av landet sker huvuddelen av uttagen av el där. Då överföringskapaciteten från norra till södra Sverige inte är obegränsad har stamnätstariffen fått den nämnda utformningen för att stimulera inmatning och något begränsa uttag i södra Sverige.

I 4 kap. 8 § ellagen finns särskilda bestämmelser om nättariffen för regionledning. I paragrafens första stycke anges att på en regionledning ska inom varje normalt spänningsintervall nättariffen utformas utifrån nätkoncessionshavarens kostnader för samtliga regionledningar i hela landet som kan hänföras till respektive spänningsintervall. Enligt andra stycket ska dock den del av de beräknade kostnaderna som utgörs av betalning för överföring på stamnätet och andra regionledningar beaktas samlat endast för nätkoncessionshavarens samtliga regionledningar inom en och samma region. På detta sätt kommer den lägesberoende stamnätstariffen att få genomslag även på region- och lokalnätstarifferna.

Det är vidare tillåtet för ett regionnätstföretag att ha avståndberoende överföringstariffer för inmatning av el från ett kraftverk (jfr 4 kap. 5 § ellagen).

Sammanfattningsvis har således tariffregleringen fått en utformning som skapar incitament att, när så även i övrigt är lämpligt, bygga produktionsanläggningar nära elanvändarna.

15.2.7 Artikel 15.7

Bedömning: Artikel 15.7 i energieffektiviseringsdirektivet kräver inga åtgärder.

Skälen för bedömningen: Enligt artikel 15.7 i energieffektiviseringsdirektivet får medlemsstaterna tillåta att producenter av el från högeffektiv kraftvärme som vill ansluta sig till nätet använder ett anbudsförfarande för anslutningsarbetet.

Sverige har tidigare avstått från att införa regler om anbudsförfaranden med anledning av motsvarande bestämmelser i förnybartdirektivet (se prop. 2002/03:85 s. 28 och prop. 2009/10:128 s. 54). Följande

bedömning, som gjordes i samband med genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/77/EG av den 27 september 2001 om främjande av el producerad från förnybara energikällor på den inre marknaden för el²⁰, kan i allt väsentligt anföras även i fråga om artikel 15.7 i energieffektiviseringsdirektivet.

”Den svenska lagstiftningen bygger på att nätinnehavaren själv svarar för anslutningsarbetet. Han kan därvid utföra arbetet i egen regi eller anlita en entreprenör. Oavsett på vilket sätt nätinnehavaren har utfört anslutningsarbetet har producenten, om han är missnöjd med den avgift han skall betala för anslutningen, alltid rätt att begära prövning av avgiftens skälighet hos nätmyndigheten. Om producenten är missnöjd med nätmyndigheten beslut har han alltid rätt att överklaga beslutet hos allmän förvaltningsdomstol.

Lagstiftningen innehåller alltså flera spärrar mot att producenter skall behöva betala oskäligen höga avgifter för sin anslutning. Det skulle därmed inte medföra några nämnvärda förbättringar för producenterna om de fick rätt att själva svara för upphandlingen. Regeringen avstår därför från att föreslå sådana lagändringar.”

15.2.8 Artikel 15.8

Bedömning: Det bör införas en bestämmelse i förordningen med instruktion för Energimarknadsinspektionen som tydliggör att inspektionen ska uppmuntra resurser på efterfrågesidan att delta på elmarknaden. Det bör även införas föreskrifter som säkerställer att nätföretagen behandlar leverantörer för laststyrning på ett icke-diskriminerande sätt. Vidare bör Energimarknadsinspektionen sammanställa och offentliggöra de tekniska villkor som finns för deltagande av laststyrning på de aktuella marknaderna.

Skälen för bedömningen

Tillsynsmyndigheten ska uppmuntra resurser på efterfrågesidan

Medlemsstaterna ska enligt artikel 15.8 första stycket i energieffektiviseringsdirektivet se till att nationella energitillsynsmyndigheter uppmuntrar resurser på efterfrågesidan, såsom laststyrning, att delta vid sidan av försörjning på grossist- och detaljmarknader. Det är lämpligt att tydliggöra detta genom en bestämmelse i förordningen med instruktion för Energimarknadsinspektionen. Myndigheten kan fullgöra uppgiften på en rad olika sätt, bl.a. genom informationsåtgärder kring mätutrustning. I övrigt är inga särskilda lagstiftningsåtgärder motiverade specifikt med anledning av artikel 15.8 första stycket i direktivet. Det väsentliga är i stället hur de övriga kraven i punkten genomförs i nationell lagstiftning

²⁰ EUT L 283, 27.10.2001, s. 33, Celex 32001L0077

Leverantörer av laststyrning ska behandlas icke-diskriminerande

I artikel 15.8 andra stycket i energieffektiviseringsdirektivet föreskrivs att medlemsstaterna, med förbehåll för tekniska begränsningar som är förenade med nätförvaltningen, ska se till att systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem, genom att uppfylla kraven för balanserings- och tilläggstjänster, behandlar leverantörer av laststyrning, inbegripet aggregatorer, på ett icke-diskriminerande sätt på grundval av deras tekniska resurser.

Nätföretagen ska sålunda vara skyldiga att behandla leverantörer för laststyrning på ett icke-diskriminerande sätt när de anskaffar tjänster knutna till driften av elnätet. När det gäller upphandling av sådana tjänster är utgångspunkten att lagen om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster tillämplig (jfr avsnitt 15.2.6). I upphandlingssituationer är det visserligen tänkbart att värdet av de aktuella tjänsterna ligger under direktupphandlingsgränsen i 15 kap. 3 § LUF eller att något annan undantagsbestämmelse medför att lagens bestämmelser om upphandlingsförfarandet inte ska tillämpas på ett kontrakt. Det kan dock inte anses vara ett krav enligt artikel 15.8 andra stycket att införa nya bestämmelser om upphandlingsförfarandet.

Kraven i artikel 15.8 andra stycket i energieffektiviseringsdirektivet kan ha betydelse även i andra sammanhang än vid nätföretagens upphandling av tjänster, t.ex. när nätföretagen utformar tekniska system som används i nätverksamheten. Det bör därför införas bestämmelser som uttryckligen säkerställer icke-diskriminering när nätföretagen utformar systemen för balansering av näten. Överväganden och förslag i anslutning till artikel 15.8 andra stycket i energieffektiviseringsdirektivet redovisas i avsnitt 15.7.2.

Deltagande på marknader för balanserings- och reservsystem

I artikel 15.8 tredje stycket i energieffektiviseringsdirektivet finns bestämmelser om villkoren för att delta på marknader för systemtjänster. Med förbehåll för tekniska begränsningar som är förenade med nätförvaltningen ska medlemsstaterna främja tillgång till och deltagande av laststyrning på marknader för balanserings- och reservsystem samt andra systemtjänster, bland annat genom att kräva att nationella tillsynsmyndigheter eller, när så krävs enligt deras tillsynssystem, systemansvariga för överföringssystem eller systemansvariga för distributionssystem i nära samarbete med tjänsteleverantörer på efterfrågesidan och användare, fastställer tekniska villkor för deltagande på dessa marknader på grundval av de tekniska kraven för dessa marknader och laststyrningsresurserna. Sådana specifikationer ska inkludera deltagande av aggregatorer.

Det finns inte något uttalat behov av lagstiftning som särskilt syftar till att genomföra kraven i artikel 15.8 tredje stycket i energieffektiviseringsdirektivet. Kraven kan i stor utsträckning anses tillgodosedda genom åtgärder som är aktuella av andra anledningar, t.ex. införandet av smarta mätare och utökade möjligheter till timdebitering.

Det saknas dock bestämmelser som tillgodoser direktivets krav att det ska fastställas tekniska villkor. Ett lämpligt sätt att genomföra detta krav är att Energimarknadsinspektionen sammanställer och offentliggör de

tekniska villkor som finns för deltagande av laststyrning på de aktuella marknaderna. En bestämmelse om detta bör införas i myndighetens instruktion.

15.2.9 Artikel 15.9

Bedömning: Några särskilda genomförandeåtgärder är inte nödvändiga med anledning av artikel 15.9 i energieffektiviseringsdirektivet.

Skälen för bedömningen: I *artikel 15.9 första stycket* i energieffektiviseringsdirektivet föreskrivs att i samband med rapporteringen enligt direktiv 2010/75/EU, och utan att det påverkar tillämpningen av artikel 9.2, ska medlemsstaterna överväga att ta med information om energieffektivitetsnivåer för bränsleförbränningsanläggningar med en total installerad tillförd effekt på 50 MW eller mer, mot bakgrund av relevant bästa tillgängliga teknik som utarbetats i överensstämmelse med direktiv 2010/75/EU och Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/1/EG av den 15 januari 2008 om samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar (EUT L 24, 29.1.2008, s. 8, Celex 32008L0001).

I *artikel 15.9 andra stycket* anges att medlemsstater får uppmuntra operatörer av anläggningar som avses i första stycket att förbättra sin årliga genomsnittliga nettodriftsverkningsgrad.

Det som föreskrivs i artikel 15.9 i energieffektiviseringsdirektivet är inte av sådan karaktär att några särskilda genomförandeåtgärder är nödvändiga.

15.3 Förhandsprövningen av nättariffer

Förslag: När intäktsramen bestäms i samband med förhandsprövningen av elnätsnättarifferna ska hänsyn tas till i vilken utsträckning nätverksamheten bedrivs på ett sätt som är förenligt med eller bidrar till ett effektivt utnyttjande av elnätet. En sådan bedömning ska kunna medföra en ökning eller minskning av vad som anses vara en rimlig avkastning på kapitalbasen.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten ska få meddela föreskrifter om vad som avses med ett effektivt utnyttjande av elnätet.

Skälen för förslaget

Direktivet

Medlemsstaterna ska enligt artikel 15.1 andra stycket i energieffektiviseringsdirektivet se till att nationella energitillsynsmyndigheter, genom att utarbeta nättariffer och regleringar, inom ramen för elmarknadsdirektivet och med beaktande av kostnaderna och fördelarna med varje åtgärd, ger incitament för nätoperatörer att göra systemtjänster tillgängliga för nätanvändare som gör det möjligt för dem

att genomföra åtgärder för förbättrad energieffektivitet i samband med den fortsatta idriftsättningen av smarta nät. I artikel 15.4 andra meningen föreskrivs vidare att medlemsstaterna ska se till bl.a. att nätföretagen ges incitament att förbättra effektiviteten i fråga om infrastrukturens utformning och drift. När det gäller genomförandet av energieffektiviseringsdirektivet i Sverige är det lämpligt att hantera dessa krav i ett sammanhang.

Tariffregleringen

I Sverige finns de centrala bestämmelserna om förhandsprövning av nättariffer i 5 kap. ellagen. Viktiga kompletterande föreskrifter finns i förordningen (2010:304) om fastställande av intäktsram enligt ellagen (1997:857), den s.k. kapitalbasförordningen.

Förhandsprövningen är utformad på ett sätt som syftar till att nätföretagens intäkter från nätverksamheten ska täcka skäliga kostnader för att bedriva verksamheten och ge en rimlig avkastning på det kapital som krävs för driften (5 kap. 6 § ellagen). Som skäliga kostnader ska anses kostnader för en ändamålsenlig och effektiv drift av en nätverksamhet med likartade objektiva förutsättningar (5 kap. 8 § första stycket ellagen). Det kapital som krävs för att bedriva verksamheten (kapitalbasen) ska beräknas med utgångspunkt i de tillgångar nätföretaget använder för att bedriva nätverksamheten (5 kap. 9 § första stycket ellagen).

Närmare föreskrifter om hur kapitalbasen ska beräknas finns i 7–12 §§ kapitalbasförordningen. Enligt huvudregeln ska en anläggningstillgång som ingår i kapitalbasen åsättas ett nuanskaffningsvärde som motsvarar ett normvärde för en anläggningstillgång som är i huvudsak likadan som den tillgång som ingår i kapitalbasen (9 § kapitalbasförordningen). Ett sådant normvärde ska beräknas med utgångspunkt i den investeringsutgift en nätkoncessionshavare skulle ha för att förvärva eller tillverka en anläggningstillgång under tillsynsperioden på ett kostnadseffektivt sätt med tillbörlig hänsyn till sådana förutsättningar som nätkoncessionshavaren inte själv kan påverka.

Systemtjänster

Enligt energieffektiviseringsdirektivet måste förhandsprövningen få en utformning som ger nätföretagen incitament att göra systemtjänster tillgängliga för nätanvändare. Systemtjänsterna ska göra det möjligt för användarna att genomföra åtgärder för förbättrad energieffektivitet i samband med den fortsatta idriftsättningen av smarta nät.

Termen ”systemtjänst” definieras inte i energieffektiviseringsdirektivet. På andra ställen i artikel 15 används emellertid termen på ett sätt som visar att det som avses är tjänster som anskaffas av nätföretagen och är knutna till nätdriften, framför allt balanseringen av elnätet. Det kan mot den bakgrunden vara svårt att tolka termen såsom den används i artikel 15.1 i direktivet. Av sammanhanget måste emellertid anses framgå att det som avses är att nätföretagen ska uppmuntras att göra det möjligt för nätanvändarna att utnyttja nätets kapacitet på ett effektivare sätt, t.ex. genom efterfrågeflexibilitet, eller att göra energitjänster tillgängliga.

Ett exempel på vad nätföretagen kan göra i detta sammanhang är att tillhandahålla s.k. smarta mätsystem, som möjliggör realtidsmätning. En elanvändare kan med hjälp av sådan utrustning kontinuerligt anpassa sitt effektuttag. Ett annat exempel är en funktion hos nätet som tillåter laststyrning. En möjlighet är att nätföretaget erbjuder nätkunder avtal som innebär att företaget kan styra lasten i olika delar av elnätet vid tidpunkter då en nätdel är särskilt ansträngd. Frågor om laststyrning behandlas närmare i avsnitt 15.7.

Den nuvarande tariffregeringen i Sverige kan inte anses utgöra något hinder för utvecklingen av sådana tjänster som avses i artikel 15.1 andra stycket i energieffektiviseringsdirektivet. Det är dock tveksamt om regleringen ger direkta incitament för nätföretagen att göra sådana tjänster tillgängliga för nätanvändarna. Det bör därför införas bestämmelser om incitament i det regelverk som styr förhandsprövningen av nättariffer.

Infrastrukturens utformning och drift

Nätföretagen ska vidare ges incitament att förbättra effektiviteten i fråga om infrastrukturens utformning och drift. I Sverige finns inte skäl att hålla detta krav åtskilt från det som föreskrivs i energieffektiviseringsdirektivet i fråga om incitament att göra systemtjänster tillgängliga för nätanvändare. Det bör därför vara möjligt för nätmyndigheten att inom ramen för förhandsprövningen ge nätföretagen incitament att bedriva nätverksamheten på ett sätt som främjar ett effektivt utnyttjande av elnätet.

Investeringar eller resultat?

En särskild fråga är om nätmyndighetens prövning bör vara inriktad på de investeringar som nätföretagen gör eller på de uppnådda resultaten. Den förstnämnda inriktningen innebär att ett nätföretag kan belönas för investeringar som kan antas bidra till en ökad energieffektivisering. En sådan lösning ställer stora krav på nätmyndigheten när det gäller att på förhand avgöra om en investering kan antas ha de önskade resultaten. En särskild nackdel är att nätmyndigheten på detta sätt kommer att styras in på en bedömning av enskilda komponenter snarare än det samlade utfallet. Det framstår mot denna bakgrund som mer ändamålsenligt att det är de uppnådda resultaten som ger utslag vid fastställandet av intäktsramen enligt 5 kap. ellagen.

Utformningen av nya bestämmelser om incitament

Det framstår som lämpligt att utforma de nya bestämmelserna om incitament med 5 kap. 7 § första stycket ellagen som förebild. Där föreskrivs att när intäktsramen bestäms ska hänsyn tas till kvaliteten i nätkoncessionshavarens sätt att bedriva nätverksamheten. En sådan bedömning kan medföra en ökning eller minskning av vad som anses vara en rimlig avkastning på kapitalbasen. På motsvarande sätt bör det vara möjligt för nätmyndigheten att ta hänsyn till i vilken utsträckning nätkoncessionshavaren bedriver sin verksamhet på ett sätt som främjar energieffektivisering. Nätmyndigheten bör kunna besluta om en minskning av intäktsramen för ett nätföretag som bedriver sin

verksamhet på ett sätt som är mindre väl förenligt ett effektivt utnyttjande av elnätet. Ett företag som på ett beaktansvärt sätt bidrar till energieffektivisering bör å andra sidan kunna tillerkännas en större avkastning på kapitalbasen.

Det kan underlätta såväl för nätmyndigheten som för de berörda företagen om det finns mer detaljerade föreskrifter om vad som avses med ett effektivt utnyttjande av elnätet. Sådana föreskrifter bör dock inte meddelas i lag. Det föreslås därför att regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten ska få meddela föreskrifter i frågan.

I promemorian föreslås att de nya bestämmelserna införs i 5 kap. 7 a § ellagen.

15.4 Effektivitetskrav för nättariffer

15.4.1 Bilaga XI till energieffektiviseringsdirektivet

Kostnadsbaserade nättariffer

I punkten 1 i bilaga XI till energieffektiviseringsdirektivet föreskrivs att nättarifferna ska vara kostnadsbaserade i förhållande till de kostnadsbesparingar i näten som uppnåtts genom åtgärder på efterfrågesidan och laststyrning och distribuerad produktion, däribland besparingar från sänkta leveranskostnader eller till följd av nätinvesteringar och en mer optimal nätdrift.

Med nättariff avses i ellagen avgifter och övriga villkor för överföring av el och för anslutning till en ledning eller ett ledningsnät (1 kap. 5 § ellagen). Den grundläggande bestämmelsen om utformningen av de kundspecifika nättarifferna finns i 4 kap. 1 § ellagen, där det anges att nättariffer ska vara objektiva och icke-diskriminerande. Kravet på objektivitet syftar till en korrekt fördelning av det totala avgiftsbeloppet enligt tariffen mellan berörda kunder och kundkategorier. Avgifterna får vara olika mellan olika kundkategorier men de olika avgiftsnivåerna måste någorlunda reflektera de kostnader som nätföretaget har för respektive kundkategori. (Se prop. 2004/05:62 s. 268).

Som angetts i avsnitt 15.3 ska elnätsföretagens samlade intäkter från nätverksamheten täcka kostnader för en ändamålsenlig och effektiv drift av verksamheten (5 kap. 6 och 8 §§ ellagen). Regleringen innebär bl.a. det ska ställas krav på effektivitet på nätföretagen när det gäller påverkbara kostnader.

Av det anförda framgår att tariffregleringen redan i dag kan sägas vara kostnadsbaserad i vissa avseenden. I samband med genomförandet av energieffektiviseringsdirektivet är det dock inte tillräckligt att tarifferna utformas på ett sätt som svarar mot kostnaderna för en ändamålsenlig och effektiv drift och fördelar dessa mellan kundkategorier. De kostnadsbesparingar som görs genom energieffektiviseringsåtgärder bör tydligare återspeglas i avgifterna för de kunder som aktivt bidrar till att sådana besparingar kan göras. En av tariffens funktioner är då att ge styrsignaler till nätkunderna så att utnyttjandet av nätet blir optimalt i förhållande till den existerande kapaciteten och den varierande efterfrågan på nättjänsten. I avsnitt 15.4.2 finns en beskrivning av hur

utformningen av nättariffer kan påverka användningen av näten. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 15.4.3.

Hinder för systemtjänster m.m.

I punkten 2 i bilaga XI anges att nätreglering och nättariffer inte ska hindra nätoperatörer eller energiåterförsäljare från att ställa till förfogande systemtjänster för laststyrningsåtgärder, efterfrågestyrning och distribuerad produktion på organiserade elmarknader, i synnerhet

a) slutanvändarnas överföring av last från högtrafik till lågtrafik, med hänsyn tagen till tillgången på förnybar energi, energi från kraftvärme och distribuerad produktion,

b) energibesparingar till följd av laststyrning från distribuerade användare genom energiaggregatorer,

c) minskad efterfrågan till följd av energieffektivitetsåtgärder som genomförts av energitjänsteleverantörer, däribland energitjänsteföretag,

d) anslutning och utleverans från produktionskällor med låga volttal,

e) anslutning av produktionskällor från en plats som ligger närmare användningen,

f) lagring av energi.

I samband med denna bestämmelse ska termen "organiserade elmarknader" inkludera OTC-marknader och elbörser för handel av energi, kapacitet, balanseringstjänster och tilläggstjänster inom alla tidsramar, däribland marknader för terminshandel, dagen före-handel och handel under leveransdygnet.

Det är tveksamt om den tariffreglering som finns i dag kan sägas hindra sådana tjänster som anges i punkten 2. Det är emellertid viktigt att det inte råder någon tvekan om att Sverige har infört bestämmelser som svarar mot direktivets krav. I detta sammanhang bör hänsyn tas även till det krav som anges i artikel 15.4 i energieffektiviseringsdirektivet. De närmare övervägandena redovisas i avsnitt 15.4.3.

Dynamisk prissättning

Enligt punkten 3 i bilaga XI får nättariffer eller tariffer i detaljistledet stödja dynamisk prissättning med koppling till efterfrågan från slutanvändare, såsom tidsdifferentierade tariffer, pris för kritisk högtrafik, realtidspris och högtrafikrabatter.

Det svenska regelverket tillåter att nättariffer och elpriser utformas på det sätt som anges i punkten 3. Någon lagstiftning som särskilt tar sikte på det som sägs där är inte nödvändig.

15.4.2 Utformningen av nättariffer i Sverige

Hur nättariffer utformas i praktiken

I Sverige regleras nättarifferna dels genom en intäktsram som sätter en gräns för nätföretagens samlade intäkter genom avgifter för överföring av el och anslutning till elnät, dels genom bestämmelser om hur nättarifferna ska utformas på kundnivå. När det gäller intäktsramen finns överväganden och förslag i avsnitt 15.3.

Som nämnts i avsnitt 15.4.1 finns det bestämmelser om utformningen av nättarifferna i 4 kap. ellagen. Lagstiftningen har dock lämnat ett stort utrymme för nätföretagen att själva utforma de kundspecifika nättarifferna. Med nättariff avses i ellagen villkor för såväl överföring av el som anslutning till en ledning eller ett ledningsnät.

I detta avsnitt behandlas nättariffer som avser överföringen av el. I Sverige är det vanliga att en sådan nättariff har en fast och en rörlig avgiftsdel. Den rörliga delen innebär att nätkunden debiteras efter effektuttag eller överförd energi. För nätkunder med effektabonnemang kan det finnas fyra avgiftsdelar: fast avgift, effektagift, energiavgift och avgift för uttag av reaktiv effekt.

En nättariff kan vara enhetlig eller tidsdifferentierad. I det sistnämnda fallet varierar avgiftsnivåerna på de rörliga komponenterna (effekt respektive energi) mellan olika tidsperioder under året, medan avgiftsnivån inte förändras över tid vid en enhetlig tariff. Skillnaden i avgiftsnivå mellan perioderna är av avgörande betydelse för nätkundens incitament att anpassa sitt uttag.

Säkringstariff

I dag är det vanligt att hushållskunder har en säkringstariff, som innebär att den fasta delen av nättariffen finansierar en del av nätföretagets kapacitetskostnader. Vid en säkringstariff har nätkunden betalat i förväg för att kunna ta ut en viss maximal effekt. Tar nätkunden ut mindre effekt minskar inte kostnaden. Den delen av tariffen är i stället fast så länge kunden inte ändrar säkringsstorlek. Inom ramen för säkringens kapacitet innebär det att marginalkostnaden för att ta ut effekt är noll för nätkunden. Kan nätkunden hålla sig inom säkringens kapacitetsgräns, finns det inga incitament att hushålla med effekt. Säkringstariffen debiteras normalt med samma belopp varje månad. Avgiften ger således ingen styrning till att ta ut lägre effekt under de perioder under året då elnätet är som högst belastat. Eftersom det är det maximala effektuttaget som är avgörande för dimensioneringen av nätet, är det framför allt elanvändningen under sådana perioder som bestämmer hur stora investeringar som behöver göras i nätet. En säsongsbaserad tariff skulle bättre spegla detta samband.

I säkringstariffen har den energirelaterade överföringsavgiften hittills oftast varit enhetlig, men det finns elnätsföretag som erbjuder nätkunder en tidsdifferentiering på energiavgiften. Energiavgiften syftar till att finansiera nätförluster och rörliga avgifter mot överliggande nät, men inom ramen för en säkringstariff bidrar energiavgiften även till att finansiera en del av kapacitetskostnaden.

Effektariff

En effektariff innebär att en del av nätkundens avgift beror på det faktiska uttaget av effekt under en period. I likhet med säkringstariffen syftar effektariffen till att återspegla elnätsföretagets kostnader. Effektariffen är till skillnad från säkringstariffen påverkbar och kan bidra till att minska effektopparna i elnäten. Detta gäller särskilt om effektagiften (kr/kW) är olika hög under låg- respektive höglasstid. För att nätkunden ska kunna debiteras efter det faktiska effektuttaget krävs i

idealfallet timmätning. Kunden kan då debiteras efter det eller de högsta timvärdena under en period, vanligtvis en månad. Det innebär att nätkunden får betala för den kapacitet nätkunden upptar i nätet. På detta sätt skapas incitament för elanvändarna att hålla nere effektuttaget när elnätet är som högst belastat.

Det finns olika sätt att bestämma debiteringsunderlaget för uttagen effekt. Som exempel kan nämnas den högsta medeleffekten under en timme (kWh/h) för en debiteringsperiod. Ett annat alternativ är ett medelvärde av exempelvis de tre eller fem högsta timvärdena i en debiteringsperiod. Med flera debiteringsgrundade värden blir en tillfällig effekttopp (hög medeleffekt under en enskild timme) inte lika kännbar för nätkunden. Ytterligare en variant är att ta ut effekttariffen enbart under dagtid, dvs. under de timmar då elnätet är som högst belastat, för att ge kunden incitament att flytta effektuttaget till tider när belastningen är lägre.

En del elnätsföretag har redan börjat gå över från säkringstariffer till effektbaserade tariffer och fler förväntas göra det. En övergång från säkringsabonnemang till en effektbaserad nättariff innebär att den fasta avgiften i huvudsak svarar mot kundsärkostnader, såsom kostnaderna för mätning, fakturering och kundtjänst. Huvuddelen av den fasta avgiften (säkringsavgiften) övergår i stället till en effektbaserad avgift, som är rörlig.

Effektabonnemang

I en gränspunkt mellan två nätföretag (över- och underliggande nät) tillämpas vanligen ett s.k. effektabonnemang, där det underliggande nätet abonnerar på ett visst maximalt effektuttag över året. Överskrids detta effektuttag tillkommer en extra avgift.

Incitament till en effektivare nätanvändning

Det finns ett visst utrymme för att genom nättarifferna ge nätanvändarna incitament att utnyttja elnätet på ett mer effektivt sätt. Framför allt finns det utrymme för att uppmuntra användarna att jämna ut sitt uttag över tiden.

En nätkund med låg utnyttjningstid (kWh/år) och ett högt effektuttag får en högre nätkostnad med en effekttariff i jämförelse med en säkringstariff. En övergång till effekttariff innebär å andra sidan att en nätkund som inte har utnyttjat hela den kapacitet som rymts inom säkringsabonnemanget får en lägre kostnad, förutsatt att elanvändningen inte ändras.

Tariffer med en större påverkbar del knuten till effektuttag eller överförd energi innebär att nätkunden får en större möjlighet att påverka sin nätkostnad. För de nätkunder som anpassar sin elanvändning innebär detta en lägre nätkostnad, medan det för dem som inte kan eller vill anpassa sin elanvändning kan innebära en högre kostnad. En tidsdifferentierad tariff ger större möjlighet till kostnadsbesparing för den aktiva nätkunden i jämförelse med en enhetlig tariff.

Elnätskostnaden utgör en mindre del av totalkostnaden för el (ungefär en femtedel för en villa med en elförbrukning på 20 000 kWh/år). Priset på elen har därför större betydelse som incitament att anpassa

elanvändningen. Nättariffen bör dock vara kostnadsriktig i sin utformning och ge styrsignaler i riktning mot en effektiv drift och utveckling av elnäten. På sikt gynnar det alla kunder om nätet kan utvecklas på ett effektivt sätt.

15.4.3 Bestämmelser om energieffektiva nättariffer

Förslag: Nättariffer ska utformas på ett sätt som är förenligt med ett effektivt utnyttjande av elnätet och en effektiv elproduktion och elanvändning.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten ska få meddela föreskrifter om hur nättarifferna ska utformas för att främja ett effektivt utnyttjande av elnätet eller en effektiv elproduktion och elanvändning.

Skälen för förslaget

Behovet av lagstiftning

Det finns i den gällande svenska ellagstiftningen inget uttryckligt förbud mot tariffer som inverkar menligt på den totala effektiviteten. Det bör därför införas bestämmelser som säkerställer att energieffektiviseringsdirektivet genomförs i Sverige även i denna del. De nya bestämmelserna bör svara mot de krav som ställs på utformningen av nättarifferna i såväl artikel 15.1 fjärde stycket som artikel 15.4 i direktivet.

När det gäller incitament att förbättra effektiviteten i fråga om infrastrukturens utformning och drift måste kraven i direktivet anses vara genomförda genom det förslag som redovisas i avsnitt 15.3.

Enligt punkten 1 i bilaga XI till energieffektiviseringsdirektivet ska nättarifferna vara kostnadsbaserade i förhållande till de kostnadsbesparingar i näten som uppnåtts genom åtgärder på efterfrågesidan och laststyrning och distribuerad produktion. Av punkten 2 framgår att nättarifferna inte får hindra att nätföretag eller elleverantörer ställer till förfogande systemtjänster för laststyrningsåtgärder, efterfrågestyrning och distribuerad produktion på organiserade elmarknader. Som redan nämnts i avsnitt 15.4.1 ska kraven i bilaga XI punkten 2 i synnerhet gälla vissa närmare angivna åtgärder som syftar till energieffektivisering.

Laststyrning

Laststyrning innebär att elanvändarnas förbrukning anpassas till elproduktionen, exempelvis på så sätt att kunderna minskar sin förbrukning vid hög belastning av elnätet eller vid tidpunkter då spotpriset på el är högt. Syftet med laststyrning är inte primärt att minska den samlade förbrukningen utan att jämna ut den över tiden. En styrning av lasten innebär ett effektivare utnyttjande av befintlig produktionskapacitet och kan även bidra till att nyinvesteringar i kraftproduktion kan senareläggas.

När det gäller laststyrning nämns i bilaga XI särskilt slutanvändarnas överföring av last från högtrafik till lågtrafik och energibesparingar till följd av laststyrning från distribuerade användare genom energiaggregatorer.

Enligt artikel 15.4 i energieffektiviseringsdirektivet ska medlemsstaterna säkerställa avlägsnandet av incitament som kan hämma deltagande av laststyrning i samband med balanseringstjänster och upphandlingen av tilläggstjänster.

Minskad efterfrågan till följd av energieffektiviseringsåtgärder

I bilaga XI nämns vidare minskad efterfrågan till följd av energieffektiviseringsåtgärder som genomförts av energitjänsteleverantörer, däribland energitjänsteföretag.

Med en leverantör av energitjänster avses i energieffektiviseringsdirektivet en fysisk eller juridisk person som levererar energitjänster eller andra åtgärder för att förbättra energieffektiviteten i en slutanvändares anläggning eller lokaler (artikel 2.24). Med energitjänst avses den fysiska vinst, nytta eller fördel som erhålls genom en kombination av energi med energieffektiv teknik eller med åtgärder, som kan inbegripa den drift, det underhåll och den kontroll som krävs för tillhandahållande av tjänsten, som tillhandahålls på grundval av ett avtal och som under normala förhållanden påvisats leda till kontrollerbar och mätbar eller uppskattningsbar förbättring av energieffektivitet eller primärenergi-besparingar (artikel 2.7).

Elproduktion och lagring

I bilaga XI i energieffektiviseringsdirektivet framhålls vidare särskilt anslutning och utleverans från produktionskällor med låg spänning, anslutning av produktionskällor från en plats som ligger närmare användningen och lagring av energi. Små produktionsanläggningar, liksom lagring av energi, kan spela en roll vid balanseringen av nätet och göra det möjligt att utnyttja kapaciteten i detta på ett mer effektivt sätt.

Systemtjänster

Kraven i bilaga XI punkten 2 i direktivet avser nättariffernas förhållande till möjligheterna att göra systemtjänster tillgängliga. Någon definition av vad som är en systemtjänst finns inte i direktivet. I samband med bilaga XI avses dock främst tjänster som gör det möjligt att upprätthålla balansen mellan inmatning och uttag av el.

Utformningen av de nationella bestämmelserna

Energieffektiviseringsdirektivets krav tar sikte på avlägsnandet av incitament som motverkar den totala effektiviteten. I denna del kan direktivet genomföras genom att det i ellagen föreskrivs att nättarifferna ska utformas på ett sätt som är förenligt med ett effektivt utnyttjande av elnätet och en effektiv elproduktion och elanvändning. På detta sätt säkerställs att tarifferna inte utgör hinder för sådana systemtjänster som avses i bilaga XI till direktivet eller innehåller incitament som kan hämma deltagande av laststyrning i samband med balanseringstjänster och upphandlingen av tilläggstjänster. I promemorian föreslås därför att en sådan lagbestämmelse förs in i 4 kap. 1 § första stycket ellagen.

Genom den föreslagna bestämmelsen uppfylls också i huvudsak energieffektiviseringsdirektivets krav att medlemsstaterna ska säkerställa

avlägsnandet av sådana incitament i tarifferna som inverkar menligt på den totala effektiviteten, inklusive energieffektivitet, i framställningen av, överföringen av, distributionen av och försörjningen med el. Som antytts i avsnitt 15.4.2 finns emellertid utrymme för att genom nättarifferna skapa tydligare incitament för elanvändarna att jämna ut sitt uttag över tiden. Det måste anses vara i linje med energieffektiviseringsdirektivets syfte att, i den utsträckning det är lämpligt, skapa incitament till sådana energieffektiviseringsåtgärder, liksom till en i övrigt effektivare elanvändning.

Det framstår emellertid som mindre lämpligt att i lag införa bestämmelser som syftar till att på ett mer direkt sätt främja ett effektivt utnyttjande av elnätet och en effektiv elproduktion och elanvändning. Sådana bestämmelser kan kräva ett förhållandevis stort mått av detaljreglering. Vidare förändras förutsättningarna för energieffektivisering i användarledet med hänsyn till exempelvis i vilken takt andelen timmätta elanvändare växer. Det kan i praktiken visa sig svårt att anpassa regelverket till sådana förändrade förutsättningar om detta måste ske genom lagändringar. Mot denna bakgrund framstår det som lämpligt att regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får möjlighet att meddela föreskrifter i frågan. I promemorian föreslås att ett sådant normgivningsbemyndigande förs in i 4 kap. 1 § ellagen.

Förhandsprövning

I 4 kap. 1 a § ellagen föreskrivs att en nätkoncessionshavare inte får ingå avtal om tillträde till en ledning eller ett ledningsnät förrän de metoder som har använts för att utforma avtalsvillkoren har prövats av nätmyndigheten. Nätmyndigheten ska godkänna metoderna, om de kan antas leda till att avtalen uppfyller de krav som anges i 4 kap. 1 § första stycket. Prövningen ska dock inte omfatta metoder för att utforma avgifter för överföring av el och för anslutning.

Förslaget i promemorian medför att förhandsprövningen enligt 4 kap. 1 a § ellagen kommer att omfatta även de nya kraven på förenlighet med ett effektivt utnyttjande av kapaciteten i elnätet och en effektiv elproduktion och elanvändning. I avsnitt 20.2 finns överväganden och förslag i fråga om övergångsbestämmelser.

15.5 Tillgång till elnätet

Förslag: En nätkoncessionshavare som är skyldig att ansluta en anläggning ska genomföra anslutningen skyndsamt. Anslutningsskyldigheten ska fullgöras inom två år från det att nätkoncessionshavaren har tagit emot en ansökan om anslutning, om inte en längre tid är nödvändig med hänsyn till anslutningens omfattning och tekniska utformning eller det annars finns särskilda skäl.

Ett företag som bedriver nätverksamhet ska ha standardiserade rutiner för anslutning av elproduktionsanläggningar. Sådana rutiner ska, så långt det är möjligt och ändamålsenligt, säkerställa en snabb och enkel anslutning.

Skälen för förslaget

Energieffektivitetskrav för nätföretag

Som framgått i avsnitt 15.2.5 ska elnätsföretagen ska uppfylla kraven i energieffektiviseringsdirektivets bilaga XII.

Nätföretagen ska enligt bilagan

a) fastställa och offentliggöra sina standardregler för fördelningen av kostnader för tekniska anpassningar, till exempel nätanslutningar och nätförstärkningar, förbättrad nät drift och regler för icke-diskriminerande genomförande av nätkoder, som behövs för att integrera nya producenter som matar in el producerad från högeffektiv kraftvärme i det sammankopplade nätet,

b) till nya producenter av el producerad från högeffektiv kraftvärme som vill ansluta sig till systemet tillhandahålla heltäckande och nödvändig information, däribland

i) en heltäckande och detaljerad uppskattning av kostnaderna för anslutningen,

ii) en rimlig och exakt tidtabell för att ta emot och bearbeta begäran om nätanslutning,

iii) en rimlig indikativ tidtabell för en föreslagen nätanslutning; anslutningsprocessen bör inte ta längre än 24 månader med beaktande av vad som är praktiskt möjligt och icke-diskriminerande,

c) tillhandahålla standardiserade och förenklade rutiner för anslutning av producenter av distribuerad högeffektiv kraftvärme som underlättar nätanslutningen.

Standardreglerna som avses i led a ska baseras på objektiva, transparenta och icke-diskriminerande kriterier, som tar särskild hänsyn till alla de kostnader och fördelar som förknippas med anslutningen av producenterna till nätet. De kan omfatta olika typer av anslutning.

”Standardregler”

Kravet att nätföretagen ska fastställa och offentliggöra standardregler för fördelningen av kostnader för tekniska anpassningar svarar i stora drag mot det som föreskrivs i artikel 16.3 och 16.6 i direktiv 2009/28/EG.

Regeringen (prop. 2009/10:128 s. 62) konstaterade i samband med genomförandet av direktiv 2009/28/EG att uttrycket ”standardregler” inte

förekommer i lagstiftningen på elområdet. Med standardregler borde förstås principerna för hur kostnaderna för teknisk anpassning ska fördelas vid anslutning till elnätet.

Mot bakgrund av de aktuella kraven i direktiv 2009/28/EG föreskrivs i 4 kap. 13 § ellagen att den som har nätkoncession ska offentliggöra principer för hur kostnaderna för teknisk anpassning ska fördelas vid anslutning till elnätet.

När det gäller kravet att standardreglerna ska baseras på objektiva, transparenta och icke-diskriminerande kriterier måste detta anses genomfört genom 4 kap. 1 § första stycket ellagen. Av den bestämmelsen följer att villkoren för anslutning ska vara objektiva och icke-diskriminerande. Av intresse i sammanhanget är även 4 kap. 9 a § ellagen, där det anges att en nättariff för anslutning till en ledning eller ett ledningsnät ska utformas så att nätkoncessionshavarens skäliga kostnader för anslutningen täcks. Anslutningspunktens geografiska läge och den avtalade effekten i anslutningspunkten ska särskilt beaktas.

Med hänsyn till de bestämmelser som redan finns om utformningen av villkor för anslutning och offentliggörande av principer för hur kostnaderna för teknisk anpassning ska fördelas måste kraven i fråga om standardregler anses genomförda i Sverige.

Heltäckande och nödvändig information

Kraven i punkten b i bilaga XII till energieffektiviseringsdirektivet svarar i huvudsak mot det som föreskrivs i artikel 16.5 första stycket i direktiv 2009/28/EG i fråga om anslutning av nya producenter av energi från förnybara energikällor. Med anledning av de kraven infördes bestämmelser om tidsplaner i 4 kap. 12 § ellagen. Bestämmelserna gäller för anslutning av produktionsanläggningar i allmänhet, alltså även högeffektiv kraftvärme.

När det gäller kravet på en heltäckande och detaljerad uppskattning av kostnaderna för anslutningen måste det anses genomfört genom 4 kap. 11 § ellagen (jfr prop. 2009/10:128 s. 58).

I punkten b anges emellertid också att anslutningsprocessen inte bör ta längre än 24 månader med beaktande av vad som är praktiskt möjligt och icke-diskriminerande. Något motsvarande krav finns inte i den svenska ellagstiftningen. Det föreslås därför i promemorian att det i 3 kap. 7 a § ellagen ska införas en bestämmelse att en nätkoncessionshavare som är skyldig att ansluta en anläggning ska genomföra anslutningen skyndsamt. Utgångspunkten bör vara att anslutningsskyldigheten, i linje med vad som anges i direktivet, ska fullgöras inte senare än två år från det att nätkoncessionshavaren har tagit emot en ansökan om anslutning. Det står dock klart att det i många fall, inte minst när det gäller anslutningen av större anläggningar till stam- och regionnäten, inte är möjligt att genomföra anslutningen inom två år. Det bör därför av bestämmelserna framgå att en längre tid är godtagbar när det är motiverat med hänsyn till anslutningens omfattning och tekniska utformning eller det annars finns särskilda skäl.

Standardiserade och förenklade rutiner

Det finns i dag i Sverige inte något uttryckligt krav att nätföretagen ska tillhandahålla standardiserade och förenklade rutiner för anslutning av producenter av distribuerad högeffektiv kraftvärme som underlättar nätanslutningen. Det är därför motiverat med lagstiftning för att det inte ska råda någon tvekan om att Sverige har genomfört energieffektiviseringsdirektivet i denna del. I promemorian föreslås därför att det i ellagen ska föreskrivas att ett företag som bedriver nätverksamhet ska ha standardiserade rutiner för anslutning av elproduktionsanläggningar. Sådana rutiner ska, så långt det är möjligt och ändamålsenligt, säkerställa en snabb och enkel anslutning.

Som anmärkts ovan omfattar kravet på tidsplaner produktionsläggningar i allmänhet, alltså inte endast sådana som avses i de aktuella EU-direktiven. På motsvarande sätt framstår det som lämpligt att bestämmelsen om standardiserade och förenklade rutiner gäller för produktionsanläggningar i allmänhet.

15.6 Drifttjänster

15.6.1 Vissa utgångspunkter

I artikel 15.6 i energieffektiviseringsdirektivet finns bestämmelser om balanseringstjänster och andra drifttjänster. Kraven i punkten syftar till att säkerställa att producenter av högeffektiv kraftvärme kan erbjuda nätföretagen sådana tjänster.

Balanseringstjänster är nödvändiga för att nätföretagen ska kunna upprätthålla balansen mellan inmatning och utmatning, vilket är en förutsättning för en välfungerande nät drift. I Sverige ansvarar Svenska kraftnät för att balansen upprätthålls mellan produktion och förbrukning av el. En beskrivning av hur detta går till finns i avsnitt 15.6.2. Även andra nätföretag än Svenska kraftnät kan vara i behov av drifttjänster från elproducenter. De frågorna behandlas i avsnitt 15.6.3.

Drifttjänster kan tillhandahållas av andra än elproducenter. Syftet med artikel 15.6 i energieffektiviseringsdirektivet är dock att göra det möjligt för en viss grupp av elproducenter att erbjuda nätföretagen tjänster. Frågan är då vilka åtgärder som är motiverade i Sverige för att säkerställa detta.

Verksamhet som består av tillhandahållande eller drift av fasta publika nät i samband med produktion, transport eller distribution av gas, värme, el eller dricksvatten eller leverans av gas, värme eller dricksvatten till sådana nät omfattas av lagen om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster. Svenska kraftnät, som är en statlig förvaltningsmyndighet, och övriga nätföretag är upphandlande enheter enligt den lagen (se 1 kap. 4 § och 2 kap. 20 och 21 §§ LUF). Som noterats i avsnitt 15.2.6 finns det emellertid i 1 kap. 21 § LUF ett särskilt undantag för leveranser av energi till nätföretag. Den lagstiftningen är således inte tillämplig när det gäller drifttjänster som innebär att nätföretagen köper el för driften av nätet.

I artikel 15.8 i energieffektiviseringsdirektivet finns bestämmelser som tar sikte på en annan kategori av tjänsteleverantörer, nämligen sådana som tillhandahåller efterfrågeflexibilitet (se avsnitt 15.7).

15.6.2 Balanseringstjänster

Förslag: Den systemansvariga myndigheten ska inte få ställa upp krav som utesluter elproducenter från att tillhandahålla tjänster med anknytning till det övergripande systemansvaret endast med hänvisning till kraftslag. Myndigheten ska anskaffa sådana tjänster från elproducenter på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

En balansansvarig, som använder någon annans produktionskapacitet för att fullgöra sina åtaganden enligt balansavtalet, ska inte få ställa upp villkor som utesluter elproducenter från att tillhandahålla sådan kapacitet endast med hänvisning till kraftslag. Den balansansvarige ska anskaffa kapacitet på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

Skälen för förslaget

Den systemansvariga myndigheten

Det är nödvändigt att kontinuerligt hålla balans mellan produktion och förbrukning i ett kraftsystem. Ett mått på hur väl balansen i elsystemet hålls är frekvensen. Inmatning och uttag är i balans när frekvensen är stabil. Frekvensen ska hållas nära 50,0 Hz.

Enligt 8 kap. 1 § ellagen ska regeringen utse en systemansvarig myndighet, som har det övergripande ansvaret för att elektriska anläggningar samverkar driftsäkert så att balans inom hela eller delar av landet kortsiktigt upprätthålls mellan produktion och förbrukning av el. Svenska kraftnät är systemansvarig myndighet. Den systemansvariga myndigheten är i formell mening inte identisk med den aktör som i energieffektiviseringsdirektivet benämns systemansvarig för överföringssystemet, dvs. stamnätsföretaget (se avsnitt 15.1). Svenska kraftnät innehar emellertid båda rollerna, och i praktiken är det övergripande systemansvaret en integrerad del i stamnätsverksamheten.

Svenska kraftnät säkerställer att balansen hålls genom att handla med balanskraft genom primär- och sekundärreglering. Primärregleringen avser systemets förmåga att svara på plötsliga last- eller produktionsvariationer. Med sekundärreglering kan balansen i det nationella elsystemet grovt ställas in för att åstadkomma reglerutrymme för primärreglering. Sekundärregleringen syftar också till att återställa frekvensen till 50,0 Hz, se till att det integrerade tidsfelet inte blir för stort samt ersätta utnyttjad primärreserv.

Balansansvariga

Det är Svenska kraftnäts ansvar att se till att det hela tiden råder elbalans i Sverige. Svenska kraftnät har emellertid inte ansvaret för att det finns tillräckligt med produktion för att möta förbrukningen i landet. Det ansvaret vilar i stället på de företag som är balansansvariga.

Med balansansvar avses enligt 8 kap. 4 § första stycket ellagen att någon åtar sig ett ekonomiskt ansvar för att det nationella elsystemet tillförs lika mycket el som tas ut i de uttagpunkter för vilka man ansvarar. I syfte att tillförsäkra att det alltid finns en balansansvarig för alla elleveranser föreskrivs också att en elleverantör endast får leverera el i uttagpunkter där någon åtagit sig balansansvaret. Av 8 kap. 4 § första stycket ellagen framgår vidare att ett åtagande om balansansvar ska göras genom ett avtal med den systemansvariga myndigheten. Den balansansvarige är i de flesta fall en elleverantör. Det finns dock även företag som specialiserat sig på att sköta balansansvaret.

De balansansvariga har ansvar för att på timbasis skapa balans mellan sin tillförsel och förbrukning genom att planera produktionen, om sådan finns, eller genom att köpa och sälja el genom handel med andra balansansvariga och på elbörsen. Balansavvikelser regleras ekonomiskt i efterhand genom balansavräkningen. Eftersom det är ekonomiskt ofördelaktigt att inte vara i balans ligger det i de balansansvarigas intresse att nätet tillförs lika mycket el som kunderna förväntas förbruka.

I det avtal som tecknas mellan Svenska kraftnät och de balansansvariga företagen åtar sig de balansansvariga att fullgöra sitt balansansvar, dvs. att planera för och affärsmässigt åstadkomma timbalans mellan tillförsel och uttag av el. I avtalet definieras balansansvar som balansansvarigas planeringsmässiga ansvar för att balans råder mellan tillförsel och avsättning av el i varje elområde, dels för egen produktion och förbrukning och dels för egna ingångna avtal om köp och försäljning av el.

Balansreglering

Inom Svenska kraftnät finns en balanstjänst, som sköter den fysiska balansregleringen för Sveriges del inom det nordiska kraftsystemet. Balanstjänsten utgör således det nödvändiga ledet mellan den timvisa balanseringen som de balansansvariga företagen utför och den fysiska balanseringen av produktion och förbrukning som ständigt måste ske. Fysisk balans innebär att inmatad och uttagen el väger jämt. För att sköta detta tar Svenska kraftnät regleringstjänster i anspråk, vilka mot ersättning erbjuds av aktörer som disponerar lämpliga anläggningar.

Den balansansvarige kan handla med el för att uppnå fysisk balans fram till alldeles före varje leveranstimme. Med leveranstimme avses den timme då en i avtal bestämd fysisk leverans av energi sker. Handeln kan ske direkt med en annan aktör, på spotmarknaden eller på justeringsmarknaden. Handeln på spotmarknaden avser det följande dygnet, medan handeln på justeringsmarknaden är s.k. intra-day-handel.

Med ledning av handeln på spotmarknaden, som bedrivs på elbörsen Nord Pool Spot, kan aktörerna på elmarknaden göra sina produktionsplaner för nästa dygn och lämna information om produktionsplaner och handel till Svenska kraftnät. Planerna och handeln ska motsvara de balansansvarigas förbrukningsprognos. Planerna utgör underlag för Svenska kraftnät att planera driften av det nationella elsystemet.

Energi som utbyts med Svenska kraftnät före eller under leveranstimmen – dels för upp- och nedreglering i syfte att återställa den

momentana balansen, dels för att avlasta flaskhalsar – kallas för reglerkraft. En balansansvarig med reglerobjekt, som utgörs av produktions- eller förbrukningsanläggningar, kan delta på reglerkraftmarknaden genom att lämna upp- eller nedregleringsbud per timme till den nordiska reglerlistan eller genom att hålla anläggningar tillgängliga som reserver för ansträngda systemdriftssituationer.

Leveranstimmen

När leveranstimmen börjar, tar Svenska kraftnät över ansvaret för balanshanteringen. Trots noggranna prognoser och planer som de balansansvariga lämnar uppstår obalanser under leveranstimmen. Mindre obalanser finjusteras genom att produktionen i ett antal kraftverk automatiskt ökas eller minskas (primärreglering). I ett avtal om driften av det sammankopplade nordiska kraftsystemet anges hur stor reglereffekt som varje land ska ha i beredskap för denna automatiska reglering.

Utöver primärregleringen tar Svenska kraftnät löpande emot anbud på volym (effekt i MW) och pris (kr/MWh) från sådana balansansvariga som är beredda att inom tio minuter öka eller minska den produktion eller förbrukning som de har balansansvar för (sekundärreglering).

Kostnaderna för att reglera och hålla balansen i systemet prissätts för varje leveranstimme. Kostnaden för varje balansansvarigs obalans beräknas sedan i balansavräkningen, som Svenska kraftnät ansvarar för.

Prissättningen

Svenska kraftnät och de aktörer som har motsvarande funktion i Danmark, Finland och Norge övervakar tillsammans balansen i hela det nordiska elsystemet. Svenska kraftnät arrangerar anbuderna för balansreglering i prisordning och bildar tillsammans med de övriga nordiska systemansvariga en ”trappa” (merit order) för varje leveranstimme. När det sedan krävs åtgärder för att justera elbalansen, aktiverar balanstjänsten det mest fördelaktiga budet.

Prissättningen är olika för primär- och sekundärreglering. Priset för sekundärreglering bestäms av det högst antagna budet vid uppregering, då Svenska kraftnät köper el, eller det lägsta vid nedreglering, då Svenska kraftnät säljer el. Regleringspriset gäller som pris för alla de bud som har valts ut för att reglera balansen. Primärreglering kan erbjudas Svenska kraftnät genom bud under handel som äger rum under de två dagar som föregår driftdygnet.

Närmare om förutsättningarna för olika kraftslag

Förutsättningarna för att delta i handeln reglerkraftmarknaden regleras i balansavtalet. Svenska kraftnät har även meddelat föreskrifter om driftsäkerhetsteknisk utformning av produktionsanläggningar (SvKFS 2005:2).

Som redan nämnts indelas produktionen i reglerobjekt. Ett reglerobjekt kan bestå av en enda anläggning eller av flera anläggningar med liknande egenskaper. Det finns reglerobjekt för varje kraftslag: vindkraft, vattenkraft, kärnkraft, gasturbin- och dieselmotorkraft och övrig värmekraft. Beroende på storlek tas hänsyn till elnätets utformning vid etableringen. De reglerobjekt som används för frekvensregleringen ska vara

realtidsmätta. Produktionsanläggningar som ingår i den automatiska frekvensregleringen ska ingå i egna reglerobjekt. Även sådan produktion som inte ingår i reglerkraftmarknaden tillhör reglerobjekt och ingår i Svenska kraftnäts kapacitetsberäkningar. De balansansvariga är skyldiga att rapportera produktionsplaner för alla typer av produktionsanläggningar.

Den balansansvarige lämnar bud för upp- eller nedreglering per reglerobjekt. Ett sådant bud ska omfatta reglering om minst 5 MW i elområde Malmö (SE4) och minst 10 MW i övriga Sverige (SE1–SE3). Vid budgivningen ska den balansansvarige ange aktiveringstid och regleringstid. Vid sekundärregleringen krävs att aktiveringstiden är 5–10 minuter. Det inträffar också att Svenska kraftnät bedömer att reglermarknadens kapacitet inte räcker till för att eliminera riskabla driftsituationer. I ett sådant fall kan reglerobjekt med längre aktiveringstid behöva tas i bruk vid sidan av den normala reglermarknadens prioriteringsordning.

I balansavräkningen avräknas produktionsbalanskraften per elområde som uppmätt produktion minus planerad produktion. Balanskraften beräknas således aggregerat per elområde oavsett kraftslag genom att Svenska kraftnät summerar mätvärden och produktionsplaner för den balansansvarige.

Behovet av lagstiftning

Sverige är enligt artikel 15.6 i energieffektiviseringsdirektivet skyldigt att vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att producenter av högeffektiv kraftvärme kan erbjuda balanseringstjänster. Sådana tjänster ska ingå som en del av en anbudsprocess för tjänster som är transparent, icke-diskriminerande och öppen för granskning.

Marknaden för balanseringstjänster är i Sverige genom indelningen i reglerobjekt organiserad på ett sådant sätt att inget kraftslag missgynnas med hänsyn till insatsenergin. I stället är det de tekniska förutsättningarna för reglering som är avgörande för deltagande i reglermarknaden. Högeffektiv kraftvärme behandlas efter samma kriterier som gäller all annan produktion. Producenten kan under normala konkurrensförhållanden erbjuda de balansansvariga balanserings- eller andra systemtjänster oberoende av kraftslag.

För att Sverige ska anses ha genomfört energieffektiviseringsdirektivet i denna del kan det dock inte anses vara tillräckligt att förhållandena i praktiken lever upp till direktivets krav. Det bör därför vidtas lagstiftningsåtgärder som säkerställer att producenter av högeffektiv kraftvärme kan erbjuda balanseringstjänster. Som redan antytts gäller upphandlingslagstiftningen inte när Svenska kraftnät köper el för driften av nätet (se avsnitt 15.2.6 och 15.6.1). När det gäller de balansansvariga finns det anledning att anta att ett flertal aktörer inte omfattas av upphandlingslagstiftningen.

Utformningen av lagbestämmelser

När det gäller utformningen av lagbestämmelser kan till en början konstateras att det inte finns skäl att endast behandla högeffektiv kraftvärme. En bestämmelse bör i stället syfta till att säkerställa lika

villkor, så långt det är möjligt med beaktande av de tekniska förutsättningarna, för alla elproducenter oavsett kraftslag.

Som framgått ovan kan en elproducent medverka på balansmarknaden antingen i egenskap av balansansvarig eller genom att sälja el till en sådan. Producentens motpart kan således vara såväl den systemansvariga myndigheten som ett privat företag. Kraven i artikel 15.6 i energieffektiviseringsdirektivet avser möjligheten för vissa elproducenter att erbjuda nätföretagen tjänster. Det betyder dock inte att genomförandet i Sverige uteslutande måste ta sikte på nätföretagens skyldigheter. Frågan är i stället vilka krav som bör ställas på balansmarknadens samtliga aktörer.

En balansansvarig har träffat ett balansavtal med Svenska kraftnät. I 8 kap. 4 a § första stycket ellagen anges att villkoren i balansavtalen ska vara objektiva och icke-diskriminerande. Detta kan anses vara tillräckligt för att i huvudsak säkerställa att elproducenter som själva ingår balansavtal med Svenska kraftnät får tillträde till marknaden på ett sådant sätt som anges i artikel 15.6 i energieffektiviseringsdirektivet. En ny bestämmelse bör därför främst ta sikte på elproducenter som inte själva är balansansvariga.

Som redan antytts måste hänsyn tas till att olika kraftslag har varierande tekniska förutsättningar för att tillhandahålla balanseringstjänster. Av artikel 15.6 i energieffektiviseringsdirektivet framgår att hänsyn måste tas till vad som är tekniskt och ekonomiskt genomförbart med tanke på driftsättet för den högeffektiva kraftvärmeanläggningen. Förslaget i promemorian tar mot denna bakgrund sikte på villkor som kan utesluta elproducenter från att tillhandahålla tjänster *endast* med hänvisning till kraftslag. Det betyder att det även i fortsättningen ska vara möjligt att ställa upp krav exempelvis på att elproduktionen ska gå att planera. Ett krav på förutsebarhet gör det svårare för bl.a. vindkraftsproducenter att tillhandahålla tjänster. Ett sådant villkor måste dock vara tillåtet om det är sakligt motiverat.

När det gäller den systemansvariga myndigheten bör en bestämmelse säkerställa att myndigheten inte vidtar åtgärder som utesluter elproducenter från att tillhandahålla tjänster med anknytning till det övergripande systemansvaret endast med hänvisning till kraftslag. Det bör också anges att myndigheten, när den själv anskaffar sådana tjänster från elproducenter, ska göra det på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

Det bör vidare föreskrivas att sådana balansansvariga som använder någon annans produktionskapacitet för att fullgöra sina åtaganden enligt balansavtalet inte får ställa upp villkor som utesluter elproducenter från att tillhandahålla sådan kapacitet endast med hänvisning till kraftslag. I likhet med den systemansvariga myndigheten ska den balansansvarige anskaffa kapacitet på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

15.6.3 Andra drifttjänster

Förslag: Den som har nätkoncession ska inte få ställa upp villkor som utesluter elproducenter från att tillhandahålla el som är avsedd att täcka nätförluster eller behövs för driften av ledningsnätet endast med hänvisning till kraftslag. Nätkoncessionshavaren ska anskaffa den el som är avsedd för sådana ändamål på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

Skälen för förslaget

Marknaden för andra drifttjänster än balanseringstjänster

I avsnitt 15.6.2 har de tjänster som tar sikte på balanseringen av det nationella elnätet inom ramen för det övergripande systemansvaret behandlats. Kraven i artikel 15.6 gäller emellertid även andra drifttjänster. Ett nätföretag kan även utanför balansmarknaden ha anledning att utnyttja tjänster som tillhandahålls av en elproducent för att underlätta driften av elnätet, t.ex. för att säkerställa spänningsstabilitet. Ett nätföretag kan träffa avtal med en elproducent, som åtar sig att hålla reservkapacitet tillgänglig. Sådan reservkapacitet kan i dag utgöras av exempelvis gasturbiner eller reservkraftsdiesel.

Behovet av lagstiftning

I 3 kap. 1 a § ellagen finns grundläggande bestämmelser om åtskillnad mellan nätverksamhet å ena sidan och produktion av och handel med el å den andra. Ett nätföretag får inte bedriva produktion av eller handel med el. Trots förbudet får dock produktion av el bedrivas tillsammans med nätverksamheten, om produktionen uteslutande är avsedd att täcka nätförluster eller sker tillfälligt i syfte att ersätta utebliven el vid elavbrott. I 3 kap. 16 § ellagen anges vidare att den som har nätkoncession ska anskaffa den el som är avsedd att täcka nätförluster på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt. Den bestämmelsen har tillkommit med hänvisning bl.a. till att upphandlingslagstiftningen innehåller undantag när det gäller el för driften av nätet (se prop. 2004/05:62 s. 70).

Att ett nätföretag anskaffar el för att täcka nätförluster är således inte att betrakta som handel med el. Förbudet mot handel med el hindrar inte heller att ett nätföretag träffar avtal om andra drifttjänster med elproducenter. Frågan är snarare i vilken utsträckning sådana avtal kan anses innebära att nätföretaget anskaffar el.

Enligt 1 § lagen (2003:436) om effektreserv ska Svenska kraftnät skapa en effektreserv bl.a. genom att ingå avtal med elproducenter om att ställa ytterligare produktionskapacitet till förfogande. I det sammanhanget sker upphandlingen i enlighet med lagen om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster. Att ingå avtal om reservkapacitet likställs i detta sammanhang inte med att träffa sådana avtal om leveranser av energi som är undantagna från lagens tillämpning enligt 1 kap. 21 § 2 LUF. Även andra drifttjänster kan omfattas av bestämmelserna i den redan gällande upphandlingslagstiftningen. Som antytts i avsnitt 15.2.8 är den lagstiftningen

tillämplig även när nätföretag som inte är myndigheter anskaffar tjänster knutna till driften av elnätet.

I den utsträckning som lagen om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster är tillämplig finns inget uttalat behov av genomförandeåtgärder i fråga om de aktuella drifttjänsterna. Det kan dock i praktiken ibland visa sig svårt att dra en tydlig linje mellan vad som är leveranser av el respektive exempelvis tillhandahållande av reservkapacitet. För att det inte ska råda tvivel om att Sverige har genomfört direktivet i fråga om drifttjänster bör det därför införas en lagreglering som tar sikte på det fallet att ett nätföretag anskaffar el som behövs för driften av ledningsnätet.

Utformningen av en bestämmelse

Inte heller när det gäller drifttjänster som tillhandahålls utanför balansmarknaden finns skäl att endast behandla högeffektiv kraftvärme. Regleringen bör få en utformning som i stora drag svarar mot det förslag som redovisas i avsnitt 15.6.2 i fråga om balanseringstjänster. De nödvändiga bestämmelserna kan införas genom ändringar i 3 kap. 16 § ellagen. I promemorian föreslås mot denna bakgrund dels att den som har nätkoncession inte ska få ställa upp villkor som utesluter elproducenter från att tillhandahålla el som är avsedd att täcka nätförluster eller behövs för driften av ledningsnätet endast med hänvisning till kraftslag, dels att nätkoncessionshavaren ska anskaffa den el som är avsedd för sådana ändamål på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

15.7 Efterfrågesidan

15.7.1 Resurser på efterfrågesidan

Vad är resurser på efterfrågesidan?

Resurser på efterfrågesidan utgörs av de möjligheter som finns att utnyttja näten på ett mer effektivt sätt genom en anpassning av energianvändningen.

I energieffektiviseringsdirektivet nämns särskilt laststyrning (demand response) som ett exempel på en resurs på efterfrågesidan. Laststyrning innebär i detta sammanhang att en slutförbrukare ändrar sin elanvändning till följd av marknadssignaler eller mot särskild ersättning. Marknadssignaler kan utgöras exempelvis av förändringar i elpriset över tiden. En slutförbrukare kan vidare åta sig att minska sin elförbrukning mot ersättning, antingen ensam eller genom en aggregator. I Sverige används även termen ”efterfrågefleksibilitet” som en motsvarighet till det engelska uttrycket ”demand response”. I det följande kommer termen efterfrågefleksibilitet att användas i större utsträckning än laststyrning med hänsyn till att den har bedömts svara bättre mot det faktiska språkbruket i Sverige.

Det finns även andra resurser på efterfrågesidan än efterfrågefleksibilitet. Hit hör småskalig elproduktion för eget bruk och åtgärder som syftar till att öka energieffektiviteten hos slutförbrukaren.

Efterfrågeflexibilitet och energieffektivisering

Efterfrågeflexibilitet kan bidra till ett mer effektivt utnyttjande av elnäten, t.ex. genom att minska förbrukningen när belastningen är stor eller att underlätta balanseringen av sådan förnybar elproduktion som är svårt att planera i förväg, såsom vindkraft.

I skälen till energieffektiviseringsdirektivet anförs bl.a. följande när det gäller laststyrning (skäl 44).

”Laststyrning är ett viktigt verktyg för att förbättra energieffektiviteten, eftersom den gör att användare eller tredje parter som de utnämnt ges betydligt större möjligheter att göra något åt sin användning och faktureringsinformation och därmed tillhandahåller en mekanism för minskad eller omlagd användning, som leder till energibesparingar såväl för slutanvändaren som vid produktionen, överföringen och distributionen av energi tack vare bättre utnyttjande av nät och produktionsanläggningar.”

Leverantörer av laststyrning

En sådan leverantör av laststyrning som avses i artikel 15.8 i energieffektiviseringsdirektivet kan vara en kund som i ett avtal har godkänt att ett nätföretag kan använda kundens last för t.ex. balanseringsändamål. Leverantören kan, med hänsyn tagen till behov och spänningsnivå, vara en enskild kund, t.ex. en villaägare eller innehavaren av en industrianläggning, men även ett kollektiv av kunder med en aggregator som mellanhand. Med aggregator avses i energieffektiviseringsdirektivet en tjänsteleverantör på efterfrågesidan som lägger samman kortvariga användarlaster för att sälja eller auktionera ut dem på organiserade energimarknader (artikel 2.45).

15.7.2 Icke-diskriminerande behandling av efterfrågeflexibilitet

Förslag: Ett företag som bedriver nätverksamhet ska inte få ställa upp tekniska krav eller andra villkor som försvårar tillhandahållandet av tjänster i form av ändrad elförbrukning, om inte villkoret är motiverat med hänsyn till en säker, tillförlitlig och effektiv drift av ledningsnätet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om vilka tekniska villkor som får ställas upp av nätföretagen när det gäller sådana tjänster.

Skälen för förslaget

Direktivets krav

I artikel 15.8 andra stycket i energieffektiviseringsdirektivet anges att medlemsstaterna, med förbehåll för tekniska begränsningar som är förenade med nätförvaltningen, ska se till att systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem, genom

att uppfylla kraven för balanserings- och tilläggstjänster, behandlar leverantörer av laststyrning, inbegripet aggregatorer, på ett icke-diskriminerande sätt på grundval av deras tekniska resurser.

Behovet av genomförandeåtgärder

Som antytts i avsnitt 15.2.8 kan kraven i artikel 15.8 andra stycket i energieffektiviseringsdirektivet i viss utsträckning anses genomförda genom lagen om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster. Nätföretagen är enligt den lagen skyldiga att vid upphandlingar behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt (1 kap. 24 § LUF).

Kraven i artikel 15.8 andra stycket i energieffektiviseringsdirektivet får dock anses omfatta även andra frågor än nätföretagens upphandling av tjänster. Det finns ingen lagstiftning i Sverige som uttryckligen säkerställer att nätföretagen utformar systemen för balansering av näten på ett sätt som tillåter leverantörer av laststyrning att erbjuda tjänster. Det finns därför ett visst lagstiftningsbehov.

Utformningen av en bestämmelse

I direktivet finns ingen definition av leverantör av laststyrning. Med hänsyn till syftet med de aktuella kraven bör en sådan leverantör anses vara den som erbjuder tjänster i form av ändrad elförbrukning. Det har då ingen betydelse om leverantören handlar med sin egen eller någon annans förbrukning. Något ytterligare förtydligande kan därför inte anses nödvändigt för att även aggregatorer ska omfattas av den aktuella bestämmelsen.

För att leverantörer av laststyrning ska kunna medverka på den aktuella marknaden på ett meningsfullt sätt krävs att nätdriften lever upp till vissa krav på funktionalitet i fråga om exempelvis mätning. Nätföretagen bör därför inte kunna välja tekniska lösningar eller annars ställa upp villkor som försvårar tillhandahållandet av tjänster i form av ändrad elförbrukning. Undantag måste dock kunna göras om det är motiverat med hänsyn till en säker och tillförlitlig drift av ledningsnätet. Det görs ju också i direktivet förbehåll för tekniska begränsningar som är förenade med nätdriften. I promemorian föreslås att en bestämmelse om detta införs i 3 kap. ellagen.

Tekniska villkor

I nuläget saknas förutsättningar för att med säkerhet bedöma vilken roll efterfrågefleksibilitet kommer att spela på marknaden för systemtjänster i framtiden. Förutsättningarna kan förändras med hänsyn till bl.a. utvecklingen av smarta elnät. Det är därför inte lämpligt att i denna promemoria föreslå mer detaljerade föreskrifter om de tekniska villkoren för deltagande av efterfrågefleksibilitet på den aktuella marknaden. Sådana föreskrifter kan vidare antas vara av sådan karaktär att det är lämpligt att de meddelas i form av myndighetsföreskrifter.

Det kan visa sig vara motiverat att införa preciserade föreskrifter. Det bör därför finnas en möjlighet att i förordning eller myndighetsföreskrifter införa bestämmelser om vilka tekniska villkor

som får ställas upp av nätföretagen när det gäller efterfrågeflexibilitet. I promemorian föreslås därför att det införs ett bemyndigande till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela sådana föreskrifter.

16 Artikel 19 - Åtgärder för att överbrygga särskilda hinder för energieffektivitet

Bedömning: Resultatet av Boverkets och Statens energimyndighets uppdrag att analysera förekomsten av eventuella regleringsmässiga och icke-regleringsmässiga hinder för energieffektivisering, tas med i den nationella handlingsplanen för energieffektivitet.

Lämpliga åtgärder för att undanröja eventuella hinder bör utredas och vidtas om det mot bakgrund av resultaten från dessa analyser visar sig nödvändigt.

Direktivet

Av artikel 19.1 framgår att medlemsstaterna ska utvärdera och, om nödvändigt, vidta lämpliga åtgärder för att undanröja regleringsmässiga och icke-regleringsmässiga hinder för energieffektivisering, utan att det påverkar de grundläggande principerna om medlemsstaternas förmögenhetsrätt och hyreslagstiftning, särskilt när det gäller:

- a) uppdelningen av incitament mellan ägaren och hyresgästen till en byggnad eller mellan ägare, i syfte att säkerställa att parterna inte avskräcks från att göra effektivitetshöjande investeringar som de annars skulle ha gjort på grund av att de inte individuellt kommer att erhålla de fullständiga fördelarna, eller på grund av att det saknas regler för uppdelning av kostnader och fördelar mellan dem, inbegripet nationella regler och åtgärder som reglerar beslutsprocesser i andelsägd egendom,
- b) föreskrifter i lagar och andra författningar samt administrativ praxis, rörande offentliga inköp samt årsbudgetar och redovisning, i syfte att säkerställa att enskilda offentliga organ inte avskräcks från att göra investeringar som ska förbättra energieffektivitet och minimera förväntade livscykelkostnader och från att långsiktigt använda avtal om energiprestanda och avtal om andra externa finansieringsmekanismer.

Sådana åtgärder för att avlägsna hinder kan innefatta tillhandahållande av incitament, upphävande eller ändring av tillämpliga föreskrifter i lagar och andra författningar, antagande av riktlinjer och tolkningsmeddelanden eller förenkling av administrativa förfaranden. Åtgärderna kan kombineras med tillhandahållande av utbildning samt specifik information om och tekniskt stöd för energieffektivitet.

I punkten 2 sägs att den utvärdering av hinder och åtgärder som avses i punkt 1 ska anmälas till kommissionen i den första nationella handlingsplanen för energieffektivitet som avses i artikel 24.2. Kommissionen ska uppmuntra spridande av nationell bästa praxis i detta avseende.

Skälen för bedömningen

Direktivet ställer krav på medlemsstaterna att utvärdera och, om nödvändigt, vidta lämpliga åtgärder för att undanröja regleringsmässiga och icke-regleringsmässiga hinder för energieffektivisering, dels när det gäller uppdelningen av incitament mellan ägaren och hyresgästen till en byggnad eller mellan ägare, dels när det gäller regelverk och praxis rörande inlöp och ekonomistyrning i offentliga organ.

Mot bakgrund av bestämmelser i artikel 9.1 i energitjänstedirektivet²¹ genomförde Energieffektiviseringsutredningen den 19 augusti 2008 en brett upplagd hearing i syfte att inventera hinder i lagstiftning och rättstillämpning mot energieffektiviserande åtgärder. Företrädare för ett hundratal myndigheter, organisationer och företag bjöds in att medverka. Ungefär hälften av dessa, med en tämligen jämnt spridd representation mellan bostäder och service, industri- och transportsektorerna, deltog i hearingen. Vid hearingen identifierades inte några problem med gällande lagar och andra författningar som var av sådan art att de onödigtvis eller i oproportionerlig utsträckning hämmade eller begränsade åtgärder för förbättrad energieffektivitet.

Energieffektiviseringsutredningens analys av eventuella lagstiftningsmässiga hinder för energieffektivisering gjordes för närmare fem år sedan. Därtill hade den inte det specifika fokus som krävs enligt bestämmelserna i artikel 19.1 energieffektiviseringsdirektivet. Det finns således skäl att inventera och analysera, samt vid behov vidta lämpliga åtgärder för att undanröja, eventuella regleringsmässiga och/eller icke-regleringsmässiga hinder för energieffektivisering.

Regeringen har i regleringsbrevet för 2013 uppdragit åt Boverket och Statens energimyndighet att analysera eventuella hinder för energiprestandahöjande investeringar i befintliga byggnader som följer av uppdelningen av incitament mellan fastighetsägare och hyresgäster eller mellan ägare i andelsägd egendom. Myndigheterna ska även analysera eventuella hinder för energiprestandahöjande investeringar i nya byggnader som följer av uppdelningen av incitament mellan byggherrar och fastighetsägare om fastigheter byggs för förvaltning eller försäljning. Analyser ska göras för såväl flerfamiljshus som lokaler. Uppdraget ska rapporteras till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) senast den 31 december 2013.

Regeringen har den 5 maj 2013 uppdragit åt Statens energimyndighet att, i samråd med Ekonomistyrningsverket, Kammarkollegiet,

²¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/32/EG av den 5 april 2006 om effektiv slutanvändning av energi och om energitjänster och om upphävande av rådets direktiv 93/76/EG

Naturvårdsverket, Miljöstyrningsrådet och Sveriges Kommuner och Landsting i relevanta delar, samt efter samråd med Statskontoret och Boverket, inventera och analysera förekomsten av eventuella hinder för energieffektivisering i offentliga organ. Eventuella hinder till följd av föreskrifter i lagar och andra författningar samt administrativ praxis, rörande offentliga inköp samt årsbudgetar och redovisning ska analyseras särskilt. I uppdraget ingår att redovisa vilka insatser som vidtas idag för att motverka identifierade hinder. Uppdraget ska rapporteras till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) senast den 28 februari 2014.

Lämpliga åtgärder för att undanröja eventuella hinder utreds och vidtas om det visar sig nödvändigt mot bakgrund av nämnda analyser.

17 Artikel 20 - Finansiering

Bedömning: Direktivets krav förväntas att till viss del uppfyllas genom befintliga stödåtgärder.

Insatser för energieffektivisering prioriteras under perioden 2014-2020 inom ramen för strukturfonderna.

Energimyndigheten ges i uppdrag att utforma informationsinsatser som gör att banker och andra finansinstitut ökar sitt engagemang för ökad energienergieffektivisering.

Behov och eventuell utformning av ytterligare finansieringsmekanismer utreds vidare inom ramen för arbetet med en nationell renoveringsstrategi.

Direktivet

Enligt artikel 20.1 ska medlemsstaterna, utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, underlätta inrättandet av finansieringsmekanismer eller använda befintliga sådana för åtgärder för att förbättra energieffektiviteten i syfte att maximera fördelarna med flerdubbla finansieringsflöden.

Av punkt 4–7 framgår att medlemsstaterna får (i) inrätta en nationell energieffektivitetsfond, vars syfte ska vara att ge stöd till nationella energieffektivitetsinitiativ, (ii) tillåta att skyldigheterna enligt artikel 5.1 uppfylls genom årliga bidrag till den nationella energieffektivitetsfonden till ett belopp som motsvarar de investeringar som krävs för att uppfylla dessa skyldigheter, (iii) föreskriva att kvotpliktiga parter kan fullgöra sina skyldigheter enligt artikel 7.1 genom att årligen till den nationella energieffektivitetsfonden betala ett belopp som motsvarar de investeringar som krävs för att uppfylla dessa skyldigheter, samt (iv) utnyttja sina intäkter från årliga utsläppstilldelningar enligt beslut nr 406/2009/EG för utvecklingen av innovativa finansieringsmekanismer som ska förverkliga det mål som anges i artikel 5 om att förbättra energiprestandan i byggnader.

Punkterna 2 och 3 riktar sig till kommissionen.

Skälen för bedömningen

Direktivet ställer krav på medlemsstaterna att underlätta inrättandet av finansieringsmekanismer eller att använda befintliga sådana för åtgärder för att förbättra energieffektiviteten i syfte att maximera fördelarna med flerdubbla finansieringsflöden.

Det finns i dagsläget ett flertal finansieringsmekanismer som kan tillämpas av olika aktörer för att förbättra energieffektiviteten i olika delar av energisystemet. Den stora merparten av investeringarna bedöms tackas av lån eller eget kapital.

Staten bidrar på olika sätt med stöd som underlättar för olika aktörer att genomföra energieffektiviserande åtgärder. Som exempel kan nämnas det statliga stödet för energikartläggning som ger företag inom olika sektorer möjlighet att få bidrag till 50 procent av kostnaderna för en energikartläggning, maximalt 30 000 kronor per företag (se även avsnitt 10.1). Ett annat exempel är det statliga stödet till teknikupphandling och marknadsintroduktion av ny energieffektiv teknik i bostäder och lokaler, livsmedelsbutiker, tillverkningsindustri och transportsektorn. Det s.k. ROT-avdraget ger möjlighet för privatpersoner att få en skattereduktion på 50 procent av arbetskostnaden för reparation, underhåll, ombyggnad och tillbyggnad av en bostad (småhus, bostadsrätt och ägarlägenhet). Staten ger även stöd till installation av nätanslutna solcellssystem och solet-/solvärmehybridsystem. Stöd ges med maximalt 35 procent av investeringskostnaden med ett tak på 1,5 miljoner kronor per solcellssystem. För att ge ytterligare incitament till mikroproduktion av el från mindre produktionsanläggningar, t.ex. solcellssystem, utreds för närvarande ett system för nettodebitering av egenproducerad el. Som framgår av avsnitt 6 har regeringen, mot bakgrund av krav i artikel 4 i direktivet, uppdragit åt Boverket och Energimyndigheten att utarbeta ett förslag till nationell strategi för att få till stånd investeringar i renovering som ökar energiprestandan i det nationella beståndet av bostadshus och kommersiella byggnader. Inom ramen för detta uppdrag utreds behov och eventuell utformning av ytterligare finansieringsmekanismer.

Inom EU finns olika program som kan ge stöd till energieffektivisering. De flesta program ger endast stöd för forskning/utveckling/demonstration eller ett s.k. tekniskt stöd för att förbereda storskaliga investeringar. Programmen skiljer sig åt eftersom de ger stöd för olika typer av åtgärder, har olika krav på deltagande och villkor samt olika ansökningsförfaranden och beslutsinstanser. De nuvarande EU-programmen löper ut 2013, varefter en ny programperiod tar vid 2014-2020. Värt att notera är att insatser för energieffektivisering kommer att prioriteras inom ramen för strukturfonderna.

Som behandlas i avsnitt 10 om främjande genom användarupplýsning, information och utbildning främjar staten på olika sätt tillhandahållande av information om energieffektivisering för hushåll, offentliga aktörer, industriföretag m.fl., exempelvis via Energimyndighetens webbplatser, myndighetens olika nätverk av marknadsaktörer, offentliga aktörer och de kommunala energi- och klimatrådgivarna. Däremot finns idag ingen information eller andra insatser riktade specifikt till banker och finansinstitut. Eftersom denna målgrupp är viktig och särskilt pekats ut bör Energimyndigheten ges i uppdrag att utforma informationsinsatser

som gör att banker och andra finansinstitut ökar sitt engagemang för ökad energienergieffektivisering.

Punkterna 4-6 inbegriper ingen skyldighet utan en möjlighet för medlemsstaterna att inrätta en nationell energieffektiviseringsfond samt att tillåta att skyldigheter enligt artikel 5.1 och artikel 7.1 fullgörs genom årliga bidrag till den nationella energieffektivitetsfonden. Den svenska energieffektiviseringspolitiken bör inte finansieras genom fonder, utan genom statsbudgeten som fastställs i behandlingen av de årliga budgetpropositionerna. Därutöver föreslås det i avsnitt 7.1 om renovering av statligt ägda byggnader att Sverige i enlighet med den möjlighet som ges i artikel 5.6 ska tillämpa en alternativ strategi för att uppfylla skyldigheterna enligt artikel 5.1. På motsvarande sätt har Energimyndigheten (ER 2013:04) föreslagit att Sverige ska tillämpa alternativa styrmedel enligt artikel 7.9 för att uppfylla skyldigheter enligt artikel 7.1.

Punkten 7 inbegriper ingen skyldighet utan en möjlighet för medlemsstaterna att utnyttja sina intäkter från årliga utsläppstilldelningar enligt beslut nr 406/2009/EG för utvecklingen av innovativa finansieringsmekanismer som ska förverkliga det mål som anges i artikel 5 om att förbättra energiprestandan i byggnader. Som framgår av avsnitt 7.1 om renovering av statligt ägda byggnader bedöms de åtgärder som behövs för att nå det energisparkrav som följer av artikel 5 vara självfinansierande alternativt finansieras genom höjda lokalhyror.

18 Artikel 24 - Rapportering

Bedömning: Den årliga rapportering som ska ske enligt direktivet kan i huvudsak baseras på tillgänglig statistik, medan framförallt rapporteringen av de nationella handlingsplanerna kan komma att kräva nya uppföljnings- och rapporteringssystem. Energimyndigheten bör få samordnande ansvar för dessa system. Boverket får ansvar för uppföljning av förändringar av energiprestanda i byggnader som ägs av statliga myndigheter.

Direktivet

Av artikel 24.1 framgår att medlemsstaterna senast den 30 april varje år från och med 2013 ska rapportera om framstegen när det gäller att nå de nationella energieffektivitetsmålen, i enlighet med del 1 i bilaga XIV. Rapporten får ingå i de nationella reformprogram som avses i rådets rekommendation 2010/410/EU av den 13 juli 2010 om allmänna riktlinjer för medlemsstaternas och unionens ekonomiska politik.²²

I artikel 24.2 anges att medlemsstaterna senast den 30 april 2014, och vart tredje år därefter, ska lämna in nationella handlingsplaner för energieffektivitet. De nationella handlingsplanerna för energieffektivitet ska omfatta betydande åtgärder för att förbättra energieffektiviteten och

²² EUT L 191, 23.7.2010, s. 28.

förväntade och/eller uppnådda energibesparingar, inklusive sådana vid leverans, överföring och distribution av energi, och slutanvändning av energi i syfte att uppnå de nationella energieffektivitetsmål som avses i artikel 3.1. De nationella handlingsplanerna för energieffektivitet ska kompletteras med uppdaterade uppskattningar av den förväntade totala primärenergianvändningen 2020, samt en uppskattning av nivån på primärenergianvändningen i de sektorer som anges i del 1 i bilaga XIV.

Enligt artikel 24.6 ska medlemsstaterna, före den 30 april varje år, till kommissionen lämna statistik över nationell el- och värmeproduktion från hög- och lågeffektiv kraftvärme, i enlighet med den metod som anges i bilaga I, i förhållande till den totala värme- och elproduktionen. De ska också lämna årsstatistik för värme- och elproduktion från kraftvärme samt bränslen för kraftvärme, och för fjärrvärme- och fjärrkylproduktionen och fjärrvärme- och fjärrkylkapaciteten, i förhållande till den totala värme- och elproduktionen och värme- och elkapaciteten. Medlemsstaterna ska lämna statistik om primärenergiebesparingar som uppnåtts genom användning av kraftvärme i enlighet med den metod som anges i bilaga II.

Punkterna 3-5 och 7-11 riktar sig till kommissionen.

Skälen för bedömningen

Direktivet ställer krav på medlemsstaterna att med olika intervall rapportera framsteg när det gäller att nå de nationella energieffektivitetsmålen, betydande åtgärder för att förbättra energieffektiviteten samt statistik över nationell el- och värmeproduktion från hög- och lågeffektiv kraftvärme.

Som framgår av bilaga XIV, del 1, innebär den årliga rapporteringen enligt artikel 24.1 i huvudsak rapportering av ett antal indikatorer som grund för uppföljning av framstegen mot det nationella vägledande energieffektivitetsmålet. Dessa uppgifter finns tillgängliga i befintlig energi- och ekonomisk statistik. Den första årsrapporten ska även innehålla beräkningar av absolut nivå av den primära och den slutliga energianvändningen år 2020 vid måluppfyllelse. Sveriges första årsrapport enligt artikel 24.1 har överlämnats till kommissionen. Den andra årsrapporten och rapporterna därefter ska även innefatta uppdateringar av viktiga lagstiftningsområden, samt uppgifter om utvecklingen av energiprestanda i byggnader som ägs av statliga myndigheter. Det kan komma att krävas nya nationella uppföljnings- och rapporteringssystem för att samla in dessa uppgifter. Boverket, som ansvarar för det nationella energideklarationsregistret, bör få ansvar för ett sådant system. Om möjligt bör dock samordning ske med statliga myndigheters rapportering av energieffektiva åtgärder, vilken sker till Energimyndigheten, och statliga myndigheters rapportering kring miljöledning, vilken sker till Naturvårdsverket.

Den årliga rapporteringen av statistik över nationell el- och värmeproduktion från hög- och lågeffektiv kraftvärme i enlighet med artikel 24.6 ska ske från och med april 2015. Den motsvarar i hög grad den rapportering som idag sker enligt direktiv 2004/8/EG om främjande av högeffektiv kraftvärme, för vilken Energimyndigheten ansvarar.

Som framgår av bilaga XIV, del 2, ska de nationella handlingsplanerna innehålla omfattande information om såväl mål och strategier för energieffektivisering som uppskattningar av besparingar/effektivisering av både primär och slutlig energianvändning. Därtill ska rapporterna innehålla specifik information som rör genomförandet av energieffektiviseringsdirektivet. Den första och andra nationella handlingsplanen, vilka ska rapporteras i april 2014 respektive april 2017, ska även innehålla bedömningar av måluppfyllelse i enlighet med artikel 4.1 i energitjänstedirektivet (2006/32/EG). Det kan komma att krävas nya nationella uppföljnings- och rapporteringssystem för att samla in de uppgifter som ska rapporteras i de nationella handlingsplanerna. Energimyndigheten bör få ett samordnande ansvar för dessa system. Regeringen har i regleringsbrevet för 2013 gällande Energimyndigheten uppdragit åt myndigheten att ta fram underlag för 2014 års nationella handlingsplan för energieffektivisering.

19 Övriga artiklar

I detta avsnitt följer en kortfattad genomgång av de artiklar i direktivet som inte har berörts särskilt i avsnitten ovan.

I [artikel 13](#) anges att medlemsstaterna ska fastställa bestämmelser om sanktioner som ska tillämpas vid överträdelser av de nationella bestämmelser som ska antas i enlighet med artiklarna 7-11 och 18.3, och vidta nödvändiga åtgärder för att se till att de tillämpas. De föreskrivna sanktionerna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande. Medlemsstaterna ska anmäla dessa bestämmelser till kommissionen senast den 5 juni 2014 och utan dröjsmål till kommissionen anmäla eventuella senare ändringar som påverkar dem. Bedömningar och förslag till bestämmelser om sanktioner har presenteras i samband med förslag till bestämmelser kring genomförande av artiklarna 7-11 och 18.3.

Enligt [artikel 21](#) ska de omvandlingsfaktorer som anges i bilaga IV gälla vid jämförelse av energibesparingar och omvandling till en jämförbar enhet, om inte användning av andra omvandlingsfaktorer kan motiveras. Mot bakgrund av förslagen och bedömningarna som presenteras i denna promemoria om hur direktivet ska genomföras i Sverige kommer inte artikel 21 att i dagsläget föranleda några särskilda lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder. I den mån det finns eller kommer att finnas behov, exempelvis i de lagar som föreslås eller förordningar som aviseras, kommer omvandlingsfaktorerna enligt bilaga IV eller andra motiverade omvandlingsfaktorer att finnas med.

[Artikel 22 och 23](#) innehåller bestämmelser om delegerade akter och om utövande av delegering. Dessa riktar sig huvudsakligen till kommissionen, men även till Europaparlamentet och rådet.

[Artikel 25](#) riktar sig till kommissionen och innehåller bestämmelser om att kommissionen ska inrätta en webbplats för att främja det praktiska nationella, regionala och lokala arbetet för att genomföra direktivet.

Artikel 26 riktar sig till kommissionen och preciserar att kommissionen ska biträdas av en kommitté.

Artikel 27 innehåller bestämmelser om ändringar av direktiv 2009/125/EG och direktiv 2010/30/EU, samt om upphävanden av direktiv 2006/32/EG och direktiv 2004/8/EG. Mot bakgrund av bedömningarna som presenteras i denna promemoria om hur artikel 6 i direktivet ska genomföras i Sverige kommer artikel 27 inte att föranleda några särskilda lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder.

Artikel 28 innehåller bestämmelser om införlivande. Här anges att medlemsstaterna senast den 5 juni 2014 ska sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv. Vidare anges att, trots vad som sägs i första stycket, ska medlemsstaterna sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa artiklarna 4, 5.1 första stycket, 5.5, 5.6, 7.9 sista stycket, 14.6, 19.2, 24.1 och 24.2 samt punkt 4 i bilaga V senast de datum som där anges. Med undantag för genomförande av artikel 7 redovisas i denna promemoria förslag till lagar samt bedömningar i övrigt beträffande hur direktivets bestämmelser ska genomföras i Sverige. Förslag till genomförande av artikel 7 har tagits fram av Energimyndigheten. Myndighetens förslag har remitterats separat.

Artikel 29 anger direktivets ikraftträdande.

Artikel 30 anger att direktivet riktar sig till medlemsstaterna.

20 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

20.1 Ikraftträdande

Förslag: Lagen om energikartläggning i stora företag, lagen om frivillig certifiering för vissa energitjänster, lagen om vissa kostnads- och nyttoanalyser på energiområdet, lagen om ändring i jordabalken, lagen om ändring i miljöbalken, lagen om ändring i bostadsrättslagen (1991:614), lagen om ändring i ellagen (1997:857), lagen om ändring i lagen (2002:93) om kooperativ hyresrätt, lagen om ändring i naturgaslagen (2005:403), lagen om ändring i fjärrvärmelagen (2008:263), träder i kraft den 1 juni 2014.

Lagen om energimätning i byggnader träder i kraft den 1 juni 2014, förutom kravet avseende att i befintlig bebyggelse mäta energin för en lägenhets inomhusklimat om byggnaden är av sådan typ att detta är tekniskt möjligt och kostnadseffektivt. Detta krav ska gälla från den 1 juni 2016.

Direktivet

Av artikel 28 framgår att medlemsstaterna som utgångspunkt ska sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet senast den 5 juni 2014.

Skälen för promemorians förslag

Ikraftträdande

Direktivet ska vara genomfört senast den 5 juni 2014 i fråga om de förslag som behandlas i denna promemoria.

De föreslagna nya lagarna, liksom ändringar i befintliga lagar, bör därför som utgångspunkt träda i kraft den 1 juni 2014.

Samtliga bestämmelser i den föreslagna lagen om energimätning i byggnader bör träda i kraft den dagen, med undantag av bestämmelsen om skyldighet för byggnadsägare att i befintlig bebyggelse installera system för mätning på lägenhetsnivå, om detta är tekniskt möjligt och kostnadseffektivt. Enligt direktivet ska mätare vara installerade den 31 december 2016 och paragrafen bör träda i kraft den 1 juni samma år.

20.2 Övergångsbestämmelser

Förslag: Villkor i ett hyresavtal som strider mot 12 kap. 19 § jordabalken i dess nya lydelse gäller till utgången av år 2016 eller, om avtalet inte kan sägas upp till upphörande vid den tidpunkten, till den senare tidpunkt då avtalet på grund av uppsägning tidigast kan frånträdas av båda parter.

De nya bestämmelserna om utformningen av nättariffer ska tillämpas ska tillämpas vid en metodprövning första gången i fråga nättariffer som gäller från och med det räkenskapsår som börjar den 1 januari 2015 eller närmast därefter.

De nya bestämmelserna om förhandsprövningen av nättariffer tillämpas första gången i fråga om en tillsynsperiod som börjar efter utgången av 2015.

De nya bestämmelserna i miljöbalken om att en ansökan och en dom i vissa fall ska innehålla en redovisning av slutsatserna i en kostnads-nyttanalyser enligt den nya lagen om vissa kostnads-nyttanalyser på energiområdet, ska inte tillämpas på mål eller ärenden som inte har avgjorts vid ikraftträdandet.

Skälen för förslaget

Hyresavtalen

När det gäller tillämpningen av den nya regeln i 12 kap. 19 § jordabalken om att ersättningen för vissa slag av energiförbrukning ska beräknas utifrån den faktiska förbrukningen, bör hyresvärdar och hyresgäster vars avtal strider mot den nya regeln ges rimlig tid att förhandla fram nya villkor.

Det behövs därför en övergångsbestämmelse som anger att ett villkor som strider mot 12 kap. 19 § i dess nya lydelse gäller till utgången av år 2016. Om avtalet inte kan sägas upp till upphörande vid den tidpunkten, bör det i stället gälla till den senare tidpunkt då avtalet tidigast kan frånträdas av båda parter.

Metodprövning av avtalsvillkor

I 4 kap. 1 a § ellagen föreskrivs att en nätkoncessionshavare inte får ingå avtal om tillträde till en ledning eller ett ledningsnät förrän de metoder som har använts för att utforma avtalsvillkoren har prövats av nätmyndigheten. Nätmyndigheten ska godkänna metoderna, om de kan antas leda till att avtalen uppfyller de krav som anges i 4 kap. 1 § första stycket. Prövningen ska dock inte omfatta metoder för att utforma avgifter för överföring av el och för anslutning.

Förslaget i promemorian medför att metodprövningen enligt 4 kap. 1 a § ellagen kommer att omfatta även de nya kraven på förenlighet med ett effektivt utnyttjande av elnätet och en effektiv elproduktion och elanvändning (se avsnitt 15.3). Nätmyndigheten kan dock behöva tid efter ikraftträdandet för att pröva ansökningar om godkännande med tillämpning av de nya kraven. Det bör därför i en övergångsbestämmelse anges att de nya bestämmelserna om utformningen av nättariffer ska tillämpas vid en metodprövning första gången i fråga nättariffer som gäller från och med det räkenskapsår som börjar den 1 januari 2015 eller närmast därefter.

Förhandsprövning av nättariffer

I promemorian föreslås att det när intäktsramen bestäms i samband med förhandsprövningen av elnätsnättarifferna ska tas hänsyn till i vilken utsträckning nätverksamheten bedrivs på ett sätt som är förenligt med eller bidrar till ett effektivt utnyttjande av kapaciteten i elnätet (se avsnitt 15.3). En sådan bedömning ska kunna medföra en ökning eller minskning av vad som anses vara en rimlig avkastning på kapitalbasen.

Det är inte lämpligt att tillämpa den nya bestämmelsen på en sådan tillsynsperiod som redan har påbörjats vid ikraftträdandet. De tillsynsperioder som för närvarande löper tar slut först vid utgången av 2015. De nya bestämmelserna om förhandsprövningen av nättariffer bör därför tillämpas första gången i fråga om en tillsynsperiod som börjar efter denna tidpunkt.

Slutsatserna i en kostnads-nyttanalys

I promemorian föreslås att slutsatserna i en kostnads-nyttanalys i vissa fall ska redovisas i en ansökan om tillstånd till en verksamhet enligt miljöbalken. Förslaget innebär även att sådana slutsatser i vissa fall ska redovisas i en dom. För att inte de nya kraven ska försena processer som pågår vid ikraftträdandet föreslås en övergångsbestämmelse som innebär att ändringarna inte ska tillämpas på mål eller ärenden som påbörjas men inte avgjorts vid ikraftträdandet.

21 Konsekvenser

21.1 Inledning

I detta kapitel redovisas en bedömning över vilka konsekvenser förslagen i promemorian kan innebära. Genom de föreslagna bestämmelserna ska energieffektiviseringsdirektivet genomföras i svensk rätt. Medlemsstaterna är skyldiga att sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att genomföra direktivet i nationell rätt. Flera av direktivets krav rör förhållandet mellan enskilda, eller mellan enskilda och det allmänna på ett sådant sätt att de måste genomföras genom lagstiftning. Med stöd av bemyndiganden bör dock vissa delar av direktivet genomföras genom föreskrifter på lägre nivå än lag, både på förordningsnivå och genom myndighetsföreskrifter. Det är således nödvändigt med reglering för att genomföra direktivet. Den föreslagna regleringen överensstämmer med de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen. Tidpunkten för ikraftträdande är anpassad till ikraftträdande som förutsätts enligt direktivet.

Nedan redovisas bedömningar av hur olika intressenter berörs av förslagen i promemorian. Vissa intressenter berörs av olika delar av genomförandeåtgärderna och därför redovisas artikelvis hur dessa intressenter berörs av förslagen i promemorian.

21.2 Företagen

21.2.1 Elnätsföretagen

Artiklarna 9–11

Förslagen i promemorian som rör genomförandet av artiklarna 9–11 i direktivet innebär vissa nya åligganden för elnätsföretagen.

Elnätsföretagen föreslås bli skyldiga att på begäran från kunden rapportera kundens mätresultat till ett företag som kunden hänvisar till. Vidare ska elnätsföretaget på sin webbplats lämna information om kontaktinformation om oberoende användarrådgivning. Elnätsföretagen ska även se till att konsumenterna får lämplig information i samband med installation av nya elmätare. Slutligen föreslås att det införs ett krav om att vid uppförande av nya byggnader ska den som uppför byggnaden se till att den som använder en lägenhet kan ingå abonnemang med elnätsföretaget.

De nya bestämmelserna för elnätsföretagen bör huvudsakligen inte innebära något större merarbete för elnätsföretagen eftersom bestämmelserna i princip endast bör innebära mindre justering av redan i dag fungerande rutiner som elnätsföretagen tillämpar. Bedömningen är därför att förslagen inte bör innebära några kostnader för elnätsföretagen. Ett elnätsföretag driver dock sin verksamhet med nätkoncession, vilket innebär att företaget i princip har ett legalt monopol. Detta får till följd att de eventuellt ökade administrativa kostnaderna inte påverkar elnätsföretagets avkastning totalt sett, eftersom företaget har rätt att slå ut

kostnaderna på samtliga kunderna inom ett redovisningsområde. Vidare innebär förslaget om att lägenhetsinnehavare som flyttar in i en nybyggd lägenhet ska kunna ingå individuella avtal med elnätsföretagen att företagen i förlängningen kommer att få något fler kunder än annars. Detta förslag bör innebära en fördel för elnätsföretagen eftersom de därmed får en större omsättning i sin verksamhet.

Artikel 15

Förslagen i promemorian som rör genomförandet av artikel 15 i energieffektiviseringsdirektivet innebär vissa nya åligganden för elnätsföretagen.

Elnätsföretagen ska genomföra en anslutning till elnätet skyndsamt, som huvudregel inom två år från det att en ansökan om anslutning gjorts. Vidare ska elnätsföretagen ha standardiserade rutiner för anslutning av produktionsanläggningar. Elnätsföretagen ska anskaffa den el som behövs för driften av ledningsnätet på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt. Elnätsföretagen får inte ställa upp villkor som utesluter elproducenter från att tillhandahålla el som är avsedd att täcka nätförluster eller behövs för driften av ledningsnätet endast med hänvisning till kraftslag. Slutligen ska nättarifferna utformas på ett sätt som är förenligt med ett effektivt utnyttjande av kapaciteten i elnätet och en effektiv elproduktion och elanvändning. Vid bestämmande av elnätsföretagens intäktsram ska hänsyn tas till i vilken utsträckning nätverksamheten bedrivs på ett sätt som är förenligt med eller bidrar till ett effektivt utnyttjande av kapaciteten i elnätet.

De nya bestämmelserna för elnätsföretagen bör i princip inte medföra något större merarbete för elnätsföretagen eftersom den nya regleringen innebär en reglering av rutiner som företagsamma och drivna elnätsföretag troligtvis redan i dag tillämpar i sin verksamhet. Bedömningen är därför att förslagen inte bör innebära några kostnader för elnätsföretagen. Eftersom ett elnätsföretag driver sin verksamhet med nätkoncession, vilket innebär att företaget i princip har ett legalt monopol, är huvudregeln även att eventuella nya kostnader får slås ut på samtliga kunderna inom ett redovisningsområde. Den nya regleringen innebär också att det blir möjligt för elnätsföretagen att få en höjd avkastning vid bedömningen av elnätsföretagens intäktsramar. Detta under förutsättningen att elnätsföretaget bedriver sin nätverksamhet på ett sätt som är förenligt med eller bidrar till ett effektivt utnyttjande av kapaciteten i elnätet.

Särskilt om Affärsverket svenska kraftnät

De förslag som nämnts om artikel 15 ovan träffar alla elnätsföretag, inklusive Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät). Det finns dock ett förslag som träffar Svenska kraftnät i dess speciella roll som systemansvarig myndighet. Det aktuella förslaget är att den systemansvariga myndigheten inte ska få ställa upp krav som utesluter elproducenter från att tillhandahålla tjänster med anknytning till det övergripande systemansvaret endast med hänvisning till kraftslag.

Myndigheten ska anskaffa sådana tjänster från elproducenter på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

I praktiken bör den föreslagna bestämmelsen inte medföra att Svenska kraftnät behöver göra några ändringar i sin verksamhet. Några särskilda kostnader kan därför inte antas uppkomma för Svenska kraftnät.

21.2.2 Elleverantörerna

Förslagen i promemorian som rör genomförandet av artiklarna 9–11 i energieffektiviseringsdirektivet innebär vissa nya krav för elleverantörerna.

Elleverantörerna får inte debitera någon avgift för att tillhandahålla kunderna fakturor och faktureringsinformation. Elleverantörens debitering av kunderna ska även avse uppmätta mängder el. Vidare ska elleverantörers faktura vara tydlig, innehålla information om den uppmätta förbrukningen och aktuella priser, ske åtminstone varje kvartal samt erbjudas i elektronisk form. Slutligen ska elleverantörerna på sin webbplats lämna information om kontaktinformation om oberoende användarrådgivning.

De nya bestämmelserna för elleverantörerna bör i det stora hela inte innebära några nya uppgifter för elleverantörerna eftersom den nya regleringen bör avse uppgifter som elleverantörer redan i dag gör, t.ex. redovisar priser och förbrukningsstatistik, eller på enkelt sätt kan tillämpa i sin verksamhet, t.ex. att fakturera efter faktisk förbrukning eller särredovisa en faktureringsuppgift. Den nya uppgiften att lämna ytterligare information på sin webbplats bör endast medföra en ringa kostnad för elleverantörerna.

21.2.3 Balansansvariga

Förslagen i promemorian som rör genomförandet av artikel 15 i energieffektiviseringsdirektivet innebär vissa nya skyldigheter för de företag, oftast elleverantörer, som agerar som balansansvariga på den svenska elmarknaden.

Förslaget innebär att en balansansvarig, som använder någon annans produktionskapacitet för att fullgöra sina åtaganden enligt balansansvaret, inte får ställa upp villkor som utesluter elproducenter från att tillhandahålla sådan kapacitet endast med hänvisning till kraftslag. Den balansansvarige ska vidare anskaffa kapacitet på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

Det kan förutsättas att de balansansvariga företagen redan i dag bedriver sin verksamhet på ett sätt som i praktiken svarar mot de nya kraven. Bestämmelserna kan därför inte antas medföra några särskilda kostnader för företagen.

21.2.4 Naturgasnätsföretagen

Förslagen i promemorian som rör genomförandet av artiklarna 9–11 i energieffektiviseringsdirektivet innebär vissa nya åligganden för företagen som bedriver överföring av naturgas (naturgasnätsföretagen).

Naturgasnätsföretagen föreslås bli skyldiga att på begäran från kunden rapportera kundens mätresultat till ett företag som kunden hänvisar till. Vidare ska naturgasnätsföretaget på sin webbplats lämna information om kontaktinformation om oberoende användarrådgivning. Slutligen föreslås att det införs ett krav om att vid uppförande av nya byggnader ska den som uppför byggnaden se till att den som använder en lägenhet kan ingå abonnemang med naturgasnätsföretaget, om lägenheten har en anslutning med energislaget naturgas.

De nya bestämmelserna för naturgasnätsföretagen bör huvudsakligen inte medföra något större merarbete för naturgasnätsföretagen eftersom bestämmelserna i princip endast bör innebära mindre justering av i dag redan fungerande rutiner som naturgasnätsföretagen tillämpar. Bedömningen är därför att förslagen inte bör innebära några kostnader för naturgasnätsföretagen. Ett naturgasnätsföretag har även i princip ett legalt monopol för sin verksamhet där det är reglerat vilka avgifter som naturgasnätsföretaget får ta ut. Detta får till följd att eventuellt ökade administrativa kostnader inte påverkar naturgasnätsföretagets avkastning totalt sett, eftersom företaget har rätt att slå ut kostnaderna på samtliga kunder.

21.2.5 Naturgasleverantörerna

Förslagen i promemorian som rör genomförandet av artiklarna 9–11 i energieffektiviseringsdirektivet innebär vissa nya åligganden för naturgasleverantörerna.

Naturgasleverantörerna får inte debitera någon avgift för att tillhandahålla kunderna fakturor och faktureringsinformation. Naturgasleverantörens debitering av kunderna ska som huvudregel avse uppmätta mängder gas. Vidare ska naturgasleverantörers faktura vara tydlig, innehålla information om den uppmätta förbrukningen och aktuella priser, ske åtminstone varje kvartal samt erbjudas i elektronisk form. Slutligen ska naturgasleverantörerna på sin webbplats lämna information om kontaktinformation om oberoende användarrådgivning.

De nya bestämmelserna för naturgasleverantörerna bör i det stora hela inte innebära några nya uppgifter för naturgasleverantörerna eftersom den nya regleringen bör avse uppgifter som naturgasleverantörer redan gör, t.ex. redovisar priser och förbrukningsstatistik, eller på enkelt sätt kan tillämpa i sin verksamhet, t.ex. att fakturera efter faktisk förbrukning eller särredovisa en faktureringsuppgift. Den nya uppgiften att lämna ytterligare information på sin webbplats bör endast innebära en ringa kostnad för naturgasleverantörerna.

21.2.6 Fjärrvärmeföretagen

Förslagen i promemorian som rör genomförandet av artiklarna 9–11 i energieffektiviseringsdirektivet innebär vissa nya åligganden för fjärrvärmeföretagen.

Fjärrvärmeföretagen får inte debitera någon avgift för att tillhandahålla kunderna fakturor och faktureringsinformation. Vidare ska fjärrvärmeföretagen på sin webbplats lämna information om kontaktinformation om oberoende användarrådgivning. På fakturan ska det även finnas en upplysning om att informationen kan hittas på webbplatsen alternativt kan informationen lämnas i samband med faktureringen eller på begäran tillhandahållas på annat sätt.

Den nya bestämmelsen om att inte debitera någon faktureringsavgift bör inte innebära någon ny uppgift för fjärrvärmeföretagen eftersom fjärrvärmeföretagen på ett enkelt sätt kan tillämpa bestämmelsen i sin verksamhet, förutsatt att de i dag särredovisar en faktureringsavgift. Den nya uppgiften att lämna ytterligare information på sin webbplats och fakturan bör endast innebära ett mindre merarbete för fjärrvärmeföretagen. Förslagen bör därför innebära en ringa kostnad för fjärrvärmeföretagen som till huvuddelen bör vara av engångskaraktär.

21.2.7 Fjärrvärme- och industriföretagen

Förslagen i promemorian som rör genomförandet av artikel 14 i energieffektiviseringsdirektivet innebär vissa nya åtaganden för fjärrvärme- och industriföretagen.

Förslagen innebär att i vissa fall ska fjärrvärme- och industriföretag utföra en kostnads-nyttoanalys för att utreda potentialen för användning av högeffektiv kraftvärme, fjärrvärme eller fjärrkyla och spillvärme från industrin enligt en ny lag, lagen (2014:000) om vissa kostnads-nyttoanalyser på energiområdet.

Införandet av en bestämmelse som innebär att en kostnads-nyttoanalys ska utföras vid uppförande eller uppgradering av fjärrvärme- och fjärrkylanläggningar innebär att möjligheten att ta tillvara på spillvärme uppmärksammas i större utsträckning än tidigare. Det kan vara spillvärme som tidigare varit okänd för fjärrvärmeföretaget eller som av en eller annan anledning betraktats som omöjlig att använda.

Införandet av en bestämmelse för industriföretag att göra en kostnads-nyttoanalys vid uppförande eller uppgradering av termiska elproduktionsanläggningar innebär att möjligheten att uppgradera befintlig elproduktion till en effektivare anläggning i form av kraftvärme uppmärksammas. I praktiken kommer dock detta troligtvis att få mycket liten inverkan i Sverige eftersom nästan alla termiska elproduktionsanläggningar över 20 MW är av typen kärnkraft eller reservkraft som det är möjligt att undanta enligt energieffektiviseringsdirektivet. Troligtvis kommer regeringen att utnyttja denna möjlighet genom att föreskriva om undantag i en förordning.

För alla fallen gäller att den kostnads-nyttoanalys som genomförs inte bör betraktas som en ökad administrativ kostnad för företaget ifråga.

Anledningen till detta är att alla företag bör anses agera rationellt och enligt företagsekonomiskt sunda principer. Därav följer att vid varje nytt investeringstillfälle så bör det redan i dag göras en fullständig kostnads-nyttoanalys med avsikt att beräkna det företagsekonomiskt mest lönsamma investeringsalternativet. Detta gäller oavsett om det finns ett krav på kostnads-nyttoanalys eller inte. För de fall där en ofullständig kostnads-nyttoanalys annars hade gjorts tjänar förslagen till att öka möjligheterna till lönsamhet för alla inblandade aktörer genom att säkerställa att alla investeringsalternativ beaktas.

Om företagen ändå inte skulle ha för avsikt att göra en kostnads-nyttoanalys i samband med att man planerar nya större produktionsanläggningar eller större uppgraderingar av befintliga anläggningar, bör det dock för de flesta företagen bli en i sammanhanget marginell kostnad att ta fram dessa kostnads-nyttoanalyser. Skälet till detta är att de flesta företagen redan i dag bör ha nästan all de data i sina system som krävs för att göra analysen och att det därför bör vara lätt för företagen att lägga till variabler av typen spillvärme när de gör sina beräkningar. För de företag som inte har enkel tillgång till dessa uppgifter kan kostnaden att ta fram en analys bli större, uppskattningsvis 100 000-500 000 kr, men som framgår ovan är det företagsekonomiskt motiverat att göra en sådan analys även utan någon tvingande reglering.

21.2.8 Bostadsrättsföreningar, kooperativa hyresrättsföreningar och fastighetsbolag

Förslagen i promemorian som rör genomförandet av artiklarna 9–11 i direktivet innebär vissa nya åligganden för bostadsrättsföreningar, kooperativa hyresrättsföreningar och fastighetsbolag i egenskap av hyresvärdar.

Enligt förslaget ska bostadsrättsföreningarna, de kooperativa hyresrättsföreningarna och fastighetsbolag i egenskap av hyresvärdar debitera medlemmarna eller hyresgästerna efter faktisk förbrukning för kostnader för lägenhetens uppvärmning, nedkylning eller förseende med varmvatten eller elektrisk ström, om kostnaden kan debiteras efter individuell mätning.

De föreslagna nya bestämmelserna i jordabalken, bostadsrättslagen och hyresregleringen bör inte innebära några nya uppgifter för bostadsrättsföreningar, kooperativa hyresrättsföreningar och hyresvärdar, eftersom de redan i dag lär fördela energikostnaderna för förbrukningen av olika energislag mellan berörda medlemmar eller hyresgäster, om de har tillgång till mätuppgifter på lägenhetsnivå. Den årliga kostnaden för att driva ett mät- och debiteringssystem har uppgetts variera mellan 350 och 800 kr per lägenhet och år. Kostnaden är naturligtvis avhängig av vilket system som installeras och hur många lägenheter som omfattas. Kostnaden är också avhängig av om uppgiften utförs av t.ex. hyresvärden själv eller om en extern konsult anlitas.

Kraven på att installera mätsystem i en byggnad har i den föreslagna nya lagen om energimätning i byggnader riktats mot den som för egen räkning uppför en byggnad eller låter genomföra en ombyggnation. Efter att en utredning kring befintlig bebyggelse genomförts, kan det också

komma att riktas krav mot den som äger en byggnad. Dessa krav kan naturligtvis komma att omfatta bostadsrättsföreningar, kooperativa hyresrättsföreningar och fastighetsbolag. En uppskattning är att merkostnaderna uppgår till ca 2 500-5 000 kr per lägenhet för att uppföra byggnaderna eller genomföra ombyggnaderna på så sätt att det blir möjligt att mäta värme, kyla och tappvarmvatten på lägenhetsnivå. Denna kostnad avser kostnaden för att köpa och installera mätare och system för att överföra uppgifter.

När det gäller installation i befintlig bebyggelse går det inte att nu ange någon kostnad. Kostnaden kan bli avsevärt högre än i samband med nybyggnation eller ombyggnad. Det ankommer i stället på regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att utreda och avgränsa kraven till att enbart omfatta de typbyggnader där installationskostnaden är så pass låg att det är kostnadseffektivt att installera mät- och debiteringssystem.

Bostadsrättsföreningar, kooperativa hyresrättsföreningar och fastighetsbolag köper vanligtvis in energin för lägenheternas uppvärmning, nedkylning eller förseende med varmvatten, och kommer enligt förslaget även att göra så efter installation av mät- och debiteringssystem. Det bör därför framhållas att artikel 9 har utformats utifrån kommissionens antagande att det inte råder någon tvekan om att värdet av energibesparingen överstiger installationskostnaden vid åtminstone nybyggnation och större renoveringar. Kommissionen har härvid åberopat såväl externa studier som en egen konsekvensanalys. Förslagen i promemorian avser inte att i något avseende gå längre än vad direktivet i denna del kräver. På lite längre sikt bör därför företagen och föreningarna mer än tjäna in den initiala kostnad som investeringen medför.

Fördelningen av värdet av en minskad energianvändning kommer i förlängningen att fastställas inom ramen för hyresavtalen eller stadgarna i en bostadsrättsförening.

21.2.9 Byggföretagen

Förslagen i promemorian som rör genomförandet av artiklarna 9–11 i direktivet innebär vissa nya skyldigheter för den som för egen räkning uppför eller låter uppföra en byggnad, eller utför en ombyggnad, av en byggnad som indelas i lägenheter. Även ett byggföretag kan ikläda sig rollen som byggherre och blir därmed den som kraven riktas mot. Det blir då det företaget som har att initialt bära kostnaden för att installera mät- och debiteringssystem i byggnaden. Enligt förslaget ska byggherren i vissa fall se till att varje lägenhets användning av tappvarmvatten, värme och kyla ska kunna mätas. I enlighet med vad som anges i avsnittet ovan kan denna uppskattas till 2 500–5 000 kr per lägenhet. Denna kostnad avser kostnaden för att köpa och installera mätare.

Vad gäller energislagen el och naturgas är kraven att byggherren ska se till att den som använder lägenheten kan ingå abonnemang med ett elnät-företag eller ett naturgasnät-företag, vilket knappast medför någon merkostnad alls. Det är då elnät-företag och naturgasnät-företag som installerar och bekostar mätarna.

Ett byggföretag lär kunna föra kostnaden för att installera mätsystem vidare. Om byggföretaget låter uppföra byggnaden med avsikt att sälja den bör en byggnad med mät- och debiteringssystem kunna betinga ett högre pris än annars. Om ombyggnaden genomförs på annans uppdrag tas naturligtvis kostnaden med vid beräkningen av priset för uppdraget.

Även om det är en större kostnad för att utföra detta arbete bör det poängteras att de flesta nybyggnationer eller ombyggnationer redan i dag genomförs på så sätt att det är möjligt att mäta varje lägenhets energiförbrukning, t.ex. vid dragning av stammar för vatten och värme i byggnaderna. Vidare uppförs byggnader redan i dag på sådant sätt att det installeras eller på enkelt sätt är möjligt att installera individuella mätare i byggnaderna för tappvarmvatten och värme.

Det bör också påpekas att även om det är en större kostnad att utföra arbetet så är kostnaden relativt ringa i förhållande till den större kostnad som det innebär att uppföra eller bygga om en byggnad. Givet motivet med bestämmelsen, och att det är ett direktiv som ska genomföras, är det även en kostnad som krävs för att bestämmelsen ska kunna genomföras.

21.2.10 Stora företag som ska göra energikartläggningar

Förslagen i promemorian som rör genomförandet av artikel 8 i energieffektiviseringsdirektivet innebär vissa nya skyldigheter för stora företag.

Förslaget är att stora företag ska göra en energikartläggning som ska omfatta en ingående översyn av energianvändningen i företaget enligt en ny lag om energikartläggning av stora företag. Kartläggningen ska innehålla förslag på kostnadseffektiva energibesparingsåtgärder såväl för att spara energi som för att effektivisera energianvändningen. Resultatet av energikartläggningen ska redovisas i en rapport. Stora företag som i dag har certifierade energi- och miljöledningssystem har redan upprättat en energikartläggning och de kan därmed få undantag från kravet att upprätta en separat energikartläggning.

Med stora företag avses enligt direktivet företag som sysselsätter fler än 250 personer och som har en årsomsättning som överstiger 50 miljoner EUR eller en balansslutning som överstiger 43 miljoner EUR per år. Företagsbegreppet behandlas i avsnitt 9.1.

Det finns ca 1 500 företag i Sverige med fler än 250 anställda och dessa företag kan därmed komma att träffas av definitionen av stora företag i den föreslagna bestämmelsens mening. De företag som ingår i gruppen är aktiebolag, ekonomiska föreningar, stiftelser, statliga enheter, kommuner, landsting, trossamfund och ideella föreningar. En översiktlig analys av målgruppen visar att det är mindre än 30 procent (ca 310) av de stora företagen som tillhör den tillverkande industrin och att gruppen övriga stora företag dominerar i antal (792). Antalet statliga enheter, kommuner, landsting, trossamfund och ideella föreningar som kan komma att ingå i gruppen stora företag är drygt 400. Eftersom kravet i direktivet har en bred målgrupp är det därför troligt att sektorer som tidigare inte arbetat med energikartläggningar och energieffektivisering i någon större omfattning kommer träffas av kraven i förslagen.

Som framgått ovan kommer det att finnas ett undantag från kravet på separat energikartläggning för de företag som har energi- och miljöledningssystem. För dessa företag innebär de nya bestämmelserna rimligen ingen stor förändring i sak. Företagen som i dag ingår i programmet för energieffektivisering (PFE) har certifierade energiledningssystem som gör att de skulle räknas till denna grupp. Kraven för att även efter sitt avslutade deltagande i programmet kunna få undantag från att göra en separat energikartläggning är att det fortfarande finns ett energiledningssystem. Energiledningssystemet måste vara certifierat enligt den nya certifieringsordning som tas fram med anledning av direktivet.

De företag som utövar s.k. egenkontroll enligt miljöbalken kommer inte kunna åberopa detta som en grund för undantag från kravet på energikartläggning. Detta behöver dock inte få omfattande negativa konsekvenser i form av ökad administrativ börda. För det första är det troligt att även om bedömningen är att man inte fullt ut kan jämställa kraven enligt miljöbalken med de krav som den nya lagen om energikartläggning ställer, kommer det i många fall att vara så att åtgärder som företagen måste uppfylla p.g.a. egenkontrollen också kan användas som underlag för en energikartläggning. Med andra ord kan det finnas samordningsvinster, även om man inte lagstiftningsmässigt kan ge ett undantag baserat på att egenkontroll har genomförts. För det andra är det troligt att det kan finnas en viss överlappning mellan företag som utövar egenkontroll enligt miljöbalken och företag som har energi- eller miljöledningssystem där energikartläggning ingår. Sådana system berättigar som redan nämnts till undantag från kravet på att göra en separat energikartläggning. För alla företag som kommer att genomföra energikartläggningar, oavsett om det sker inom ramen för ett befintligt energi- eller miljöledningssystem eller med hjälp av en certifierad energiexpert, kommer det att kunna finnas positiva effekter i form av en förbättrad kunskap om företagets energianvändning och möjligheter till effektiviseringar som kan spara pengar.

För de företag som behöver göra en energikartläggning bör kostnaderna skilja sig åt beroende på om det är energiintensivt företag eller ett icke energieffektivt företag som utför kartläggningen. Om det är frågan om ett icke energiintensivt företag, t.ex. ett tjänsteföretag, kan kostnaden uppskattas till 60 000-100 000 kr. Om det är frågan om ett energiintensivt företag kan kostnaden uppskattas till 100 000-200 000 kr. Som framgår ovan är det dock troligt att ett stort antal energiintensiva företag genom sitt deltagande i PFE redan har infört ett energiledningssystem. Detta innebär att de kommer att göra en energikartläggning inom ramen för energiledningssystemet.

21.2.11 Små och medelstora företag där genomförandet av energikartläggningar ska främjas

Små och medelstora företag träffas inte av något obligatoriskt krav på att göra energikartläggning. Däremot uppmannas medlemsstaterna i artikel 8 att främja att sådana företag genomför såväl kartläggningar som rekommendationerna om energieffektiviserande åtgärder som redovisas i

kartläggningarna. I dag har små och medelstora företag möjlighet att ansöka om ekonomiskt stöd enligt förordningen (2009:1577) om statligt stöd till energikartläggning. Medel till stödet finns anslagna t.o.m. år 2014. Stöd enligt förordningen kan lämnas med högst 30 000 kr. I avsnitt 10.1.2 behandlas frågan om förlängning av stödet.

21.2.12 Företag som utför energitjänster

Förslagen i promemorian som rör genomförandet av artiklarna 8, 16 och 18 i energieffektiviseringsdirektivet innebär att marknaden för företag som utför energitjänster främjas. Det obligatoriska kravet på att energikartläggningar för stora företag ska göras vart fjärde år får sannolikt störst betydelse eftersom det medför att marknaden blir större för företag med kompetens att utföra sådana kartläggningar.

21.2.13 Ackrediterade certifieringsorgan

Direktivet anger att energikartläggningar som genomförs i stora företag ska göras av en kvalificerad och/eller ackrediterad expert. Som framgår av avsnitt 9.2 bör direktivet genomföras genom att det ställs krav på att personer som ska göra energikartläggningar ska vara certifierade av ett ackrediterat certifieringsorgan. Enligt bedömningen i denna promemoria bör det även krävas certifiering under ackreditering för att stöd ska lämnas för energikartläggningar i små och medelstora företag. (jfr avsnitt 10.1). Det finns även förslag på införande av ett frivilligt certifieringssystem under ackreditering för vissa energitjänster (drift och underhåll och serviceavtal, jfr avsnitt 10.4). Sammantaget är bedömningen att de ovan beskrivna åtgärderna medför att de ackrediterade certifieringsorganen kommer att anlitas i högre utsträckning för att göra personcertifieringar och att de därigenom kommer att få en större marknad.

21.3 Kommuner, myndigheter och domstolar

21.3.1 Länsstyrelser och kommuner

Artikel 8

Förslagen i promemorian som rör genomförandet av artikel 8 kan innebära vissa nya skyldigheter för större länsstyrelser och kommuner att genomföra energikartläggningar, se ovan för analysen under avsnitt 21.2.10 Energikartläggningar för stora företag.

Artikel 9

Förslagen i promemorian som rör genomförandet av artikel 9 i direktivet innebär vissa nya tillsynsuppgifter för de kommunala nämnder som har uppgifter inom plan- och byggområdet (byggnadsnämnden).

Förslaget är att byggnadsnämnderna blir tillsynsmyndighet för installationskraven i den nya lagen (2014:XXX) om energimätning i

byggnader. Byggnadsnämnderna kommer härvid att bl.a. ha tillsyn över att byggherrar vid nybyggnation eller ombyggnad har gjort sådana installationer som möjliggör att varje lägenhets förbrukning av värme, kyla och varmvatten kan mätas.

De nya uppgifterna förväntas bli ganska begränsade och kommer i viss utsträckning att kunna hanteras inom ramen för plan- och byggprocessen. Den verksamheten är finansierad med avgifter enligt 12 kap. 8 § plan- och bygglagen (2010:900) (PBL). När ett tillsynsärende enligt den nya lagen inleds kommer kommunen inte att kunna få kostnadstäckning genom avgifterna i PBL. I den nya lagen om energimätning i byggnader föreslås därför att kommunen ska få ta ut en avgift i tillsynsärendet.

Artikel 14

Förslagen i promemorian som rör genomförandet av artikel 14 i energieffektiviseringsdirektivet påverkar förfarandet för mark- och miljödomstolarna, länsstyrelserna och kommunerna i fråga om tillståndsgivning och handläggningen av anmälningar om miljöfarligt verksamhet enligt miljöbalken och förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.

Förslaget innebär att vid en ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet ska ansökan innehålla en redovisning av slutsatserna i en kostnads-nyttoanalys som tas fram enligt lagen (2014:000) om vissa kostnads-nyttoanalyser på energiområdet och kostnads-nyttoanalysen kommer därmed att utgöra en del av prövningsmyndighetens beslutsunderlag. Förslaget innebär även att när en kostnads-nyttoanalys ska utföras i ett fall där tillstånd enligt miljöbalken inte krävs, resultatet av kostnads-nyttoanalysen ska redovisas i en anmälan enligt 21 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. En ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet prövas av mark- och miljödomstolen i vissa fall och av länsstyrelsen i andra fall. En anmälan om miljöfarlig verksamhet ska ges in till länsstyrelsen i vissa fall och till kommunal nämnd i andra fall.

Det merarbete som förslaget kommer medföra bedöms vara ytterst begränsat och kommer inte medföra något behov av att ytterligare resurser tillförs.

21.3.2 Energieffektivisering i den offentliga sektorn

Förslagen i promemorian som rör genomförandet av artiklarna 5-6 i direktivet berör i huvudsak domstolar och förvaltningsmyndigheter under regeringen. Dessa har, om de har 25 eller fler anställda, redan idag krav på sig enligt förordningen (2009:893) om energieffektiva åtgärder för myndigheter att vidta åtgärder för ökad energieffektivitet, ett arbete som sker inom ramen för befintliga medel. Det föreslås att dessa krav utökas något, särskilt i relation till den offentliga upphandlingen och den interna ledningen. De bedöms dock inte föranleda behov av ytterligare medel.

Två myndigheter, *Statens fastighetsverk* och *Fortifikationsverket*, kommer att påverkas i större utsträckning än andra myndigheter genom att de föreslås åläggas krav att genomföra åtgärder som ökar

energiprestandan i de byggnader som ägs av myndigheterna. Sådana åtgärder är förknippade med investeringskostnader. Myndigheterna kan dock täcka eventuellt ökade kostnader genom ökade hyresintäkter.

Uppmuntran av kommuner och landsting att följa statliga myndigheters goda exempel föreslås genom krav i en stödförordning, varmed kraven för dessa blir frivilliga. I dag har kommuner och landsting möjlighet att ansöka om ekonomiskt stöd enligt förordningen (2009:1533) om statligt stöd till energieffektivisering i kommuner och landsting. Medel till stödet finns anslagna t.o.m. år 2014. I avsnitt 7.4 behandlas frågan om förlängning av stödet.

För att uppnå regeringens vision om att Sverige år 2050 har en hållbar och resurseffektiv energiförsörjning och inga nettoutsläpp av växthusgaser i atmosfären är det grundläggande att uppnå en ökad energieffektivitet i hela samhället inklusive den offentliga sektorns verksamhet. Energieffektivisering av offentligt ägda byggnader och ökade krav på energiprestanda vid offentlig upphandling är åtgärder som både minskar energianvändningen och kan bidra till att uppfylla klimatmål och andra miljömål på kort och lång sikt. Åtgärderna har ofta låg risk och hög kostnadseffektivitet, inte minst mot bakgrund av förväntat ökande energipriser.

21.3.3 Större myndigheter

Artikel 8

Förslagen i promemorian som rör genomförandet av artikel 8 kan innebära vissa nya skyldigheter för större myndigheter att genomföra energikartläggningar, se ovan för analysen under avsnitt 21.2.10. Energikartläggningar för stora företag.

21.3.4 Energimarknadsinspektionen

Förslagen i promemorian som rör genomförandet av artiklarna 9–11 och 15 i energieffektiviseringsdirektivet innebär att Energimarknadsinspektionen delvis får nya tillsynsuppgifter enligt ellagen, naturgaslagen och fjärrvärmelagen.

Vad gäller de nya tillsynsuppgifterna för Energimarknadsinspektionen ingår de nya uppgifterna i de flesta fallen i redan befintligt större regelverk, t.ex. bestämmelserna om elnätsföretagens och naturgasföretagens skyldighet att skicka mätvärden och bestämmelserna om prövning av elnätsavgifterna. De helt nya tillsynsuppgifterna som Energimarknadsinspektionen föreslås få, t.ex. att naturgasleverantörs faktura ska vara tydlig, innehålla information om den uppmätta förbrukningen och aktuella priser eller att fjärrvärmeföretagen på sin webbplats ska lämna information om kontaktinformation om oberoende användarrådgivning, är bestämmelser som berörda aktörer inte kommer att ha några svårigheter att följa, förutsatt att de inte redan i dag gör det vilket torde vara fallet för de flesta berörda företagen.

Förslagen i promemorian i denna del har alltså liten betydelse för Energimarknadsinspektionens totala resursbehov. De kan hanteras inom befintliga ekonomiska ramar.

21.3.5 Swedac

Artikel 8

Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (Swedac) kommer enligt förslagen i denna promemoria att ackreditera certifieringsorgan som kan certifiera personer som ska göra energikartläggningar och personer som ska utföra energitjänsterna drift och underhåll samt serviceavtal. Kravet på att anlita en person som är certifierad av ett ackrediterat certifieringsorgan bör, enligt förslagen och bedömningarna i denna promemoria, vara obligatoriskt vid upprättande av energikartläggningar för stora företag och vid upprättandet av sådana kartläggningar för små och medelstora företag där stöd till kartläggningen ska utgå. Genom att marknaden för nämnda energitjänster genom det obligatoriska kravet som beskrivits ovan blir större kan det antas att fler personer vill certifiera sig för att kunna utföra tjänsterna och därmed måste anlita ett ackrediterat certifieringsorgan. Det kan i sin tur innebära ett visst ökat intresse för att ackreditera sig som certifieringsorgan. Swedac kan således behöva ackreditera fler certifieringsorgan vilket innebär utökade arbetsuppgifter i samband med själva ackrediteringen men även i fråga om fortlöpande tillsyn av certifieringsorganen.

Swedac berörs dock enbart av förslagen avseende ackreditering av certifieringsorgan. Förslagen i promemorian torde ha liten betydelse för Swedac:s totala resursbehov.

Artiklarna 9-11

I avsnittet som rör förslagen för genomförandet av artiklarna 9–11 i energieffektiviseringsdirektivet redovisas en bedömning att Swedac bör ta fram nya föreskrifter kring fördelningsmätare.

Swedac skulle som en följd av sådana föreskrifter delvis få utvidgade tillsynsuppgifter.

Vad gäller finansieringen av Swedacs verksamhet sker den i dag till största delen genom avgiftsfinansiering. En mindre del av verksamheten finansieras med förvaltningsanslag i statsbudgeten. Bedömningen är därför att eventuella utvidgade tillsynsuppgifter till följd av förslagen i promemorian kan finansieras med avgifter. Frågan om eventuellt ytterligare anslag får i sak behandlas när en proposition läggs vid ett senare tillfälle.

21.3.6 Energimyndigheten

Artiklarna 5 och 6

Energimyndigheten bedriver redan i dag verksamhet att samordna, stödja och arbetet med energieffektivisering i statliga myndigheter respektive kommuner och landsting. Förändringarna som blir aktuella till följd av direktivet handlar i allt väsentligt om att det tillkommer utvecklade

behov av information, råd och uppföljning kring offentliga organs inköp av energieffektiva varor och tjänster. Sammantaget är likväl bedömningen att konsekvenserna för Energimyndighetens verksamhet och finansiering av densamma inte ska behöva vara mer omfattande än att det ryms inom befintliga ramar för denna.

Artiklarna 8 och 16

Energimyndigheten kommer att få i uppgift att ta fram certifieringsordningar för certifiering av personer som ska göra energikartläggningar och utföra energitjänsterna drift och underhåll samt serviceavtal. Under förutsättning att Energimyndigheten utses till tillsynsmyndighet innebär förslagen i promemorian att Energimyndigheten även får nya tillsynsuppgifter (jfr avsnitt 9.4).

Bedömningen är att högst en årsarbetskraft kommer att behövas för de nya uppgifter som Energimyndigheten ska få enligt förslagen. Mot denna bakgrund är bedömningen att tillsynen, trots att det i princip är en ny uppgift, bör kunna rymmas inom Energimyndighetens befintliga resurser och kan hanteras inom befintliga ekonomiska ramar. Lagstiftningen och tillsynsuppgiften är emellertid ny och om senare utvärderingar skulle visa på problem med hur tillsynen fungerar kan ytterligare överväganden behöva göras.

Artikel 14

Under förutsättning att Energimyndigheten utses till tillsynsmyndighet innebär förslagen i promemorian som rör genomförandet av artikel 14 i energieffektiviseringsdirektivet att Energimyndigheten får nya tillsynsuppgifter.

Som framgår av förslaget till en ny lag (2014:000) om vissa kostnadsnyttoanalyser på energiområdet förutses att en viss tillsyn ska ske över de kostnads-nyttoanalyser som genomförs. Främst kommer de nya arbetsuppgifterna avse att pröva om de kostnads-nyttoanalyser som kommer genomföras med anledning av lagen, uppfyller kraven som uppställs i lagen. Bedömningen är dock att det endast är ett fåtal ärenden som kommer att prövas av Energimyndigheten per år. De nya arbetsuppgifterna har alltså liten betydelse för Energimyndighetens totala resursbehov. De kan hanteras inom befintliga ekonomiska ramar.

Artiklarna 16-18

Arbete med främjande genom användarupplysning, information, utbildning och energitjänster har för Energimyndighetens vidkommande det gemensamt att det redan bedrivs en verksamhet inom myndigheten med en sådan inriktning. Förändringarna som blir aktuella till följd av direktivet handlar i allt väsentligt om att det tillkommer målgrupper för främjandeåtgärderna och det kan i vissa fall handla om att de ges en delvis ändrad inriktning. Sammantaget är likväl bedömningen att konsekvenserna för Energimyndighetens verksamhet och finansiering av densamma inte ska behöva vara mer omfattande än att det ryms inom befintliga ramar för denna.

21.3.7 Boverket

Artiklarna 5 och 24

I avsnittet som rör förslagen för genomförande av artikel 24 anges att Boverket bör få ansvar för uppföljning av förändringar av energiprestanda i byggnader som ägs av statliga myndigheter vilket sker till följd av åtgärder som genomförs i enlighet med krav i artikel 5. Boverket ansvarar för det nationella energideklarationsregistret och har tillsynsansvar för energideklarationer. Endast ett fåtal statliga myndigheter äger byggnader varför omfattningen på rapporteringen bedöms bli ringa.

Bedömningen i promemorian torde ha liten betydelse för Boverkets totala resursbehov. De kan hanteras inom befintliga ekonomiska ramar.

Artiklarna 9-11

I avsnittet som rör förslagen för genomförandet av artiklarna 9–11 i energieffektiviseringsdirektivet redovisas en bedömning att Boverket bör ges i uppdrag att utreda för vilken typ av byggnader det kan anses vara tekniskt genomförbart och kostnadseffektivt att installera system för individuell mätning av värme, kyla och tappvarmvatten. Bedömningen i promemorian torde ha liten betydelse för Boverkets totala resursbehov.

21.4 De allmänna förvaltningsdomstolarna

Artikel 8

Förslagen i promemorian som rör genomförandet av artikel 8 berör allmänna förvaltningsdomstolar. Som framgår av förslaget till en ny lag om energikartläggning i stora företag införs ett tvingande krav för stora företag att göra energikartläggningar. Om kravet inte uppfylls kan tillsynsmyndighetens besluta om föreläggande som får förenas med vite. Enligt förslaget ska sådana förelägganden få överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd bör krävas för överklagande till kammarrätt.

Cirka 1 500 företag kommer att beröras av kravet på att göra energikartläggningar. Detta kan jämföras med det liknande krav som finns i lagen (2006:985) om energideklaration för byggnader och som omfattar flera hundratusen byggherrar och byggnadsägare. Inom ramen för sistnämnda system finns möjlighet att överklaga ett föreläggande som förenats med vite på samma sätt som föreslås i denna promemoria. Hittills har inga ärenden överklagats enligt lagen om energideklaration för byggnader. Detta redovisas i regeringens proposition *Vägen till mer effektiva energideklarationer* (prop. 2011/12:120 s. 74). Även om det i nämnda proposition även anges att tillsynen inte varit så effektiv som man önskat så väntar man sig endast en marginell ökning av antalet överklaganden när tillsynen blir bättre till följd av ändrade bestämmelser i den lagen.

Mot bakgrund av detta är bedömningen att förslagen endast kommer att leda till ett fåtal överklaganden och att några ytterligare resurser därför inte behöver tillföras de allmänna förvaltningsdomstolarna.

Artikel 9

Förslagen i promemorian som rör genomförandet av artikel 9 i energieffektiviseringsdirektivet berör till viss del de allmänna förvaltningsdomstolarna.

Som framgår av förslaget till ny lag (2014:000) om energimätning i byggnader ska vissa beslut kunna överklagas. Överklagandemöjligheten föreslås begränsas till att avse tillsynsmyndighetens (byggnadsnämndens) beslut om föreläggande som har förenats med vite. Prövningstillstånd bör krävas för överklagande till kammarrätt.

I vart fall under åren 2014-2016 kommer nämndens tillsyn att vara begränsad till situationer vid ny- och ombyggnation. Antalet tillsynsärenden enligt den nya lagen kan förväntas bli ganska få. Av dessa kan endast ett fåtal förväntas leda till vitesförelägganden, som i sin tur överklagas till domstol.

Bedömningen är därför att några ytterligare resurser inte behöver tillföras de allmänna förvaltningsdomstolarna med anledning av detta förslag.

Artikel 14

Även enligt förslaget till en ny lag (2014:000) om vissa kostnadsnyttoanalyser på energiområdet ska vissa beslut av tillsynsmyndigheten kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd bör krävas för överklagande till kammarrätt.

Bedömningen är att den nya lagen endast kommer att leda till att ett fåtal ärenden prövas av tillsynsmyndigheten per år. Erfarenhetsmässigt är det i sin tur endast ett mindre antal ärenden som prövas av tillsynsmyndigheten som överklagas till domstol.

Mot bakgrund av detta är därför bedömningen att några ytterligare resurser inte behöver tillföras de allmänna förvaltningsdomstolarna med anledning av detta förslag.

21.5 Fjärrvärmekunder

Förslaget i promemorian bedöms inte innebära några kostnader för fjärrvärmekunderna. Förslaget som följer av införandet av artikel 14, att en kostnadsnyttoanalys ska göras vid uppförande eller uppgradering av en fjärrvärme- och fjärrkylanläggning, kan tvärtom innebära en fördel genom att det leder till att spillvärme utnyttjas för att sänka kostnaderna för fjärrvärmeproduktion, vilket i sin tur kan komma fjärrvärmekunderna till del genom sänkta eller åtminstone oförändrade fjärrvärmepreiser.

21.6 Hyresgäster och bostadsrättsinnehavare

Förslaget som följer av införandet av artiklarna 9–11, om att mätare ska installeras för att göra det möjligt för hyresgäster och bostadsrättsinnehavare att få individuell mätning av sin förbrukning av vissa energislag, innebär fördelar för den som använder lägenheten.

Individuell mätning kommer att leda till att hyresgäster och bostadsrättsinnehavare får större möjligheter att påverka sin förbrukning av de energislag som individuell mätning införs för. Hyresgästen och bostadsrättsinnehavaren kommer därmed ha möjlighet att få lägre kostnader för förbrukningen av dessa energislag, jämfört med om energiförbrukningen debiteras med ett fast belopp. Den hyresgäst eller bostadsrättsinnehavare som minskar sin förbrukning kommer således få direkt genomslag genom minskade kostnader för sin förbrukning.

21.7 Miljön

Syftet med förslagen i promemorian, och energieffektiviseringsdirektivet, är att öka energieffektiviteten inom Sverige och EU för att uppnå nationella och europeiska energieffektiviseringsmål till 2020. En ökad energieffektivitet kommer att förbättra försörjningstryggheten genom minskad primärenergianvändning. Vidare för att uppnå regeringens vision om att Sverige 2050 har en hållbar och resurseffektiv energiförsörjning och inga nettoutsläpp av växthusgaser i atmosfären är det grundläggande att uppnå en ökad energieffektivitet i hela samhället. Energieffektivisering kan bidra till att uppfylla klimatmål och andra miljömål på kort och lång sikt. Insatserna kan även bidra till samhällsekonomiska intäkter t.ex. i form av minskade kostnader för luftkvalitetsrelaterad ohälsa.

21.8 Övrigt

Förslagen i promemorian kommer inte särskilt att påverka brottsligheten, det brottsförebyggande arbetet, sysselsättningen och den offentliga servicen i olika delar av landet, jämställdheten mellan kvinnor och män eller möjligheten att nå de integrationspolitiska målen.

22 Författningskommentar

22.1 Förslaget till lag om energikartläggning i stora företag

Inledande bestämmelser

1 § Denna lag syftar till att främja energieffektivitet i stora företag.

I paragrafen anges syftet med lagen.

2 § I denna lag betyder uttrycken

stora företag: sådana företag enligt definitionen i avdelning I i bilagan till kommissionens rekommendation 2003/361/EG av den 6 maj 2003 om definitionen av mikroföretag samt små och medelstora företag, som sysselsätter fler än 250 personer och som har en årsomsättning som överstiger 50 miljoner EUR eller en balansomslutning som överstiger 43 miljoner EUR per år,

energi kartläggning: ett systematiskt förfarande i syfte att få kunskap om den befintliga energianvändningen för en byggnad eller en grupp av byggnader, en industriprocess, kommersiell verksamhet, en industrianläggning eller en kommersiell anläggning eller privata eller offentliga tjänster, inbegripet transporter.

I paragrafen definieras uttrycken *stora företag*, *energi kartläggning* och *tillsynsmyndighet*.

Vilka företag som är stora får bestämmas motsatsvis utifrån den definition av små och medelstora företag som finns i direktivet. Små och medelstora företag definieras där som företag enligt definitionen i avdelning I i bilagan till kommissionens rekommendation 2003/361/EG av den 6 maj 2003 om definitionen av mikroföretag samt små och medelstora företag (*bilaga 2* till promemorian). I direktivets definition anges även att kategorin mikroföretag samt små och medelstora företag (SMF-kategorin) utgörs av sådana företag som sysselsätter färre än 250 personer och vilkas årsomsättning inte överstiger 50 miljoner EUR eller vilkas balansomslutning inte överstiger 43 miljoner EUR per år. Utgångspunkterna när det gäller att bedöma antalet anställda i ett företag bör vara de riktlinjer som anges i avdelning I i bilagan till kommissionens rekommendation 2003/361/EG. Enligt bilagan till kommissionens rekommendation 2003/361/EG är ett företag varje enhet, oberoende av juridisk form, som bedriver ekonomisk verksamhet. Detta bör vara utgångspunkten även vid bedömningen av vilka företag som är stora. Vad som avses med ekonomisk verksamhet definieras varken i direktivet eller i bilagan. På statsstöds- och konkurrensområdet finns dock flera domar från EU-domstolen som definierar begreppet. Ekonomisk verksamhet utgörs av all verksamhet som består i att erbjuda

varor eller tjänster på en viss marknad²³. Det saknar betydelse att verksamheten bedrivs utan vinstsyfte²⁴. Det anges i avsnitt 9.1 att det är rimligt att göra bedömningen att ekonomisk verksamhet enligt bilagan till kommissionens rekommendation har samma innebörd som redovisats på statsstöds- och konkurrensområdet. Detta innebär att även bestämmelserna i konkurrenslagen (2008:579) kan vara vägledande. I 1 kap. 5 § konkurrenslagen (2008:579) anges att med företag avses sådana fysiska eller juridiska personer som bedriver verksamhet av ekonomisk eller kommersiell natur, dock inte verksamhet som består i myndighetsutövning. Vad som avses med verksamhet av ekonomisk eller kommersiell natur framgår av 1 kap. 1 § konkurrenslagen dvs. produktion av och handel med varor, tjänster och andra nyttigheter. Avsikten är att företagsbegreppet enligt konkurrenslagen ska ha samma innebörd som enligt EU-rätten, *Ny konkurrenslagstiftning* (prop. 1992/93:56, s. 66 ff). Frågan om företagsbegreppet har behandlats även i regeringens proposition *Genomförande av transparensdirektivet* (prop. 2005/05:140, s. 38 ff). Av sistnämnda proposition framgår att även stat, kommuner och landsting kan räknas som företag eftersom definitionen av företagsbegreppet är vidsträckt. Frågan om tillämpning av företagsbegreppet på verksamhet i sådana organ beskrivs i den nämnda propositionen på s. 40 ff. Bedömningarna i nämnda propositioner görs i förhållande till den nu upphävda konkurrenslagen (1993:20) men är fortfarande relevanta då de aktuella bestämmelserna har samma utformning i den nya konkurrenslagen som i den upphävda lagen.

Definitionen av energikartläggning utgår från definitionen av energibesiktning i direktivet. Kravet i direktivets definition på att fastställa och kvantifiera kostnadseffektiva energibesparingsmöjligheter samt rapportera om resultaten genomförs i lagens 7 §.

Övervägandena finns i avsnitt 9.1.

3 § Den myndighet som regeringen bestämmer ska utöva tillsyn över att denna lag och föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen följs.

I paragrafen anges att den myndighet som regeringen bestämmer ska utöva tillsyn över att de skyldigheter som följer av lagen eller av föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen följs. Vilken myndighet som är tillsynsmyndighet kommer således att framgå på förordningsnivå.

Övervägandena finns i avsnitt 9.4.

²³ EU-domstolens dom den 12 september 2000 i de förenade målen C-180/98–C-184/98, Pavlov m.fl., REG 2000, s. I-6451, punkt 75.

²⁴ EU-domstolens dom den 21 september 1999 i mål C-67/96, Albany, REG 1999, s. I-5751, punkt 85.

Skyldighet att göra energikartläggningar

4 § I stora företag ska en energikartläggning göras senast den 5 december 2015 och därefter minst vart fjärde år.

Paragrafen anger hur ofta en energikartläggning ska göras och har utformats i enlighet med de tidsintervaller som anges i direktivet.

Övervägandena finns i avsnitt 9.1.

5 § I stora företag som har ett miljöledningssystem eller ett energiledningssystem behöver inte en energikartläggning enligt 4 § göras om

1. systemet har certifierats enligt föreskrifter som har meddelats i anslutning till denna lag, och

2. det inom systemet krävs att en energikartläggning motsvarande kartläggningen i 7 § och i anslutande föreskrifter ska göras.

Av paragrafen framgår att i stora företag där det finns ett miljöledningssystem eller ett energiledningssystem behöver inte en energikartläggning enligt 4 § göras under vissa förutsättningar. Den ena förutsättningen är att miljöledningssystemet eller energiledningssystemet har certifierats. Den andra förutsättningen är att det inom ledningssystemet finns krav på att en energikartläggning ska göras. Kartläggningen inom systemet ska göras på motsvarande sätt som anges i 7 § och i de föreskrifter som har meddelats i anslutning till paragrafen. Det finns dock inget krav på att kartläggningen ska utföras av en certifierad och oberoende person. Det är i stället certifieringen av systemet som ska säkerställa kvaliteten på kartläggningen.

I 12 § finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om certifiering enligt 5 § 1.

Övervägandena finns i avsnitt 9.1.

Energikartläggningens genomförande

6 § Energikartläggningen enligt 4 § ska göras av en person som uppfyller de krav på kompetens och oberoende som har meddelats i anslutning till denna lag.

I paragrafen anges att energikartläggningen enligt 4 § ska göras av en person som uppfyller de krav på kompetens och oberoende som har meddelats i anslutning till lagen. I 12 § får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bemyndigande att meddela föreskrifter om kompetens och oberoende. Bestämmelser om kunskapskrav och vad oberoendet innebär kommer således att finnas på förordningsnivå och i myndighetsföreskrifter.

Övervägandena finns i avsnitt 9.2.

7 § En energikartläggning ska omfatta en ingående översyn av energianvändningen i företaget och förslag på kostnadseffektiva

åtgärder såväl för att spara energi som för att effektivisera energianvändningen.

Resultatet av energikartläggningen ska redovisas i en rapport.

Av paragrafens *första stycke* framgår att en energikartläggning ska omfatta en ingående översyn av energianvändningen i företaget och förslag på kostnadseffektiva åtgärder såväl för att spara energi som för att effektivisera energianvändningen.

I *andra stycket* anges att resultatet av energikartläggningen ska redovisas i en rapport. Mer detaljerade bestämmelser om hur energikartläggningen ska göras och vilka uppgifter som ska redovisas i rapporten från kartläggningen samt om betydelsen av uttrycket kostnadseffektiv kommer att finnas på förordningsnivå och i myndighetsföreskrifter. Bemyndigande finns i lagens 12 §.

Övervägandena finns i avsnitt 9.3.

Skyldighet att spara uppgifter

8 § Företag som omfattas av skyldigheten att göra en energikartläggning ska spara rapporten och övriga uppgifter från kartläggningen i sju år från utgången av det kalenderår som uppgifterna avser.

Av paragrafen framgår att rapporten från energikartläggningen och andra uppgifter som har betydelse för kartläggningen ska sparas i sju år från utgången av det kalenderår som uppgifterna avser. Med uppgifter som har betydelse för energikartläggningen avses uppgifter som har ett direkt samband med de bedömningar som görs vid kartläggningen. Bestämmelsen riktar sig mot företaget som gör energikartläggningen.

Övervägandena finns i avsnitt 9.4.

Skyldighet att lämna uppgifter

9 § Företag som omfattas av skyldigheten att göra en energikartläggning ska lämna de uppgifter som tillsynsmyndigheten begär för uppföljning och utvärdering.

Paragrafen anger att företag som omfattas av skyldigheten att göra en energikartläggning ska lämna de uppgifter som tillsynsmyndigheten begär för uppföljning och utvärdering. Mer detaljerade bestämmelser om vilka uppgifter som ska lämnas finns på förordningsnivå och i myndighetsföreskrifter. Bemyndigande finns i lagens 12 §.

Övervägandena finns i avsnitt 9.5.

Tillsyn

10 § Företag som omfattas av skyldigheten att göra en energikartläggning ska på tillsynsmyndighetens begäran lämna de

upplysningar och de handlingar som myndigheten behöver för tillsynen.

I paragrafen anges att de företag som omfattas av skyldigheten att göra en energikartläggning på tillsynsmyndighetens begäran ska lämna de upplysningar och de handlingar som myndigheten behöver för tillsynen.

Övervägandena finns i avsnitt 9.4.

11 § Tillsynsmyndigheten får meddela de förelägganden som behövs för att trygga efterlevnaden av de föreskrifter som omfattas av tillsynen.

Ett föreläggande får förenas med vite.

I paragrafens *första stycke* anges när tillsynsmyndigheten får meddela förelägganden. Av *andra stycket* framgår att ett föreläggande får förenas med vite. Allmänna bestämmelser om bl.a. vitets storlek finns i lagen (1985:206) om viten.

Övervägandena finns i avsnitt 9.4.

Bemyndigande

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

- 1. certifiering enligt 5 § 1,**
- 2. kompetens och oberoende enligt 6 §,**
- 3. hur energikartläggningen ska göras och vilka uppgifter som ska redovisas i rapporten från kartläggningen,**
- 4. betydelsen av uttrycket kostnadseffektiv enligt 7 §, och**
- 5. vilka uppgifter som ska lämnas enligt 9 §.**

I paragrafen finns bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om krav för certifiering enligt 5 § 1, kompetens och oberoende enligt 6 § hur energikartläggningen ska göras och vilka uppgifter som ska redovisas i rapporten från kartläggningen, betydelsen av uttrycket kostnadseffektiv enligt 7 §, och vilka uppgifter som ska lämnas enligt 9 §. Detaljerade bestämmelser i dessa avseenden kommer således att finnas i förordning eller i myndighetsföreskrifter.

Övervägandena finns i avsnitt 9.2, 9.3 och 9.5.

Överklagande

13 § Tillsynsmyndighetens beslut om föreläggande som har förenats med vite får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt.

I paragrafens *första stycke* anges att tillsynsmyndighetens beslut om föreläggande som har förenats med vite får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Av *andra stycket* framgår att prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt.

Övervägandena finns i avsnitt 9.6.

Ikraftträdandebestämmelse

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2014.

Lagen träder i kraft den 1 juni 2014.

Övervägandena finns i avsnitt 20.

22.2 Förslaget till lag om frivillig certifiering för vissa energitjänster

1 § Frivillig certifiering får ske i fråga om följande energitjänster

1. drift och underhåll, och

2. serviceavtal.

Av paragrafen framgår att frivillig certifiering får ske i fråga om energitjänsterna drift och underhåll och serviceavtal. Vad som avses med dessa energitjänster kommer att framgå av de certifieringsordningar som tas fram med stöd av bemyndigandet i 3 §.

Övervägandena finns i avsnitt 10.4.

2 § Certifiering ska göras av någon som är ackrediterad för uppgiften i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 av den 9 juli 2008 om krav för ackreditering och marknadskontroll i samband med saluföring av produkter och upphävande av förordning (EEG) nr 339/93 samt lagen (2011:791) om ackreditering och teknisk kontroll. Certifiering får också göras av den som uppfyller motsvarande krav enligt bestämmelser i ett annat land inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Av paragrafen framgår att det är ett ackrediterat certifieringsorgan som ska göra certifieringen. Ackrediteringen av certifieringsorganet ska göras enligt angiven EU-förordning. Paragrafen innehåller även en s.k. ömsesidighetsklausul så att även den som uppfyller motsvarande krav enligt bestämmelser i ett annat land inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet ska kunna göra certifieringen.

Övervägandena finns i avsnitt 10.4.

3 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som avses med drift och underhåll och serviceavtal och vilka krav som ska vara uppfyllda för certifiering.

Bestämmelsen innehåller ett bemyndigande om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om de krav som ska vara uppfyllda för att bli certifierad för drift och underhåll och serviceavtal. Certifieringsordningarna kommer således att finnas i förordning eller i myndighetsföreskrifter.

Övervägandena finns i avsnitt 10.4.

Ikraftträdandebestämmelse

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2014.

Lagen träder i kraft den 1 juni 2014.

22.3 Förslaget till lag om energimätning i byggnader

Syfte

1 § Lagens syfte är att genom energimätning i enskilda lägenheter kunna fördela energikostnader efter faktisk energianvändning och därigenom öka incitamenten för att minska energianvändningen i byggnader.

I paragrafen anges syftet med lagen.

Installationer av el och naturgas vid uppförande av byggnad och ombyggnad

2 § Den som för egen räkning uppför eller låter uppföra en byggnad ska vid en installation av el eller naturgas till en lägenhet se till att den som använder lägenheten kan ingå abonnemang med det elnätsföretag som har koncessionen i området, eller med en naturgasdistributör.

Detsamma gäller vid en installation av el eller naturgas till en lägenhet eller en väsentlig ändring av en befintlig installation i samband med en ombyggnad. Skyldigheten gäller då den som för egen räkning utför eller låter utföra ombyggnaden.

Paragrafen innehåller bestämmelser om krav på att i vissa fall se till att en lägenhetsinnehavare kommer att kunna ingå nätabonnemang. Bestämmelserna införs mot bakgrund av artikel 9.1 andra stycket b) och artikel 9.3 energieffektiviseringsdirektivet.

Enligt 2 kap. 1 § ellagen (1997:857) får som utgångspunkt en starkströmsledning inte byggas och användas utan tillstånd (koncession). Ett elnätsföretag beviljas enligt vad som anges i 2 kap. 2 § koncession för ett visst område (koncession för område). Med koncessionen följer en ensamrätt att överföra el inom det området. Av 5 och 24 §§ förordningen (2007:215) om undantag från kravet på koncession enligt ellagen gäller dock att ett elnät får byggas och användas utan koncession inom en byggnad. I de situationer som anges i paragrafen har därför den som kravet riktas mot dels att kontakta elnätsföretaget med koncessionen för området, dels att förbereda byggnaden så att företaget kan installera mätare för varje lägenhet. På samma sätt ska det möjliggöras att den som använder en lägenhet som försörjs med naturgas kan ingå abonnemang med det företag som bedriver överföringen till byggnaden.

I *första stycket* regleras kravet vid uppförande av en byggnad. Kravet riktas mot den som för egen räkning uppför eller låter uppföra en byggnad och gäller vid en installation av el eller naturgas till en lägenhet.

I *andra stycket* regleras kravet vid en ombyggnad. Vägledning för vad som menas med begreppet ombyggnad kan hämtas från 1 kap. 4 § plan- och bygglagen (2010:900) och förarbetena till den paragrafen (prop. 2009/10:170 s. 147 ff.). Kravet riktas mot den som för egen räkning utför eller låter utföra en ombyggnad och gäller vid en installation av el eller naturgas till en lägenhet eller en väsentlig ändring av en befintlig

installation. Ledning för vad som avses med en installation eller en väsentlig ändring kan hämtas från 6 kap. 5 § plan- och byggförordningen (2011:338) och praxis till den paragrafen.

Övervägandena finns i avsnitt 11.1.4.

3 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från skyldigheterna enligt 2 §.

I paragrafen anges att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bemyndigas att meddela föreskrifter om undantag från skyldigheten att i vissa situationer se till att den som använder en lägenhet kan ingå nätabonnemang. Kravet enligt 2 § gäller vid en installation av el eller naturgas till en lägenhet vid byggnadens uppförande eller vid en ombyggnad. Det kan förutses att det för vissa begränsade typer av byggnader inte är lämpligt att kräva att nätkoncessionshavaren ges tillträde och installerar elmätare för varje lägenhet. Det kan finnas kommersiella byggnader som bör undantas, t.ex. flygplatsterminaler, som indelas i lägenheter, men som ansluts via ett omfattande internt elnät.

Installationer av värme- och kyla vid uppförande av byggnad och ombyggnad

4 § Den som för egen räkning uppför eller låter uppföra en byggnad ska vid en installation av värme eller kyla till en lägenhet se till att den energi som används för att påverka inomhusklimatet i lägenheten kan mätas.

Detsamma gäller vid en installation av värme eller kyla till en lägenhet eller en väsentlig ändring av en befintlig installation i samband med en ombyggnad. Skyldigheten gäller då den som för egen räkning utför eller låter utföra ombyggnaden.

Paragrafen innehåller bestämmelser om krav på att i vissa fall införa individuell mätning av värme och kyla i en byggnad. Bestämmelserna införs mot bakgrund av artikel 9.1 andra stycket b) och artikel 9.3 energieffektiviseringsdirektivet.

I *första stycket* regleras kravet på individuell mätning vid uppförande av en byggnad. Kravet riktas mot den som för egen räkning uppför eller låter uppföra en byggnad och gäller vid en installation av värme eller kyla till en lägenhet.

I *andra stycket* regleras kravet på individuell mätning vid en ombyggnad. Vägledning för vad som menas med begreppet ombyggnad kan hämtas från 1 kap. 4 § plan- och bygglagen (2010:900) och förarbetena till den paragrafen (prop. 2009/10:170 s. 147 ff.). Kravet riktas mot den som för egen räkning utför eller låter utföra en ombyggnad och gäller vid en installation av värme eller kyla till en lägenhet eller en väsentlig ändring av en befintlig installation. Ledning för vad som avses med en installation eller en väsentlig ändring kan hämtas från 6 kap. 5 § plan- och byggförordningen (2011:338) och praxis till den paragrafen.

Övervägandena finns i avsnitt 11.1.3.

Installationer av tappvarmvatten vid uppförande av byggnad och ombyggnad

5 § Den som för egen räkning uppför eller låter uppföra en byggnad ska vid en installation av tappvarmvatten till en lägenhet se till att varje lägenhets användning av tappvarmvatten kan mätas.

Detsamma gäller vid en installation av tappvarmvatten till en lägenhet eller en väsentlig ändring av en befintlig installation i samband med en ombyggnad. Skyldigheten gäller då den som för egen räkning utför eller låter utföra ombyggnaden.

Paragrafen innehåller bestämmelser om krav på att i vissa fall införa individuell mätning av tappvarmvatten i en byggnad. Bestämmelserna införs mot bakgrund av artikel 9.1 andra stycket b) och artikel 9.3 energieffektiviseringsdirektivet. Paragrafen avser individuell mätning av tappvarmvatten i byggnader med en central källa som försörjer två eller flera lägenheter. Om installationen till lägenheten enbart avser kallvatten och lägenhetsinnehavaren själv har att värma vattnet, krävs inte mätning av vattenförbrukningen.

I *första stycket* regleras kravet på individuell mätning vid uppförande av en byggnad. Kravet riktas mot den som för egen räkning uppför eller låter uppföra en byggnad och gäller vid en installation av tappvarmvatten till en lägenhet.

I *andra stycket* regleras kravet på individuell mätning vid en ombyggnad. Vägledning för vad som menas med begreppet ombyggnad kan hämtas från 1 kap. 4 § plan- och bygglagen (2010:900) och förarbetena till den paragrafen (prop. 2009/10:170 s. 147 ff.). Kravet riktas mot den som för egen räkning utför eller låter utföra en ombyggnad och gäller vid en installation av tappvarmvatten till en lägenhet eller en väsentlig ändring av en befintlig installation. Ledning för vad som avses med en installation eller en väsentlig ändring kan hämtas från 6 kap. 5 § plan- och byggförordningen (2011:338) och praxis till den paragrafen.

Övervägandena finns i avsnitt 11.1.3.

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från skyldigheterna enligt 4 och 5 §§.

I paragrafen anges att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bemyndigas att meddela föreskrifter om undantag från skyldigheten att i vissa situationer installera mätsystem för värme, kyla och tappvarmvatten. Undantagen förväntas gälla vissa typer av kommersiella byggnader och vara ganska begränsade. Det förekommer t.ex. att byggnader indelas i lägenheter som förses med värme- och kylsystem, men där avsaknaden av innerväggar gör att den som använder lägenheten inte har någon möjlighet att påverka energiförbrukningen.

Mätsystem i vissa fall för värme, kyla och tappvarmvatten i befintlig bebyggelse

7 § Den som äger en byggnad ska även i andra fall än som följer av 4 § se till att den energi som används för en lägenhets inomhusklimat kan mätas, om byggnaden är av sådan typ att installation av system för individuell mätning och debitering är tekniskt genomförbart och kostnadseffektivt.

Paragrafen har införts för att tillgodose kraven i artikel 9.3 i energieffektiviseringsdirektivet. Det följer av direktivet att mätsystem för värme och kyla ska installeras även i befintlig bebyggelse som inte genomgår en ombyggnad, i de fall som installation är tekniskt genomförbart och kostnadseffektivt. Kraven på mätarinstallation i dessa fall riktas mot den som äger byggnaden. Det är inte ägaren till byggnaden som behöver göra en individuell lönsamhetskalkyl, utan regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kommer med stöd av bemyndigandet i 9 § att utreda och utfärda föreskrifter om för vilken typ av byggnader som kravet ska gälla.

Övervägandena finns i avsnitt 11.1.3.

8 § Den som äger en byggnad ska även i andra fall än som följer av 5 § se till att en lägenhets förbrukning av tappvarmvatten kan mätas, om byggnaden är av sådan typ att installation av system för individuell mätning och debitering är tekniskt genomförbart och kostnadseffektivt.

Paragrafen har införts för att tillgodose kraven i artikel 9.3 i energieffektiviseringsdirektivet. Det följer av direktivet att mätsystem för tappvarmvatten ska installeras även i befintlig bebyggelse som inte genomgår en ombyggnad, i de fall som installation är tekniskt genomförbart och kostnadseffektivt. Kraven på mätarinstallation i dessa fall riktas mot den som äger byggnaden. Det är inte ägaren till byggnaden som behöver göra en individuell lönsamhetskalkyl, utan regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kommer med stöd av bemyndigandet i 9 § att utreda och utfärda föreskrifter om för vilken typ av byggnader som kravet ska gälla.

Övervägandena finns i avsnitt 11.1.3.

9 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om i vilken typ av byggnader kraven på installation av mätare enligt 7 och 8 §§ ska gälla.

I paragrafen bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om för vilken typ av byggnader som kraven enligt 9 och 10 §§ på mätarinstallation i befintlig bebyggelse ska gälla. Paragrafen införs mot bakgrund av kravet i artikel 9.3 i energieffektiviseringsdirektivet. Det ankommer på regeringen eller den myndighet som utses att avgränsa typer av byggnader samt utreda kostnadseffektiviteten för installation av mätare i byggnadstypen.

Övervägandena finns i avsnitt 11.1.3.

Byte av mätare

10 § När en befintlig mätare för fjärrvärme, fjärrkyla, el, gas eller tappvarmvatten byts ut, ska den som äger byggnaden överväga om det är tekniskt möjligt och kostnadseffektivt i förhållande till den beräknade sparpotentialen på lång sikt att installera mätare för varje lägenhet, eller att se till att lägenhetsinnehavarna kan ingå nätabonnemang.

Bestämmelsen införs mot bakgrund av kravet i energieffektiviseringsdirektivets artikel 9.1 a). Kravet riktas i denna del mot den som äger en byggnad. Av 3 § följer att detta även kan avse den förening som bildats för att förvalta en byggnad som inrymmer tredimensionella fastigheter. Av paragrafen följer att ägaren till byggnaden ska bedöma kostnadseffektiviteten, eller i praktiken göra en lönsamhetsavvägning i samband med att en befintlig mätare byts ut. Det är upp till ägaren att bedöma om det är lönsamt att i samband med ett mätarbyte installera system för mätning och debitering på lägenhetsnivå. Det är kostnadseffektiviteten för den som äger byggnaden, eller den som i ägarens ställe förvaltar byggnaden och köper energi som avses. Kostnadseffektivt blir det när nuvärdet av den förväntade energibesparingen överstiger kostnaden för att installera och driva mät- och debiteringssystemen, med en rimlig återbetalningstid.

Övervägandena finns i avsnitt 11.1.5.

Tredimensionella fastigheter

11 § Om en samfällighetsförening ansvarar för el-, gas-, värme-, kyl- eller tappvarmvattensystemet i ett byggnadskomplex som består av tredimensionella fastigheter, ska det som sägs i denna lag om ägaren till en byggnad i stället tillämpas på föreningen.

I paragrafen behandlas det fallet att det i ett byggnadskomplex som består av tredimensionella fastigheter finns en samfällighetsförening som ansvarar för el-, gas-, värme-, kyl- eller tappvarmvattensystemet. Det som sägs i lagen om ägaren till en byggnad ska då avse föreningen. Övervägandena finns i avsnitt 11.3.

Ett byggnadskomplex består i detta sammanhang av flera tredimensionella fastigheter, t.ex. ägarlägenheter. En samfällighetsförening kan ansvara för el-, värme-, kyl- eller varmvattenssystemet i byggnadskomplexet bl.a. om den förvaltar en gemensamhetsanläggning eller annan samfällighet som omfattar ett sådant system. Paragrafen medför att samfällighetsföreningen i stället för ägarna till de enskilda tredimensionella fastigheterna anses vara byggnadens ägare i lagens mening.

Tillsyn och tillsynsuppgifter

12 § Den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom plan- och byggområdet (byggnadsnämnden) har tillsyn över att de skyldigheter som anges i 2, 4, 5, 7 och 8 §§ fullgörs.

Regeringen får meddela föreskrifter om tillsyn enligt första stycket.

Paragrafen innehåller i *första stycket* en bestämmelse om att det är byggnadsnämnden som har tillsyn över att de skyldigheter som anges i 2, 4, 5, 7, och 8 §§ fullgörs.

Genom bygglovs- och anmälningsprocessen i plan- och bygglagen (2010:900), förkortad PBL, kommer byggnadsnämnden att få kännedom om i vart fall sådana nybyggnationer och ombyggnationer som avses i 2, 4 och 5 §§. Åtgärder som kräver lov eller anmälan får inte påbörjas innan byggnadsnämnden har gett ett startbesked (10 kap. 3 § PBL). Vidare krävs normalt i dessa fall att byggnadsnämnden har gett ett slutbesked innan byggnaden får tas i bruk (10 kap. 4 § PBL). När en ansökan om lov eller en anmälan ges in till byggnadsnämnden har nämnden möjlighet att kontrollera om åtgärden medför att individuell mätning ska införas i byggnaden och möjlighet att se till att de handlingar som behövs för prövningen i frågan om startbesked ges in till nämnden (10 kap. 19 och 22 §§ PBL). Nämnden kan då begära att det ges in sådana handlingar som visar om det är fråga om sådana fall där det krävs att individuell mätning införs (jfr 13 §). När byggnadsnämnden sedan meddelar ett startbesked ska nämnden i startbeskedet bestämma vilka handlingar som ska lämnas till nämnden inför beslut om slutbesked och ge upplysningar om krav enligt annan lagstiftning, i den mån sådana upplysningar behövs (10 kap. 24 § 4 och 5 PBL). Härigenom har nämnden möjlighet att både se till att den som utför åtgärden blir medveten om de krav som finns på individuell mätning och att sådana handlingar ges in till nämnden som visar att individuell mätning har införts i byggnaden (jfr 13 §).

Om system för individuell mätning och debitering ska införas utan att frågan har uppkommit i samband med att någon sådan byggåtgärd ska utföras som kräver lov eller anmälan enligt PBL, kan byggnadsnämnden enligt 13 § ge de upplysningar som behövs för att de skyldigheter som anges i lagen ska fullgöras och bestämma vilka handlingar som ska lämnas till nämnden.

I *andra stycket* lämnas ett bemyndigande till regeringen att meddela föreskrifter om tillsyn enligt första stycket.

Övervägandena finns i avsnitt 11.4.

13 § Om system för individuell mätning ska införas, ska byggnadsnämnden ge de upplysningar som behövs för att de skyldigheter som anges i 2, 4, 5, 7 och 8 §§ ska fullgöras och bestämma vilka handlingar som ska lämnas till nämnden.

I paragrafen regleras byggnadsnämndens skyldighet att upplysa om lagens krav på införande av system för individuell mätning. Det finns i 10 kap. 24 § 4 plan- och bygglagen (2010:900), förkortad PBL, en skyldighet för nämnden att upplysa om krav i annan lagstiftning. Upplysningsskyldigheten i denna paragraf kompletterar upplysningsskyldigheten enligt PBL. Vidare regleras nämndens möjlighet att i dessa fall se till att sådana handlingar lämnas till nämnden som behövs för nämndens prövning i frågan. Även i detta avseende kan paragrafen ses som ett komplement till PBL, eftersom byggnadsnämnden normalt sett bör få tillgång till behövliga handlingar inom ramen för startbeskeds och slutbeskedsprocessen enligt PBL (jfr kommentaren till 12 §). En uttrycklig skyldighet att lämna handlingar till byggnadsnämnden finns i 14 §.

Övervägandena finns i avsnitt 11.4.

14 § Den som har en skyldighet enligt 2, 4, 5, 7 eller 8 §§ ska lämna byggnadsnämnden de handlingar och uppgifter i övrigt som behövs för nämndens tillsyn enligt 12 §.

I paragrafen regleras en uppgiftsskyldighet för den som har en skyldighet enligt 2, 4, 5, 7 eller 8 §. Uppgiftsskyldigheten avser de handlingar och uppgifter i övrigt som behövs för nämndens tillsyn enligt 12 §. Byggnadsnämnden får enligt 15 § meddela de förelägganden som behövs för att uppgiftsskyldigheten ska fullgöras.

Övervägandena finns i avsnitt 11.4.

15 § Byggnadsnämnden får meddela de förelägganden som behövs för att de skyldigheter som följer av 2, 4, 5, 7, 8 och 14 §§ ska fullgöras. Ett sådant föreläggande får förenas med vite.

I paragrafen regleras byggnadsnämndens möjlighet att meddela de förelägganden som behövs för de skyldigheter som följer av 2, 4, 5, 7, 8 och 14 §§ ska fullgöras. Ett sådant föreläggande får förenas med vite.

Övervägandena finns i avsnitt 11.4.

**16 § Kommunen får ta ut avgifter för sin tillsyn enligt 12 §.
Kommunen får meddela föreskrifter om avgifternas storlek.**

Av paragrafen följer att kommunen får ta ut avgifter för sin tillsyn. Avgifterna får bara avse tillsynsärenden som bedrivs enligt denna lag och ska betalas av den som tillsynsärendet riktar sig mot. Övriga uppgifter får finansieras genom de avgifter som får beslutas enligt 12 kap. 8 § plan- och bygglagen (2010:900).

I *andra stycket* lämnas ett bemyndigande för kommunen (kommunfullmäktige) att besluta om hur stora tillsynsavgifterna ska vara. Övervägandena finns i avsnitt 11.4.

Överklagande

17 § Byggnadsnämndens beslut om föreläggande som har förenats med vite enligt 15 § får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om överklagande. Det är endast de beslut som omnämns som får överklagas.

Av *andra stycket* framgår att det krävs prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätt.

Ikraftträdandebestämmelse

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2016 i fråga om 7 och 8 §§ och i övrigt den 1 juni 2014.

Lagen träder i kraft den 1 juni 2014. När det gäller de nya kraven på mätarinstallation som enligt 7 och 8 §§ efter en utredning kan komma att ställas på den som äger en byggnad, gäller dessa från den 1 juni 2016.

22.4 Förslag till lag om vissa kostnads-nyttanalyser på energiområdet

Lagens syfte och tillämpningsområde

1 § I denna lag finns bestämmelser om att kostnads-nyttanalyser ska utföras i vissa fall för att utreda potentialen för användning av högeffektiv kraftvärme, fjärrvärme eller fjärrkyla och spillvärme från industrin.

Lagens syfte är att främja en effektiv energiförsörjning.

I paragrafen anges lagens syfte och tillämpningsområde. Genom lagen genomförs artikel 14.5 och 14.7 b i Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU av den 25 oktober 2012 om energieffektivitet, om ändring av direktiven 2009/125/EG och 2010/30/EU och om upphävande av direktiven 2004/8/EG och 2006/32/EG (energieffektiviseringsdirektivet).

Övervägandena finns i avsnitt 14.1.

Definitioner

2 § Med omfattande uppgradering avses i denna lag en sådan uppgradering vars kostnad överskrider 50 procent av investeringskostnaderna för en ny jämförbar anläggning.

Som en omfattande uppgradering avses dock inte installation av utrustning för avskiljning av koldioxid vid en förbränningsanläggning.

I paragrafen finns en definition av termen omfattande uppgradering. Definitionen svarar mot definitionen av omfattande uppgradering i artikel 2.44 i energieffektiviseringsdirektivet med den begränsning som följer av undantaget i *andra* stycket. Den utrustning som där avses är sådan som används för avskiljning av koldioxid inför dess geologiska lagring.

Undantaget svarar mot undantaget i artikel 14.5 *andra* stycket i energieffektiviseringsdirektivet.

Skyldigheten att utföra en kostnads-nyttoanalys

3 § En kostnads-nyttoanalys enligt denna lag ska utföras vid planeringen av

1. en ny termisk elproduktionsanläggning med en total tillförd effekt på mer än 20 megawatt,

2. en ny industrialanläggning med en total tillförd effekt på mer än 20 megawatt som genererar användbar spillvärme,

3. ett nytt nät för fjärrvärme eller fjärrkyla, eller

4. en ny energiproduktionsanläggning med en total tillförd effekt på mer än 20 megawatt inom ett befintligt nät för fjärrvärme eller fjärrkyla.

En kostnads-nyttoanalys ska även utföras vid planeringen av en omfattande uppgradering av en sådan befintlig anläggning som avses i första stycket 1, 2 och 4.

Kostnads-nyttoanalysen ska utföras av den som bedriver eller avser att bedriva verksamheten i den anläggning som omfattas av analysen.

Enligt *första stycket* uppkommer skyldigheten att utföra en kostnads-nyttoanalys vid planeringen av en ny anläggning av det slag som anges i punkterna 1-4. I *andra stycket* anges att en sådan analys även ska utföras vid planeringen av en omfattande uppgradering av en befintlig anläggning av det slag som avses i *punkterna 1, 2 och 4*. I 2 § finns en definition av begreppet omfattande uppgradering.

Med planering avses den inledande fasen av det utrednings- och förberedelsearbete som föregår verksamhetsutövarens beslut om den aktuella anläggningens utformning och driftsparametrar.

Enligt *punkten 1* ska en kostnads-nyttoanalys utföras när en ny termisk elproduktionsanläggning med en total tillförd effekt på mer än 20 megawatt planeras. Med termisk elproduktionsanläggning avses i bestämmelsen ett kraftverk som producerar el genom en värmealstrande

process utan att överskottsvärmen tas tillvara. Bestämmelsen omfattar exempelvis inte vattenkraft, vindkraft, vågkraft eller elproduktion med solceller.

I *punkten 2* anges att en kostnads-nyttoanalys ska utföras vid planering av en industrianläggning med en total tillförd effekt på mer än 20 megawatt. Endast industrianläggningar som genererar användbar spillvärme omfattas av bestämmelsen. Med spillvärme avses värme som uppstår som en restprodukt vid industriell tillverkning. Enligt bestämmelsen ska det vara fråga om användbar spillvärme. Tröskelvärden för vad som är användbar spillvärme kan anges i underordnade föreskrifter. Om anläggningens förmåga att generera spillvärme inte når upp till dessa tröskelvärden omfattas anläggningen inte av bestämmelsens tillämpningsområde.

Enligt *punkten 3* ska en kostnads-nyttoanalys utföras när ett nytt nät för fjärrvärme eller fjärrkyla planeras. Med nät avses även den anläggning som används för att producera fjärrvärmen eller fjärrkylan. En utbyggnad av ett befintligt nät är inte ett nytt nät i bestämmelsens mening.

Enligt *punkten 4* ska en kostnads-nyttoanalys utföras när inom ett befintligt nät för fjärrvärme eller fjärrkyla en ny energiproduktionsanläggning med en total tillförd effekt på mer än 20 megawatt planeras.

Av *tredje stycket* framgår att det är utövaren av verksamheten i den planerade anläggningen som ska utföra kostnads-nyttoanalysen. Med utövaren av verksamheten avses den som ansvarar för verksamheten enligt miljöbalken.

Övervägandena finns i avsnitt 14.2.

Vad en kostnads-nyttoanalys ska innehålla

4 § En kostnads-nyttoanalys ska innehålla en utvärdering av de kostnader och fördelar som skulle uppstå genom att i fråga om

1. en termisk elproduktionsanläggning driva anläggningen som en högeffektiv kraftvärmeanläggning,

2. en industrianläggning driva anläggningen så att spillvärme tillvaratas för elproduktion eller i ett nät för fjärrvärme eller fjärrkyla, eller

3. ett nytt nät för fjärrvärme eller fjärrkyla eller inom ett sådant nät en energiproduktionsanläggning, utnyttja spillvärme från närliggande industrianläggningar.

I paragrafen anges att en kostnads-nyttoanalys ska innehålla en utvärdering av kostnader och fördelar med att i stället för att driva en anläggning på det sätt som planerats, driva den på något av de sätt som anges i *punkterna 1-3*. Syftet med analysen är att utvisa om en sådan drift skulle vara lönsam. De fördelar som avses är således av ekonomisk natur.

Punkten 1 gäller för en kostnads-nyttoanalys som avser en ny elproduktionsanläggning med en total tillförd effekt på mer än 20 megawatt, eller en omfattande uppgradering av en sådan anläggning. Analysen i denna punkt ska utgå från ett scenario där den nya anläggningen eller den uppgraderade anläggningen drivs som en

högeffektiv kraftvärmeanläggning. I 5 § finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vad som avses med termen högeffektiv kraftvärmeanläggning.

Punkten 2 gäller för en kostnads-nyttoanalys som avser en ny industrianläggning med en total tillförd effekt på mer än 20 megawatt eller en omfattande uppgradering av en sådan anläggning. Kostnads-nyttoanalysen ska i sådana fall avse ett scenario där den nya anläggningen eller den uppgraderade anläggningen drivs så att spillvärme tillvaratas för elproduktion eller i ett nät för fjärrvärme eller fjärrkyla för att tillgodose en efterfrågan som inte överstiger behovet av värme eller kyla och som annars skulle tillgodoses på marknadsvillkor genom andra energiframställningsprocesser än kraftvärme.

Punkten 3 behandlar tre olika fall. När ett nytt nät för fjärrvärme eller fjärrkyla planeras, när inom ett sådant nät en ny energiproduktionsanläggning med en total tillförd effekt på mer än 20 megawatt planeras, och när en omfattande uppgradering av en befintlig sådan anläggning planeras. Kostnads-nyttoanalysen ska i sådana fall avse ett scenario där spillvärme från närliggande industrianläggningar utnyttjas.

Övervägandena finns i avsnitt 14.3.

Bemyndiganden

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela

1. ytterligare föreskrifter om skyldigheten att utföra en kostnads-nyttoanalys enligt 3 §,

2. föreskrifter om vad som avses med högeffektiv kraftvärmeanläggning,

3. ytterligare föreskrifter om vad en kostnads-nyttoanalys ska innehålla enligt 4 §,

4. föreskrifter om hur en kostnads-nyttoanalys ska utföras,

5. föreskrifter om hur en kostnads-nyttoanalys ska redovisas, och

6. föreskrifter om undantag från skyldigheterna i 3 och 4 §§.

Paragrafen innehåller bemyndiganden.

I *punkten 1* finns ett bemyndigande att meddela ytterligare föreskrifter om skyldigheten att utföra en kostnads-nyttoanalys. Sådana kan exempelvis avse frågan om hur stor produktion av spillvärme en industrianläggning ska ha för att den ska anses producera användbar spillvärme i den aktuella paragrafens mening. Övervägandena finns i avsnitt 14.2.

I *punkten 2* finns ett bemyndigande om föreskrifter om vad som ska avses med termen högeffektiv kraftvärmeanläggning. I artikel 2.30 och 2.34 i energieffektiviseringsdirektivet definieras termerna kraftvärme respektive högeffektiv kraftvärme.

I *punkterna 3 och 4* finns bemyndiganden avseende föreskrifter om vad en kostnads-nyttoanalys ska innehålla respektive hur den ska utföras. Föreskrifter om hur en analys ska utföras kan exempelvis ange att en

kostnads-nyttoanalys ska beräknas utifrån värden som tillhandahålls av en myndighet. Övervägandena finns i avsnitt 14.3.

I *punkten 5* finns ett bemyndigande avseende föreskrifter om hur en kostnads-nyttoanalys ska redovisas.

Punkten 6 innehåller ett bemyndigande avseende undantag från skyldigheterna i 3 och 4 §§. Artikel 14.6 i energieffektiviseringsdirektivet innehåller bestämmelser som ger medlemsstaterna rätt att undanta vissa anläggningar från skyldigheten att utföra kostnads-nyttoanalyser. Utrymmet för regeringen eller en myndighet att meddela föreskrifter om sådana undantag är därför begränsat till de fall som anges där. Övervägandena finns i avsnitt 14.4.

Tillsyn

6 § Den myndighet som regeringen bestämmer utövar tillsyn över att denna lag och föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen följs.

I paragrafen anges att det är regeringen som bestämmer vilken myndighet som ska utöva tillsyn över lagen och föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen. Det kommer således att framgå av förordning vilken myndighet som avses.

Övervägandena finns i avsnitt 14.5.

7 § Tillsynsmyndigheten får meddela de förelägganden som behövs för tillsynen.

Ett föreläggande får förenas med vite.

Av paragrafen framgår att tillsynsmyndigheten får meddela de förelägganden som behövs för tillsynen samt att ett föreläggande får förenas med vite. Bestämmelser om bl.a. vitets storlek finns i lagen (1985:206) om viten.

Övervägandena finns i avsnitt 14.5.

Prövning av kostnads-nyttoanalys

8 § Tillsynsmyndigheten ska pröva om en kostnads-nyttoanalys uppfyller kraven i denna lag eller i föreskrifter meddelade med stöd av lagen.

Ett ärende om prövning av kostnads-nyttoanalys ska handläggas skyndsamt.

I paragrafen anges att tillsynsmyndigheten ska pröva om en kostnads-nyttoanalys har utförts i enlighet med lagens krav.

I andra stycket anges att ett ärende om prövning av en kostnads-nyttoanalys ska handläggas skyndsamt.

Övervägandena finns i avsnitt 14.5.

9 § I ett fall som avses i 3 § får arbetet med att bygga eller uppgradera den planerade anläggningen inte påbörjas innan

tillsynsmyndigheten har godkänt en kostnads-nyttoanalys avseende anläggningen.

I paragrafen anges att arbetet med att bygga eller uppgradera en anläggning som planeras enligt 3 § inte får påbörjas innan en kostnads-nyttoanalys angående anläggningen har godkänts av tillsynsmyndigheten.

Övervägandena finns i avsnitt 14.5.

Avgifter

10 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgifter för prövning och tillsyn enligt denna lag eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Paragrafen innehåller bemyndiganden för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om avgifter för prövning och tillsyn enligt lagen eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Övervägandena finns i avsnitt 14.5.

Överklagande

11 § En tillsynsmyndighets beslut enligt 7 och 8 §§ får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt.

Enligt paragrafen får ett beslut som tillsynsmyndigheten meddelar med stöd av 7 och 8 §§ överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Av *andra stycket* följer att det krävs prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätt.

Övervägandena finns i avsnitt 14.6.

Ikraftträdandebestämmelse

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2014.

Lagen träder i kraft den 1 juni 2014.

22.5 Förslaget till lag om ändring i jordabalken

12 kap.

19 § Hyran för bostadslägenheter ska vara till beloppet bestämd i hyresavtalet eller, om avtalet innehåller förhandlingsklausul enligt hyresförhandlingslagen (1978:304), i förhandlingsöverenskommelse. Detta gäller dock inte ersättning för kostnader som hänför sig till

lägenhetens uppvärmning, *nedkylning*, förseende med varmvatten eller elektrisk ström eller avgifter för vatten och avlopp

1. om hyresavtalet innehåller förhandlingsklausul och beräkningsgrunden för ersättningens storlek har fastställts genom en förhandlingsöverenskommelse eller genom ett beslut enligt 22 eller 25 § hyresförhandlingslagen, *eller*

2. om lägenheten är belägen i ett en- eller tvåfamiljshus eller inom en ägarlägenhetsfastighet.

I fråga om bostadslägenheter, som hyrs ut i andra hand eller som av upplåtaren innehas med bostadsrätt, får trots vad som sägs i första stycket avtalas att hyran ska anknytas till den hyra eller årsavgift som upplåtaren betalar.

Hyran för lokaler ska också vara till beloppet bestämd i avtalet till den del den inte omfattar ersättning som avses i första stycket andra meningen. Trots detta gäller dock förbehåll i avtalet om att hyran ska utgå med ett belopp som står i visst förhållande till hyresvärdens rörelseintäkter eller som bestäms enligt en skriftlig överenskommelse mellan å ena sidan hyresvärden eller hyresvärden och en organisation av fastighetsägare, i vilken hyresvärden är medlem, och å andra sidan en organisation av hyresgäster. Är avtalet träffat för bestämd tid och är hyrestiden minst tre år, gäller dessutom förbehåll om att hyran ska utgå med belopp som bestäms enligt en annan beräkningsgrund än som nu har angetts.

Ersättning för kostnader som hänför sig till lägenhetens uppvärmning, nedkylning eller förseende med varmvatten eller elektrisk ström ska beräknas utifrån faktisk förbrukning, om kostnaden kan påföras efter individuell mätning.

Har avtal träffats i strid med första, tredje *eller fjärde* stycket, ska hyran utgå med ett belopp som är skäligt med hänsyn främst till parternas avsikter och övriga förhållanden när avtalet träffades.

Om ogiltighet av avtal om hyra för bostadslägenhet i vissa fall när förhandlingsordning gäller finns bestämmelser i hyresförhandlingslagen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om hyran. Reglerna för vad som gäller då möjlighet till individuell mätning av energiförbrukning finns ändras.

I *första stycket* läggs ersättning för kostnader som hänför sig till lägenhetens nedkylning till i uppräkningsposterna som i vissa fall inte behöver vara till beloppet bestämda. Avsikten är att termen nedkylning ska omfatta alla åtgärder för nedkylning av en lägenhet som innefattar överföring av energi.

Det nya *fjärde stycket*, som gäller både bostadslägenheter och lokaler, ersätter den tidigare tredje punkten i första stycket. Av stycket följer att ersättning för kostnader för de nyttigheter som omfattas av bestämmelsen ska beräknas utifrån faktisk förbrukning, om kostnaden kan påföras efter individuell mätning. En förutsättning är att tekniska möjligheter till mätning föreligger i det enskilda fallet.

Att ersättningen ska beräknas utifrån faktisk förbrukning innebär inte att hänsyn inte kan tas till andra faktorer. Parterna bör t.ex. kunna avtala om att sådant som lägenhetens placering i byggnaden och antalet fönster

ska beaktas när ersättningen för värmeförbrukning bestäms. Bestämmelsen förutsätter dock att utgångspunkt tas i den faktiska förbrukningen.

I *femte stycket* läggs en hänvisning till *fjärde stycket* till. Om avtal har träffats i strid med den nya regeln ska hyran i stället utgå med ett belopp som är skäligt med hänsyn främst till parternas avsikter och övriga förhållanden när avtalet träffades. En tvist mellan parterna får prövas på samma sätt som andra tvister enligt bestämmelsen (jfr prop. 1973:23 s. 117 f.)

Övervägandena finns i avsnitt 11.2.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 juni 2014.

2. Innehåller ett hyresavtal som har ingåtts före ikraftträdandet villkor som strider mot 12 kap. 19 § i dess nya lydelse, gäller villkoret till utgången av år 2016 eller, om avtalet inte kan sägas upp till upphörande vid den tidpunkten, till den senare tidpunkt då avtalet på grund av uppsägning tidigast kan frånträdas av båda parter.

I första punkten finns en bestämmelse om ikraftträdande.

I andra punkten finns en övergångsbestämmelse som omfattar de hyresavtal som har ingåtts före ikraftträdandet. Villkor i dessa avtal och som strider mot 12 kap. 19 § i dess nya lydelse gäller åtminstone till utgången av år 2016. Om det följer av avtalet att detta inte kan sägas upp till den tidpunkten, får villkoren tillämpas till den senare tidpunkt då avtalet kan frånträdas av båda parter.

22.6 Förslag till lag om ändring i miljöbalken

19 kap.

5 § I ärenden som prövas av länsstyrelser eller kommunala nämnder ska styrelsen eller nämnden tillämpa bestämmelserna

1. i 22 kap. 1 § första stycket och 1 d § om ansökans form och innehåll,

2. i 22 kap. 2 § om en ansökans ingivande och brister i den,

3. i 22 kap. 2 a § om prövningar som avses i 24 kap. 3, 5 och 8 §§,

4. i 22 kap. 3 § om kungörelses innehåll,

5. i 22 kap. 6 § om talerätt,

6. i 22 kap. 9 § om rätt att företräda fastighet,

7. i 22 kap. 12 § om sakkunniga,

8. i 3 kap. 4 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar om undersökning på platsen,

9. i 22 kap. 25 § första stycket 1–3 och 5–11 samt andra stycket sista meningen och tredje stycket om tillståndsdoms innehåll,

10. i 22 kap. 26 § om särskild dom,

11. i 22 kap. 27 § första stycket, andra stycket andra meningen samt tredje stycket första meningen om uppskjutna frågor och provisoriska föreskrifter,

12. i 22 kap. 28 § första stycket första meningen om verkställighetsförordnande, och

13. i 23 kap. 3 § när det gäller särskild överklagan i frågor om sakkunniga som avses i 22 kap. 12 §. I ärenden som rör lagring, återvinning eller bortskaffande av avfall gäller också de bestämmelser som anges i 22 kap. 25 a–25 c §§ om en tillståndsdoms innehåll.

Paragrafen har ändrats på så sätt att en hänvisning till den nya 22 kap. 1 d § har lagts till i punkten 1.

Övervägandena finns i avsnitt 14.7.

22 kap.

1 d § En ansökan om tillstånd till en anläggning av sådant slag att en kostnads-nyttoanalys ska utföras enligt 3 § lagen (2014:000) om vissa kostnads-nyttoanalyser på energiområdet, ska utöver det som anges i 1 § första stycket innehålla

1. en redovisning av slutsatserna i en kostnads-nyttoanalys som godkänts enligt den lagen och

2. beslutet om godkännande av analysen enligt samma lag.

Första stycket gäller även då ansökan avser ändringstillstånd enligt 16 kap. 2 § första stycket.

I paragrafen regleras vad en tillståndsansökan ska innehålla i ett fall som avses i 3 § i lagen om vissa kostnads-nyttoanalyser på energiområdet. Enligt *punkten 1* ska slutsatserna i analysen redovisas. Slutsatserna i kostnads-nyttoanalysen kommer därmed att utgöra en del av prövningsmyndighetens beslutsunderlag. Med slutsatser avses en redovisning av resultatet av den utvärdering av kostnader och fördelar som ska utföras enligt 4 § i den nämnda lagen. I 5 § i den aktuella lagen finns ett bemyndigande avseende föreskrifter om hur en kostnads-nyttoanalys ska redovisas.

Enligt paragrafen ska analysen vara godkänd av tillsynsmyndigheten enligt den nämnda lagen. I *punkten 2* finns en bestämmelse om att ansökan också ska innehålla myndighetens beslut om godkännande.

Övervägandena finns i avsnitt 14.7.

25 g § En dom som omfattar tillstånd till en sådan anläggning som avses i 1 d § ska dessutom innehålla en redovisning av slutsatserna i den kostnads-nyttoanalys vars slutsatser ska redovisas i ansökan enligt den paragrafen.

I paragrafen, som är ny, anges att slutsatserna i en kostnads-nyttoanalys enligt lagen (2014:000) om vissa kostnads-nyttoanalyser på energiområdet ska redovisas i en dom i ett mål där sådana slutsatser ska redovisas i en ansökan om tillstånd enligt 1 d §.

Med slutsatser avses en redovisning av resultatet av den utvärdering av kostnader och fördelar som ska utföras enligt 4 § i den nämnda lagen. I 5 § i den aktuella lagen finns ett bemyndigande avseende föreskrifter om hur en kostnads-nyttanalys ska redovisas.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 juni 2014.

2. För mål och ärenden som ännu inte avgjorts vid ikraftträdandet ska äldre föreskrifter gälla.

I första punkten finns en bestämmelse om ikraftträdande.

I andra punkten finns en övergångsbestämmelse som innebär att kraven på att en ansökan respektive en dom i vissa fall ska innehålla en redovisning av slutsatserna i en kostnads-nyttanalys inte gäller för mål eller ärenden som har inletts före ikraftträdandet.

Övervägandena finns i avsnitt 20.2.

22.7 Förslaget till lag om ändring i bostadsrättslagen (1991:614)

7 kap.

14 § Varje medlem ska betala en avgift till bostadsrättsföreningen i form av en insats när bostadsrätt upplåts till honom eller henne. Föreningen har dessutom rätt att ta ut en årsavgift för den löpande verksamheten samt, om det anges i stadgarna, upplåtelseavgift, överlåtelseavgift och pantsättningsavgift.

Till den del en medlems årsavgift avser ersättning för kostnader som hänför sig till uppvärmning eller nedkylning av medlemmens lägenhet eller dess förseende med varmvatten eller elektrisk ström, ska avgiften beräknas utifrån faktisk förbrukning. Detta gäller endast om kostnaden kan påföras efter individuell mätning.

En beslutad insats kan ändras i den ordning som sägs i 9 kap. 13 och 16 §§. Föreningen får i övrigt inte ta ut särskilda avgifter för åtgärder som föreningen ska vidta med anledning av denna lag eller annan författning.

Vid ombildning av hyresrätt till bostadsrätt får bostadsrättsföreningen inte ta ut upplåtelseavgift förrän efter en månad från den dag då föreningen erbjudit hyresgästen att få lägenheten upplåten med bostadsrätt. Intill dess sex månader förflutit räknat från dagen för erbjudandet, får avgiften högst motsvara ränta på insatsen enligt 5 § räntelagen (1975:635).

Paragrafen innehåller bestämmelser om de avgifter en bostadsrättsförening får ta ut av sina medlemmar. En särskild regel för de fall då det finns möjlighet till individuell mätning av energiförbrukning läggs till.

Av det nya *andra stycket* följer att en medlems årsavgift ska beräknas utifrån faktisk förbrukning till den del avgiften avser ersättning för de i bestämmelsen uppräknade nyttigheterna om kostnaden kan påföras efter individuell mätning. De nyttigheter som omfattas är samma som omfattas av 12 kap. 19 § fjärde stycket jordabalken.

En förutsättning för att kostnaden ska kunna påföras efter individuell mätning är att tekniska möjligheter till mätning föreligger i det enskilda fallet.

Att ersättningen ska beräknas utifrån faktisk förbrukning innebär inte att hänsyn inte kan tas till andra faktorer. T.ex. bör sådant som lägenhetens placering i byggnaden och antalet fönster kunna beaktas när ersättningen för värmeförbrukning bestäms. Bestämmelsen förutsätter dock att utgångspunkt tas i den faktiska förbrukningen.

Övervägandena finns i avsnitt 11.2.

Ikraftträdandebestämmelse

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2014.

Lagen träder i kraft den 1 juni 2014.

22.8 Förslaget till lag om ändring i ellagen (1997:857)

3 kap.

7 a § En nätkoncessionshavare som är skyldig att ansluta en anläggning enligt 6 eller 7 § ska genomföra anslutningen skyndsamt.

Anslutningsskyldigheten ska fullgöras inom två år från det att nätkoncessionshavaren har tagit emot en ansökan om anslutning, om inte en längre tid är nödvändig med hänsyn till anslutningens omfattning och tekniska utformning eller det annars finns särskilda skäl.

I paragrafen, som är ny, finns en bestämmelse som har tillkommit med anledning av punkten b i bilaga XII till energieffektiviseringsdirektivet, där det finns bestämmelser om anslutning av produktionsanläggningar. Enligt direktivet bör anslutningsprocessen inte ta längre än 24 månader med beaktande av vad som är praktiskt möjligt och icke-diskriminerande.

Paragrafen är tillämplig när en nätkoncessionshavare är skyldig att ansluta en anläggning enligt 6 eller 7 §. Anslutningen ska i så fall enligt *första stycket* genomföras skyndsamt. Nätkoncessionshavaren är alltså skyldig att säkerställa att anslutningen inte i onödan drar ut på tiden.

Av *andra stycket* framgår att det är en utgångspunkt att anslutningen inte ska ta längre tid att genomföra än två år från det att nätkoncessionshavaren har tagit emot en ansökan om anslutning. Detta innebär dock inte att nätkoncessionshavaren alltid har rätt att ta två år i anspråk för att utföra anslutningen. Kravet på skyndsamhet innebär att det ofta är rimligt att kräva en betydligt kortare tid, t.ex. när det gäller

tekniskt okomplicerade anslutningar i områden där ledningsnätet redan är väl utbyggt. Det finns dock även skäl som kan motivera en längre tid.

En längre tid kan vara nödvändig med hänsyn till anslutningens omfattning och tekniska utformning. Projektet kan ha en sådan storlek att det är praktiskt omöjligt att genomföra anslutningen inom två år, t.ex. med hänsyn till leveranstider för materiel. En längre tid för anslutningen kan vara nödvändig med hänsyn till bl.a. anläggningens karaktär, att det saknas ett befintligt nät i anslutning till anläggningen eller att nätet har för liten kapacitet. Om det är nödvändigt att dra nya ledningar långa sträckor till platser utanför det befintliga nätet kan det i vissa fall vara rimligt med en betydligt längre tid för att genomföra anslutningen. Det kan vidare vara motiverat att tillåta en längre anslutningsprocess, om det är nödvändigt med en omfattande förstärkning av elnätet för att genomföra anslutningen eller om anslutningen på något annat sätt är ovanligt tekniskt komplicerad. Det kan även finnas andra särskilda skäl som motiverar en längre tid för fullgörandet. En sådan omständighet är vid vilken tidpunkt det går att påbörja en fysisk anslutning. En ansökan om anslutning kan exempelvis ha lämnats in till nätkoncessionshavaren innan den aktuella anläggningen har börjat byggas. Även prövningen av frågor om nätkoncession kan medföra att anslutningsprocessen tar mer än två år i anspråk.

Övervägandena finns i avsnitt 15.5.

7 b § Ett företag som bedriver nätverksamhet ska ha standardiserade rutiner för anslutning av elproduktionsanläggningar. Sådana rutiner ska, så långt det är möjligt och ändamålsenligt, säkerställa en snabb och enkel anslutning.

Paragrafen är ny och ska ses mot bakgrund av punkten c i bilaga XII till energieffektiviseringsdirektivet, där det föreskrivs att nätföretag ska tillhandahålla standardiserade och förenklade rutiner för anslutning av producenter av distribuerad högeffektiv kraftvärme och att dessa rutiner ska underlätta nätanslutningen.

I paragrafen föreskrivs att ett företag som bedriver nätverksamhet ska ha standardiserade rutiner för anslutning av produktionsanläggningar. Kravet har således inte begränsats till att avse endast högeffektiv kraftvärme. De standardiserade rutinerna ska säkerställa en snabb och enkel anslutning. Snabbheten och enkelheten begränsas dock till vad som är ändamålsenligt. Hänsyn måste tas till andra krav, såsom driftsäkerheten och vad som är rimligt från ett kostnadsperspektiv.

Övervägandena finns i avsnitt 15.5.

10 a § Rapportering av mätresultat och beräkningar enligt 10 § ska ske till den systemansvariga myndigheten, till berörda nätkoncessionshavare, elanvändare, elproducenter, balansansvariga och elleverantörer. På begäran ska rapportering ske till ett företag som elanvändaren eller elproducenten har utsett.

I paragrafen, som är ny, räknas det upp till vem en nätkoncessionshavare är skyldig att rapportera enligt vad som anges i 10 §. De närmare bestämmelserna om när och på vilket sätt som rapportering ska ske finns

i förordningen (1999:716) om mätning, beräkning och rapportering av överförd el samt i föreskrifter. Den enda sakliga ändringen jämfört med vad som har gällt tidigare framgår av den sista meningen, enligt vilken en nätkoncessionshavare på begäran även ska rapportera till ett företag som elanvändaren eller elproducenten har utsett. Bestämmelsen har införts mot bakgrund av kraven i artiklarna 9.2 d och 10.3 a i energieffektiviseringsdirektivet.

De företag som elanvändaren kommer att kunna utse blir i praktiken leverantörer av olika former av energitjänster. Eftersom marknaden är under utveckling och nya typer av tjänster förväntas uppstå, bör det inte närmare definieras vilken typ av företag som rapporteringen förväntas ske till. Det kan förutses att föreskrifter kommer att meddelas på lägre nivå än lag om exempelvis vilket format som ska användas.

Övervägandena finns i avsnitt 13.4.

Anskaffande av el som behövs för nätverksamheten

16 § Den som har nätkoncession får inte ställa upp villkor som utesluter elproducenter från att tillhandahålla el som är avsedd att täcka nätförluster eller behövs för driften av ledningsnätet endast med hänvisning till kraftslag.

Nätkoncessionshavaren ska anskaffa den el som är avsedd för sådana ändamål som anges i första stycket på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

Paragrafen har ändrats mot bakgrund av kraven i artikel 15.6 i energieffektiviseringsdirektivet. Ändringarna tar främst sikte på möjligheten för elproducenter att tillhandahålla tjänster som säkerställer nätdriften, s.k. drifttjänster.

I *första stycket* anges nu att den som har nätkoncession inte får ställa upp villkor som utesluter elproducenter från att tillhandahålla el som är avsedd att täcka nätförluster eller behövs för driften av ledningsnätet endast med hänvisning till kraftslag. Bestämmelsen innebär att nätkoncessionshavaren inte får missgynna någon elproducent endast med hänvisning till det sätt på vilket elen producerats. Nätkoncessionshavaren är dock inte förhindrad att ställa upp krav som behövs med hänsyn till driftsäkerheten. Förutsättningarna för olika kraftslag att tillhandahålla kan variera med hänsyn till de tekniska förutsättningarna, t.ex. den tid som behövs för att aktivera anläggningen eller i vilken utsträckning elproduktionen går att planera i förväg.

Andra stycket är nytt och motsvarar delvis den nuvarande bestämmelsen i 16 §. Det som tidigare gällt endast i fråga om anskaffningen av el som är avsedd att täcka nätförluster ska enligt förslaget gälla även i fråga om el som nätföretaget anskaffar för driften av ledningsnätet.

Övervägandena finns i avsnitt 15.6.3.

Efterfrågeflexibilitet

16 a § Ett företag som bedriver nätverksamhet får inte ställa upp tekniska krav eller andra villkor som försvårar tillhandahållandet av

tjänster i form av ändrad elförbrukning, om inte villkoret är motiverat med hänsyn till en säker, tillförlitlig och effektiv drift av ledningsnätet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka tekniska villkor som får ställas upp av nätföretagen när det gäller sådana tjänster som avses i första stycket.

Paragrafen, som är ny, har tillkommit med anledning av kraven i artikel 15.8 i energieffektiviseringsdirektivet.

I *första stycket* anges att ett företag som bedriver nätverksamhet inte får ställa upp tekniska krav eller andra villkor som försvårar tillhandahållandet av tjänster i form av ändrad elförbrukning (efterfrågefleksibilitet), om inte villkoret är motiverat med hänsyn till en säker, tillförlitlig och effektiv drift av ledningsnätet. Bestämmelsen har tillkommit mot bakgrund av det som föreskrivs i artikel 15.8 andra stycket i energieffektiviseringsdirektivet.

Efterfrågefleksibilitet innebär att en slutförbrukare ändrar sin elanvändning till följd av marknadssignaler eller mot särskild ersättning. Marknadssignaler kan utgöras exempelvis av förändringar i elpriset över tiden. En slutförbrukare kan vidare åta sig att minska sin elförbrukning mot ersättning, antingen ensam eller genom en aggregator. Med aggregator avses i energieffektiviseringsdirektivet en tjänsteleverantör på efterfrågesidan som lägger samman kortvariga användarlaster för att sälja eller auktionera ut dem på organiserade energimarknader (artikel 2.45). Paragrafen gäller både när en tjänsteleverantör gör ett åtagande avseende sin egen förbrukning och när leverantören är mellanhand för ett kollektiv av elförbrukare.

I *andra stycket* finns ett bemyndigande till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vilka tekniska villkor som får ställas upp av nätföretagen när det gäller efterfrågefleksibilitet.

Ett nätföretags upphandling av efterfrågefleksibilitet för egen räkning faller som utgångspunkt inom området för lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster (LUF). Bestämmelserna i paragrafen tar dock inte sikte på rena upphandlingssituationer utan på samtliga åtgärder inom ramen för nätdriften med betydelse för möjligheterna att tillhandahålla efterfrågefleksibilitet.

Övervägandena finns i avsnitt 15.7.2.

4 kap.

1 § *Nättariffer ska vara objektiva och icke-diskriminerande. De ska utformas på ett sätt som är förenligt med ett effektivt utnyttjande av elnätet och en effektiv elproduktion och elanvändning.*

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får meddela föreskrifter om hur nättarifferna ska utformas för att främja ett effektivt utnyttjande av elnätet eller en effektiv elproduktion och elanvändning.

I 5 kap. finns bestämmelser om fastställande av intäktsram.

I paragrafen finns grundläggande bestämmelser om utformningen av nättariffer. Med nättariff avses i ellagen avgifter och övriga villkor för överföring av el och för anslutning till en ledning eller ett ledningsnät (1 kap. 5 §).

I *första stycket* första meningen anges att nättariffer ska vara objektiva och icke-diskriminerande. Bestämmelsen infördes i ellagen i samband med genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/54/EG av den 26 juni 2003 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 96/92/EG.

Vad gäller kravet på objektivitet syftar det till en korrekt fördelning av det totala avgiftsbeloppet enligt tariffen mellan berörda kunder och kundkategorier. Avgifterna får vara olika mellan olika kundkategorier men de olika avgiftsnivåerna måste någorlunda reflektera de kostnader som nätföretaget har för respektive kundkategori. Något osakligt gynnande av en kundkategori på bekostnad av en annan kategori får alltså inte förekomma. Inom varje kundkategori ska sedan den principiella utformningen av nättariffen vara likadan för alla kunder om det inte finns objektiva faktorer som talar för något annat. Att tariffen ska vara icke-diskriminerande innebär att någon hänsyn inte får tas vid tariffsättningen till från vilken leverantör den överförda elen kommer eller från vilket land elen kommer. I detta ligger bl.a. att nätföretaget inte får gynna kunder som köper sin el från ett företag inom nätföretagets koncern. (Se prop. 2004/05:62 s. 268).

En ny mening har tillkommit i första stycket. Det anges att nättarifferna ska utformas på ett sätt som är förenligt dels med ett effektivt utnyttjande av elnätet, dels med en effektiv elproduktion och elanvändning. Bestämmelsen ska ses mot bakgrund av de krav som ställs på nättarifferna enligt artikel 15 i energieffektiviseringsdirektivet. Av artikel 15.4 första meningen i direktivet framgår att medlemsstaterna ska säkerställa avlägsnandet av sådana incitament i nättarifferna som inverkar menligt på den totala effektiviteten i elproduktionen, överföringen av el och elförsörjningen, liksom incitament som kan hämma deltagande av efterfrågefleksibilitet i samband med balanseringstjänster och upphandlingen av tilläggstjänster. Enligt artikel 15.4 andra meningen ska medlemsstaterna se till bl.a. att tarifferna gör det möjligt för leverantörerna att förbättra användarnas deltagande i systemens effektivitet.

Det bör beaktas att nättarifferna ska vara kostnadsbaserade på det sätt som anges i punkten 1 till bilaga XI till energieffektiviseringsdirektivet. Att nättarifferna ska vara förenliga med ett effektivt utnyttjande av elnätet innebär även att de inte får vara utformade på ett sätt som hindrar tillhandahållandet av sådana systemtjänster för laststyrningsåtgärder, efterfrågestyrning och distribuerad produktion som avses i punkten 2 i bilaga XI.

Enligt *andra stycket*, som är nytt, får regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten meddela föreskrifter om hur nättarifferna ska utformas för att främja ett effektivt utnyttjande av elnätet eller en effektiv elproduktion och elanvändning.

I *tredje stycket*, som överensstämmer med nuvarande andra stycket, erinras om bestämmelserna i 5 kap. om fastställande av intäktsram. Till skillnad från 4 kap. tar bestämmelserna i 5 kap. endast sikte på

skäligheten av nätkoncessionshavarens samlade intäkter från nätverksamheten.

Övervägandena finns i avsnitt 15.4.3.

5 kap.

7 a § När intäktsramen bestäms ska hänsyn tas till i vilken utsträckning nätverksamheten bedrivs på ett sätt som är förenligt med eller bidrar till ett effektivt utnyttjande av elnätet. En sådan bedömning kan medföra en ökning eller minskning av vad som anses vara en rimlig avkastning på kapitalbasen.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får meddela föreskrifter om vad som avses med ett effektivt utnyttjande av elnätet.

I paragrafen, som är ny, finns nya bestämmelser som syftar till att skapa särskilda incitament för nätföretagen att bedriva verksamheten på ett sätt som bidrar till ökad energieffektivisering. Bestämmelserna har tillkommit med anledning av artikel 15.1 andra stycket och artikel 15.4 andra meningen i energieffektiviseringsdirektivet.

Av artikel 15.1 andra stycket i energieffektiviseringsdirektivet framgår att medlemsstaterna ska se till att tillsynsmyndigheten inom ramen för tariffregleringen ger nätföretagen incitament att göra systemtjänster tillgängliga för nätanvändare. Sådana systemtjänster ska göra det möjligt för nätanvändarna att genomföra åtgärder för förbättrad energieffektivitet i samband med den fortsatta idriftsättningen av smarta nät. Medlemsstaterna ska vidare enligt artikel 15.4 andra meningen se till att nätföretagen ges incitament att förbättra effektiviteten i fråga om infrastrukturens utformning och drift och att tariffer gör det möjligt för leverantörerna att förbättra användarnas deltagande i systemens effektivitet.

Första stycket har utformats med 7 § första stycket som förebild. I *första meningen* föreskrivs att när intäktsramen bestäms för ett nätföretag ska hänsyn tas till i vilken utsträckning nätverksamheten bedrivs på ett sätt som är förenligt med eller bidrar till ett effektivt utnyttjande av elnätet. Nätmyndigheten ska således beakta såväl om verksamheten bedrivs på ett sätt som motverkar energieffektivisering som om den bedrivs på ett sätt som aktivt bidrar till en sådan effektivisering.

Ett nätföretag kan bidra till ett effektivt utnyttjande av elnätet genom sådana investeringar som anges i artikel 15.1 andra stycket i energieffektiviseringsdirektivet. Genom nya tekniska lösningar kan det bli lättare för nätanvändarna att tillhandahålla tjänster som gör det möjligt att optimera nätdriften, t.ex. efterfrågefleksibilitet. Ett exempel är att nätföretag tillhandahåller s.k. smarta mätsystem. Nätföretaget kan även underlätta för nätkunderna att anlita energitjänsteföretag. Ett sådant företag kan exempelvis få möjlighet att styra förbrukningen med beaktande av spotpriset så att elanvändarens kostnader minimeras.

Bestämmelserna i paragrafen är inte begränsade till en viss kategori av investeringar. Alla åtgärder som bidrar till ett effektivt utnyttjande av elnätet ska kunna beaktas av nätmyndigheten.

För att det ska finnas sådana incitament som avses i energieffektiviseringsdirektivet föreskrivs i *andra stycket andra meningen* att bedömningen kan medföra en ökning eller minskning av vad som anses vara en rimlig avkastning på kapitalbasen.

Om nätverksamhet bedrivs på ett sätt som bidrar till ett effektivt utnyttjande av elnätet, ska det kunna medföra en ökning av intäktsramen. Nätmyndigheten bör i det sammanhanget kunna utgå ifrån att nätföretagen lever upp till en viss nivå utan att det krävs särskilda incitament. En ökning av intäktsramen bör därför komma i fråga när ett företag bedriver nätverksamheten på ett sätt som överträffar en sådan nivå.

Att nätverksamheten bedrivs på ett sätt som inte är förenligt med ett effektivt utnyttjande av elnätet ska innebära en sänkning av intäktsramen. Av bestämmelsens ordalydelse följer att justeringen av intäktsram inte kan bli så stor att den inkräktar på den skäligen kostnadstäckningen (jfr prop. 2008/09:141 s. 103). I det sammanhanget måste nätmyndigheten även ta hänsyn till om intäktsramen ska minskas med tillämpning av 7 § med hänvisning till kvaliteten i nätkoncessionshavarens sätt att bedriva nätverksamheten.

I *andra stycket* finns ett bemyndigande till regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten att meddela föreskrifter om vad som avses med ett effektivt utnyttjande av elnätet.

Övervägandena finns i avsnitt 15.3.

8 kap.

3 a § Den systemansvariga myndigheten får inte ställa upp krav som utesluter elproducenter från att tillhandahålla tjänster med anknytning till det övergripande systemansvaret endast med hänvisning till kraftslag. Myndigheten ska anskaffa sådana tjänster från elproducenter på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

Paragrafen är ny och har tillkommit med anledning av artikel 15.6 i energieffektiviseringsdirektivet. Bestämmelserna i paragrafen tar främst sikte på elproducenternas möjligheter att sälja el på den s.k. reglerkraftmarknaden.

Enligt 8 kap. 1 § ska regeringen utse en systemansvarig myndighet, som har det övergripande ansvaret för att elektriska anläggningar samverkar driftsäkert så att balans inom hela eller delar av landet kortsiktigt upprätthålls mellan produktion och förbrukning av el. Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) är systemansvarig myndighet. I praktiken är det övergripande systemansvaret en integrerad del i Svenska kraftnäts verksamhet som stamnätsföretag.

Kravet i direktivet syftar till att säkerställa att innehavare av anläggningar för produktion av högeffektiv kraftvärme kan erbjuda balanseringstjänster. Svenska kraftnät, liksom övriga nätföretag, omfattas av bestämmelserna i lagen om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster. Lagen innehåller emellertid undantag

som bl.a. gäller kontrakt som avser leveranser av el till nätföretag för driften av nätet (1 kap. 21 § 2 LUF).

Bestämmelsen i paragrafens *första mening* innebär att den systemansvariga myndigheten inte får missgynna någon elproducent endast med hänvisning till det sätt på vilket elen producerats. Detta gäller såväl när myndigheten själv handlar upp el från elproducenter som när den utformar villkor i balansavtal av betydelse för en balansvarigs möjligheter att fullgöra sina åtaganden med någon annans produktionskapacitet. Bestämmelsen tar således inte uteslutande sikte på rena upphandlingssituationer.

Bestämmelsen innebär inte att myndigheten är förhindrad att ställa upp krav som behövs med hänsyn till driftsäkerheten hos elsystemet. Förutsättningarna för olika kraftslag att delta i marknaden kan variera med hänsyn till de tekniska förutsättningarna, t.ex. den tid som behövs för att aktivera anläggningen eller i vilken utsträckning elproduktionen går att planera i förväg. Ett krav på förutsebarhet, som i praktiken kan göra det svårare för exempelvis vindkraftsproducenter att tillhandahålla tjänster, är tillåtet om det är sakligt motiverat.

Bestämmelsen i *andra mening* ska ses mot bakgrund av artikel 15.6 andra mening i energieffektiviseringsdirektivet. Balanseringstjänster ska enligt direktivet ingå som en del av en anbudsprocess för tjänster som är transparent, icke-diskriminerande och öppen för granskning.

Övervägandena finns i avsnitt 15.6.2.

11 c § En balansansvarig, som använder någon annans produktionskapacitet för att fullgöra sina åtaganden enligt balansavtalet, får inte ställa upp villkor som utesluter elproducenter från att tillhandahålla sådan kapacitet endast med hänvisning till kraftslag. Den balansansvarige ska anskaffa kapacitet på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

Paragrafen är ny och har tillkommit med anledning av artikel 15.6 i energieffektiviseringsdirektivet.

En balansansvarig är vanligtvis elleverantör. Det är dock inte något krav att den balansvarige själv producerar den el som behövs för att fullgöra avtalet med den systemansvariga myndigheten. Bestämmelserna i paragrafen tar sikte på elproducenternas möjligheter att genom avtal med balansansvariga tillhandahålla kapacitet som används för att fullgöra den balansansvariges åtaganden enligt balansavtalet. Detta gäller även om åtagandet inte är direkt knutet till balansvaret så som detta definieras i 4 § första stycket. Det avgörande är i stället om det följer av balansavtalet. Som utgångspunkt gäller att de balansansvariga, till skillnad från nätföretagen, inte alltid är sådana upphandlande enheter som omfattas av lagen om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster.

Bestämmelsen i *första mening* innebär att den balansansvarige inte får missgynna någon elproducent endast med hänvisning till det sätt på vilket elen producerats. Den hindrar däremot inte att den balansvarige ställer upp tekniska krav som är motiverade för att åtagandena enligt balansavtalet ska kunna fullgöras.

Andra meningen ska ses mot bakgrund av artikel 15.6 andra meningen i energieffektiviseringsdirektivet.

Övervägandena finns i avsnitt 15.6.2.

Fakturering och debitering

14 § Elleverantörer får inte debitera någon avgift för att tillhandahålla elanvändarna fakturor och faktureringsinformation om energianvändningen.

Av paragrafen, som är ny, följer att elleverantörer inte får debitera någon avgift för att tillhandahålla fakturor och underlag om energianvändningen. Paragrafen har införts för att implementera artikel 11.1 i energieffektiviseringsdirektivet. Det är ordinarie fakturor som omfattas av förbudet. Elleverantörer får fortfarande debitera avgifter för kravbrev och andra åtgärder för att förmå en gäldenär att betala en skuld, i enlighet med lagen (1981:379) om ersättning för inkassokostnader m.m.

Övervägandena finns i avsnitt 13.5.

15 § En elleverantörs debitering av kunderna ska avse uppmätta mängder.

Paragrafen är ny och har införts mot bakgrund av kraven i artikel 10.1 i energieffektiviseringsdirektivet samt bilaga VII till direktivet. Av bestämmelsen följer att elleverantörer inte får använda sig av system med förskottsbetalning. Debiteringen måste ske i efterhand och grundas på den uppmätta mängden levererad el.

Övervägandena finns i avsnitt 13.1.

16 § En elleverantörs faktura ska vara tydlig. Den ska innehålla information om den uppmätta förbrukningen och de aktuella elpriserna som fakturan grundas på.

Om leveransavtalet förutsätter att mängden överförd el mäts per timme, får informationen göras tillgänglig via webben. Fakturan ska då hänvisa till att informationen finns.

Fakturering ska ske åtminstone varje kvartal.

Fakturering ska erbjudas i elektronisk form.

Paragrafen är ny och har införts mot bakgrund av kravet i artikel 10.3 b i energieffektiviseringsdirektivet och bilaga VII till direktivet.

Av paragrafens första stycke följer ett krav för elleverantörerna att se till att fakturan är tydlig och att den åtminstone innehåller information om den uppmätta förbrukningen och de aktuella elpriserna som fakturan grundas på. Om kunden har ett avtal om fast pris, så är det naturligtvis det avtalade priset som ska anges. Det följer av 15 § att debiteringen måste avse uppmätta mängder.

När elanvändaren har ett leveransavtal som förutsätter att den överförda elen mäts per timme ska kunden fortfarande ha en möjlighet att i efterhand kontrollera priset och elanvändningen, timme för timme. Eftersom det blir mer än 700 timpriser som ska anges på en månadsfaktura, är det då tillräckligt att informationen görs tillgänglig via

webben, och att fakturan hänvisar till hur elanvändaren kan få del av informationen. Detta framgår av *andra stycket*.

Av *tredje stycket* framgår att fakturering ska ske åtminstone varje kvartal.

Av *fjärde stycket* följer ett krav att erbjuda kunderna fakturering i elektronisk form.

Övervägandena finns i avsnitt 13.2.

11 kap.

15 § En elleverantör får inte missgynna en konsument endast på grund av det betalningssätt konsumenten har valt.

Om en nätkoncessionshavare tillämpar ett system med förskottsbetalning för konsumenter, ska detta vara skäligt.

Inga ändringar har gjorts i *första stycket*.

Ändringen *andra stycke* innebär att bestämmelsen endast gäller en nätkoncessionshavares system med förskottsbetalning för konsumenter. Det skälighetskrav som fanns för elleverantörer har tagits bort, eftersom dessa enligt 8 kap. 15 och 16 §§ inte får debitera kunderna i förskott.

18 § Elleverantörer och nätkoncessionshavare som träffar avtal med konsumenter ska på sina webbplatser lämna tydlig information om

- 1. konsumentens rättigheter,**
- 2. hur konsumenten ska gå till väga för att lämna klagomål,**
- 3. vilka organ konsumenten kan vända sig till för information eller tvistlösning, och**
- 4. kontaktinformation om oberoende användarrådgivning, där konsumenterna kan få råd om tillgängliga energieffektivitetsåtgärder och jämförelseprofiler.**

På konsumentens begäran ska informationen lämnas på annat sätt.

Elleverantörer och nätkoncessionshavare ska på eller i samband med fakturor till konsumenter och i reklam som vänder sig till konsumenter antingen lämna den information som följer av första stycket eller hänvisa till att informationen finns på webbplatsen och på begäran tillhandahålls på annat sätt.

Ändringen framgår av *första stycket punkten 4*, enligt vilken information ska lämnas även om möjligheter för en konsument att vända sig till oberoende användarrådgivning för råd om tillgängliga energieffektivitetsåtgärder och jämförelseprofiler. I dag lämnas den typen av oberoende rådgivning exempelvis på Statens energimyndighets webbplats och av kommunala energirådgivare.

Övervägandena finns i avsnitt 13.3.

Installation av nya mätare

21 § Nätkoncessionshavare ska se till att konsumenterna får lämplig information i samband med installation av nya mätare.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldigheterna enligt första stycket.

Av paragrafen, som är ny, följer en informationsskyldighet för nätkoncessionshavarna i samband med installation av nya mätare. Skyldigheten har införts för att tillgodose kravet i artikel 9.2 e i energieffektiviseringsdirektivet. Den information som det kan handla om är övergripande information om mätarens funktion, särskilt utifrån perspektivet avläsning av energiförbrukningen och möjligheter till att använda andra funktioner som möjliggör en effektiv användning av energi.

Av *andra stycket* framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om informationsskyldigheten. Det kan handla om exempelvis vilken information som konsumenterna ska få och när i förhållande till installationen som informationen ska lämnas.

Övervägandena finns i avsnitt 12.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 juni 2014.

2. De nya bestämmelserna i 4 kap. 1 § första stycket andra meningen ska tillämpas vid en metodprovning enligt 4 kap. 1 a § första gången i fråga om nättariffer som gäller från och med det räkenskapsår som börjar den 1 januari 2015 eller närmast därefter.

3. De nya bestämmelserna i 5 kap. 7 a § tillämpas första gången i fråga om en tillsynsperiod som börjar efter utgången av 2015.

I *första punkten* finns en bestämmelse om ikraftträdande.

I *andra punkten* finns en övergångsbestämmelse som gäller kravet på metodprovning enligt 4 kap. 1 a §. Enligt den paragrafen får ett nätföretag inte ingå avtal om tillträde till en ledning eller ett ledningsnät förrän de metoder som har använts för att utforma avtalsvillkoren har prövats av nätmyndigheten. De nya bestämmelserna i 4 kap. 1 § medför att det är förutsättning för godkännande att metoderna kan antas leda till att avtalen utformas på ett sätt som är förenligt med ett effektivt utnyttjande av kapaciteten i elnätet och en effektiv elproduktion och elanvändning. I denna del ska dock kravet på förhandsprovning tillämpas först i fråga om nättariffer som gäller från och med det räkenskapsår som börjar den 1 januari 2015 eller närmast därefter.

Enligt *tredje punkten* ska 5 kap. 7 a § tillämpas första gången i fråga om en tillsynsperiod som börjar efter utgången av 2015.

Övervägandena i fråga om övergångsbestämmelserna finns i avsnitt 20.2.

22.9 Förslaget till lag om ändring i lagen (2002:93) om kooperativ hyresrätt

3 kap.

6 § Den kooperativa hyresgästen ska betala den hyra som föreningen bestämmer. Det som sägs i 12 kap. 19 § jordabalken ska inte tillämpas.

Ersättning för kostnader som hänför sig till lägenhetens uppvärmning, nedkylning eller förseende med varmvatten eller elektrisk ström ska beräknas utifrån faktisk förbrukning, om kostnaden kan påföras hyresgästen efter individuell mätning.

Paragrafen innehåller bestämmelser om hyran. En särskild regel för de fall då det finns möjlighet till individuell mätning av energiförbrukning läggs till.

Av det nya *andra stycket* följer att hyran ska beräknas utifrån faktisk förbrukning till den del hyran avser ersättning för de i bestämmelsen uppräknade nyttigheterna om kostnaden kan påföras efter individuell mätning. De nyttigheter som omfattas är samma som omfattas av 12 kap. 19 § fjärde stycket jordabalken.

En förutsättning för att kostnaden ska kunna påföras efter individuell mätning är att tekniska möjligheter till mätning föreligger i det enskilda fallet.

Att ersättningen ska beräknas utifrån faktisk förbrukning innebär inte att hänsyn inte kan tas till andra faktorer. T.ex. bör sådant som lägenhetens placering i byggnaden och antalet fönster kunna beaktas när ersättningen för värmeförbrukning bestäms. Bestämmelsen förutsätter dock att utgångspunkt tas i den faktiska förbrukningen.

Övervägandena finns i avsnitt 11.2.

Ikraftträdandebestämmelse

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2014.

Lagen träder i kraft den 1 juni 2014.

22.10 Förslaget till lag om ändring i naturgaslagen (2005:403)

3 kap.

7 a § *Rapporteringen av mätresultat enligt 7 § ska ske till den systembalansansvarige, till berörda andra företag som bedriver överföring, naturgaskunder, balansansvariga och leverantörer av naturgas. På begäran ska rapportering ske till ett företag som gasanvändaren har utsett.*

I paragrafen, som är ny, räknas det upp till vem som ett företag som bedriver överföring är skyldig att rapportera till enligt vad som anges i 7 §. De närmare bestämmelserna om när och på vilket sätt som rapportering ska ske finns i Energimarknadsinspektionens föreskrifter och allmänna råd om mätning och rapportering av överförd naturgas samt anmälan om leverans och balansansvar (EIFS 2008:1). Den enda sakliga ändringen jämfört med vad som har gällt tidigare framgår av den sista meningen, enligt vilken ett företag som bedriver överföring på begäran även ska rapportera till ett företag som gasanvändaren har utsett. Bestämmelsen har införts mot bakgrund av kraven i artikel 10.3 a i energieffektiviseringsdirektivet. De företag som gasanvändaren kommer att kunna utse blir i praktiken leverantörer av olika former av energitjänster. Eftersom marknaden är under utveckling och nya typer av tjänster förväntas uppstå, bör det inte närmare definieras vilken typ av företag som rapporteringen förväntas ske till. Det kan förutses att föreskrifter kommer att meddelas på lägre nivå än lag exempelvis i frågan om vilket format som ska användas.

Övervägandena finns i avsnitt 13.4.

7 kap.

13 § *En naturgasleverantör får inte debitera någon avgift för att tillhandahålla gasförbrukaren fakturor och faktureringsinformation om energianvändningen.*

Av paragrafen, som är ny, följer att naturgasleverantörer inte får debitera någon avgift för att tillhandahålla fakturor och underlag om energianvändningen. Paragrafen har införts för att implementera artikel 11.1 i energieffektiviseringsdirektivet. Det är ordinarie fakturor som omfattas av förbudet. Naturgasleverantörer får fortfarande debitera avgifter för kravbrev och andra åtgärder för att förmå en gäldenär att betala en skuld, i enlighet med lagen (1981:379) om ersättning för inkassokostnader m.m.

Övervägandena finns i avsnitt 13.5.

14 § *En naturgasleverantörs debitering av gasförbrukarna ska avse uppmätta mängder, om leverantören har tillgång till mätvärden. Om en gasförbrukare som själv ska rapportera mätvärden inte har gjort det, får debiteringen avse uppskattad användning.*

Paragrafen är ny och har införts mot bakgrund av kraven i artikel 10.1 i energieffektiviseringsdirektivet, samt bilaga VII till direktivet. Av bestämmelsen följer att naturgasleverantörer som huvudregel inte får använda sig av system med förskottsbetalning eller schablondebitering. För vissa kategorier av kunder med mycket liten förbrukning får naturgasleverantörerna inte tillgång till några mätvärden. I dessa fall får debiteringen ske efter schablon. Även om kunden har ett system som kräver självavläsning och rapportering, ska debiteringen som utgångspunkt ske i efterhand och grundas på den rapporterade förbrukningen. Om kunden har underlåtit att rapportera mätvärden i rätt tid får dock debiteringen grundas på en uppskattning av förbrukningen. Det ligger i sakens natur att en avstämning får ske i kommande faktura när korrekta mätvärden inrapporterats.

Övervägandena finns i avsnitt 13.1.

15 § *En naturgasleverantörs faktura ska vara tydlig. Den ska innehålla information om den uppmätta förbrukningen och de aktuella gaspriserna som fakturan grundas på.*

Om leveransavtalet förutsätter att mängden överförd gas mäts per timme, får informationen göras tillgänglig via webben. Fakturan ska då hänvisa till att informationen finns.

Fakturering ska ske åtminstone varje kvartal.

Fakturering ska erbjudas i elektronisk form.

Paragrafen är ny och har införts mot bakgrund av kravet i energieffektiviseringsdirektivets artikel 10.3 b) och bilaga VII till direktivet. Av paragrafen följer ett krav för naturgasleverantörerna att se till att fakturan är tydlig och att den åtminstone innehåller information om den uppmätta förbrukningen och de aktuella gaspriserna som fakturan grundas på. Om kunden har ett avtal om fast pris, så är det naturligtvis det avtalade priset som ska anges. Det följer av 14 § att debiteringen som huvudregel måste avse uppmätta mängder. Om naturgasleverantören inte har tillgång till mätresultat kan dock förbrukningen inte anges i fakturan.

När gasanvändaren har ett leveransavtal som förutsätter att den överförda gasen mäts per timme ska gasanvändaren fortfarande ha en möjlighet att i efterhand kontrollera priset och gasanvändningen, timme för timme. Eftersom det blir mer än 700 timpriser som ska anges per månad, är det då tillräckligt att informationen görs tillgänglig via webben, och att fakturan hänvisar till hur användaren kan få del av informationen. Detta framgår av *andra stycket*.

Av *tredje stycket* framgår att fakturering ska ske åtminstone varje kvartal.

Av *fjärde stycket* följer ett krav att erbjuda kunderna fakturering i elektronisk form.

Övervägandena finns i avsnitt 13.2.

8 kap.

18 § Naturgasleverantörer och företag som bedriver överföring av naturgas som tecknar avtal med konsumenter ska på sina webbplatser lämna tydlig information om

1. konsumentens rättigheter,
2. hur konsumenten ska gå till väga för att lämna klagomål,
3. vilka organ konsumenten kan vända sig till för information eller tvistlösning, och
4. kontaktinformation om oberoende användarrådgivning, där konsumenterna kan få råd om tillgängliga energieffektivitetsåtgärder och jämförelseprofiler.

Informationen ska på konsumentens begäran lämnas på annat sätt.

Naturgasleverantörer och företag som bedriver överföring av naturgas ska på eller i samband med fakturor till konsumenter antingen lämna den information som följer av första stycket eller hänvisa till att informationen finns på webbplatsen och på begäran tillhandahålls på annat sätt.

Ändringarna framgår dels av *första stycket punkten 4*, enligt vilken information ska lämnas även om möjligheter för en konsument att vända sig till oberoende användarrådgivning för råd om tillgängliga energieffektivitetsåtgärder och jämförelseprofiler. I dag lämnas den typen av oberoende rådgivning exempelvis på Statens energimyndighets webbplats.

Ett nytt *tredje stycke* har lagts till. Enligt detta ska naturgasleverantörer och företag som bedriver överföring av naturgas även på eller i samband med fakturor till konsumenter lämna information eller hänvisa till att informationen finns på webbplatsen och på begäran tillhandahålls på annat sätt.

Övervägandena finns i avsnitt 13.3.

10 kap.

1 § Tillsynsmyndigheten utövar tillsyn över att

1. denna lag, föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen och villkor som har meddelats med stöd av lagen följs, och
2. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 715/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten och om upphävande av förordning (EG) nr 1775/2005 följs.

Tillsynen omfattar inte bestämmelserna i 7 kap. med undantag för 5, 6 och 13–15 §§, 8 kap. med undantag för 13–20 §§ och inte heller bestämmelserna i 5 kap.

I paragrafen anges vilka bestämmelser som omfattas av tillsynsmyndighetens tillsyn. Inga ändringar har gjorts i *första stycket*.

Andra stycket har ändrats. Som framgår av ordalydelsen omfattas inte 7 kap. av tillsynen, förutom de paragrafer som räknas upp. De paragrafer

som nu har tillkommit ska omfattas av tillsyn och tas därför med i uppräkningsen.

Ikraftträdandebestämmelse

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2014.

Lagen träder i kraft den 1 juni 2014.

22.11 Förslaget till lag om ändring i fjärrvärmelagen (2008:263)

6 § Ett avtal om fjärrvärme ska innehålla uppgifter om

- 1. fjärrvärmeföretagets åtagande gentemot fjärrvärmekunden,**
- 2. priset för fjärrvärmen och hur det bestäms,**
- 3. var fjärrvärmekunden kan finna information om fjärrvärmeföretagets priser för fjärrvärme,**
- 4. den tid som avtalet löper,**
- 5. i fråga om avtal som löper under en viss tid, vad som gäller med avseende på förlängning av avtalet,**
- 6. mätning av mängden levererad värmeenergi och rapportering av mätresultaten till kunden samt debitering av kunden,**
- 7. avtalet tillåter fjärrvärmeföretaget att göra en ensidig ändring av ett avtalsvillkor och om förutsättningarna för att fjärrvärmeföretaget ska få göra en sådan ändring,**
- 8. villkoren för uppsägning av avtalet,**
- 9. fjärrvärmeföretagets ersättningsansvar om det inte uppfyller avtalet,**
- 10. vem som svarar för kostnader för en återställning efter
 - a) en anslutning till fjärrvärmeverksamheten,
 - b) ett underhåll av rörledningarna, eller
 - c) ett borttagande av anslutningen,**
- 11. möjligheten att begära förhandling och att ansöka om medling enligt denna lag, och**
- 12. om det ingås med en konsument, hur fjärrvärmeföretaget på sin webbplats samt på annat sätt tillhandahåller den ytterligare konsumentrelaterade information som anges i 6 d §.**

I paragrafen anges vad ett avtal mellan ett fjärrvärmeföretag och en fjärrvärmekund ska innehålla. Av den nya *tolfte punkten* följer att det i avtal som ingås med konsumenter ska anges att det finns viss konsumentrelaterad information tillgänglig på företagets webbplats och på begäran tillhandahålls på annat sätt.

Övervägandena finns i avsnitt 13.3.

6 c § Ett fjärrvärmeföretag får inte debitera någon avgift för att tillhandahålla fjärrvärmekunderna fakturor och faktureringsinformation om energianvändningen.

I paragrafen, som är ny, anges att ett fjärrvärmeföretag inte får debitera någon avgift för att tillhandahålla ordinarie fakturor och underlag om energianvändningen. Paragrafen har införts för att genomföra artikel 11.1 i energieffektiviseringsdirektivet. Det är ordinarie fakturor som omfattas av förbudet. Fjärrvärmeföretaget får fortfarande debitera avgifter för kravbrev och andra åtgärder för att förmå en gäldenär att betala en skuld, i enlighet med lagen (1981:379) om ersättning för inkassokostnader m.m. Övervägandena finns i avsnitt 13.5.

6 d § Fjärrvärmeföretag som ingår avtal med konsumenter ska på sina webbplatser lämna tydlig information om oberoende användarrådgivning där kunderna kan få råd om tillgängliga energieffektivitetsåtgärder och jämförelseprofiler.

På konsumentens begäran ska informationen lämnas på annat sätt.

Fjärrvärmeföretag ska på eller i samband med fakturor till konsumenter antingen lämna den information som följer av första stycket eller hänvisa till att informationen finns på webbplatsen och på begäran tillhandahålls på annat sätt.

Paragrafen är ny och har införts för att tillgodose kravet i bilaga VII punkten 1.3 i energieffektiviseringsdirektivet.

Av första stycket framgår att fjärrvärmeföretag är skyldiga att tillhandahålla konsumenter viss information. Det är tillräckligt att själva informationen finns tillgänglig på företagets webbplats, om företaget har en sådan. På begäran av en enskild konsument ska dock enligt andra stycket informationen lämnas på annat sätt.

Den information det är fråga om ska inte vara reklam för företaget eller andra företag, utan hänvisningar till en oberoende användarrådgivning kring energieffektivitetsåtgärder där det även kan finnas användarprofiler att jämföras med. I dag finns t.ex. den typen av rådgivning på Statens energimyndighets webbplats.

I tredje stycket stadgas att fjärrvärmeföretag ska lämna den information som anges i första stycket antingen i fakturan eller annars hänvisa till att informationen finns på webbplatsen.

Övervägandena finns i avsnitt 13.3.

Ikraftträdandebestämmelse

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2014.

Lagen träder i kraft den 1 juni 2014.